

AYIN DOSYASI

TC'NİN GÜNEY KÜRDİSTAN'I İŞGAL EYLEMİNİN SONUÇLARI ÜZERİNE

Buha/Fiyat:50.000 TL-

Gulan-Hezêran
Mayıs-Haziran

Hejmar
sayı 10-11

JİBO Çİ?

NEDEN?

Berlin-Bağdat
Demiryolu Projesi'nden
Bakü-Ceyhan
Boru Hattı Projesi'ne

**Bijî
Yek Gulan**

Toplumsal Hukuk
Araştırmaları Vakfı
TOHAV

stêrka
rizgari
ÇANDA MEHÎ
KOVARA SÎYASÎ

Sahibi/Xwedî Li Ser Navê
KOMAL BASIM-YAYIM-DAGITIM LTD.ŞTİ
ADINA
Rıza DİNÇ

Berpirsiyarê Nivîsaran
Sorumlu Yazîşleri Müdürü
Bîrgül KARTAL

TIRKIYÊ-TÛRKIYE
NAVEND
Merkez Büro
Çakırağa Mah. Sineklibahçe Sok. Okumuş İşanı
18/8 Aksaray/ İSTANBUL
TEL: (0212) 588 28 86

Izmir Bürosu
Salihağa İşanı N0: 223 Konak/İZMİR
Tel: (0232) 483 88 61- 441 18 05

Adana Bürosu
Tepebağ Mah. Cemalgürsel Cad.
Yivli İşanı Kat: 2 Seyhan/ADANA
Tel: (0322) 359 64 17

EWROPA-AVRUPA
NAVEND
Merkez Büro
Bahoz BARAN
Wrangelstr. 25
10997/ Berlin-Deutschland

Almanya Bürosu
Mehmet KORKMAZ
Allee Str.37
47 166 Hamborn/DUISBURG
Tel: 0049-203-557524
Fax: 0049-203-548553

Yunanistan Bürosu
M.KAYA
Velisariu 3
T.K. 114 72 ATHENS-GREECE
Telfax: 0030-1-64 38 295

FRANSA
S.ERDEMİR
ÇHB 133 5 VOI de L'aulne
91 370 Verrieres Le Buisson/ Paris
Tel: 0033-1-69530060

İNGİLTERE
Z.ZANA
34 Shawcourt Winstanley Road
Battersea SW1 2 HF/ London
Tel: 0044-1-2233730

DANİMARKA
A.M.ÖZCAN
Blågårdsgade 38, 3 th
2200/KOBENHAVEN N.
Tel: 0045-40-554576

HOLLANDA
E.CIHAN
GROFVENBEEK 56 67 15 HD.EDE- HOLLAND

Çap-Baskı: Ceylan Matbaacılık
Belavkîrin - Dağıtım: KOMAL
Şertên Abonetiye - Abone Koşulları:
Türkiyê - Türkiye
6 Meht - 6 Aylık: 250.000- TL
Salek -1 Yıllık: 500.000- TL
Ewrûpa -Avrupa
6 Meht - 6 Aylık: 80 DM
Salek - 1 Yıllık: 160 DM

Yıl/Sal: 2
Sayı/Hêjmar: 10-11
Gulan-Hezêran
Mayıs-Haziran1995
Bûha-Fiyat:
50.000-TL

İÇİNDEKİLER • NAVEROK

PÊRGOTIN • SUNUŞ

● Stërka Rizgarî 1. Yıldönümüne
Girerken..... 3

KARİKATÜR

● Dünyalı Olmayı Başarmak..... 4

NÜÇE • HABERLER

● Sömürgeci Militarizm
Askeri Çözumsuzlük Batağında..... 5-6
● 1 Mayıs Kutlamaları.....
8-9
● Kayıplar Sembolü Hasan Ocak ve
Rıdvan Karakoç
● 100 Binleri Aşan Coşkulu
Protesto..... 46
● İzmir Temsilcimiz Eşi ile Kaçırılıp
Tutuklandı
● Yazışleri Müdürümüzün Tutukluluğu
Devam Ediyor
● Devlet, Recep Maraşlı'yı Elinde Tutmak
İçin Senaryo Ağı Oluşturdu..... 47

FORUM • TARTIŞMA

● Sevr Palavrası (S.Cıbran)..... 7
● Ermeni Soykırımı ve Hamidiye Alaylarına
Kısa Bir Bakış (K.Dilgeş)..... 15
● Yeni "Ortadoğu" Düzeni "Barış" ve
"Sınırların Değişmezliği" (S.Fırat)..... 31-32

ŞİROVE • YORUM

● Berlin-Bağdat Demiryolu Projesinden
Baku-Ceyhan Petrol Boru Hattı Projesine...
.....12-13-14

PÛRTÛK • KİTAP

● Gülüşün özgürlüğüdür (Can Erzin).... 41

DOSYA MEHî • AYIN DOSYASI

● TC'nin Güney Kürdistan'ı İşgal Eyleminin
Sonuçları Üzerine..... 18-23/26-30

DAD • HUKUK

● Toplumsal Hukuk Araştırmaları Vakfı
TOHAV..... 34-35-36

POSTER

● Lenin..... 24-25

JÛN • KADIN

● Burjuva Yargı Değerleri ve Kadının
özgürleşmesi(H.Ismail)..... 38-39-40

DÛROK • TARİH

● Sömürge-sömürgeci İlişkilerine Genel Bir
Bakış-N.Barzan-S.Cıbran.....42-43-44-45

Abone Formu / Forma Abonetî

3 Meht • 3 Aylık 6 Meht • 6 Aylık Salek • Yıllık

Nav/Paşnav

Ad/Soyad:.....

Navnişan

Adres:.....

Hûn dikarin hege aboneti li ser hesaba Türkiye İş Bankası Çağaloğlu /İstanbul Şube
300 427348

razînin û sûretek jê ji Çakırağa Mah.Sineklibahçe Sok.18/8 Aksaray/İSTANBUL ra
qarta abone rêkin.

Abone ücretini Türkiye İş Bankası Çağaloğlu /İstanbul Şube 300 427348 no'lu konto-
suna yatırarak, bir kopyasını Çakırağa Mah.Sineklibahçe Sok.18/8 Aksaray/İSTANBUL
adresine abone kartıyla birlikte postalarak abone olunabilir.

STÊRKA RIZGARÎ 1. YILDÖNÜMÜNE GİRERKEN

Sömürgeciler, bütün görkemi ve güzelliğiyle silkinip ayağa kalmış bir ulusu, tekrar köleleştirmek için, bildiği bütün barbarlık yöntemleriyle üzerimize saldırıyorlar.

Ama, Kürt ulusu, bu topyekün imha hareketlerine karşı "topyekün direnme"yi daha da yükseltmek için, bildiği bütün barbarlık yöntemleriyle üzerimize saldırıyorlar. Çünkü, Anti-Sömürgeci Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin yüzü, toplumsal kurtuluşa dönüktür. Kürtler, bugün aynı zamanda dünyanın en büyük demokrasi kavgalarından birini de veriyorlar.

Bir kez düşünelim. Dört bir yanında kendisini yıllarca köle statüsünde tutmuş, onu kimyasal gazlarla, bombardıman uçaklarıyla, soykırımlarla imha etmeye çalışan sömürgeci devletlerle çevrili bir ulus. Bu mazlum ulus, sadece kendisini çevreleyen sömürgeci zinciri kırmak için mücadele etmekte kalmıyor; aynı zamanda kendi kendisini bağlayan yüzyılların feodal değerlerini, alışkanlıklarını aşmak, kendi kendisini tutsak eden kölece düşünüş ve geleneklerden de çıkma savaşı veriyor.

Sömürge rejimin bütün sefaletiyle boğuşmak zorunda kalan Kürdistanlı emekçilerdir. Çünkü, **sömürge statüsü hangi biçimlerde yenide tezgâhlanırsa tezgâhlansın, bir daha asla varolmaması ancak onların mücadelesiyle olanaklı olacaktır.**

Emeğin köleleştirilmesi, ulusların köleleştirilmesi ve kadınların köleleştirilmesi arasındaki derin tarihsel bağlar Kürdistan devriminde bir kez daha sarsılmaktadır. Bu asla tesadüfi değildir.

Şiddetin egemenliğinden kurtulmak için bütün Kürdistanlılar, sömürgeci şiddete karşı savaşmak zorundadırlar. Ulusal Kurtuluş Mücadelemiz, sömürgeciliğe karşı bütün meşru araçlarını yaratmıştır. En büyük ve yenilmez silah ise, örgütlü halk kitleleridir.

Sömürgeciler daha iki yıl önce ikibin kişiyle işgal edip, "temizledik" dedikleri Güney Kürdistan'a bugün, otuzbeş bin kişilik askeri güçle girmek zorunda kalıyorlarsa, bunun adı ne yanından bakarsanız bakınız yenilgidir. Sömürgeciler halkı kaybettiler, köyleri bombardıman etmeleri, kasabalarımızı harabeye çevirmeleri, insanları göçettir-meye çalışmaları bunun işareti değil mi? Şimdi ise dağılmızı taşımayı bombalıyorlar. Onu da kaybedecekler. Dağlarımız taşlarımız, toprağımızda en az halkımız kadar direnecektir.

İster bir ulusun, ister bir sınıfın topyekün ayağa kalkması için uyanması, bilinçlenmesi gerekir. Bilinçlenmek için akla, hafızaya ihtiyaç vardır. Düşüncenin üretilmesine, ideoloji ve siyasetlerin oluşturulmasına gerek vardır. Yayın tüm bunlar için vazgeçilemez önemli bir araçtır.

Mücadele içindeki bir ulusun, bir devrim hareketinin gözü, kulağı, sesi olmalıdır. Öğrenmek için görmesi duyması gereklidir. Eylemini bil-inçli kılması ve geliştirmesi için öğrenmesi gerekir. Kendini üretmesi, tüm varlığıyla harekete geçmesi, tüm dostlarını uyarması için sese ihtiyacı vardır. Kendini ifade etmeli, anlatmalıdır. İşte bu ses, bu kulak, bu göz, bu hafıza, bu bilinç ancak **özgür bir basınla** işleyebilir.

Sömürgeciler halka saldırırken, onu köle boyunduruğunda tutmaya çalışırken önce, düşüncülerine, basınına, kitaplarına, gazetelerine saldırıyorlar. Önce basını öldürmeye çalışıyorlar ki, halkın sesini kimse duymasın...

1975 yılında KOMAL Yayınları faaliyete geçtiğinde de, Kürt ve Kürdistan sözleri birer tabuydu. Bir tek gazetede, bir tek Kürt, Kürdistan sözcüğünü mercek bulmak büyük bir mucizeydi. Bugün Kürtsüz-Kürdistan'sız ne bir Türkiye gündemi var, ne de dünya gündemi...

KOMAL, Kürtlerin adını söyleyerek, tarihlerini, sosyo-ekonomik ve toplumsal süreçlerini anlatarak girdi gündeme. Kürdistan devrimcilerinin kendilerini sömürgeci mahkemelerde savunmaları, Kemalizmi yargılamalarıyla resmi ideolojiye ardı ardına bombalar fırlattı. Resmi tarih tezleri de, resmi ideoloji de bir bütün olarak kemalist tabular da KOMAL'ın mütevazı yayınları karşısında paniğe kapıldı. Ama haklıydılar. Resmi ideoloji, o gün bugündür ayakları üzerine bir daha dikilememiştir.

1976'da Rizgarî yayın hayatına girdiğinde bu, Kürt ulusunun

Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Mücadelesinin teorik, ideolojik, siyasal tezlerinin inşası demektir. Kürdistan devrimi, kendi programatik ve örgütsel sorunlarını tartışmaya başlamıştı. Üstelik yalnız sömürgecilerle değil, Kemalizmin tasallutundan kurtulamamış, "Sol"ların şoven şartlanmalarına karşı da kesin ve tavizsiz bir ideolojik mücadele vermek zorundaydı.

Kürdistan'ın bağımsız devrimci dinamiklerinin olduğunu, ulusal kurtuluşun özgün kadro ve dinamikleri üzerinde yükseleceğini söyledi Rizgarî. Ayrılıkçılık, burjuva milliyetçiliği olarak saldırıldı buna. Rizgarî, Kürdistanlı Sosyalistlerin, devrimcilerin ve aydınların **ILK KURŞUNU'yu**. Kürdistan devrimi bugün Rizgarî tezlerini okuyarak, doğrularak ilerliyor. Kürt ulusu topyekün direnmektedir. Yaşananların hepsi Rizgarî'nin tanıklığıdır.

Rizgarî, Bağımsız ve Demokratik Kürdistan, uluslararası sömürge Kürdistan demisti. Bugün bir parçanın çözümünün diğeri olmaksızın olmadığı, birleşikliğin güç, ayrılığın ise kölelik olduğunu en çok yaşadığımız bir tarih dilimindeyiz.

Kürdistan devrimini alayla karşılayanlar, hatta "Bundculuk", "ayrılıkçılık" olarak, ütopyik bir kurgu gibi görenler, bugün ona övgüler düzmek için birbirleriyle yarışıyorlar. Varsın yarışsınlar.

Bu yüzden de geçen yıl bu geleneğin farklı bir yayın organını hayata geçirmek için karar

kıldığımızda, Stêrka Rizgarî dedik ona. Çünkü Rizgarî, Kürdistan devriminin her zaman parıldayacak bir yıldızıdır, öyle olmaya da devam edecek.

Stêrka Rizgarî 1. yaşını doldurdu. Ama o da, diğer yayın organları gibi en şiddetli saldırıların hedefi haline geldi. Böyle olmasını mücadelemizin bir parçası sayıyoruz. Çünkü, ulusumuzun beynini, hafızasını yok etmek istiyorlar. Fakat toplumsal dinamizmin bir ihtiyacı olarak varolan bu kurumlar, kendilerini varetmek için de amansız bir mücadele içinde oldular ve olmaya devam edecekler kuşkusuz.

Bir yıl içerisinde dergimizin Sahibinden, Genel Yayın Yönetmenine, hemen bütün yöneticilerimiz operasyona uğradılar. Tutuklandılar, yargılandılar ve yargılanıyorlar. Merkez büromuzdaki bütün yayın ekipmanlarımıza, arşivlerimize el konulduğunu biliyorsunuz. Bu büyük gasp eylemini devlet bulabildiği her fırsatta sürdürüyor.

Mücadelenin dinamikleri ve kaynakları düne göre daha güçlü, daha yaygın. Direnişimiz de elbetteki daha zorlu ve kesin çizgiler taşıyacaktır. **DÖĞÜŞE DÖĞÜŞE YÜRÜNECEKTİR.**

Ulusumuz, köleliği artık reddetmiştir ve kölelik koşullarında yaşamaya asla razı değildir. Ona bir daha sömürge koşullarını dayatmak artık mümkün olmayacaktır.

Ulusumuz ve emekçi kitleler için Stêrka Rizgarî artık daha yakındır.

KOMAL,

Kürtlerin adını söyleyerek, tarihlerini, sosyo-ekonomik ve toplumsal süreçlerini anlatarak girdi gündeme. Kürdistan devrimcilerinin kendilerini sömürgeci mahkemelerde savunmaları, Kemalizmi yargılamalarıyla resmi ideolojiye ardı ardına bombalar fırlattı. Resmi tarih tezleri de, resmi ideoloji de bir bütün olarak kemalist tabular da KOMAL'ın mütevazı yayınları karşısında paniğe kapıldı. Ama haklıydılar. Resmi ideoloji o gün bugündür ayakları üzerine bir daha dikilememiştir. Rizgarî, Kürdistanlı Sosyalistlerin, devrimcilerin ve aydınların **ILK KURŞUNU'yu**.

Stêrka rizgarî

Dünyalı olmayı başarmak...

SÖMÜRGEÇİ MILITARİZM ASKERİ ÇÖZÜMSÜZLÜK BATAĞINDA

Medya-Gerilla Savaşı

Newroz'la birlikte Güney Kürdistan'a yapılan askeri hareket, başlangıçta ilan edilen gösterişli hedeflerin hiçbirine ulaşmadan sonuçlanmak zorunda kaldı. Ne "pirinç ayıklanabildi, ne pirincin taşı..."

TC, Uluslararası baskı, gerillaların direnişi ve Güney Kürdistan halkının tepkisinin genişlemesiyle apar-topar çekilirken, "Tampon Bölge", "güvenlik şeridi", "uzun vadeli geçici yerel çözüm" üzerine, KDP ve YNK'nın PKK'ya karşı "alan tutması" formülü üzerine görüşmeler başladı. Ama TC, bu harekattan sonra güçlenmek bir yana daha zayıfladı, boşaltılan alanlara gerillanın yeniden girmekte olduğu haberleri ve KDP ile YNK'nın çözüm önerilerine verdikleri cevaplardan belli olmaktaydı.

TC, ayrıca Güney Harekatı nedeniyle Avrupa ve Batı nezdinde de diplomatik bir tecrite uğradı. Dolayısıyla medya gösterişli operasyon ardında daha büyük sorunlar ve çözümsüzlük bırakarak sona ermiş oldu.

Başbakan Çiller bir açıklamasında, "bu savaşı Medya ile kazanacağız." demişti. Mücadelenin psikolojik ve "kitlelerin manipüle edilerek savaşa ikna edilmesi" boyutuna dikkat çeken bu kavram, gerilla tarafından da çok iyi biliniyor olmalı ki ardı ardına iki olay, savaş basınının bütün çarpıtma ve yalanlarını su yüzüne çıkardı.

Birincisi; Güney Kürdistan operasyonu tüm şiddeti ve gösterişle sürerken, Mardin-Nusaybin karayolunda kontroller yapabildikleri anlaşılın gerillaların Reuter ve AFP muhabirleri **Fatih Sarıbaş** ve **Kadri Gürsel**'in "misafir" olarak alıkoymalarıydı.

Bir ay boyunca gerillalarla birlikte kalan ve uluslararası kuruluşların aracılığıyla serbest bırakılan "gazetecilerin tanıklığı", bölgedeki askeri güç ve gerillanın durumu hakkındaki bütün çarpıtmaları kendiliğinden açıkladı. Demek ki bunca gürültü içinde gerillalar, iki muhabiri bir ay boyunca burunları kanamadan dolaştırıp, serbest bırakacak kadar alana hakim ve yerleştiler...

Ne varki serbest bırakılan muhabirlerin "fazla konuşmaları"nın önü kesilmişti.

Çünkü, iki gün sorguda kalan gazetecilere "sıkı bir zılgıt" geçildiği anlaşılıyordu.

İkincisi; Aynı tarihlerde Dersim'de 60 bin kişilik bir ordu gücüyle yürütülen operasyonlar sırasında, savaş basını, komutan **Şemdin Sakık**'ın öldürüldüğü, yaralandığı yolunda manşet üstüne manşet haberler geçmekteydi.

Çok geçmedi ki, Tunceli'de gerillalarca kaçırılan Milliyet muhabiri **Ferit Demir**, **Şemdin Sakık**'la görüşürüldükten sonra bırakıldı.

Böylece yine çok gösterişli bir kuşatma ve ölüm haberleri ardından gerillanın şehir merkezinden muhabir kaçırıp, hedefteki komutanla görüştürebildiği ve yine sağ salim teslim edebilecek kadar kendine güvenli olduğu anlaşılmaktaydı. Medya'nın hakkında çok sık "asparagas" haberler çıkarmayı sevdiği **Şemdin** ise, yayınlanan fotoğraf ve röportajında, "görevinin başında ve gayet sağlıklı" görünmekteydi.

Her iki olay, "Medya-Gerilla" savaşında stratejik bir işlev gördü. Resmi yalanların perdesi yırtıldı.

Dersim Operasyonları

Güney çıkarmasıyla birlikte aynı zamanlarda Dersim'de de büyük bir askeri yığınak ve kuşatma yürütülmekteydi. Savaş medyası "asıl darbe Dersim'de" diye yazmaktaydı. Basına bakılırsa, Güney'de "sıkışan gerillalar kaçarak Dersim'de eylem yapmaktaydılar." Bu gerilla nasıl "sıkışmakta" ve "kaçmaktaydı"ki, bir büyük kuşatmanın içinden sıyrılıp, bir başka büyük kuşatmanın içinde eylem yapabilmekteydi.

TC, gerillanın "dışarıdan geldiği" yolundaki bahanesini Güney Operasyonuna gerekçe yaptığı için böyle bir "saçmalama" fırtınasına tutulabilmekteydi. Yoksa "içerdeki" gerillayı bahane edip, sınırötesi hareket yapmanın anlamsızlığı açıktı. Ama, olaylar herşeyi birbirine karıştıran bir "trajik-komik" savunmalara zorlamaktaydı onları.

Dersim Ali Boğazındaki şiddetli çatışmalarda hergün onlarca gerillanın öldürüldüğü, Sakık'ın kaçtığı, yaralandığı haberleri "gazetecinin kaçırılıp görüştürülmesiyle" yalanlanmış olmasaydı, herkes Dersim'de tek bir gerilla bile kalmadığına inanmış olacaktı.

Fakat operasyon her zamanki gibi sivil halka zulüm yapılması, köylerin yakılıp yıkılarak boşaltılması, yiyecek ambargoları, göçettirmeler biçiminde sürdürülmekteydi. Gerilla varlığına karşı, gösterişli koca kuşatmanın etkisiz olduğu ise gözlerden gizlen-meye çalışılıyordu.

Gerilla Eylemleri

Aldatmacalarla "başarılı" olunduğu, sonuç alındığı, gerillanın kökünün kazınıldığı inancı yerleştirilmeye çalışılsa da böyle olmadığı ardı ardına gerilla saldırılarının yarattığı şokla bir kez daha aralandı.

Sömürgeci militaristlerin "askeri çözüm-süzlük" dayatması "Mehmetçikle Elele Kampanyası" ile şövenizmin körüklenmesinin ardından, metropollere yollanan asker cenazeleri ve anaların feryatları arasında nice can ve değer kaybına yol açmaya devam ediyordu.

Kurd-A'nın geçtiği haberlere göre Haziran ayındaki gerilla saldırılarında 145 asker hayatını kaybetmişti.

Türk Medyası ise Dersim, Botan ve Amed bölgesindeki operasyonlarda 300'den fazla gerillanın "ölü ele geçirildiğini" yazmaktaydı.

Haziran ayı içerisinde gerillanın saldırı inisiyatifi aldığı ve iki ay boyunca yaratılan "askeri egemenlik" yolundaki görüntüyü değiştirdiği ortaya çıkıyor. Nisan ve Mayıs aylarında ise Güney'den çekilen askeri birliklere yönelik eylemlerde ve Dersim kuşatmasına karşı yapılan çatışmalarda yüzlerce asker ve gerillanın öldüğü anlaşılmakta.

Kamuoyunu ardı ardına sarsan gerilla eylemleri ise, hem savaş cephesinde hem medya'da karşılıklı suçlama ve tartışmaların büyümesine de yolaçtı. Operasyonların neden "özel tim"ler tarafından değil de, "askerler" tarafından yürütüldüğü tekrar

sorgulanmaya başlandı.

12 Haziran- 1995 Dersim'de; Tilek köyü jandarma taburuna düzenlenen gerilla saldırısında 22 asker öldürüldü.

14 Haziran; Dersim'de Hozat alayına baskın düzenlendi ve Kutuderesinde çıkan çatışmalarda 27 asker ile 3 gerilla öldü.

17 Haziran; Van'ın Başkale ilçesi Erenler karakoluna yapılan baskında 5 asker, Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Ortaklar taburuna yapılan saldırı ise, 29 asker öldü.

23 Haziran; Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Piriççeken sınır jandarma karakoluna yapılan saldırıda 20 asker ile 12 gerilla öldü.

iran'a Suçlama ve Operasyon Hazırlığı

Ardı ardına gelen bu eylemler, Iran'daki PKK askeri kampları ve "ortak operasyon yapma", "kampları vurma" gibi bilinen ve sorunu "dışa atma" tartışmalarını gündeme getirdi.

iran'a uygulanan ABD ambargosunu güçlendirme ve TC'nin bölgeye girişini özendirmek üzere, ABD kaynaklı "Apo Tahranda", "Iran-PKK işbirliği" gibi haberler de birden bire ortalıkta dolaşmaya başladı.

Cumhurbaşkanının bölgede hem "moral" hem de "yerinde durum değerlendirme" gezileri yapması da inisiyatifin gerilla güçlerine geçtiğinin başka bir göstergesi sayılabilir.

Cenaze Törenlerinde Şövenizm Kışkırtmacılığı

Paramparça edilmiş gerilla cesetleri başında "hatıra" fotoğrafları yerine metropollere, köylerine gönderilen asker cenazeleri medyayı işgal etmeye başlayınca, şövenizm tacirleri de "kirli haksız savaş" kışkırtmak üzere bundan yararlanmanın yollarını denemeye başladılar.

En uygunu da bu gençleri "ne için", "kim için", "ne uğruna" savaşa sürdürüklerinin sorgulanmasını, "Kardeşiz" dedikleri Kürt ulusunun imhası ve sindirilmesi uğruna kullandıklarını sorgulanmasını önlemek için "vatan-millet-eyan" demagojisiydi.

Bağrı yanık Türk anaları ve aileleri de oğullarının "haksız, kirli bir sömürge" savaşında yitirmenin acısını, Kürtlerin gerilla analarının da çekmekte olduğunu, bu "savaşa dur" demedikçe, bu savaşa malzeme ve destek sundukça acıların, kanın bir kat daha çoğalacağını, görmedikçe; Kürt ulusunun tam hak eşitliği ve özgürlüğünü tanımadıkça süreceğini bilmeden feryatlarını yükselttiler.

Beri yandan iki haftada 43 askerin ölümüne ateş püsküren Hürriyet'ten Oktay Ekşi, "öbür taraftaki kayıpları 100'lerle ifade ediyorlar. Bizi ilgilendirmeyen, devletimize silah sakanlar, ölenler bin olmuş, beşbin olmuş farketmez" diyerek şövenizm ve savaş tacirliğinin en kötü örneklerini sunuyordu.

EN NAXWAZIN BIN-PALET !

ASKERİ İŞGALE SON !

Stêrka Rizgarî'yi oku ● okut - bixwîne ● bide xwendin !

SEVR PALAVRASI

Devletin Kürdistan'da yürüttüğü azgın sömürge savaşı olanca şiddetiyle devam ediyor. Özellikle 1994 yılı ve 1995 başlarında Kürdistan'daki askeri yığılma ve hareketlilik TC ordusunun neredeyse %65'ini direkt olarak sıcak çatışmanın ortasına çekecek denli boyutlanmıştır. Ve fakat dizginlerinden boşalan bu militarist saldırganlık askeri bir başarıdan çok gerillayla başedememenin bir göstergesi olmaktadır. Bu noktada militaristlerin hanesine yazılacak tek "zafer", kırsaldaki sivil yerleşim birimlerini tasfiye etmiş olmalarıdır. Zaten TC'nin Güney Kürdistan'daki işgali bir yanıylada bu başarısızlığı perdelemeye yöneliktir. Kamuoyuna; "Bakın PKK'yi topraklarımızın ötesinde bile kovalıyoruz" mesajı verilerek, orduya güven tazeleniyor. İşte "vatandaş mehmetçik elele", "mehmetçiğe yardım" girişimleri de bu çerçevede geliştirilmiş bir adım olmaktadır. "Mehmetçik medya" gibi "mehmetçik parlamento" da bu psikolojik savaş kampanyasının sürdürülmesinde üstlerine düşen görevleri yerine getirmede kusur etmemişlerdir. Durum böyle olunca militarist güçler bir kez daha kan tazeleme imkanı bulmuşlardır. Ve açık ki, militarist çilginler bu noktada durmayarak "savaşçı çözüm"lerini daha bir ısrarla dayayacak ve insiyatiflerini sonuna kadar aymazca kullanacaklardır. Nitekim bunun işaretleri ortaya çıkmaya başladı bile. Son günlerde sıkça telaffuz edilen "Batı Türkiye'yi parçalamak istiyor", "Sevr günleri yaşıyoruz" gibi demagojik söylemler tam da bunu göstermektedir.

"Türkiye bölünüp parçalanmak isteniyor", "Türkiye'ye Sevr dayatılıyor" denilerek; Türk halkının militarist devlete ve onun Kürdistan'daki haksız savaşına desteğinin devam ettirilmesi amaçlanıyor. Savaşın yapımcıları ve sürdürücüleri ezen ulus milliyetçiliğinin ideolojik hegemonyası altındaki kitleleri bu tür demagojik kampanyalarla yönlendirip militarist devlet saldırganlığının meşruiyetini (!) sürdürmek istiyorlar. Kürdistan'ı boydan boya yakıp-yıkarak, katliam ve sürgünlerle insansızlaştırıp yok etmeye çalışanlar "bize Sevr dayatılıyor" şarlatanlığıyla masum pozlara giriyorlar. Yarın biraz daha batarlarsa bu kez BM örgütüne başvurup; "Kürtler bize soykırım uyguluyorlar, bizi asimile ediyorlar" derlerse buna hiç şaşırılmamalı.

Bu arada 1920'de imzalanan Sevr Anlaşmasına da kısaca değinmek gerekmektedir:

Bilindiği gibi Sevr Anlaşması Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın ortaya çıkardığı sonuçlardan birisiydi. Alman emperyalistlerinin yanında yer alarak savaşa katılan Osmanlı yönetimi, Almanya ile birlikte

yenilince, müttefik güçlerle Sevr'i imzalamak zorunda kaldı. Emperyalist bir serüvene girişen ve fakat sonuçta yenilen bir gücün muzaffer emperyalistlere ödemesi gereken bir bedelle karşılaştı Osmanlı! Sevr'in hikayesi budur. Eğer Osmanlı savaştan galip çıksaydı hiç kuşku yokki bu kez kendisi müttefik devletlerin toprağına göz dikecekti. Onlardan tavizler isteyecekti. Durum böyleyken tarih inkarcısı, tahripçisi şöven Türk politikacıları Osmanlıyı tamamen mağdur ve masum taraf olarak göstermektedirler. Her şart ve koşulda devleti tecavüze uğramış gösterip, suçu; "kötü emelli iç ve dış düşmanlar"a yükleyen panaroyakların bugün emperyalist Avrupa'nın Bağımsız Kürdistan'a karşı olduğunu bile bile bu türden ucuz ve bayat politikaya girmesi hiç kuşku yok ki, demin yukarıda da belirttiğimiz üzere sömürge savaşını ve Türk şövenizmini diri tutmaktan kaynaklanmaktadır. Türk halkına: "Avrupa bizi parçalamaya çalışıyor" diye yaygara koparanlar, Avrupa burjuvazisiyle her türlü ekonomik, siyasal ve askeri ilişkiyi hayasızca sürdürmekten de geri durmuyorlar.

Türk devletiyle Avrupa emperyalistleri arasındaki çelişki hiçte "Bağımsız Kürdistan" meselesi yüzünden değildir. Zira Avrupa emperyalistlerinin Türk devletinden bütün istediği "Yeni Dünya Düzeni"nin siyasal ve hukuki nizamlarına ve burjuva parlamenter sistemin gereklerine uymasındır. TC'nin sırtında bir yığın kamburla Avrupa Topluluğı'na girmesi emperyalistleri gerek iç hukuklarında, gerekse de demokratik kamuoyları nezdinde sorunlu kılmaktadır. Bu bakımdan Avrupa emperyalistleri TC'nin sırtında bir yığın kamburla değil, TC'nin biçimsel bile olsa bazı "demokratik" adımlar atarak Avrupa kapısından içeri girmesini istiyorlar.

Nedir Bunlar?

"Düşünce ve ifade özgürlüğüne konan bir takım cezai maddelerinin kaldırılması, legal siyaset kanallarının açılması, Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşma metinlerinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi, sendikal hakların tanınması, Kürtlerin kültürel haklarının kabul edilmesi" gibi burjuva-demokratik açılımlardır.

Sorun, TC'nin bu yönde adımlar atmaya hazır olmamasıdır. Bu nedenledir ki, sorunlar bilinçli olarak çarpıtılıp, kitleler militarist, gerici

Savaşın yapımcıları ve sürdürücüleri ezen ulus milliyetçiliğinin ideolojik hegemonyası altındaki kitleleri bu tür demagojik kampanyalarla yönlendirip militarist devlet saldırganlığının meşruiyetini (!) sürdürmek istiyorlar. Kürdistan'ı boydan boya yakıp-yıkarak, katliam ve sürgünlerle insansızlaştırıp yok etmeye çalışanlar "bize Sevr dayatılıyor" şarlatanlığıyla masum pozlara giriyorlar. Yarın biraz daha batarlarsa bu kez BM örgütüne başvurup; "Kürtler bize soykırım uyguluyorlar, bizi asimile ediyorlar" derlerse buna hiç şaşırılmamalı.

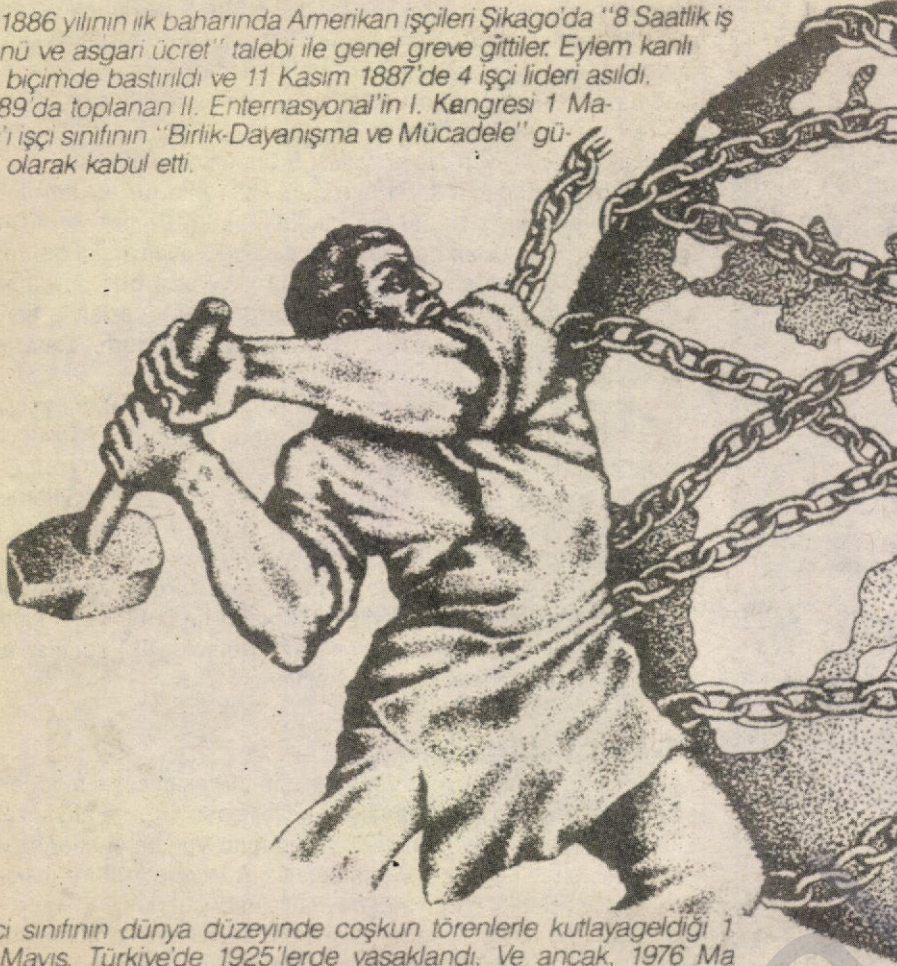
kalıplar içinde tutulmaya çalışılıyor. Özetle, TC devleti ağır bir siyasal kaos içindedir. Devletin Kürdistan'daki tüm kurum ve kuruluşları felç olmuştur. Siyasal gericilikte ve sömürge savaşındaki ısrar, düzeni bunalımdan bunalıma sürüklemektedir. Sistemdeki bu açmazı gören ve kısmi de olsa değişim isteyen burjuva kanattaki yeni sesler ise henüz çok cılızdır. Ve ürkek davranmaktadırlar. TC'nin militarist devlet yapısının değişmesinde Avrupa ve Amerika yönetimlerinin rollerini çok tali görmek gerekmektedir. İç yapıyı sarsıp, değiştirecek asil unsur, hiç kuşku yok ki, başta Kürdistan ulusal demokratik dinamikleri olmak üzere, Türkiye demokratik ve sosyalist hareketinin örgütsel eylemli müdahaleleridir. KUKM ile Türkiye sınıf hareketi gerekli ve zorunlu enternasyonalist bağları kurduğu ölçüde militarist devlette çözülme başlayacaktır. Demokrasi yönünde değişim olacaksa, bunun tek yolu bu hattan geçmektedir.

S.Cibran

1'ê Gulanê

• 1886 yılının ilk baharında Amerikan işçileri Şikago'da "8 Saatlik iş günü ve asgari ücret" talebi ile genel greve gittiler. Eylem kanlı bir biçimde bastırıldı ve 11 Kasım 1887'de 4 işçi lideri asıldı. 1889'da toplanan II. Enternasyonal'in I. Kongresi 1 Mayıs'ı işçi sınıfının "Birlik-Dayanışma ve Mücadele" günü olarak kabul etti.

İşçi sınıfının dünya düzeyinde coşkun törenlerle kutlayageldiği 1 Mayıs, Türkiye'de 1925'lerde yasaklandı. Ve ancak, 1976 Mayıs'ında kitlesel olarak kutlanabildi. Türk burjuvazisi, 1 Mayıs'ı "Bahar Bayramı" olarak ilan etmişti. 12 Eylülcü generaller, bunu da yasakladılar. Halen Türkiye'de 1 Mayıs yasaklı durumdadır.

1 Mayıs

1 MAYIS GÖSTERİLERİ.....

İSTANBUL

İşçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs İstanbul'da kalabalık bir kitle ile kutlandı.

"İstanbul Demokrasi Kurultayı" tarafından düzenlenen mitingde çok sayıda demokratik kitle örgütleri, siyasi partiler ve sosyalist dergiler katıldı. Kadıköy iskele meydanında yapılan mitingde yaklaşık 50 bin kişi yer aldı. Sabahın erken saatlerinde Kadıköy Belediyesi'nin önünde oluşturulan kortejle saat 11.30'dan itibaren miting alanına doğru yürüyüşe geçildi. Katılımın fazla olması zaman zaman izdihamların yaşanmasına neden oldu. Yol boyunca çeşitli gruplar tarafından "İşçi Memur Elele Genel Greve, Yaşasın 1 Mayıs, Söz Yetki Karar Halka", sloganları atıldı, bildiriler dağıtıldı.

Öte yandan, Anti-Sömürgeci Güçler tarafından, "Bijf Yek Gulan, Topyekün Savaşa Karşı Topyekün Direniş, Kürdistan'da Askeri İşgale Son, Bijf Rizgarîya Kürdistan, Kürdistan Sömürgecilere Mezar Olacak, Yaşasın Ortak Taarruz Cephesi" sloganları atılırken kuşlama yapıldı.

Alana girildiği sırada yapılan aramada, dergimizin Bijf Yek Gulan pankartına polisler tarafından "yabancı kelime yazıyor" gerekçesiyle elkonuldu. Pankartı vermek istemeyen Stërka Rizgarî okuyucuları ile polis arasında çıkan tartışma sonunda, polisin bütün hissiyatıyla saldırması bir oldu. Kalabalık polis gruplarının gelmesiyle pankartımız alındı, bu arada Kızılbayrak dergisi okurlarından biri, polisin saldırısı sonucu ağır yaralandı.

Miting, Ruhi Su Dostlar Korosu ve Ferhat Tunç'un okuduğu marş ve şarkılardan sonra saygı duruşuyla başladı. Mitingin ilk konuşmacısı Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral'in konuşması ısıklık ve yuhlamalarla sık sık kesildi. Daha sonra, Disk Genel Başkanı Rıdvan Budak ve KÇSKK adına Eğitim-Sen Genel Başkanı Yıldırım Kaya birer konuşma yaptılar. Konuşmalardan sonra miting saat 14.00'de sona erdi.

1 Mayıs İşçi Bayramı, her yıl olduğu gibi bu yılda yine, işçi kesiminden yoksun çeşitli sol grupların gençliğe dayalı tabanlarıyla kutlandı.

Stërka Rizgarî/İstanbul

ANKARA

Ankara'da 1 Mayıs, geçen yıllara nisbeten bu yıl daha durgun olarak kutlandı. Öyleki, polisler etraftaki çimlerin üzerine uzanarak göstericileri izledi, ancak insanları gözaltına almadan da edemediler.

Sihhiye köprüsü üzerinde oluşturulan yaklaşık 15 bin kişilik kortej, saat 10.00'da Tondoğan meydanına doğru yürümeye başladı. 12.30 civarında alana gelen kortejde HADEP, DISK, DKÇSP'ye bağlı memur sendikaları, öğrenciler ve diğer demokratik kitle örgütleri yer aldı. Kortejde yer alan gruplar, gözaltındaki kayıplar ve yargısız infazları ellerindeki fotoğraf ve dövizlerle protesto ettiler. Yurtsever dergi platformunun pankartını taşıyan bir kişi miting alana girerken gözaltına alındı.

Dikkati çeken asıl grup ise İranlı devrimciler oldu. İranlı devrimciler genelde atılan sloganlara eşlik ettikleri gibi sık sık, "kahrolsun İran faşizmi" sloganını haykırdılar.

"İşçi Memur Elele Genel Greve, Kürdistan Faşizme Mezar Olacak, Yaşasın Bağımsız-Birleşik Sosyalist Kürdistan, Yaşasın 1 Mayıs, Yaşasın Halkların Kardeşliği" sloganları mitingde hakim sloganlardı. Geçen senelere oranla daha coşkuz ve durgun geçen bu yılki 1 Mayıs'ta Koma Heval ve Grup Arkadaş'ın söylediği Kürtçe ve Türkçe türküler azda olsa insanları coşturdu. Saat 2.30'da sona eren miting olaysız geçti.

Stërka Rizgarî/Ankara

İZMİR

Kürt nüfusunun yoğun olduğu Türkiye metropollerinden İzmir'de 1 Mayıs kalabalık bir kitle eşliğinde ve coşkuyla geçti.

Saat 15.00'de Konak eski Balık Hali önünde toplanmaya başlayan kortejde çeşitli Sendikalar, DKÖ, Partiler, Sosyalist Dergiler, Kültür Merkezleri ve HADEP yer aldı.

HADEP kortejinde Kürt kadınlarının ulusal giysileriyle -rengareng açan çiçekler gibi- yer alması ve çekilen zılgıtlar kitleyi daha bir coşturdu. "Yaşasın Halkların Kardeşliği, Bijî Yek Gulan, Kahrolsun Sömürgecilik, Kürdistan Faşizme Mezar Olacak" sloganlarının ağırlıklı olduğu 1 Mayıs korteji saat 17.00'de Cumhuriyet alanına girdi. Burada yapılan çeşitli konuşmalar sonunda halaylar çekildi, sloganlar atıldı.

Savaş Karşıtları Derneği'nin ASKERLİGE HAYIR pankart ve sloganıyla yaptıkları küçük bir gösteriden sonra olaysız bir şekilde 1 Mayıs kutlamaları sona erdi.

Stêrka Rizgarî/Izmir

ADANA

Adana'da 16 yıldan bu yana izinli kutlanamayan 1 Mayıs, nihayet bu yıl izinli kutlanabildi. Hastaneler kavşağında saat 10.00'da başlayıp, Uğur Mumcu Meydanı'na kadar süren yürüyüş yaklaşık 5000 kişi katıldı.

Yürüyüş esnasında "Yaşasın 1 Mayıs, Bijî Yek Gulan, İşçi Memur Elele Genel Greve, Vur, Vur İnlesin, Kıyakçılar Dinlesin, 1 Mayıs Şehitleri Ölüksüzdür, Faşizme Karşı Omuz Omuz, Yaşasın Halkların Kardeşliği, Kırli Savaşa Hayır, Kahrolsun Sömürgecilik, İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek, Sosyalist Basın Susturulamaz" sloganları atıldı.

Yürüyüşe; Türk-İş, Disk, KÇSP, TMMOB, Türk Tabipler Birliği, TÜROMB, Türk Veteriner Hekimleri Derneği, ÇHD, Çağdaş Gazeteciler Derneği, İHD, HADEP, BSP, İP, Sosyalist Basın - Barikat, Direniş, Jiyana Nû, Kızıl Bayrak, Newroz, Odak, Partizan Sesi, Stêrka Rizgarî- katıldılar.

Dergilerin ortak imzalı pankartlarının polis tarafından alınması sonunda gruplar İHD kortejinde yer aldı. Miting belirtilen süreden çok önce 1.30'da bitti. Yürüyüş esnasında ve miting alanından çok sayıda gözaltına alınan oldu. İsimleri belli olan 45 kişi dışında da 70'e yakın gözaltına alınan olduğu öğrenildi. İHD 2 Mayıs'ta serbest bırakılan 11 kişiyle beraber yaptığı basın açıklamasında, gözaltına alınanların işkenceye maruz kaldıklarını belirterek, işkence görenlerin vücutlarındaki darp izlerini basına gösterdi.

Stêrka Rizgarî/Adana

Sendikalar platformunun girişimleriyle izin alınan kutlamalar, saat 11.00 da İstasyon alanından başlayıp, Cumhuriyet alanında saat 13.30'da sona erdi. Yaklaşık 5000 kişinin katıldığı yürüyüşte, "Halkımız saflara, Suskun toplum istemiyoruz, İnsanlık onuru işkenceyi yenecek" sloganları atıldı. "Kıtlar halkındır satılmaz", "Kırli savaşa hayır", "Özgür basın susturulamaz" dövizleri taşındı. Çeşitli DKÖ'lerin yanısıra, CHP-YDH gibi siyasi partiler de katıldı. Ahmet Baran'ın müzik dinletisiyle sona eren mitinge katılan kitle olaysız dağıldı.

MERSİN

Stêrka Rizgarî/Mersin

Dergi Temsilcimiz Gözaltına Alındı, Çok Sayıda Kitap ve Dergimize Elkonuldu ADANA BÜROMUZA POLİS BASKINI

Adana polisinin, Sosyalist Basına yönelik sürdürdüğü baskınlar her gün yeni bir boyut kazanarak devam ediyor. Gün geçmiyorki, bir dergi bürosu basılmasın, çalışanları işkenceli sorgulardan geçmesin, ölümlerle tehdit edilmesin...

27 Nisan'da Adana büromuzu basan polis, o sırada büroda bulunan misafirlerin kimlik bilgileri ve adreslerini alıp, temsilcimizi tehdit ederek, tekrar geleceğini söyleyip büroyu terkettiler.

28 Nisan Cuma günü saat 20.00 dolaylarında ise; evine giderken, sivil polislerce kimlik sorma gerekçesiyle durdurulan temsilcimiz, üzerinde bulunan HADEP, İHD üye kimliği ve dergi muhabirlik belgele-rine polis tarafından elkonuldu.

"Arama yapacağız" diyerek evine götürülen temsilcimizin kiraladığı oda ile ev sahibine ait diğer odalar talan edilircesine arandı. Arama sonunda, 200 adet kitap, dergimizin çeşitli sayılarından 300 adet ve arkadaşımızın şahsına ait olan kara kalem çizimleri, özel eşya, kitap ve albümü alındı.

Daha sonra, ev sahibi Mehmet Yiğit ile birlikte emniyete götürülen temsilcimiz burada yaşadıklarını şöyle anlatıyor.

"Emniyette, ev sahibimle birlikte yoğun bir şekilde kaba dayak ve psikolojik baskıya maruz kaldık. Örgüt suçlamasında bulunarak, benim kırsala gidip gerilla eğitimi gördüğümü, dergi büromuza postayla - büyük bir olasılıkla polis tarafından postalanan- gönderilen bir bayan gerillanın fotoğrafını gösterip onun ben olduğumu iddia ederek dövdüler. -Daha sonra bu bayanın şehit olan Beritan isimli gerillaya ait olduğunu öğrendim.- Tüm bu iddiaları redderek, yasalar çerçevesinde politika yürüten HADEP üyesi olduğumu, temsilcisi olduğu derginin Kürt halkının Kendi Kaderini Tayin Hakkı çerçevesinde yayın yapan bir dergi olduğunu, örgütle bir

alakası olmadığını belirttim.

Ertesi gün savcılığa çıkarılarak serbest bırakıldım. Ev sahibim aynı gün, savcılığa çıkarılmadan saat 14.15 sıralarında serbest bırakıldı. Bana teslim edilen kimliklerim arasında nüfus cüzdanımın olmadığını söylediğimde, kimliğimi teslim ettiklerini iddia ederek vermediler.

Aslında devletin bu uygulamaları, dergimizin yayın politikasına karşı duyduğu rahatsızlığının çarpınışlarıdır. Halkın yüreği, dili olan biz sosyalist basın çalışanlarını, sorguya çekerek, ölümlerle tehdit ederek, büroları basarak sindirmeye çalışanlar bilmelidirlerki, bunu başaramayacaklar."

Adana büromuz 5.6.1995'de yine basıldı. Büroda bir saatten fazla karakol kuran polis yine onlarca kitap, dergi ve arşivimize el koydu, temsilcimiz bir kez daha ölüm tehdidi aldı. Aynı saatlerde basılan Odak Dergisi de aynı uygulamalara maruz kaldı ve çalışanı ile misafiri tartaklanarak gözaltına alındı. Aynı gün, Barikat dergisiyle Atılım gazetesi basıldı. Atılım gazetesinden 2, Kızıl Bayrak gazetesinden 3, Kurtuluş gazetesinden 3 kişi aynı gerekçeyle yani "şüpheli şahıs" olarak gözaltına alındı ve 24 saat sonra serbest bırakıldılar. Ayrıca Odak Dergisi çalışanı M. Yılmaz Sarı'nın bir daha Odak dergisinde çalışmaması yönünde tehdit edildi.

Gerek dergimize, gerekse diğer Sosyalist dergi bürolarına yönelik yapılan bu tür baskınlar, devletin Kürt ulusuna karşı futursuzca sürdürmekte olduğu kırli sömürge savaşının yansımalarıdır.

Bu tür yasal kurumları, "illegal örgüt", çalışanları ise "illegal örgüt militanları" olarak sunarak bürolarımızı kapatmaya çalışıyorlar. Ancak, buna halkı inandıramadıkları gibi, kendilerinde yanıldıklarını çok iyi biliyorlar.

Sesimizi kısma çalışmaları, buna hiç bir zaman güçlerinin yetmeyeceğini bir kez daha yineliyoruz.

Stêrka Rizgarî/Adana

1 MAYIS

KÜRDİSTAN ULUSAL KURTULUŞ MÜCADELESİ VE KÜRDİSTANLI MARKSİSTLERİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI ÜZERİNE

Dergimize posta ile ulaşan, Partiya Rizgarîya Kurdistan (PRK-Rizgarî)'nin 1 Mayıs'la ilgili yapmış olduğu Basın Açıklamasını okuyucularımıza sunuyoruz.

KUKM son yetmiş yıldır ilk kez dört parçada birden, tüm Kürdistan coğrafyasına tekabül eden bir devrimci süreç yaşamakta ve bu karakteristik özellikleri kendi çapında aşan bir uluslararası etki yaratmaktadır. Aynı zamanda zorunlu göçtirme ve mültecilik nedenleriyle sömürgeci metropoller ve kıta Avrupasında da devrimci bir özne durumuna gelmiştir. Siyasal örgütlenme ve mücadele tarzında gösterilen pek çok yanı sıra rağmen, silahlı mücadele ile birlikte kitleleşerek gelişmiş ve gelişmektedir. Ama tüm bunlar yeterli değildir ve katedilmesi gereken daha pek çok mesafe bulunmaktadır. Bunların başında da hem ulusal hem toplumsal perspektifte Birlik gelmektedir.

Emperyalistlerin "Yeni Dünya Düzeni" ve yükselen değerler demagojisi hergün bir yerlerinden sökülüp, dökülüyor. Bu döküntü, dünyanın her yöresindeki yerel boğazlaşmalar, bölgesel savaşlar, işsizlik ve sefaletin kitleleşmesiyle kendini gösteriyor.

Sistem, küreselleşme iddiasıyla, bir yandan kendini "alternatifsiz tek dünya düzeni" olarak dayatırken, diğer yandan da emperyalistler arasında bloklaşma, güç alanlarının belirlenmesi üzerine derinden ve açık bir kavgaya geçmiştir. Bu, şimdilik daha çok dağılan SSCB ve Doğu Bloku'nun eski etki alanları üzerinde gözleniyor. Ortadoğu, Kürdistan, Kafkasya ve Balkanlar'daki yerel savaşların ortaya koyduğu tablo, emperyalistlerin ayrı ayrı ya da kimi zaman aralarında ittifaklar oluşturarak, ekonomik ve siyasal güç kazanma gayretlerini ele vermektedir. Yerel savaşlar daha çok iç dinamikler ve bölgesel çelişmeler üzerinde yükselmekle beraber, bu çatışmalar emperyalistler tarafından körüklenerek, kendi manyetik alanlarının güçlendirilmesine çalışılmaktadır. Bu durum, savaş tacirlerinin çıkarlarının çok ötesinde duran ve bedelini mazlum ulusların, bölge halklarının ödediği bir siyasal gericiği de beslemektedir.

"Yeni Dünya Düzeni"çileri, demokrasi ve insan hakları konularında ne kadar iki yüzlü/çifte standartta davrandıklarını ve gerçekte "standart dünya gericiği" inşa etmek uğraşısında olduklarını ortaya koymuşlardır. Kürdistan üzerinde tepinen sömürgeci militarizme "terörizme karşı mücadele" demagojisi ile yol veren bu anlayış; Çeçenistan'ın Rusya tarafından işgalini onun "iç işleri" olarak hoş görü ile karşılayabilmekte; Yugoslavya iç savaşında aynı iki yüzlülüğü gösterip, açlara yardım adı altında Somali'de askeri köprü başlarını tutmayı tezgahlamasını bilmektedirler.

Hangi uluslararası soruna, hangi bölgesel çatışmaya ya da savaşa baksanız, ardında bu iki yüzlülüğü, bu güç mücadelesinin izlerini görmek mümkündür. Dü, bu tür çelişmeleri "komünist kampın oyunları" SSCB'nin "kişirtmesi" olarak tanımlayan ve sorunu "demokrasi ile totalitarizmin mücadelesi" olarak tarif eden burjuva ideologları, kendileri için yeni tehlike odakları, yeni düşmanlar icat etmeyi de ihmal etmiyorlar...

Birleşmiş Milletler Örgütü, özellikle ABD emperyalizminin müdahalelerine hukuki kılıf oluşturmakta; yapılan her türlü siyasal dayatma ve zorbalık "Barış Gücü" ya da "uluslararası askeri koalisyonlar" adı altında işgalciliği ve askeri güç kullanımını meşrulaştırmak için kullanılmaktadır.

Bütün bunlara karşın uluslararası Komünist

Hareket "SSCB'nin çözülmesi" ile birlikte daha derinleşen siyasal, ideolojik ve örgütsel krizden çıkamamaktadır. Sosyalizmin "kuruluş deneylerinin dünya düzeyinde başarısızlığa uğradığı"na ve aslında "sosyalizmin bir sistem olarak yaratılmasının mümkün olmadığı"na dair burjuva propagandaya karşılık, Kore ya da Küba gibi kendine has "sosyalizm"leri örnek olarak sunmaların da bunalımın çaresi olmadığı açıktır. Bu durum, hem genel siyasal atmosferde hem de Komünist Hareket'te sağ rüzgarların şiddetlenmesine ve sağa savrulmanın hızlanmasına yol açmıştır.

Bu yeni dalgaların bir kısmı, sosyalist siyasal mücadelenin hemen hemen bütün tarihsel mirasının, kültürünün reddedilmesi ve sadece ütopyanın sahiplenilmesiyle belirlenmektedir. Varolan durumun rasyonalize edilmesi ile "sistem içinde ileri demokrasi mücadelesi" çizgisinde karar kılan ya da düpedüz artık emperyalizmin "kendini aştığı", "post-modernist" bir dönem yaşamakta olduğumuz savıyla, sistemin liberal savunuculuğu sol adına sağ gericiği beslemektedir.

Bir diğer sağ akım da, sistem içinde durdukları halde emperyalist ekonomik piyasadaki ayrıcalıklarını korumak adına "direnen" yerel gericiğelerde anti-emperyalizmi keşfeden, "yeni üç dünyacı" görüşlerdir. Bunlar, Saddam Hüseyin ve İranlı Mollalar'ın iktidarlarında "ilerici" yanlar bulup, desteklenmeleri gerektiğini savunurlarken; "sosyalizm" adına fanatizm, ilkelik ve kan dökücü yerel gericiğeleri kutsayarak, çok daha tehlikeli bir sağ dalgayı temsil ediyorlar.

Kürdistan Devrimi ise bu panorama içerisinde Ortadoğu düzeyinde enternasyonalist bir etki yaratarak gelişmekte ve sömürgeci bölge devletleri ile emperyalistler tarafından kuşatılarak boğulmak istenmektedir.

Kürdistan Devrimi ulusal demokratik karakterde gelişmesine rağmen, güçlü toplumsal dinamiklere sahip olmasıyla da ayırt edilmektedir. Ve KUKM, şu anda sosyalist düşünce, ilke ve anlayışın en yüksek prestije sahip olduğu ender hareketlerden biridir. Kürdistan Devrimi'nin siyasal ve ideolojik tezleri, sosyalist perspektifin bir eseri olarak hayat bulmakta, pratikte uygulanmaktadır. KUKM son yetmiş yıldır ilk kez dört parçada birden, tüm Kürdistan coğrafyasına tekabül eden bir devrimci süreç yaşamakta ve bu karakteristik özellikleri kendi çapında aşan bir uluslararası etki yaratmaktadır. Aynı zamanda zorunlu göçtirme ve mültecilik nedenleriyle sömürgeci metropoller ve kıta Avrupasında da devrimci bir özne durumuna gelmiştir. Siyasal örgütlenme ve mücadele tarzında gösterilen pek çok yanı sıra rağmen, silahlı mücadele ile birlikte kitleleşerek gelişmiş ve gelişmektedir.

Ama tüm bunlar yeterli değildir ve katedilmesi gereken daha pek çok mesafe bulunmaktadır. Bunların başında da hem ulusal hem toplumsal perspektifte Birlik gelmektedir.

Ulusal-demokratik mücadele, en üst düzeyde ulusal kurumlaşmaların yaratılmasını, işlevselleşmesini zorunlu kılmaktadır. Kazanılan mevzilerin korunabilmesi, uluslararası hukukta kalıcılıştırılması ve daha ileri mevzilere taşınabilmesi için Kürdistan toplumunun ve ulusun tümünü temsil yeteneğine sahip diplomatik, siyasal ve kültürel kurumlara ulaşması belirleyici olmaktadır. Ulusal birlik, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi acil ve gündeldir. Sömürgecilerin Kürdistan'ı insansızlaştırma ve Kürt Ulusu'nu vatansızlaştırma eylemleri karşısında bütün ulusal ve toplumsal güçlerimizi biraraya getirmenin, topyekün duruşun zorunluluğu kendini dayatmıştır ve Kürdistanlı Marksistler bunun bilincinde olmalıdırlar.

Genel saldırı ve imha hareketi karşısında ve KUKM'nin bir bütün olarak sağ kuşatma altında olduğu bir dönemde legalleştirme, ehilleştirme, düzen içine döndürme, devrimci radikalizmin tasfiyesi gibi düzlemlerin derinleştirildiği de bir gerçektir. Sömürgeciler, KUKM'ni yalnızca gerilla mücadelesini çökertme noktasında değil, ideolojik-siyasal boyutu itibarıyla de yalnızlaştırma, marjinalleştirerek teslim alma gayretlerinden vazgeçmiyorlar. Bütün bu gelişmeler KUKM içerisinde bir özne olan Komünistlerin de devrimci program etrafında biraraya gelmeleri ve kendi örgütlenmelerini yaratmalarının önemini arttırmaktadır.

Kürdistanlı Marksistler, sosyalist siyasal perspektifte bir birliğin adımlarını atarken, en azından geçmişteki hata ve zaafalarını da açıkca ortaya koyma cüretkarlığını gösterebilmelidirler. Ayrıca, uluslararası Komünist Hareket'in karşı karşıya olduğu sorunlara cevap arayarak, kendilerini yeniden tanımlayıp, örgütleyecek bir düzeye ulaşmalıdır. Dünya'nın "Yeni Düzeni"ni yorumlayabilmek, ülkemizde ve dünya'da olup bitenlere suskun kalmayıp, bunları açıklayabilmek ve en önemlisi dünyayı değiştirebilmenin yollarını ve yöntemini göstermek, görev ve sorumluluğu da birliğin ve örgütlenmenin esasını oluşturmaktadır..

Kürdistan Devrimi'nin müttefikleri açısından da durum hiçte iç açıcı ve olumlu bir yerde değildir.

Kürdistan'da yürütülen sömürge savaşı, her yıl TC ekonomisine büyük yükler getirmesine ve bunun sonucunda ekonomisi, Cumhuriyet tarihinin en derin krizini yaşamakta olmasına rağmen; savaş cephesi kendisine toplumsal destekler bulmakta zorlanmıyor. Savaşın tüm yükü ve sosyo-ekonomik faturası emekçi yığınların üzerine binmiştir. 5 Nisan 1994'te başlayan ve süreklilik kazanan "ekonomik önlemler paketleri", kitleleri bir kaç kez daha yoksullaştırmıştır.

Ekonomik çöküntünün emekçi kitlelerdeki sosyal huzursuzluğu arttırması ve mevzi direnişlerine yol açmasına karşılık, talepler henüz ücretlerin arttırılması ve sosyal bazı güvenceler düzeyinden öteye ilerleyememekte; özellikle devletin sömürgeci siyasetlerine karşı çıkma noktasında çok büyük duyarsızlık yaşanmaktadır. Bu durumda, yıllardır KUKM'nin dinamiklerini küçümsemiş, görmezden gelmiş olan; Kemalist siyasetlere ödün vererek, sosyal-şöven bir hat izlemiş Türk "Sol'u, bu yanlışlarının faturasını ağır bir şekilde ödemektedir. Son dönemlerde KUKM'ne karşı kısmen de olsa görünür yanıyla olumlu bir tavır geliştirmeye başlamasına; sömürgeci savaşa karşı yeterli olmasa da tutum belirlemesine karşılık, "Misak-ı Milli'ci anlayışlardan ve halen KUKM'nin kendi programatik hedeflerinin bir eklentisi olarak görme yanlışlarından vazgeçmiş değildir.

İşçi sınıfının uluslararası Birlik-Mücadele ve Dayanışma günü olan 1 Mayıs'ta, Kürdistan Devrimi'nin sosyalist enternasyonalin devrimci ve önemli dinamiği olarak tarihsel bir işlev gördüğüü inancımızı tekrarlıyoruz.

Bu bağlamda, Bağımsız-Birleşik-Demokratik Kürdistan programatik hedefinin Kürdistanlı Marksistler tarafından bilince çıkartılmasının öneme bir kez daha işaret ediyoruz. Bunun Kürdistan Komünist Hareketi'nin asgari programına denk düştüğü; Kürdistan'ın askeri işgalden arındırılması, sömürgeci ilişki ve bağımlılıklara bütün biçimleri ile son verilmesi gibi, ülke ve ulusa tekabül eden hayati bir olgu olduğu konusunu bir kez daha yineliyoruz. Bu da, ulusal kurtuluşun toplumsal kurtuluşla birleştirileceği en temel programatik hedeflerden biri olarak durmaktadır. KUKM'nin aynı zamanda bir demokrasi mücadelesi olması, onun değişik sınıf ve tabakaların kendi kimlikleriyle ve hatta siyasal örgütlenmeleriyle taşıyabileceği bir düzey olarak görülmesini de zorunlu kılmaktadır..

Mazlum Kürt Ulusu artık üzerindeki ölü toprağını atmış, silkinip ayağa kalkmıştır. Kendisini köleleştiren sömürgeci statülere boyun eğmeyi reddetmektedir. Kürt Ulusu'nun kurtuluş mücadelesi, hem emperyalist statükoları değiştirecek hem de iç çelişmeleri derinleştirecek bir güçtür.

Sömürgecilerin zorla göçettirme ve Kürdistan'ı Kürtlerden arındırma eylemlerinin bir ürünü olarak Kürdistan şehirlerinin hem nüfus hem de toplumsal sefalet bakımından yüksek bir potansiyele erişmesine kadar; özellikle sömürgeci metropollerin kenar mahallelerinde, gettolaşarak yaşamak zorunda kalan Kürt göçmenlerin de şehir merkezlerinde toplumsal isyanların kaynağını oluşturacaklarına işaret etmeye gerek yok. Bu nedenle, *işsiz, topraksız ve kimliksiz bu yığınların yeni tanımlanmış programlar etrafında örgütlenmeleri zorunlu olacaktır.*

Kanlı sömürge savaşının alt-üst ettiği nüfus ve sınıf bileşenleri kohusunda Kürdistanlı Marksistlerin yeni ve ciddi araştırmalara girmeleri ve programlar oluşturmaları da kaçınılmazdır. KUKM'nin aktif gücü olan köylülüğün mücadele içindeki etkinliğini kırmaya dönük TC'nin sömürgeci siyasetleri ve uygulamalarıyla, Kürdistan şehirleri ile metropol merkezlerinde göçettirme ve alanları insansızlaştırma sonucu rantiyer sınıflar oluşturmaktadır. Buna koşut olarak işsiz-güçsüz lümpen proleterlerin de sayısal olarak şehir merkezlerinde gün geçtikçe çoğalmaya başladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, genel olarak devlet işyerlerinde işçi-memur olarak çalışan Kürdistan proleterleri ise, devletten aldıkları kırıntıları kaybetmemek için tercih karşısında bırakıldıklarından; bir yandan Türk işçi sınıfının yedeğine sokulmakta, diğer yandan da milliyetçi, sağcı ve hatta dinci eğilimlere kanalize edilerek, özellikle silahlı mücadele ve KUKM ile karşı karşıya getirilmektedirler. Bu durum yalnız ulusal kurtuluşun değil, toplumsal kurtuluşun da temel dinamiklerini devre dışı bırakma gibi ciddi bir tehdit oluşturmaktadır..

Bugün 1 MAYISI

Kürdistanlı Marksistler tüm görev ve sorumluluklarıyla çok ciddi bir süreçten geçmektedirler. Bu süreçte gerek tek tek ve gerekse bulunduğumuz grup ve partiler içinde bir yandan ulusal birliğin sağlanması ve diğer yandan da kendi birliğimizi oluşturmanın koşullarını yaratmak gibi ikili ve aynı zamanda bütünlüklü bir stratejik duruş göstermek zorundayız. Bu bilinçle, bulunduğumuz yerlerde birer sığınmacı ya da mülteci gibi değil, stratejik ve taktik hedeflerimizin gereklerini yerine getirmenin kararlılığını taşımak zorundayız. Emperyalistlerin bize dayattıkları kirli ve kanlı savaşın yarattığı alt-üst oluş ve sisli/dumanlı havada hiçbir demoralizasyona ve likidasyona düşme hakkını taşımamalıyız. Biz, dünyayı değiştirirken, onu yerle bir edip kendimize sırça köşkler yapmayacağız. Dünyayı çoğunluğun çıkarına dönüştürerek, tüm sömürü biçimlerini ortadan kaldıracacağız. Bu erdemi yaşamalıyız. Bizi horlayan, küçümseyen bakışlar altında yılmadan, bıkmadan kendimizi ideolojik ve siyasal görüşlerimizle göre bir yaşama alıştırmalıyız. Yalnızca ütöplük ve felsefik anlamda değil, yaşamda da Marksist olmanın gereğini yerine getirmeliyiz. Üretici, yaratıcı ve bölüşmesini bilen ve mücadele içinde ortak olduğumuz programlarda ısrar etmeliyiz.

Ekonomik endeksler emperyalizmin en zorlu ve içinden çıkılmaz krizlerini gösteriyor. Emperyalist basın ve TV her ne kadar SSCB ve diğer "sosyalist" ülke görüntülerini vererek kendi reklamını yapıyorsa da, trilyonlarca insanın savaşlar, yoksulluk, narkotik şebekeleri ve fuhuş sektörünün elinde ne hale geldiğini gizleyemiyorlar. Elbette bu düzeni bırakmayacaklar, sosyalizme olan kin ve nefretlerini kusacaklardır. Bu kanlı ve zorlu çatışma kolay kolay durulmayacak. Ama, eğer "kıyamet" olmayacaksa mutlaka bu dünya emperyalistlerin ellerinden alınacaktır. İşçilerin BIRLIK-MÜCADELE VE DAYANIŞMA gününde tüm alanları ulusal ve toplumsal kurtuluş şiarlarıyla dolduralım. Emperyalist sistemi ve onun tüm kurumlarını mücadelemizin kahredici hedefi haline getirelim. Gerek partimizin programatik hedefleri açısından yurt-sever-demokrat ve sosyalist muhtevalı bir yapının gerekleri doğrultusunda ve gerekse KUKM'nin genel ve vazgeçilmez bileşenleri açısından saflarımızdaki sosyalist anlayışın en demokratik biçimde kendini ifade etmesi gereğini bir kez daha yineleyelim.

YAŞASIN
BAĞIMSIZ -BİRLEŞİK -DEMOKRATİK
KÜRDİSTANI

YAŞASIN
İŞÇİLERİN BIRLIK-MÜCADELE VE
DAYANIŞMASI!

1 Mayıs 1995

PRK-Rizgarî
PARTIYA RIZGARİYA KURDISTAN
Genel Sekreterliği

Bizi horlayan,
küçümseyen
bakışlar altında
yılmadan,
bıkmadan
kendimizi ide-
olojik ve
siyasal
görüşlerimize
göre bir
yaşama
alıştırmalıyız.
Yalnızca ütöplük
ve felsefik
anlamda değil,
yaşamda da
Marksist
olmanın
gereğini yerine
getirmeliyiz.
Üretici, yaratıcı
ve bölüşmesini
bilen ve
mücadele
içinde ortak
olduğumuz pro-
gramlarda ısrar
etmeliyiz.
İşçilerin
BIRLIK-
MÜCADELE VE
DAYANIŞMA
gününde tüm
alanları ulusal
ve toplumsal
kurtuluş şiar-
larıyla doldur-
alım.
Emperyalist
sistemi ve onun
tüm kurumlarını
mücadelemizin
kahredici hede-
fi haline
getirelim.

BERLİN-BAGDAT BAKÜ-CEYHAN PETROL HATTI

● ABD'nin Bakü-Ceyhan Hattına verdiği Destek... Petrol payının 6.75'e çıkarılması.. Önce hayaller, sonra gerçekler ve fiyasko!

taşınması için adeta bir can damarıydı. 1890'da imzalanan imtiyaz sözleşmesi Alman emperyalistleri için oldukça verimli koşullar içermekteydi.

Erzurum'dan geçen Kuzey-Doğu demiryolu hattının imtiyazını Ruslar almış, Ege'de İzmir-Aydın demiryolu ise İngilizlere verilmişti. Fransızlar Güney'deki imtiyazları kapmışlardı.

Büyük Ermeni

Soykırımı, Kürdistan'ın işgal ve sömürgeleştirilmesi, Türk-Yunan Savaşı, Musul-Kerkük Sorunu gibi döneminin bütün trajik gelişmelerinin arka planında bu imtiyaz ve nüfuz kapma savaşlarının bulunduğunu bugün bir kez daha hatırlatmak gerekiyor.

Demiryollarının, geçtiği her alanı cennete çevireceği beklentisi, tıpkı bugün petrol boru hatlarında olduğu gibi, o gün de aldatıcı bir propaganda olarak durmadan pompalanmaktaydı.

Kuşkusuz aradan geçen yüzyıl içerisinde pek çok şey hızla değişti. Günümüzün ulaşım ağı içerisinde Demiryollarının önemi azaldı. Şimdi petrol boru hatları, gözde enerji kanalları olarak benzer bir öneme sahip. Ayrıca petrol boru hatları üzerindeki pazarlıklar, yüzyıl öncesi gibi belirsiz egemenlik alanları üzerinde değil, aşağı yukarı statikleşmiş alanlar üzerindeki yeni düzenlemeler olarak önem kazanıyor. Bu kez kapışmalar sadece devletler bazında çokuluslu şirketler, bloklar biçiminde ve çok daha teknik ve global ölçekte yapıyor.

Azeri Petrollerini İşletme İmtiyazı Çok Uluslu Konsorsiyuma..

Gelişmelerin ilk adımı 20 Eylül 1994'te Bakü'de imzalanan anlaşmayla atıldı. Ekonomisi çöküntü halinde ve enflasyonun %1800'lerde seyrettiği Azerbaycan için petrol anlaşması hem bir koz, hem de ekonomik çıkış kapısı olarak son derece hayati önem taşıyordu.

Bu anlaşmayla Azerbaycan Hazar petrollerinin kendine ait %70 hissesini uluslararası bir konsorsiyuma devretti. Yıllık üretimi 511 milyon ton rezerve ulaşan Hazar petrollerinin hisselerini alan çokuluslu konsorsiyuma, İngiliz BP, Amerikan AMOCO, Pennzoil, McDermott, UNOCAL, RAMCO; Norveçli Statoil, Rus LUKOIL, Azeri SOCAR ve Türk TPAO yer alıyor. Konsorsiyum'un Azerbaycan'da arama ve üretim yapacağı Çıralı ve Güneşli bölgelerinin alanı 432.4 kilometre kareyi buluyor. Süre 30 yıl..

Doğal olarak Azerbaycan'ın büyük umutlar bağladığı bu anlaşma aynı zamanda işletilen

petrollerin hangi güzergâhtan ve hangi limanlara akıtılacağı sorununu da son derece önemli hale getirdi.

"Asrın Petrol Anlaşması" ya da "Mega Proje" olarak sunulan bu anlaşmaya Rusya hemen itiraz etti. Rusya Dışişleri sözcüsü Grigory Karaşin "sözleşmenin yasallığını kabul etmediklerini" açıkladı.

Sözleşmeden hoşnut olmayan diğer ülke de kendisine konsorsiyumda yer ve pay verilmeyen İran'dı. İran, bu gelişme üzerine Azerbaycan üzerindeki etkisini ve Karabağ sorunundaki tutumunu hissettirmeye başladı.

Hisselerin %42'sini Amerikan şirketlerinin kapıldığı petrol anlaşması ABD'yi ise her yönü ile memnun etti. Merkezi New York'ta bulunan Dünya Siyasi Enstitüsü Strateji uzmanı Jan Cuthbertson, "Azerbaycan ile petrol şirketlerinin imzaladığı bu sözleşme Washington'da kullanılan dünya haritasını değiştirecektir" yorumunu yaptı.

International Herald Tribune ise anlaşma haberini verdiği sayısında; "Bu anlaşma ile Amerika'nın Kafkasya'da siyasal ve stratejik çıkarları önemli boyutlara ulaşmıştır. Anlaşma başarıya ulaşırsa, Rusya'nın çevresindeki cumhuriyetlere uyguladığı ekonomik baskı kırılacaktır." diye yazdı.

Türkiye'nin Payı

Konsorsiyum'a katılan TPAO'nun payı %1.75. Bu oran 9 milyon tona denk düşüyor. Yılda 150 milyon dolarlık gelir getirecek hissenin 2.5 milyar dolarlık döviz girdisi sağlaması bekleniyor.

Türkiye'nin yıllık petrol tüketimi 24.4 milyon ton. 2010 yılında ihtiyacın 40 milyon tona çıkacağı tahmin ediliyor. Böylece Türkiye ortaklık sayesinde yıllık petrol üretiminin bir kısmını Bakü'den sağlamış olacak. Ne varki %1.75'lik oran Türkiye'nin beklediği pay değil. Asıl olarak Ebülfeyz Elçibey döneminde çok daha fazla pay ve imtiyaz elde etmesi beklenen Türkiye; Azerbaycan'ın durmadan değişen iç dengeleri karşısında eski ayrıcalıklı konumunu yitirdi.

Moskova, Ankara ve Tahran arasında denge kurma zorunluluğu duyan Haydar Aliyev; bir yandan Moskova'yı yatıştırılmaya çalışırken, diğer yandan Tahran'ın gönlünü almaya ve Türkiye'nin payını kendi hisselerinden devrederek yükseltmeye çalışıyor.

% 1.75 mi?; % 6.75 mi?

Geçtiğimiz Şubat ayı sonlarında basının manşetleri ve TV görüntülerinin birinci konusu, Türkiye'nin Azeri Petrollerindeki payının % 5 daha artırılarak % 6.75'e yükseltilmesinin sevinç çığlıklarıyla doldu. Fakat bu konuda bir anlaşma imzalamak üzere Bakü'ye uçtuğu müjdelenen Enerji Bakanı Veysel Atasoy eli boş döndü. Çünkü ortada henüz kesin bir şey yoktu. Azerbaycan SOCAR'a ait hisselerin satışında müşteri kızırtırmak ve bunu Ermenistan'a soru

Hazar Petrollerinin Limanlara çıkarılacağı güzergâh üzerine yaşanan çekişmeler tıpkı, I. Paylaşım Savaşı öncesi emperyalist devletlerin ve şirketlerin demiryolları projeleri üzerindeki çekişmelerine benziyor. Bu çekişmeler emperyalistlerin sömürgeleri paylaşma savaşının da bir ön habercisi niteliğindedir.

Demiryolu hatlarının sömürgeleri metropollere bağlayacağı can damarları, geçtiği yerlerdeki halkların idam fermanı oldu. Ermenistan ve Kürdistan acımasız bir imhaya uğratıldılar. Şimdi Hazar petrollerini denize ulaştıran bütün güzergâhlarında ezilen mazlum uluslar oturuyor. Kuzey Kafkasya'da Dağıstan, Çeçenya, Başkırdaştan, Inguşya, Osetya ve diğerleri..

Güneyde Azerbaycan, Ermenistan, Kürdistan..

Uluslararası sermayenin yeni kan damarları demek olan petrol boru hatları bu halklara yeni esaret statüleri mi getirecek? Yoksa yararlanabilecekleri bir koz mu veriyor onlara? Projeler Azerbaycan-Ermenistan savaşına Kürdistan UKM'sine nasıl etkilerde bulunacak?

Bağdat Demiryolu Projesinden Günümüze...

Türkiye'nin Bağdat Demiryolu Projesi ile Almanya'ya borcu Osmanlılardan devraldığı biçimiyle 2002 yılında ancak bitecek. Böylece 112 yıllık borç sömürsünün son taksidi de bitmiş oluyor.

1880'li yılların en önemli kapışma konusu Bağdat Demiryolu projesini kimlerin üstleneceği sorunu. Rusya, Almanya, İngiltere ve Fransa arasında müthiş dalaşmaların yaşandığı bu pazarlıklarda Osmanlı İmparatorluğu adeta devre dışı bırakılmıştır. -Tıpkı şimdi bölge halklarının ve küçük devletlerin dışlandığı gibi.-

Sonuçta herkesi memnun edecek çözümler üzerinde uzlaşıldı ama, imtiyazın aslan payını Almanya kaptı. Bağdat Demiryolu, batı mallarının Anadolu ve Ortadoğu'ya ulaştırılması ve buralardaki endüstriyel hammaddelerin metropollere

DEMIRYOLU PROJESİ'NDEN ROL BORU HATTI PROJESİ'NE...

● Projelerin Geleceği Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketinin Elinde

nunun çözümünde bir koz olarak kullanmak niyetindeydi.

Aslında bütün gelişme Ocak ayında İngiltere'de toplanan konsorsiyum üyelerinin TPAO'nun Azeri'lerin satışa sunduğu % 5'lik hissesine talip olmasının onaylanmasından ibaretti. Bu, hissenin otomatikman arttığı anlamına hiç gelmiyor.

Çünkü TPAO ile birlikte teklif verenler arasında Mobil, Shell, Exxon, Elf ve Ecik gibi petrol devleri bulunuyor. Türkiye'nin % 5 hisseyi alması, eğer bir "ulusal onur" meselesi yaparsa, bütün dezavantajlı koşulları kabul etmesine bağlı.

Diğer yandan Konsorsiyum SOCAR'ın kendi hisselerinden % 5'ni İran'a satma önerisini kesinlikle reddetti. Bu öneriyi tek destekleyen İngiliz BP şirketi idi. Bütün bunlar Türkiye-İran rekabetini de artırıyor.

Türkiye hissesini %6.75'e çıkardığı takdirde 1 milyar doların üzerinde para miktarını gözden çıkarmak zorunda. Azerbaycan'ın konsorsiyuma 600 milyon dolarlık yükümlülüğünün garantisini üstlenmesi ve Bakü'ye verdiği borçları silmesi gerekiyor.

Boru Hattı Projelerinin anlamı

Türkiye'yi yakından ilgilendiren diğer konuda Boru hattı projelerinden Bakü-Ceyhan güzergâhının güçlü bir seçenek olarak gündeme gelmesi idi.

Amerika İran'a veto koyduğu için petrol boru hattının eskisi gibi Novorossisk limanından Karadeniz'e ulaşması veya Türkiye üzerinden Akdeniz'e ulaştırılması söz konusuydu. Ancak Bakü-Batum ve Bakü-Poti hatlarının yenilenmesi de üzerinde durulan bir başka seçenek.

Boru hatlarının üzerinden geçeceği güzergâh, petrolün güvenli, ucuz ve hızlı biçimde pazara ulaşarak daha ucuza mal olmasını sağlayacağı, gibi taşımacılık bakımından da söz konusu ülkelere büyük avantaj ve döviz girdisi sağlayacak.

Eski boru hattının hem paralı olması hem de Çeçenya sorunu nedeniyle güvenlik rizikosunu taşıması yanısıra, petrolün tankerlerle boğazlar yoluyla taşınacak olmasının yaratacağı çevresel tehlikeler bu hattın alternatiflerini güçlendiriyor.

Rusya hem Hazar petrolerindeki payının azalması; hemde petrol taşımacılığından edineceği dövizin tehlikeye girmesi nedeniyle petrol boru hattı projelerinin tercih edilmesinde Azerbaycan'a baskı uyguluyor.

Bakü-Ceyhan hattının Kürdistan'dan geçecek olması, yoğun bir savaş süren bu güzergâhta tipki Kuzey Kafkasya'da olduğu gibi "güvenlik" sorununu ön plana çıkarıyor. Rusya bu olguyu Konsorsiyum'a karşı bir kart olarak kullanıyor.

Moskova'da Kürt Evi "Mala Kurdan"ın açılması, ERNK'nin düzenlediği Konferansa ev sahipliği yapılması Türkiye tarafından, kendilerine verilmiş mesajlar olarak yorumlanıyor. Türkiye'de bu durumdan duyduğu rahatsızlığı yüksek sesle dile getirmekten kaçınmıyor. Oysa Moskova'daki

"Mala Kurdan" son derece mütevazı bir Kültür ve İrtibat bürosundan başka bir şey değil. Sadece bu merkezden yola çıkarak Rusya'nın PKK'yi aktif biçimde

desteklemekte olduğundan bahsetmek çok abartılı bir iddia.

Olgu sadece diplomatik anlamı ve mesajı bakımından önem taşıyor. Rusya'nın istediği Rusya'nın tüm gelirlerinin %75'i enerjiden kaynaklanıyor ve devletin hemen hemen tüm birimleri enerjiden gelecek paraya bakıyorlar. Ayrıca Rusya ekonomisi de kötü durumda ve taze paraya ihtiyaçları var. Bu yüzden Rusya sanıldığı gibi illa Novorossisk hattının tek seçenek olarak kullanılması iddiasında değil. Bu yüzden Rusya'nın boru hattı nedeniyle Türkiye ile kapışmak niyetinde olduğu doğru değil. Tersine iki hattında kullanılarak bir uzlaşma sağlanmasından yanalar.

Tüm petrolün Novorossisk limanından geçirilip batıya ulaştırılması Ceyhan projesinde de pahalı. Novorossisk'in 37 milyon ton kapasitesi var. Tüm petrolü çekebilmesi için hatların yenilenmesi, pompaların yenilenmesi gerekli. Ki, bu modernleştirme tahminen 6-7 milyon dolara mal olacak. Oysa, Ceyhan hattı 2 bin 600 km. yaklaşık 3 milyara çıkacak. Türkiye'nin boğazlar konusundaki olumsuz tutumu nedeniyle eski hat için masraflar 13-14 milyar dolara kadar çıkabilir ki bu fiyatlarla petrolün bir varil için dahi müşteri bulunamayacağı açık.

Oysa Rusya'nın bir an evvel enerji kaynaklarından döviz girdisine ihtiyacı var. SSCB'nin eski Ankara Büyükelçisi Çernişev, şimdi Moskova'da Dışişleri Bakanlığında; gazeteci Mehmet Ali Birand'a verdiği demeçte, en akılcı yolun Novorossisk ve Bakü-Ceyhan hatlarının birlikte kullanılması olduğunu vurguluyor.

Türkiye açısından bakıldığında da; Rusya ile kavgayı büyütmesinden fazla bir çıkarı bulunmuyor. Çünkü boru hattından kazanacağı 150 milyon dolarlık gelire karşılık, Rusya'daki ihale ve müteahhitlerin ellerindeki projelerden aldığı kazanç 6 milyar doları buluyor. Elleri halen 5 milyar dolarlık projeler olduğu biliniyor. Türkiye'nin bunları kıyaslaması bile düşünülemez.

Bu nedenlerdir ki boru hattına ilişkin kapışma sanıldığı gibi Rusya-Türkiye gerginliğinin konusunu oluşturmuyor.

Çernişev, "Toprak bütünlüğü konusunda en az Türkiye kadar hassas olduklarını ve bu yüzden PKK'yi desteklemediklerini ifade ediyor. Ankara'da MIT yetkilileriyle üst düzey görüşmeleri yapan KGB şefi Stephaşin Kürt ve Çeçen kozlarının karşılıklı olarak kullanılmalarını istemediklerini" açıkladı.

Çeçenya ve Kuzay Kafkasya'nın Geleceği

Rusya'nın bağımsızlık ilanında direnen Çeçenya'ya askeri müdahalesi beklenildiğinin aksine büyük bir direnişle karşılaşıncı; Rus despotizminin yüzü bir kez daha teşhir oldu. Kendi parlamentosunu top ateşine tutarak alkışlanan Moskova'nın Yeni Çar'ı Yeltsin, Çeçenya işgalinde de zımni bir destek gördü. Batı ve ABD'nin ilk yaklaşımı "iç sorun" belirlemesi arkasına saklanan bir sessizlikti.

Çeçen direnişi ilerledikçe işgalci Rus güçlerinin 1.5 milyonluk küçük bir ulus üzerindeki "güç denemesi"nin artık saklanabilir yanı kalmadı ve cılız da olsa tepkiler belirmeye başladı.

Türkiye'de basın-yayın organları ve siyasi partiler ise Kürdistan'da yürüttükleri vahşetin bir örneğini Çeçenya'da sözümona protesto etme yarışına girdiler. Bereket versin ki polis bu iki yüzlülüğü kendi yöntemleriyle istemedene de olsa teşhir etti. Rus işgalini protesto için Çeçen ailelere saldıran kahraman polislin Çeçen kadına attığı yumruklar TV'de yayınlanınca, savunmaları da bir o kadar dehşetli oldu: Onları mahkum ailesi sandıkları için yumrukladılar..

Rusya'nın Çeçenistan'a müdahalesinin Bakü-Novorossisk hattının güvenliği ile ilgili olduğu iddia edildi. Oysa Çeçenler boru hattını veya Grozni'deki rafineriyi tahrip ediyor değillerdi. Asıl sorun; Rusya Federasyonuna bağlı özerk devletlere bir kez bağımsızlık yolu açılırsa, artık bütün Kuzey Kafkasya'nın ard arda Rusya'dan kopacağı korkusuydu. Bu yüzden Çeçenya'ya uygulanacak zor, aynı yolu izlemeye kalkışacak olan Dağıstan, İnguşya, Osetya gibi devletlere de gözdağı anlamını taşıyor.

Aynı şekilde, Rusya'nın tekrar dışlarını ve pençelerini göstermesi BDT içinde "bağımsız devletler gibi" hareket etmek hevesindeki Kafkas Cumhuriyetlerine de verilmiş bir mesaj.

Anlaşmanın kapsamı

Yatakları adları: Azeri, Çıralı ve Güneşli
Yeri: Hazar Denizi'nde karaya 120 mil uzaklıkta 120 metre derinlikte
Alan: 434,4 km²
Süresi (yürürlükten sonra): 30 yıl
Üretilen rezerv: 510 milyon ton
TPAO'nun payı: 9 milyon ton (65 milyon varil)
Aşamalar (yürürlükten sonra): Erken üretim 18 ay
Tam alan geliştirme: 48 ay
Boru hattına ilk petrol: 54 ay
Maliyeti: Yaklaşık 300 trilyon lira

Konsorsiyumda dağılım

- 1- SOCAR (Azerbaycan) yüzde 20
- 2- BP (İngiliz) yüzde 17.127
- 3- AMOCO (Amerikan) yüzde 17.01
- 4- UNOCAL (Amerikan) yüzde 11.2
- 5- LUKOIL (Rus) yüzde 10
- 6- Pennzoil (Amerikan) yüzde 9.8175
- 7- Statoil (Norveç) yüzde 8.563
- 8- MC Dermott (Amerikan) yüzde 2.45
- 9- RAMCO (Amerikan) yüzde 2.0825
- 10- TPAO (Türk) yüzde 1.75

Kısaca Rusya, egemenlik ve imtiyaz alanlarından vazgeçmeyeceğini en kaba biçimiyle göstermek üzere Çeçen direnişini kırmak zorunluluğu hissetti.

ABD'nin Bakü-Ceyhan Boru Hattına Desteği!

Kongreye sunulmak üzere hazırlanan Türkiye'de İnsan Hakları Raporu'nun yüzkırtıcı etkileri ve şoku henüz atlatılmadan, ABD Dışişleri diplomatik bir jest yaparak "Havuç-Sopa" politikasına ilginç bir örnek sergiledi.

ABD, Ankara Büyükelçisi **Marc Grossman** aracılığıyla Türkiye Dışişleri Bakanlığına ilettiği mesajda, Hazar Petrolü ve doğal gazının Türkiye'den geçecek bir boru hattıyla Akdeniz'e ulaştırılması seçeneğine destek verdiğini açıkladı.

Bu açıklama resmi çevrelerde ve Türk medyasında büyük sevinçle karşılandı. Fakat Petrol payındaki artırım gibi, boru hattı sorununda henüz katedilmesi gereken o kadar çok yol vardığı sanki herşey olup

bitmiş gibi yapılan yorumların altı boş. Elbette ABD'nin bu projeye destek verdiğini belirtmesi bu alternatifini güçlendiriyor. Ama hepsi bu kadar!

Nitekim abartılı yorumlara karşı Amerikan Dışişleri ikinci bir açıklama zorunluluğu duyarak "Ceyhan hattına tek tercih olarak değil, birçok alternatif güzergâh arasında bulunmasını desteklediklerini ve finansman yardımının da söz konusu olmadığını" bildirdi.

Buna karşılık Türkiye, Boru hattı yapımına ait 2.5/3 milyar dolarlık finansmanı tek başına karşılayabileceği taahhüdünde bulunuyor. Boru hattı güzergâhına karar verecek olan konsiyum henüz bu konuda hiçbir karar almış değil. Yoğun bir kulis ve çekişme devam ediyor. Bakü-Ceyhan boru hattının gerçekleştirilmesi için iki önemli sorunun istikrara kavuşması gerekiyor.

Birincisi: Azerbaycan-Ermenistan savaşı ve Karabağ sorunu.

İkincisi: Kürdistan sorunu..

Ermenistan'a Yeni Ufuklar...

Karabağ sorunu temelinde gelişen Azeri-Ermeni savaşı, Ermenistan'ın topraklarını genişletmesi ve Azerbaycan'ın gerilemesiyle birlikte tıkanmış görünüyor. Azerbaycan'ın hem siyaset hem ekonomik yapısı feci bir durum arz ediyor. Buna karşılık Ermenistan da kendisine uygulanan ambargo ile güç durumda ve Türkiye ile Azerbaycan arasında sıkışmış olmanın dezavantajlarını yaşıyor.

Iran'ın Azerbaycan'dan aldığı petrol ürünleri ve mallarını, Ermenistan'a satması Türkiye ve Azerbaycan'ı kızdıran bir unsur. İslam Devletinin, Ermenistan'a destek vermesini "ihanet" olarak değerlendiriyorlar. Fakat kendisi de bir Hazar ülkesi olan Iran'ın bütün projelerden dışlanması, ona elindeki diğer kozları kullanması için belli bir meşruiyet kazandırmakta.

Petrol boru hattının Bakü-Iran üzerinden Hürmüz boğazına akıtılmasına dair alternatif ise hiç tartışılmıyor. Bunu destekleyen tek ülke Almanya.

Karabağ sorununa çözüm bulunması için 1994 Budapeşte'de toplanan AGIT Konferansında kabul edilen Rus-AGIT, Karabağ ortak planında "tarafardan ortak fedakarlık bekleniyor".. Ermenistan'a karşı uygulanan ambargo nedeniyle "insani yardımı" aksatan ülkelere

müeyyide uygulanması isteyen tasarıların ABD senatosunda dolaşmaya başlaması için bir başka boyutu.

ABD'nin Bakü-Ceyhan hattına destek vereceğini açıklamasının ardında, Ermenistan-Azerbaycan sorununun çözümü için taraflara sunulacak bir ödül olarak düşünüldüğü söylenebilir. Zira ABD'de çok güçlü bir Ermeni lobisi ve sermayesi bulunuyor.

ABD'nin AGIT Minsk Grubu temsilcisi **John Marensko** "Boru hattının Karabağ'a barış getireceğine inandığını" söylüyor. Yeltsin'in Karabağ temsilcisi **Kazimirov** ise, "Karabağ sorununun da petrol konusunun koz olarak

Kürdistan'da "güvenlik" ve "istikrar" sorun olmaya devam ettikçe bu projelerin hiçbirinin gerçekleştirilme ihtimali yoktur. Daha açık bir biçimde şöyle formüle edilebilir: KUKM'nin gerilla mücadelesinin tehdidi altındaki bu projeler, Kürt muhalefetine rağmen gerçekleştirilemez. Bu basit bir şantaj değil siyasal, toplumsal bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu projelerin gerçekleşmesi için "güvenlik" ve "istikrar" şarttır ama, Türkiye "güvenlik" ve "istikrar"ı yirminci yüzyılın başlarında Ermeni tehcir'i ve Jenosid'inde olduğu gibi Kürt ulusunu topyekün imha ederek bunu sağlayamaz.

kullanılmaması uyarısında" bulunmakta geç kalmıyor.

ABD'nin Güney Kafkas ülkelerini Rusya'ya olan bağımlılıklarını azaltmak için değişik seçenekleri geliştirirken, bunun ilk etkileri görülmeye başladı bile.

Ermenistan devlet Başkanı **Levon Ter Petrosyan**'ın, Taşnaksutyun'un faaliyetlerini durdurma kararı; ardından Avrupa'da **Alparslan Türkeş**'le **Petrosyan** arasında gerçekleşen gayri resmi görüşme Ermenistan ve Türkiye'nin karşılıklı "yumuşama" belirtileri olarak değerlendirilmeli. (Her kötülüğü altında, Ermeni'leri gören ırkçı-faşist **Türkeş**'in bizzat **Petrosyan**'la görüşmesi de; MHP'nin güçlü koalisyon ortağı olduğunu ve etkinliğini göstermesi açısından da ilginç bir örnektir.)

Bu arada Türkiye-Ermenistan sınırının açılması ve ambargonun yumuşatılması ve Karabağ sorununun çözümü için **TOBB** Başkanı **Yalın Erez**'in gayri resmi sıfatla Erivan'a gönderildiği bildiriliyor.

Ankara'da Güney Kafkasya Paneli

23-24 Şubat 1995 tarihleri arasında Ankara'da **Seyfi Taşhan**'ın Dış Politika Enstitüsü "Güney Kafkasya'da İstikrar, Güvenlik ve Interdependans -Karşılıklı bağımlılık-" konulu Uluslararası bir Panel düzenledi.

Panelin konukları Kafkas ülkelerinin uzman ve üst düzey yetkililerinden oluyordu: Ermenistan'dan **Libaridyan**, **Şafrastıyan** ve **Panoyan**; Azerbaycan'dan **Vefa Gulzade**, **Azimov** ve **Guliyev**; Gürcistan'dan **Gegeşitke**, **Gegilaşvili**, **Akachitai**; Rusya ve Iran'dan iki üst düzey yetkili.

Panelde daha çok interdependans (karşılıklı bağımlılık) kavramı ve Kafkasya'da gerçekleşmesi üzerinde duruldu. **Ter Petrosyan**'ın Başkanışmanı **Libaridyan** Panelden sonra Başbakan **Tansu Çiller**'le içerdiği açıklanmayan bir görüşme yaptı. Ermenistan'la hava koridorunun açılmasına kadar giden bu yumuşama havası yaşanırken, telaşlanan Azerbaycan ise "sitem" ve "kaygılarını" belirtmekte de gecikmedi. Bakü-Ceyhan boru hattı Ermenistan-Türkiye ilişkileri, Azerbaycan-Ermenistan savaşının bitirilmesi ve Karabağ

sorununun çözümünü dayattığı gibi Ermenistan'a yeni ufuklar açacak bir kurtarıcı olarak ortaya çıkıyor.

Özcesi Petrol Boru hatları ve onun temsil ettiği ekonomik değerler karşılıklı olarak üzerinden geçtiği bütün ülkeleri birbirine bağlıyor. Interdependans dedikleri bu olsa gerek..

Türkmenistan Doğal Gazı...

Kürdistan üzerinden geçmesi gereken sadece Bakü-Ceyhan Petrol Boru hattı değil; aynı zamanda ve bir o kadar daha önemli olarak Türkmenistan doğal gazını Türkiye'ye, oradan Avrupa'ya taşıyacak olan doğal gaz hatlarının da bu güzergâhtan geçmesi gerekiyor.

Türkmenistan-Ankara doğal gaz hattı'nın 1500 km olması düşünülüyor. Doğubeyazıt'tan Türkiye'ye girecek hattın, Viyana'ya kadar uzatılması planlanıyor. Toplam kapasitesi 28 milyar metreküp olacak. Türkiye'nin 2010 yılında 40 milyar metreküp doğalgaz ihtiyacının büyük bölümünün bu hat-tan karşılanması bekleniyor. Projenin maliyeti 3 milyar dolar civarında olacak. Hattın 1997 yılında Ankara'ya ulaşması bekleniyor.

"Mega Proje"lerden biri olarak bakılan Doğalgaz hattına Türkmenistan'ın "GAP'ı" 4 milyonluk nüfusuna karşılık, 21 trilyon metreküp doğalgaz rezervine sahip olan Türkmenistan'a "geleceğin Küveyt'i" olarak değerlendirenler de var. 18 Ocak'ta Ankara'da imzalanan anlaşma Kürdistan'ın hem ekonomik hem de stratejik önemini bir kat daha artırıyor.

Boru Hatlarının Kaderi Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin Elinde

Kerkük-Yumurtalık boru hattı; Türkmenistan-Ankara doğalgaz hattı ve Tenziz-Bakü-Ceyhan boru hatlarının Kürdistan'dan geçmesi; ülkemizin stratejik önemini ve sömürgeciler için vazgeçilemezliğini arttırdığı kadar; "karşılıklı bağımlılık" ve "güvenlik", "istikrar" arayan bu yatırımlar KUKM'nin eline aynı zamanda güçlü kozlar da vermektedir.

Yalnız Türkiye'nin değil, ilgili diğer tüm tarafların da Kürdistan sorununda politika geliştirmelerini zorunlu kılan faktörlerdir bunlar. ABD'nin, Türkiye'ye askeri yardımı "Güney Doğudaki insan hakları ihlallerine" endeksleyen karar ve raporlarının, "siyasal çözüm" ve "uzlaşma" yönündeki zorlamalarının ekonomik arka planlarından birini de kuşkusuz petrol boru hattı oluşturuyor.

Kürdistan'da "güvenlik" ve "istikrar" sorun olmaya devam ettikçe bu projelerin hiçbirinin gerçekleştirilme ihtimali yoktur. Daha açık bir biçimde şöyle formüle edilebilir: KUKM'nin gerilla mücadelesinin tehdidi altındaki bu projeler, Kürt muhalefetine rağmen gerçekleştirilemez. Bu basit bir şantaj değil siyasal, toplumsal bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu projelerin gerçekleşmesi için "güvenlik" ve "istikrar" şarttır ama, Türkiye "güvenlik" ve "istikrar"ı yirminci yüzyılın başlarında Ermeni tehcir'i ve Jenosid'inde olduğu gibi Kürt ulusunu topyekün imha ederek bunu sağlayamaz.

Buna niyet etmediğinden veya bunu yapmaya çalışmadığından değil, ama ortada örgütlenen ayağa kalkın bir halk hareketi var. Üstelik bu kez Kürt hareketinin alternatifleri ve kozları çoğalmıştır.

KUKM'nin olanakları doğru değerlendirmesi gerekmektedir.

Ermeni Soykırımı ve Hamidiye Alaylarına Kısa Bir Bakış

'BEXTE ROME TUNEYE'

Yüzyıllar boyu a y n ı coğrafyayı paylaşmış, nice zorluklara göğüs germiş aynı aşı-ekmeği, acıyı ve kaderi paylaşmış ve yine aynı oyunlara gelmiş iki komşu ulus **ERMENİLER** ve **KÜRTLER**.

Abdülhamit döneminde, Kürtlerden ve Araplardan oluşturulan Hamidiye Alayları'nın Ermenilere karşı

yaptığı katliamları, bir kısım yaşlılarımız hala anlatırlar. "Biz Ermenileri bu çukurda kaçarken yakaladık. Çoluk-çocuk, kadın, ihtiyar hepsini öldürdük. Kadınların kulaklarındaki küpeleri kulaklarını parçalayarak alırdık. Öylece bağırlardı kafirin döller. Bu çukura Ermeni kafirlerini gömdük". Bazı yaşlılarımızda "Hamidiye Alayları Ermenileri yok etmek için geldiklerinde, bazen haberimiz olurdu. Onları samanlıklara gizlerdik. Gelenler, onları samanlıkla beraber yakarlardı. Çocuklarını kendi çocuklarımız gibi gösterir, ulusal kıyafetlerimizi giydirdik. Nede olsa bize çok benzerlerdi. Ne yazık ki çok azını kurtarabildik, binlerce genç, ihtiyar, kadın, çoluk-çocuk demeden öldürülüyor biz birşeyler yapamıyorduk." diyor ve o vahşeti bir daha hatırlamak istemiyordu.

Evet, Ermenileri yok etmek için Osmanlılar tarafından kirli oyunlarla Kürtlerden alaylar oluşturuluyordu. Bu oyuna gelen Kürtler, bu alayların bir gün kendilerine yöneceklerini anlamıyorlardı.

Kürt tarihçilerinden **M.Emin Zeki** Hamidiye Alayları için şöyle diyor: "Hamidiye Alayları, Kürtleri meydana gelebilecek rejim karşıtı olaylardan alıkoymak, devlete iyice bağlamak ve dolayısıyla onlardan yararlanmak için kurulmuştur." (1)

M.S.Lazarev'e göre ise, Hamidiye Alayları'nın, Ermenilerin yükselen özgürlük hareketine karşı kullanılmaları hesaplanmakta, Kürt Derebeylerinin "gönlünü" alıp, Kürt halk yığınlarının hoşnutsuzluğunun, Ermenilerle ulusal ve dinsel hesaplaşma yoluna dökülmesi niyeti de güdülmekteydi." Daha sonra olayı fark eden **Melle Salêhê Ciziri'nin** 20 nisan 1889 Troş ak (Bayrak) gazetesinin 14'üncü sayısında "Şimdi anladık ki Ermeniler mazlumdur. Biz onun (Sultanın) amacını öğrendik; O her zaman vahşet koşularında, Ermenilerle savaş halinde olmamızı istiyor. Fakat artık O emin olsunki bundan sonra amaçları doğrultusunda hareket etmeyeceğiz." (2)

Kürtleri Ermenilere, Ermenileri'de Kürtlere kırdırma politikaları, bu günde bir başka boyutuyla Kürtlerin başına musallat edilen mezhep çatışmaları, "korucu Kürtler" ve aşiret çelişkileri biçiminde kendini göstermektedir. Kürt-Ermeni çatışması, uluslarınbirbirine kırdırılması, tipik, trajik bir örnektir. Osmanlı ve daha sonrada Kemalist Hareketinin bir çok "başarılı" politik manevraları ve katliamcı geleneklerini bu güne taşımaları karşısında, Kürtlerin hala bu oyunları anlayamamaları ve politik çıkarımlar yapamamış olmaları, sorgulanması gereken acı bir gerçektir. Bu gelenek, Kürtlerin arasında öylesine kökleşmişirki bir boyutuyla sosyalist ve ulusal demokratik hareketin günümüzde aşamadıkları olgulardan biri durumundadır.

Olayların gelişimine kısaca bir göz atalım

Kürtler ulusal istemleriyle o dönem Osmanlı'nın Merkezi Örgütlenme planına denk düşmüyordu. Kürtleri susturmak ve düzen sınırları içine çekmek için, bir şeyler yapmak gerekiyordu. İngilizlerin Ermeni sorununun çözümü için, Osmanlılara Uluslararası Konferans önermeleri, Abdülhamit'e kaçırılmayacak bir olanak yaratmıştı. Ermeni burjuvazisini temsil eden İstanbul'daki Ruhani Patrikhane bu iş için biçilmiş kaftandı. Abdülhamit'in önerisi üzerine, Ermeni Burjuvazisi tarafından, "Kürtlerin Ermenilere zulüm

yaptığı" ile ilgili belgeler imzalatılarak, konferansa sunuluyordu. Konferanstan sonra "**Loyad Raporu**" (1887) olarak bilinen nota, Osmanlılara veriliyor ve şöyle deniliyordu: "**Namuslu halk Ermeniler Kürt ve Araplar gibi vahşi kabilelerin ve Çerkezler gibi akıncı zümrelerin zulüm ve eziyetine hedef olmaktadır.**" (3)

Hesap şuydu; **Birinci** olarak, Ermeniler ve Kürtler arasında yapay çelişkiler yaratmak ve her iki ulusu birbirine kırdırtmak. **İkincisi** de, Avrupa ülkelerine, "Kürtler Ermenilere saldırıyor" diye anlatarak, Osmanlı Merkezi Hükümetinin, Kürtlere yönelik soykırım programını uygulamada Avrupalıların desteğini almak. Böylece "bir taşla iki kuş" vurulmuş olacaktı. Hem giderek artan Kürt Ulusal istemleri zorla bastırılmış olacak, hemde Osmanlı içindeki nüfusları mümkün olduğunca azaltılacaktı. Burada Kürtler ve Ermeniler arası çelişme ve çatışmalarda, Kürt eşraf ve mütegalibesi ile Ermeni burjuvazisi ve ruhan sınıfları kullanılacaktı. *

Bir süre sonra, Avrupa devletlerinin de onayıyla Kürtler, birçok alanda katliamlardan geçirilmiş, düzen içine çekilmişti. Geçici de olsa Kürtler açısından programları tamamlanmıştı. Sıra, Ermenilerdeydi...

Tarih tekerrür ediyordu. Bu defa Kürtler malzeme olacak, Ermeni ulusal muhalefetinin önüne geçilecek, gerekirse yokedilecekti...

Bunun için malzeme hazır. Çünkü **Abdülhamit yönetimi**, Ermenilerin, Kürt soykırımı dönemindeki duruşunu "Ermeniler sizi şikayet etti" propagandasını Kürtler içerisinde yapmıştı. Bu vesileyle de Kürtlerin Ermenilere karşı kin tutmaları zaten Abdülhamit yönetimi tarafından başarılmış, zemin hazırlanmıştı. Önemli bir diğer malzeme ise, kışkırtılan Müslüman-Hıristiyan çelişkisiydi. Ermenilerin ticaretle olan sıkı ilişkileri, onları Avrupa devletleriyle yakınlaştırmıştı. Bu bile tek başına Ermenilerin Abdülhamit tarafından yok edilmelerini gerektiriyordu.

Zeki Paşa, Anadolu'dan döndüğünde Abdülhamit'in huzuruna çıkıyor, Kazakların örgütlenme biçimini anlatıyordu. Kürtlerin içinde de böyle bir örgütlenmenin yapılması gerektiğini vurguluyordu. Bu öneri, Abdülhamit'in düşüncelerine denk düşüyordu. Ardından Abdülhamit, adını Hamidiye Alayları koyarak çalışmalarına Kürdistan'ın bazı bölgelerinde başlamak istiyordu.

Güney Kürdistanlı bazı güçler bu oluşumu daha başından reddetmişti. Erzurum, Muş, Van, Bitlis ve özellikle Dersim'de asker toplama girişimleri buş çıkıyor, Kürt aşiretleri böyle bir oluşuma katılımı reddediyorlardı. Kürdistan'da 51 büyük göçebe aşiretinden sadece 13'ü Hamidiye Alaylarında yer almayı kabul ediyordu. Çobanlara, yoksul köylülere süslü üniformalar giydirilerek, subay rütbeleri takılıyordu. Bunu gören yoksul köylüler, bedavadan elbise ve silah alabilmek için askerliğe yazılmaya koşuyorlardı. Tüm bunlarla birlikte, Ermelerin Ruslarla beraber Kürtleri yok edip Ermenistan devleti kurma çabaları olduğu, Abdülhamit yönetimi tarafından Kürtler arasında yaygınlaştırılıyordu.

Böylece Kürtler, ellerinde Kur'an Kerim'den ayetler, boyunlarında Abdülhamit'in verdiği "şeref" madalyası ve Allah Allah naralarıyla yoksul Ermeni ulusunu katletmeye başlıyorlardı. Nede olsa bir Ermeni öldürmek ona "cennetin kapısını" açacaktı. Bu saldırılarla binlerce Ermeni vatansızlığa doğru kıyımlardan geçiriliyor, kimisi sürgünlere tabi tutuluyor, sürgüne gidenlerde eşkiyalar ve Hamidiye Alayları'nca yollarda değerli malları alınarak, hunharca öldürülüyorlardı. Sonuç; Birkaç milyon Ermeni katledilmişti...

Perde kapanıp tekrar açılıyordu! Arlanmaz tarih yine tekerrür ediyor silahlar, bombalar bu kez Koçgiri'de patlak veriyordu. Kürt ulusal hareketleride katliamlara maruz kalıyor, çeşitli ayaklanmalarda yüzbinlerce yoksul Kürt yokediliyordu.

Kürtler, hiç bir dönem Kendi kaderini tayin edemedikleri gibi, Ermenilerde, Türk Devletinin korkusuyla Sovyetlere "sığınyor". Bir gün geliyor, sığındıkları "sosyalist" devlet darmadağın olurken, Ermeniler kendilerini sonu belli olmayan Azeri-Ermeni çatışması ve savaşının içinde buluyordu. Kürtler ve Ermenilerin yazgısı içiçe geçmiş, kimi zaman yan yana, kimi zaman karşı karşıya olmuş ama sonuçta hep aynı kaderi paylaşmışlar. **İMHA, İMHA, İMHA...**

Kürtler her zaman olduğu gibi, Ulusal ayaklanma ve Bağımsızlık mücadelesine ara vermeden devam ediyor. Bugün tarihin tekerrürü karşısında her iki ulusta savaşım halindedirler.

Ama, daha güçlü ve daha kararlı olarak "**Dünya Bahçesinde**" açmak üzere...

Dipnotlar

- 1) M.Emin Zeki, Kürdistan Tarihi
- 2) O.Aytar, Hamidiye Alayları Köy-kor
- 3) Age.

* Bir süre sonra tarih, Lozan'da da Kürtlerin başına aynı çorabın örülmesine tanık olmuştur.

K.Dilgeş

BÜYÜK ERMENİ SOYKIRIMININ 80. YILDÖNÜMÜNDE SÖMÜRGEÇİLİĞİ LANETLİYORUZ!

Dergimize posta ile ulaşan, Partiya Rizgarîya Kurdistan (PRK-Rizgarî)'nin Büyük Ermeni Soykırımının 80. Yıldönümüyle ilgili yapmış olduğu Basın Açıklamasını okuyucularımıza sunuyoruz.

Nurettin Paşa'nın ifade ettiği gibi, "Zo"ları hallettik sıra "Lo"larda deyişine uygun olarak, bu kez Kürdistan kan ve zulüme yeniden işgal ve ilhak edilmeye başlandı. 1919-22 Koçgiri Halk Hareketi'nin sürgün ve soykırımla bastırılması, TC sömürgeciliğinin bundan sonra izleyeceği siyasetlerin de esasını oluşturdu. Günümüzde de sürgün, soykırım ve asimilasyon sömürgeciliğin temel siyasetini oluşturmaktadır. Dün Ermenistan'ı Ermenisizleştirip, Ermenileri vatansızlaştırarak "Ermeni Sorunu"nu çözmeye çalışanlar, bugün aynı şeyi Kürt Ulusu üzerinde denemektedirler.

Tarihsel olarak Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi ile Ermenistan'ın Ermenisizleştirilmesi aynı sürece denk düşmektedir. Alman emperyalizmi ile kolkola giren ittihatçı Osmanlı Paşaları, Orta Asya'ya açılma hayalleri içinde çıkarlarına engel olarak gördükleri Ermeni Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ni ve bir bütün olarak Ermeni ulusunu yok etmek için 80 yıl önce, 1915'de büyük bir soykırım gerçekleştirmişlerdir.

Ermenilerin topyekün olarak yaşadıkları topraklardan göçettirilmelerini öngören "Tehcir", "Zorunlu Göçettirme" Yasası, kanlı soykırımın yasal kılıfı işlevini görmüştü. Bir buçuk milyona yakın Ermeni katledilmiş, iki milyon insan da Kafkasya, Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine göçetmek zorunda bırakılmıştı. Bu insanların tek suçu, Ermeni olmaktı.

Bu büyük insanlık trajedisinin kanlı izleri günümüze kadar uzanmaktadır. Siyasal iktidarlarını, sürgün, soykırım, siyasal zorbalıklar üzerine kuran sömürgeciler, aynı dönemde Pontusluları, Kürtleri de sürgün ve soykırıma uğrattılar. Ermeni ve Pontus Ulusları, bin yıllardır yaşadıkları, uygarlıklar geliştirdikleri topraklarından, kan ve gözyaşı ile koparıldılar. Daha sonraki yıllarda da bütün tarihsel ve toplumsal izleri silinmeye, belleklerden kazınmaya çalışıldı.

Ermeni mallarının yağlanması ve zoralmından daha da zenginleşen Türk eşraf ve mütegalibesi ile soykırımcı Osmanlı asker-sivil bürokrasisi Kemalist iktidarın belkemiğini oluşturdular.

Bunlardan Nurettin Paşa'nın ifade ettiği gibi, "Zo"ları hallettik sıra "Lo"larda deyişine uygun olarak, bu kez Kürdistan kan ve zulüme yeniden işgal ve ilhak edilmeye başlandı. 1919-22 Koçgiri Halk Hareketi'nin sürgün ve soykırımla bastırılması, TC sömürgeciliğinin bundan sonra izleyeceği siyasetlerin de esasını oluşturdu. Günümüzde de sürgün, soykırım ve asimilasyon sömürgeciliğin temel siyasetini oluşturmaktadır.

Dün Ermenistan'ı Ermenisizleştirip, Ermenileri vatansızlaştırarak "Ermeni Sorunu"nu çözmeye çalışanlar, bugün aynı şeyi Kürt Ulusu üzerinde denemektedirler.

Emperyalistler ve sömürgeciler, "topraksız ulus olmaz" anlayışından hareket ederek, mazlum ulusları yaşadıkları topraklardan koparıp onları mülteci olarak dünyanın dört bir yanına dağıttıklarında "ulusal sorun"un da kapanacağına, böylece sömürgeleştirdikleri topraklara daha da uzun süre egemen kalacaklarına inanmışlardır.

Fakat gerek Ermeniler, Yahudiler ve gerekse diğer bütün soykırıma uğrayan ulusların deneyimleriyle görüldüğü gibi, topraklarından koparılmak, ulusal sorunları ortadan

kaldırmamış, tersine daha acılı ve sancılı bir başka soruna "mülteci uluslar sorunu"na yol açmıştır. Enternasyonalize bir olgu olarak mülteci uluslar sorunu, bütün dünya devletlerini, toplumlarını yakından ilgilendiren kangrenli bir yara olarak daha çok kanamış ve kendi çözümlerini dayatmıştır. Ulusların özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi durmamış, değişik biçimler altında hep süregelmiştir.

Kürdistan'da, bütün Cumhuriyet tarihi boyunca sürgün-soykırım ve asimilasyon siyasetini birbirine koşut olarak sürdüren TC sömürgeciliği; yıllardır tarihinin en kapsamlı "etnik arındırma" uygulamasıyla, 1915 Jenosidi'nin bir versiyonunu daha sahneye koymaktadır. Bu, Kürdistan'ı Kürtlerden arındırmak ve Kürtleri vatansızlaştırmak eylemidir. Bir bütün olarak Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'yle baş edemeyen sömürgeciler ulusal kurtuluşun kaynağı olan Kürt ulusunu topyekün yoketmenin yollarını aramaktadırlar..

Son bir iki yıl içinde 3000'den fazla Kürt köy ve mezrası boşaltılarak, yakılıp yıkılmıştır. Bu insansızlaştırma hareketi sonucunda üç milyon Kürt, Kürdistan şehir merkezlerine ve sömürgeci metropollere göçetmiş bulunmaktadır. Böylelikle silahlı mücadeleyi, lojistik destek ve insan kaynağından yoksun bırakacaklarını, kitle pasifikasyonu yaratacaklarını uman sömürgecilerin asıl niyeti, Kürt sorununu toprak temelinden kopararak Misak-ı Milli içinde "etnik kimlik" sorunu düzeyine düşürmenin koşullarını yaratmaktır. Kürdistan'da nüfus bileşenini, demografiyi Kürtler aleyhine bozarak Kürdistan'ın sınırlarını alabildiğince küçültmeye, daraltmaya çalışmaktadırlar.

TC, bu kanlı eylemiyle, KUKM'nin aktif gücü olan köylülüğün mücadele içindeki etkinliğini kırmaya, giderek Kürdistan şehir merkezleri ile metropollerde rantiyer sınıfların oluşmasını sağlamaktadır. Bu gelişmeye koşut olarak işsiz-gücsüz lümpen proleterlerin şehir merkezlerinde sayısal olarak çoğalmaları da kaçınılmaz olmaktadır. Genellikle devlet işyerlerinde memur-işçi statüsünde çalışan Kürdistan proleterleri ise, devletten aldıkları kırıntıları kaybetmemek için tercih karşısında bırakılarak, bir yandan Türk işçi sınıfının yedeğine, milliyetçi, sağcı ve dinci eğilimlere sokulmakta, diğer yandan silahlı mücadele ve KUKM ile alt-üst ettiği ve Kürdistan aleyhine bozduğu nüfus ve sınıf bileşenleri yalnız ulusal kurtuluşun değil, aynı zamanda toplumsal kurtuluşun da temel dinamiklerini devre dışı bırakma gibi ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Hasılı sömürgeciler Kürdistan'ın dağıtını-taşını sahiplenmeyi ummaktadırlar..

Bu nedenlerle, Ermeni ulusunu derin acılar içinde bırakan 1915 Jenosidi'ni bir kez daha anmak ve günümüzdeki bağlantıları içinde değerlendirmek son derece önemlidir.

Asırlarca birlikte yaşamış olan Kürt ve Ermeni uluslarının paylaştıkları ortak kader ve soykırımcı uygulamaların ortak hedefi olarak bugün ortaya koymaları gereken önemli dersler vardır.

Bunlardan ilki, sömürgecilerin, ülke temelinde derinleştirmeye çalıştıkları ulusal, dinsel farklılıkların kullanılmasına izin verilmemesidir. Alevi-Sünni, Yezidi-Mecusi, Müslüman-Hristiyan, Ermeni-Arap tüm ayrımlara dayalı provakasyonlar boşa çıkarılmalıdır. Yeri gelmişken bazı odaklar tarafından yer yer gündeme getirilmeye çalışılan bir konuyu da burada belirtelim. Büyük Ermeni soykırımında, etkin görev yapan Hamidiye Alayları'nda para ve mevki karşılığı satın alınmış bir kısım Kürtlerin ve diğer uluslardan unsurların -Ermeni asıllı unsurların dâbulunmaları, dün olduğu gibi bugün de Kürdistan Ulusal Kurtuluş Güçlerinin beyninde ve yüreğinde sızlayan bir yaradır. Bu olayı "Kürtler Ermenileri kesti" gibi sunan Türk propagandasının tersine, iki komşu ulus için sömürgeci siyasetlerden edinilmesi gereken öğretici bir ders olarak anlamak gerekiyor. Şimdi TC, benzer biçimde kendi ulusumuzun bireyleri ile, korucular eliyle, aynı siyaseti Kürtlere uygulamak istemektedir.. Sömürgeci psikolojik savaş aygıtları bugün de Kürt-Ermeni çelişmesi üzerinde oynamaya çalışıyorlar. Gerilla içinde Ermenilerin çoğunlukta olduğu ya da bazı liderlerin Ermeni kökenli oldukları ve amaçlarının Ermenistan devleti kurmak olduğu gibi bir sürü düzmece propagandaya başvuruyorlar. Hemen belirtelim ki bu artık ulusumuz açısından hiçbir önem taşımayan ucuzlamış ve köhnemiş bir yöntemdir.

KUKM, aynı kader ve aynı coğrafyayı paylaşan bütün halklarla iyi komşuluk ilişkisi içinde olmayı ya da birlikteliği hiçbir biçimde reddetmi-

yor. Kürdistan devriminin amacı başka halklardan ya da uluslardan değil, sömürgecilikten kurtulmaktır. Komşu uluslarla, aynı coğrafyada, aynı toplumsal sistem içinde, eşit haklar ve özgürlükler temelinde barış içinde bir arada yaşamayı amaçlıyor. Bu birlikteliğin içinde diğerleri gibi elbette Ermenilerde olacaktır. Üstelik sömürgeciliğin büyük zulüm, soykırım ve tarihsel haksızlığına uğramış olan Ermeniler, hem ulusal kurtuluş mücadelemizde, hem de ortak geleceğimizin inşasında kendi kimliklerini de bulma ve geliştirme şansını elde edeceklerdir.

Dostun da düşmanın da çok iyi bilmesi gereken bir gerçek var. KUKM geçmişinin hiçbir anında, ulusal kin ve düşmanlıklar tuzağına düşmedi. Biz Türk sömürgeciliğinin olanca vahşet ve zulümüne maruz kalmış bir ulusun savaşıları olarak, halen 400 binlik bir ordu gücüyle, kirliliği bir sömürge savaşıyla bizi köleleştirmeye çalışan TC karşısında, Türk ulusuna karşı en küçük bir nefret cümlesi kurmuyoruz. Oysa, Türk toplumunun liberalleri, demokratları ve hatta bazı "sol" ve "sosyalistleri" dahil, mazlum Kürt ulusunun uğradığı zulüm ve zorbalık karşısındaki utanç verici sessizliği, aslında her türlü eleştirinin ve ahlâki normların dışında durmaktadır.

Biz bu gerçeklere karşı, sorumluluğun sistemde ve kitleleri manipüle eden savaş aygıtlarında, siyasi kadrolarda olduğu bilinciyle, tüm öfkemizi ve kinimizi sisteme ve onun siyasal-askeri aygıtlarına yöneltmeyi bir görev bildik. Hal böyleyken, tarihin ve bugünün gerçeklerini unutup Kürt ulusu arasında "Ermeni düşmanlığı" yaratmak isteyenlere de, bu fırsat hiçbir biçimde verilmeyecektir. Bu toprakları komşu uluslar için değil, her türlü sömürgeci kurum ve zihniyet için "oturulamaz" hale getirmeye çalışıyoruz.

Büyük Ermeni Soykırımı'nın üzerinden 80 yıl geçti. Ama dünyamızdaki etnik boğazlaşmalar, soykırımlar halen devam ediyor. Dünyanın her bir köşesinde, ulusal özellikleri nedeniyle imhaya, soykırıma uğratılan, göçettirilen, sömürgecilğe ve ulusal baskıya karşı savaşan insanlar dünya kamuoyunun gündemini işgal ediyorlar. Çünkü ulusal sorunları, sömürge sorunlarının kaynağı/sorumlusu olan emperyalist sistem kendini reorganize etmiş olarak varlığını devam ettirmektedir.

Bu siyasetin kaynağındaki sistem yıkılmadan, dönüştürülmeden nihai bir çözüme ulaşılabileceği de mümkün olmayacaktır. Sisteme karşı mücadelemizde kazanılacak her mevzi, atılacak her adım, sistemin çöküşünü hızlandırır, iç çelişmelerini derinleştiren devrimci bir atılım olacaktır. 1915'de katledilen yüzbinlerce insanın anısı bize bu acı deneylerden ders çıkarmamızı öğretiyor. Onları anmanın, Kürt-Ermeni ve diğer ulusların aralarındaki birlik ve dayanışmanın biricik yolu, farklılıkların birlikte yaşandığı gerçek ve enternasyonalizmin kurulmasından geçmektedir.

24 Nisanlar Ermeni ulusu açısından salt protestolardan oluşan bir anma günü olmaktan çıkarak, soykırımın kaynağı Türk sömürgeciliğine karşı ortak mücadele gününe dönüştürülmelidir. Kürdistanlı ve Ermenistanlı Ermeniler, soykırım mekanizması Türk devletine karşı yükselen Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne katılmalı, aktif destek ve dayanışma sunmalıdır.

Kürdistan Sorunu gibi Ermeni Soykırımı da büyük devletler için pazarlık malzemesi olmaktan çıkarılmalıdır. Amerika başta olmak üzere, diğer emperyalist ülkelerin sömürgeci TC devleti ile olan ilişki ve çelişkilerin çözümünde ne yazık ki Kürdistan Sorunu gibi Ermeni Soykırımı da bir pazarlık malzemesi olarak kullanılmaktadır. Her yıl 24 Nisan'a doğru ilgili devletlerin parlamentolarının tozlu raflarından inen "soykırımı anma günü" tasarıları, ilgili devletlerin sömürgeci Türk devletinden ekonomik, siyasi ve askeri tavizler koparmalarından sonra tekrar tozlu raflara kaldırılmaktadır. Ermeni kamyonunun acıları ve talepleriyle alay eden bu devletlerin tutumlarına karşı duyarlı olunmalı, ilgili ülkelerdeki Ermeni kolonileri soykırımı uygulayan Türk devletinin sömürgeci niteliğini teşhir ederek, ona siyasal manevra alanı açan ilgili devletlere karşı ekonomik, diplomatik ve siyasi mücadeleyi yükseltmelidirler.

Öte yandan, Bağımsız Ermenistan devletinin Ermeni Ulusu'nun tarihsel acıları ve talepleri konusunda duyarlı olan, kendi coğrafyasında çağdışı Türk sömürgeciliğine karşı savaşan bu coğrafyada yaşayan Ermeni ve diğer ulusların özgür geleceklerinin garantisi olan KUKM'ne destek ve dayanışma sunma noktasındaki tavirsizliği sona ermelidir. Ermeni ve Kürt ulusunun bağımsız ve özgür gelecekleri, ekonomik ilişkilere, diplomatik çekingenliğe; ABD ve diğer emperyalist devletlerin çıkarlarına kurban edilemez. Ambargolarına alınmaz. Türkiye'den Ermenistan'a giden elektrik, Ermeni Ulusu'nun tarihsel acılarını ve taleplerini, Kürt Ulusu'nun bağımsız ve özgür olma mücadelesini karartmamalıdır. Bağımsız Ermenistan Devleti, sömürgeci TC'nin ve destekçisi emperyalistlerin ekonomik ve siyasi ambargolarına, dayatmalarına boyun eğmemelidir.

TC sömürgeciliği tarafından tam bir "etnik arındırma" ve imha kampanyasıyla karşı karşıya olan, haklı ve meşru bir ulusal direnme savaşı veren Kürt ulusu, bu tür sömürgeci uygulamaları barajlayacak mücadele

yöntemlerini hayata geçirmelidir. Geçmişte Ermeni ve Pontus Ulusları'na karşı TC devletinin uygulamalarının sonuçları, bugün bize büyük dersler bırakmıştır. Bunlardan;

Birincisi; Zorla göçettirmeye karşı kitlesel direnişin örgütlenmesidir. Köyleri boşaltılan, yakılan, evini barkını terketmesi için zulüm gören tüm köylüler kısa sürede bir araya toplanmalıdır. Kürdistan dışına, metropollere gözetmek yerine ülke içinde belli merkezlerde toplanarak "mülteci statüsü" edinmek için mücadele edilmelidir. Sorun bu bağlamda enternasyonalize edilerek mal, mülk, zarar ve ziyanların tazmin edilmesi ile, topraklarına iade edilmeleri için baskı oluşturulmalıdır.

İkincisi; Sömürgeci metropollere ve Kürdistan'daki büyük şehirlere göçetmiş olan kitleler, bugünleri ve yarınları gasbedilmiş insanlar olarak, daha iyi yaşam koşulları, ev, iş, sosyal güvence, ulusal kimlik ve ülkelerine geri gönderilerek, güvenlik içinde yaşamalarının temini için kitlesel gösteriler düzenlemelidirler. Her talebi ulusal demokratik mücadele ile birleştirerek protesto gösterilerine, açık, yığınsal eylemliliklere dönüştürmelidirler.

Üçüncüsü; Kürdistanlılar, dünyanın neresinde olursa olsunlar, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin aktif, üretken bir elemanı olarak çalışmalıdır. Her Kürdistanlı bulunduğu her noktayı sömürgeci için bir dinamit çubuğu, bir yanılgi ocağına çevirmelidir. Onların çıkarlarına karşı, bulduğu ve yarattığı her araçla saldırmalı, savaşmalıdır.

Dördüncüsü; Sömürgecilere, Kürt ulusunu toprağından koparıp dört bir yana dağıtmakla, onun ulusal özgürlük ve bağımsızlık ateşini söndüremeyecekleri, tersine Türkiye'nin, Avrupa'nın ve dünyanın her yanına yayacakları anlatılmalıdır. Hiçbir mülteci Kürdistanlı, entegre olmayı, ulusal kurtuluş mücadelesiyle kopuşmayı kabul etmemelidir, kendisini mücadeleye adanmalıdır.

Genel siyasi mücadeleyi silahlı direnişle birleştiren ve ortak zeminde yürütülecek kitlesel direnişimiz sayesinde sömürgeci-lerin Kürdistan'ı Kürtlerden arındırma ve Kürtleri vatansızlaştırma siyasetleri boşa çıkarılabilir...

Biz, Büyük Ermeni Soykırımı'nı unutmadık, unutmayacağız. Her türlü ırkçı, sömürgeci, soykırımcı uygulamaları lanetliyoruz.

**YAŞASIN
ERMENİ ULUSUNUN HAKLI MÜCADELESİ!**

**YAŞASIN
ERMENİ VE KÜRT ULUSLARININ
DOSTLUK VE DAYANIŞMASI!**

**YAŞASIN
BAĞIMSIZ-BİRLEŞİK-DEMOKRATİK
KÜRDİSTANI!
Nisan 1995**

PRK-Rizgarî
PARTİYA RIZGARIYA KURDISTAN
POLİT BÜROSU

**24 Nisanlar
Ermeni ulusu
açısından salt
protestolardan
oluşan bir
anma günü
olmaktan
çıkarak,
soykırımın
kaynağı Türk
sömürgeci-
liğine karşı
ortak mücadele
gününe
dönüştürülme-
lidir.
Kürdistanlı ve
Ermenistanlı
Ermeniler,
soykırım
mekanizması
Türk devletine
karşı yükselen
Kürdistan
Ulusal Kurtuluş
Mücadelesi'ne
katılmalı, aktif
destek ve
dayanışma
sunmalıdır.
Biz, Büyük
Ermeni
Soykırımı'nı
unutmadık,
unutmaya-
cağız. Her türlü
ırkçı, sömürge-
ci, soykırımcı
uygulamaları
lanetliyoruz.**

TC'NİN GÜNEY KÜRDİSTAN'I İŞGAL EYLEMİNİN SONUÇLARI ÜZERİNE

Şahlanan Militarizm

12 Eylül'deki Militarist-Bürokratik müdahaleden sonra, Türkiye'nin konumu bölgede giderek ağırlık kazanmaya başladı. Uluslararası sermayenin bölgedeki planları ise giderek belirginleşti...

Türk toplumunu baştan aşağı militarize eden TC, komşu devletlerle tırmandırılan "suni savaş çılgınlıkları" ile bu militarist baskıyı sürekli gündemde tutmaya çalıştı. Yıkılan SSCB'den sonra, toplumu sürekli şekilde savaş halinde tutan ve 1,5 milyonluk bir militarize gücü elinde bulunduran TC'nin gerekçesi bu kez, kendisini çevreleyen devletler oldu...

Türki Cumhuriyetlere karşı, Ermeni tehlikesi, işgal altında tutulan Kıbrıs, her askeri manevra ve yatırımda Yunanistan ile çelişkilerin hızlandırılması, ikide bir gündemleşen Fırat'ın suları üzerine Suriye ile tırmandırılan gerginlikler, Bosna'ya bile uzanmaya çalışan "şefkat dolu" eller ve benzeri çatışkılarla birlikte; özellikle bölgede İsrail'in geriye düşen jandarmalık fonksiyonları ertesinde TC, Ortadoğu'da uluslararası sermayenin direkt izni ve onayıyla ciddi bir militarist güç haline geldi...

Ve militarist istilanın baş hedefi ise hiç şüphe yok ki, uluslararası sermayenin kalp damarlarına pompalanan petrol hatlarının keşiştiği Kürdistan'dı...

Gündem: Kaos!

TC, Güney Kürdistan'a ilk cüretkar saldırısını 1983 yılında gerçekleştirdi... 40 km.'lik bir hava sahasında sivil hedefler bombalandı, savunmasız kitleler, "çağdaş" dünyanın gözleri önünde katledildi. TC, peşinden, uluslararası düzeyde sağladığı destekten cüretle, Kuzey'de yükselen toplumsal muhalefeti kapalı kapılar arkasına hapsederek, gündem dışına itiyor. şatafatlı

askeri operasyonlarla defalarca Güney Kürdistan'da oluşan de facto "nefes borusunu" tıkamak amacıyla, Kürdistan topraklarına yöneliyor ve katliamların ardı arkası kesilmiyordu...

Kürdistanlı ulusal muhalefetin, parçalar arası ittifak ve işbirliği kadar, Kürdistan ihtilalinin stratejik hedefleri açısından sınır boylarını tutmak hayati bir önem taşıyordu. TC bu olgunun farkındaydı... Oluşturulması her zaman gündemde olan **Tampon Bölge** bu açıdan TC için büyük bir önem taşıyordu.

Ortadoğu'da islami ülkeler arasında sarsılan

KUKM vardı... Kuveyt krizi ertesinde bir amorti olarak çıkan "Kürt Federe Devleti" ise, TC açısından kabusun tuzu ve biberi olmuştu.. TC'nin tampon bölge hedefinin bir başka boyutu ise, bölgede artık siyasal olarak bir külfet haline gelen 36. paralelin bekçileriydi. Bir jandarma kuvveti olarak, "istikrar" bir an önce sağlanmalı, Güney, Irak'ın emrine sunulurken, şu anda dağlarda Kuzeyli gerilla hareketi de ebedi bir yenilgiye mahkum edilmeli, en azından kitle dinamikleri kırılarak etkisizleştirilmeliydi...

Türkiye Cumhuriyetini yönetip yöndirenler bir konuda başarılıydılar. İzlenen temel politika; gündemi alabora etmek, kaosu tırmandırmak ve KUKM'yi yalnızlaştırıp imha etmek. Bir devlet politikası olarak hızlı gündem değişiklikleri ve hedefleri karartıp, şaşırtmak ustaca sahnelenirken, gerek sınır boylarında, gerek örgütler arası siyasal ilişkilerde gösterilen gafarla; gerekse uluslararası düzeyde "diplomatik oyunlar", çocuksu reflekslerle sendeleyerek Kürdistanlı ulusal muhalefetin zaafı üzerinde yükselen TC politikası, uluslararası tam bir

Militarist istilanın baş hedefi hiç şüphe yok ki, uluslararası sermayenin kalp damarlarına pompalanan petrol hatlarının keşiştiği Kürdistan'dı...

**İzlenen temel politika;
gündemi ala bora etmek,
kaosu tırmandırmak ve KUKM'yi
yalnızlaştırıp imha etmek.**

itibarın onarılması, endüstrinin ham madde depoları olan Kafkaslara ulaşılacak güvenlik hattının döşenebilmesi, Kerkük ve Musul'dan pompalanan 46,5 milyon ton petrolün sağlayabileceği ekonomik katkılar, 642 km.'lik Irak petrol boru hattı üzerinde tam bir egemenlik ve paralelinde ticari köprülerin atılabilmesi, en nihayetinde, GAP projesi ile birlikte yabancı sermayenin bir sıçrama tahtası olarak Misak-ı Milli'ye demirleyebilmesini sağlamak, gözle görülür nedenler olarak sıralanabilirdi. Fakat orta yerde Misak-ı Milli sınırlarının korkulu rüyası olarak gelişen ve Filistin Hareketi'nin terbiyelenmesi ile birlikte dünyanın gündemine oturan Kürdistan ve

onayla işgal hareketini yerli yerine oturtabiliyor, hedeflenen "güvenlikli alan", bir başka deyişle tampon bölgenin ze-mini oluşturuluyordu...

Sonuçta, KUKM güçlerinin zaaflarından da yüksek dozajda kan alan TC, uluslararası düzeyde sıkıştığı kapandan sıyrılıyor, bununla da yetinme-yerek işgali ve jenosid eylemlerini, bir bir hayata geçiriyordu.

4000'e yakın köy yakılıyor, yıkılıyor, savunmasız Kürdistanlılar göçe zorlanıyor, Kuzey'de 30 km.'lik sınır bölgesinde bir alan "in ve cinin cirit attığı" bir alana dönüştürülüyor, "sınır ötesinde" ise 40 km.'lik alanda tam bir denetim sağlanıyordu... Aslında bu dene-

tim 91'den beri sivil istihbarat birimlerince zaten sağlanmıştı. Öte yandan yıllardır anti-devlet tavırlarıyla KUKM'yi kuşaktan kuşağa taşıyan yurtsever köylülük, süreci kavramayan Kürt siyasi odaklarının "atraksiyonlarıyla" devletin kucağına itiliyordu. Bir kez daha KUKM'nin siyasi perspektifleri tarumar ediliyordu.

70 Yıllık Tarihin En Şanlı Mehmetçik Harekatı...

"Tek bir bayrak altında, tek bir ordu olarak" bir araya gelmesi ve birliği tek bir ses olarak Ortak bir taarruz cephesiyle taçlandırması gereken Kürdistan ulusal güçleri altı boş ve içeriği olmayan bir takım "birlikler", "parlamentolar" vb. ile oynaya dursunlar, TC, 12 generalin, 2000 subayın komuta ettiği 35 bin kişilik askeri güce 40 km. derinlemesine ve 220 km enlemesine tarihinin en "şanlı" mehmetçik hareketini uygulamaya sokuyordu.

Besbelli ki, operasyonun hedefleri arasında, tampon bölge alanını genişletmek dışında, Kürdistan devriminin can damarı sınır bölgelerinde tam bir egemenlik yaratmak; giderek tehdit edici boyutlara ulaşan KDP, YNK çekişmesinden doğan otorite boşluğunu doldurmak/onarmak ve "Federe Devlet'i Saddam'a doğru yönlendirerek, sorunu Irak'ın bir iç sorunu haline getirerek boğmak; Kuzey'deki gerilla hareketinin lojistik destek kaynaklarını kurutmak; nihayet, Ortadoğu'nun en güvenilir jandarma karakolu olduğunu ispat etmekte.

Öte yandan muhtevada ise gözlerden uzak çok ciddi bir olay durmaktaydı: Kuzey Kürdistan'da vahşi bir şekilde sürdürülen jenosid eylemlerini saklamak... Ulusal muhalefeti eritmek...

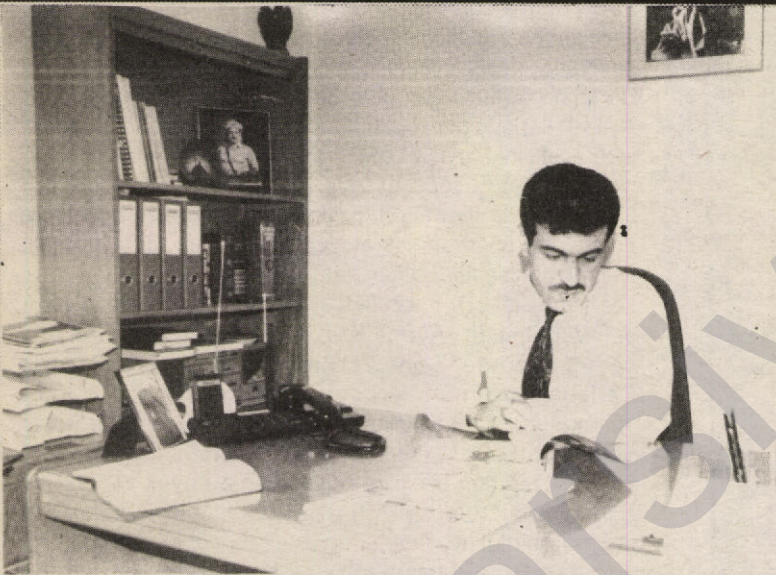
Siyasal gündem değişikliklerinde ustalaşan TC, Güney Kürdistan çıkarmasının hemen arkasında Dersim'de, 1938'de kat kat kapsamlı bir jenosid hareketi başlatıyor, ulus-

lararası düzeyde askeri destek kazanmak için de, Güney işgali ve Dersim hareketi öncesi İstanbul'da yarattığı büyük provakasyonu kullanıyordu. Ve hiç şüphe yok ki, dikkatler Güney'e kaydığı noktada, gözler İstanbul'a Gazi mahallesine çevriliyor ve aynı süreçte, Dersim yerle bir ediliyordu. Lojistik desteği ve manevra yeteneği azalmış gerilla birlikleri Dersim'den Hakkari'ye uzanan geniş bir bölgede atılan sayısız çemberlerle imha edilmeye çalışılıyordu. Tüm gelişmeler basına kapalı tutuluyor, arada bir Genel Kurmay bildirimleri yazılı basına ve TV ekranlarına aynı biçimde yansıtılarak geçiştiriliyordu. Bu haberlerin tümü ise kendi programına uyarlı olarak abartma bilgi ve kitle pasifikasyonu amaçlıydı. Bu hay huy içinde TC, militarist bir güç olma özelliğini pekiştiriyor. Batı kamuoyuna yönelik

AYIN DOSYASI

roportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

KDP ANKARA TEMSİLCİSİ SEFIN DIZEYİ

● Hun çawa hêşengîn dikin, dagir kirina komara Tirk ya li ser Kurdistan'a Başur?

●● Leşkerên Tirka rojek berê Newrozê ketin Kurdistan'a. Iraqê haya me jî wî meselê tunnebû. Weta artêşa tirk xaburê derbas bû wî çaxê em pê hesiyên. Gelek caran dibêjin: "Navbera KDP û Tirkîyê gelek xweşe Tirkîyê dibin hevaltiya dustîniya koordinayon gel KDP'ê kiriya" 1'ê eslê wî meselê tunneye. KDP roja 20'ê Adarê beyanetekî da. Gerek leşkerên Tirka hemû li Kurdistanê Iraqê derkevin. em jî wî meselê pir nexweş bûne milletê me pir nexweş bû û leşkerên Tirkan hinek ciyan gelek rehetsîzî û nexweşî çekirin. Divên heta nû ha 20 hezar leşker derketine û ewên ku mane 10-15 hezar leşker zuturêkî derkevin em hevîdarin zatîrîn zeman ew leşkerên xwe yê manîin kaş bikin bînin Tirkîyê. Ev mesela sînorê jî mera pir muhîme jî bo ku em niyeta hukumeta Kurdistanê Iraqê wacîba peşmerge û otorîteya Kurdistanê Iraqê ye.

● Hêzên Kurdistan'a Başur berdemanî bun, ku komara Tirk dagirkerî li ser Kurdistan'a Başur çike?

●● Em nedifikirin ku operasyonekî bî wî şiklî 35 hezar esker bikevin Kurdistanê Iraqê. Siyasiyên Tirka dibêjin, "ev operasyona jî bona PKK li wî mintiqêye û jî ber şerê YNK û KDP'ê maxwu me mecbûr kir ku em bikevin hundir jî bo ku otorîteki vala heye li wî dere." wulo dibêjin.

Em dibêjin otorîte livir vala nîne, mum kine otorîteki quwetli hebî ev mumkîne wulo be le otorîteki vala nîne mintîqa Dihok, Zaxo heta Amedîye sînorê Suriyê quwetê me peşmerge heye. PKK berêda li wî derîye. Hinek hêzên siyasiyên Tirk dibêjin, "jî ber nebûnê hêzên leşkerê Iraqê jî ber nebûna hekimiyeta Saddam PKK ket wî mintiqê û Kurd li wan alîkarî dîke." Lê PKK sala 84-85'a da jî li wî mintiqê hebû peyman ekî navbera Anqerê û Beqdayê hebû sala 86'a heta 90'ê ku hêzên Tirkîyê dikaribû heta hindirê Iraqê biçin teqîba PKK bikin. Peymanê wan çar-peñç sala dom kir navbera Anqerê û Beqdayê hebû wî çaxê ew mintiqê ne kontrola Kurda da bu yanê operasyonekî bûyî şiklî PKK mahne ye.

● Hêzên li Kurdistan'a hemberî wê işgaliê reaksiyonên xwe çawa bû çî kirin?

●● Mintiqê ku artêşa Tirk ket hundir ew mintiqê hemî destê KDP'da ye gelek dost û neyarê me ihtî hamê dikin dibêjin "KDP dostaniyê li Tirkîyê dîke navbera wan gelek xweşe" ew şiklê ku ketin hundir xeberê jî mera nakiribûn jî mera pir nexweş bû û KDP Polit Büro beyanetekî da. Ev mesela pir nexweşe gerek artêşa Tirk hema derkeve.

Hêzên din jî siyasiyên Kurdistanê ew jî beyanetekî dan belavokên xwe belav kirin ku jî wî operasyona nexweşe gerek artêşa Tirk li Kurdistanê derkevin.

35 hezar esker bi tanq, topên mezin û bileyara ketin hundir, 5 hezar 10 hezar peşmerge hemberê wî artêşa mezin ewî çî karî bike. Emîr çû karîşê wan mebin emê gel bi wan ra koordinasyone çenekin jî bo ku mumkîne bejin emê halîn li vir peşmerge bîn alîkarîya me bikin ew jî ne usula me ye ne şule meye.

● Dî wî işxalêde jî gel yê sivil hatên kuştin hatên birîndar kirin û gundên hatên şewitandin û vala kirin hele hûn tespîta wana kirin?

●● Heta nûha tespîteki durîet çêbûye zerarhebûn mumkîne birîndar hebûn bi hejmarî destê me nîne jî bo ku hîna esker mintiqê mane hinek ciyan xelkên sivil, gundan rehetsîz kirine sîllahê wanê şexsî û navnamê wan standine nûha komîte kî çêbûye jî bo ku tehqîqata wî meselê çêke û tespîta van çêbibe.

● Komara Tirk di wî operasyonê da serdestî girt û dikarin ku PKK li wî derî derxînin?

●● Hêzêki wulo mezin mumkîne armanca xwe biçin bike PKK'ê bilav bike le PKK Hêzêki gerilla ye yanê şerên hêzên nîzami jî bo gerilla pir zehmete. Eskerên Tirk ançeq bikaribe kontrola wî mintiqê bike. Navbirina hêzên gerilla pir zehmete jî bo ku ciyên wanê sabit tunne li wî ciyayên biçin li wî çiyayê.

Sala 61 heta 89'an peşmerge me ciyayên Kurdistanê dabû leşkerên Seddam nikaribû bîme. Peşmerge KDP, YNK Partiyên dinê siyasi li Kurdistanê xebatên xwe dikirin eskerên Seddam pê nedihesiya bi tanq, top û feyarekî xwe bi rê dikir nikaribû me imha bike. Heta sala 88 wekta kîmyasal istîhdam kir ançax karibu kontrola wî mintiqê bike.

Berê hefteki programa pusulê kanal D Mihtat Bereket gele bakane kî Iraqê xebardida, bakane Iraqê 90' 35 hezar esker şandine wederê jî bo çî. 100 hezar esker jî bişînin ewe nikarin gerilla ewe imha bikin" ew pir zehmete mumkîne çend meha jî bo moraliê wan jî bo milletê Tirkîyê serketinek dest xwe anîbin.

● Tê fikirandin ku xeta boruyê petrola Bakû û Ceyhanê wê di axa Kurdistanê re derbas bibe, ev plan bi rastî çêbibe di statukoya Kurdistanê de wê guhurdanek çê bike, gelo wê çîwan be?

●● Mesela Neft'ê nav çercova qerara gelên Yekbûyî (BY) mîlyarê şesid mîlyon dolar ruhsat dabû Iraqê. Iraq petrolê bête frotin bi rêka Tirkîyê qîsman wî perê Tirkîyê bîstîne jî bo ucureta borî kîsmekî wî perê gelên yekbûyî bidin tîzminatê şerê korfezê-yê din jî Iraq karibe bîstîne lê mîxtarek wî perê mumkîne % 15'a sed û peñç mîlyon bidin. Kurdistanê, jî bo nîzam maddesi "insani yardım" Kurdistanê ra birêbikin çûnki ew nîzam maddesi biçe Iraqê dîsa Seddam wî perê rênake. icar îttifaqekî wulo çekirin gelên Yekbûyî wexta ew neft'a hat frotin wî perê bîstînin û Kurdistan ra bişînin qerare wan wulo bu Iraq jî wî qerare qebûl nekir.

Boriya wî neft'ê 40-50 km ye li Kurdistanê derbas dibe. Yanî ew mintiqê destê me daye. Em muxalefet ninin bîra borîya wan derbasbin. Berê sersalê Mesut Barzanî li vir bî Hikmet Çelîn ra xebat da go "Iraq dibêje em dixwazin neft birê bikin lê Kurd tîxîbat dikin"

Em dixwazin neft'ê birêbikin emê mihefeza wî borîye bikin. Bî şertekî wextê wî derbas bû ger ew pera direk neçe destê Seddam gelên Yekbûyî bila wî perê bigrin destê xwe qîsmekî wî perê jo bo Kurdistan bêtin. Em wulo îttifaqekî çekiribû gelên Yekbûyî jî wî îttifaqê qebul kir le Seddam qebul nekir.

AYIN DOSYASI

olarak ta, "oluşabilecek, İran kaynaklı bir şeriat hareketine karşı", güçlendirilmesi gereken bir bölge devleti imajını yerli yerine oturtuyordu. Avrupa'da bir takım cılız protesto sesleri yükselse de, sonuçta açık bir işgal eylemi uluslararası hukuka karşı onay görüp, yürürlüğe sokuluyordu.

Askeri Operasyonun Boyutları

Trilyonlara patlayan ve Kıbrıs işgal hareketini katlayan böylesi bir askeri hareket aynı zamanda uluslararası diplomasi alanında bir güç gösterisiydi. Kurulduğu günden itibaren, çomak soktuğu ve tam bir denetim talep ettiği "federe devlet" alanında fiili bir kontrolün sağlanması kaldıracın bir yanında dururken, diğer yanında ağırlıklı olan, gözlerden saklı

bir "iç temizliğin" sonuçlandırılmasıydı. Ve bu konuda ciddi bir diplomatik destek sağlamak, aralanan Avrupa kapısından sızabilmek için de "şeriat tehlikesi"ni bir joker olarak masaya sürmek ince ayrıntılar olarak hesaplanmış ve uygulanmıştı.

Fakat "evdeki hesap her zaman çarşıya uymuyordu". Gazi mahallesi olayları ve ardından gerçekleşen askeri operasyon sırtmaya başlamıştı bile... Biçimsel tezgahların ayakları titriyor ve fiyaskolar birer ikişer patlıyordu.

Medyatik askeri gösteri, başlangıçtaki iddialı hedeflerinin aksine, giderek, "pirinç toplama operasyonu" olarak anılmaya başlıyordu. Aranan PKK gerilları bir türlü bulunamıyor, geçen her gün bir önceki günü tekzip ediyordu. Ardından "büyük gerilla karargahları" ekranlara getiriliyor, görüntülerde ise yer gök ve kayalardan başka bir şey seçilemiyordu. Bölge halkından toplanan "silahlar", "PKK cephanelikleri" olarak uzun bir süre idare ettiyse de, mağaralarda "keşfedilen permatik

traş bıçağı", çok pahalıya patlamış bir reklam filmi niteliğine bürünüyordu... Ve sonra vahşet ordusu, "bölge halkına şeker dağıtan, aşı yapan, Türkçe öğreten" insani amaçlı bir seyahattaymış gibi kamuoyuna yansıtılmaya başlandı. Bunlar fiyasko sonuçlardı, ama Türk devleti, hayatı boyunca sahip olamayacağı bir olanağı yakalayarak, ulaşamayacağı ve her zaman yenileceği Kürdistan'ın kadim dağlarını, Ecevit'in deyimiyle, "sınır koruyan altıncı güç" yardımıyla, adım adım tarıyor, lojistik kaynakları tahrip ediyor, güçlü ve kontrol edilemeyecek bir gerilla hareketi karşısında vurabilecek alanları birer ikişer tesbit ediyordu...

"Çözüm Tartışmaları"

TC, 1983 yılından bu yana sistematik olarak, Güney Kürdistan'a askeri seferler düzenleyip geri çekiliyordu... Bu müdahalelere gerekçe olarak, "sınırı yığılmış teröristleri, bölgedeki otorite boşluğunu" gösteriyordu. Hatırlanacağı üzere İran-İrak savaşı döne-

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

HADEP GENEL BAŞKANI MURAT BOZLAK

● Newroz öncesi TC'nin, Güney Kürdistan'a girmesiyle bütün gözler Kürt coğrafyasına çevrildi. Bu işgale ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

●● 50 binin üzerindeki bir askeri güçle Kürt Federe Devleti'nin topraklarına girilmiştir. Geniş bir alanı işgal edilmiştir. Her ne kadar yetkililer bunu bir operasyon olarak değerlendiriyor iseler, biz bunun bir operasyon olmadığını, sıcak bir takip olayı olmadığını baştan beri söyledik. Açıkça bu bir işgal hareketidir. Biz bunu işgal olarak değerlendiriyoruz. Dolayısıyla değişik bir yoruma gitmenin hiçbir faydası yok. Ortadoğunun zengin toprakları, bu topraklardaki petrol ve yine bu topraklardaki bazı hatları, petrolün dışarıya aktarılması, oradaki zenginliklerin paylaşımı konusunda geçmişten beri başını Almanya'nın çektiği Avrupa ülkelerinin hem de ABD'nin bir çıkar çatışması sözkonusudur. Bir taraftan ABD, diğer taraftan Almanya Ortadoğu'da hem askeri açıdan hem de ekonomik açıdan bir etkinlik sağlamak istiyorlar. Bu etkinliklerini sağlamak için de Türkiye'yi bir sıçrama tahtası olarak görüyorlar. Çünkü Türkiye bölgede konumu itibarıyla önemli bir bölge. Bu anlamda her iki grupta Türkiye'ye çıkarları doğrultusunda yaklaşmaktadır. Avrupa ülkeleri Türkiye'yi Gümrük Birliği'ne alarak yanına çekmeye çalışmışlardır. Bu doğrultuda büyük oranda çabaları da olmuştur. Avrupa'nın, Türkiye'nin mevcut koşulları

karşısında Gümrük Birliği'ne Türkiye'nin giremeyeceğine ilişkin kararı

bulunmasına rağmen (çünkü Türkiye'de Avrupa'nın da belirttiği gibi demokrasi sorunu var, insan hakları sorunu var. Türkiye sorunlu bir ülke) hem demokrasi açısından hem de insan hakları açısından birliğe üye ülkelerle aynı seviyede olan bir ülke değil. Avrupa, Türkiye Gümrük Birliği'ne girmesi için belli bazı koşullar öne sürmüştür. Açıkça Türkiye'den şunu istemiştir. Ülkenizi demokratikleştireceksiniz, insan hakları ihlallerine son vereceksiniz, Kürt sorununu çözeceksiniz. Avrupa parlamentosunun aldığı kararda ileri sürdüğü koşullar açık ve net. Türkiye herşeyden önce demokratikleşme sürecini tamamlamalı, Demokratikleşmeli. Diğer taraftan insan hakları ihlallerine son vermelidir. DEP'li milletvekillerinin tutukluluk hallerine son verilmelidir. Ayrıca Kürt sorununun ve Kıbrıs'taki çözümsüzlüğe son verilmesini istiyor. Avrupa Parlamentosu'nun ileri sürdüğü koşullar budur. Son olarakta bu işgal hareketine son vermeyi yeni bir koşul olarak öne sürdü. Avrupa Parlamentosu'nun bu açık kararına rağmen özellikle Almanya'nın büyük çaptaki girişimleriyle Gümrük Birliği'ne üye ilkeler Türkiye'nin Gümrük birliği'ne girmesi doğrultusunda bir ön anlaşma yaptılar. Bu anlaşma Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne gireceği anlamına gelmiyor. Yine bu anlaşmanın Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanması gerekiyor. Şimdi Avrupa ülkeleri Gümrük Birliği ile Türkiye üzerinde etkinlik sağlamak isterken Türkiye'yi kendi yanlarına çekmek istedikleri noktada ABD Türkiye'yi bu işgal içerisine koymuştur. Federe Kürt Hükümeti'nin topraklarının içerisine çekmiştir ve öyle sanıyorum ki ABD temelde Federe Kürt Devletinin denetiminde olan tüm bölgeye Türk askerinin girmesini istemekteydi. Ama bu olmadı büyük bir bölümüne girildi. Büyük bir bölümü işgal edildi. Burada ABD'nin niyetini biliyorsunuz. Körfez Savaşı'ndan sonra ABD-İsrail-Suriye ilişkilerini düzeltmeye çalıştı. Clinton dahi Suriye'ye geldi, devlet başkanıyla görüştü. Bu konuda büyük bir aşama kaydedtiler. Diğer taraftan ABD İran ile ilişkilerini düzeltmeye çalıştı. Türkiye'yi de Federe Kürt Devletinin topraklarına çekti. Onuda bu yolla öyle bir konuma getirdi ki, yarın ABD'nin yardımı olmadan burdan çıkması mümkün olmayacak hale geldi. Dolayısıyla Ortadoğu'daki belli başlı devletlerle problemlerini çözmüş olan ABD'nin gelecekte de Türkiye'yi Federe Kürt devletinin toprakları içerisine artık kendi başına çıkarılabilecek derecede soktu ki Türkiye kendi çözümlerini dayatması gayet doğaldır ve kolaydır. Böylesi bir mantık var. Yine bu işgalden Türkiye Federe Kürt hükümetinin toprakları üzerinde kalıcı olarak oluşabilecek bir oluşumun Türkiye'yi etkileyeceği yarın Türkiye içinde geçerli olabileceği düşüncesi ile büyük bir korku içinde. Bunu bertaraf etmek istiyor. Yani Federe Kürt Hükümeti'nin toprakları üzerinde oluşacak bir federasyon veya bağımsız bir Kürt devletinin yarın Türkiye içinde

minde sık sık "otorite boşluğu" gündeme getiriliyordu. Bugün BM kararları uyarınca Güneyli Kürtlerin, Bağdat rejimine karşı korumayı gerekçe olarak sunmaktadır.

Irak kendi sömürmesine sahip çıkamadığı için, Kürdistan ulusal güçleriyle mücadele etme görevi ve yükümlülüğü haliyle TC'ye yükleniyordu! 1983 ve sonrası PKK gerillalarına karşı operasyon yapmak ve aynı zamanda Güney Kürdistan güçlerini kendi denetimi altında tutmak amacıyla düzenlenen askeri seferlerin yasal kılıfını "sıcak takip" anlaşmaları oluşturuyordu.

Aslında uluslararası Deniz Hukuku'nda geçerli olan "sıcak takip" kavramı, gerillaya karşı yürütülen operasyonları sınır ötesine taşımak amacıyla ithal edilmiş bir kavram olmakla beraber, Saddam rejiminin de hoşgörüsü ve onayına mazhar olmaktadır.

TC, Bağdat'la yaptığı anlaşma sonucunda defalarca Güney Kürdistan'a kara ve hava hareketleri düzenliyor, fakat, 1991 Körfez krizi ile birlikte bu anlaşmalar da fiilen ortadan kalkmış oluyordu. De facto durum ve ardından oluşan "Federe Devlet" beraberinde bölgede, "bir Kürt otoritesi" oluşmasını da gündemleştiriyordu.

Özal ekibinin gündemleştirdiği siyaset, Güney Kürdistan'ı, "kapsayıcı ve emici" bir öngörüye dayandığı için, hem Türkiye'de ve hem Ortadoğu'da mevcut Kürt otoritesinin "resmi muhatap" kabul edilme noktasına geliyordu. Fakat Türkiye, tepeden tırnağa, Güney Kürdistan içlerinde ve ilişkilerinde olmak istememekle birlikte, gerilla mücadelesine uygun bir alt yapıya sahip olması açısından ve lojistik kaynaklarıyla ciddi bir tehdit olan Güney bahçesinde askeri bir denetimi kaybetmekte istemiyordu.

Zaman zaman, Habur kapisından dünyaya

açılmamakta, el-mahkum Güney önderliklerini de yanına alarak askeri operasyonlarını aralıksız sürdüren TC, zaman zaman da hava destekli, sivil alanları ve doğayı yerle bir eden bombardımanlara girişiyordu...

Açıktır ki, ortak sömürgeci Irak'ın payına düşmüş olan Güney Kürdistan, "serbest" kalınca, "aslan payını" elinde tutmuş olan TC'nin "hak" ilanı ile devreye girmesi bekleneneceği olası bir alternatif olmamasına rağmen, süreç içinde köprülerin altından çok sular akıyor ve bölgeye ilişkin emperyalist ve yerel projelerde değişiklikler hasıl olmaya devam ediyordu...

Birincisi; uluslararası sermaye Güney Kürdistan gibi bir ham madde deposunu Türkiye'ye hediye etme gibi niyet içinde değildi. **İkincisi;** Kürt ulusal güçleri -bütün örgüt çıkarlarını öne çıkarmalarına, hırçınlıklarına rağmen- artık kendileri için siyasete ağırlıklarını koymaya başlamışlardı. Irak'ın pençesinden kurtulmuşken, TC'nin vesayetine girmek için "can atmayacakları" da biliniyordu. Fiilen yitirmiş olsa bile, "hukuken" Güney Kürdistan üzerinde "egemenlik hak"ını savunan Irak'ın da ilelebet böyle kalacağı düşünülmemeyeceğine göre, TC'ye bu durumda en "reel" biçimde yararlanmaktan başka yol kalmıyordu...

Bilinmelidir ki, Güney'deki "de facto" KUKM'yi hem uluslararası planda diplomatik kazanımlara doğru taşıyordu... Hem Kuzey'deki mücadele, kendi parçasında mültecileşen binlerin ulusal kültürleriyle bütünleşiyor ve besleniyor, gerilla mücadelesinin nüveleri de, Güney'deki destekle ayakları üzerine dikiliyordu. Ve en önemlisi ilk kez "Bağımsız bir Kürt Parlamentosu" ve Kürt hükümeti, TC'nin burnu dibinde bitiveriyordu. Misak-ı Milli'ye yönelik böyle bir tehditi

kirabilmek için TC'nin boş durmayacağı da biliniyordu. Bu nedenle, kuruluşundan itibaren kapsamlı bir ajan faaliyeti bölgede örgütleniliyordu. Kiralık evlerde barınan ve bunuda askeri üs olarak ajite eden bazı siyasal güçlerimiz ise, böylesine kapsamlı bir kontrolü görmemezlikten, duymamazlıktan geliyorlardı...

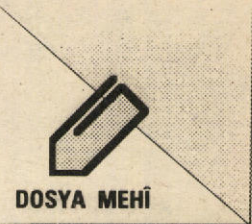
Dikkat çekilmesi gereken önemli sonuç da, KDP ve YNK arasındaki çatışmaların kendine özgü nedenleri, affedilmeyecek sonuçları olmasına rağmen, kışkırtmaların TC, Irak ve İran kaynaklı olduğunu görmek zorunluluğudur. Ayrıca, TC'nin kapsamlı askeri harekatiyle, "canının her istediği an" Güney'e müdahale edebileceğinin vizesini almış bulunmasıdır...

Siyasal Doğrular

Kürdistan'daki siyasal realiteye ilişkin olgular, resmi ideolojiler tarafından dikte ettirile gelmiştir ve sömürgeci devletlerin siyasal niyetlerini açıklamaktan başka bir gerçeklik taşımazlar. Bunlar bilinmesine rağmen, kimi çevreler "resmi kabuller"i şaşmaz siyasal doğrular olarak ele alarak, her yıkıntı döneminde yanlış alanlarda, siyaset "üretmekten" kurtulamıyorlar.

Oysa Kürdistanlı radikal-devrimciler, Kürdistan'ın "reel siyaset"ini ilan ettikleri gibi, niyet ve hedeflerini de ayrı bir tanım alanı olarak dile getireli çok zaman oluyor. Açık ki, günümüzde yaşanan her gelişme, bu "reel siyaset"i adım adım doğrulamaktadır.

örneğin, resmi devlet siyasetin ve bu arada

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

geçerli olabileceği korkusu Türkiye'yi ABD'nin yönlendirdiği işgal hareketinin içerisine sokmuştur. Türkiye'nin işgalden amacı, oradaki KDP ve YNK güçlerinin hakimiyetine son vermek, tekrar Saddam iktidarının hakimiyetini sağlamaktır. Saddam iktidarının hakimiyetini sağladığı zamanda Türkiye'de istediği amaca ulaşmış olacak. Orada bir fe-derasyonun veya bağımsız bir devletin oluşmasını kendisince engellemiş olacaktır. Ama Ortadoğu uluslararası bir sorundur. Ortadoğu sorunu Türkiye'nin tek başına çözeceği bir sorun değildir. Türkiye'nin boyunu aşan bir sorundur. Ortadoğu üzerinde çıkarları bulunan diğer ülkelerin karşısında Türkiye'nin Ortadoğu'da kendi politikalarını uygulaması mümkün değil. Türkiye'nin bu sıkıntılarının temelinde de Kürt sorunundaki politikasızlığı yatıyor. Türkiye 70 yıldır Kürt sorununda şiddetten başka bir politika izlemiyor. 25'teki politikası neyse 95'teki politikası da aynı. 25'de de askeri çözüm öneriyordu, şiddete dayanıyordu. 95'te de şiddete dayalı askeri çözüm politikalarında çare arıyor. Bu işgal hareketi de bu politikasızlığın, geçmişteki askeri politikaların dışında herhangi bir politikasının bulunmamasından kaynaklanıyor. Türkiye'nin bu yanlışlıktan vazgeçmesi gerekiyor. Altından kalkamayacak bir hareketin içerisine girmiştir. Bir an önce bu işgale son verip tamamen çekilmesi gerekir. Bunları yapmadığı noktada da gelecekte çıkmak istese de kolay kolay çıkamayacaktır. Temennim o ki, bir an önce bu işgal hareketine son verir Türkiye. Bana göre bu son derece yanlış. Oradaki imkanlar basit nedenlerle iktidar kavgasıyla zayıf edilmektedir, harcanmaktadır. Kürt güçleri kendi aralarındaki çelişkileri bırakıp, kardeşi kardeşe öldürteceklerine, güçlerini birleştirmiş olsalardı, sağlanan fiili imkanlardan yararlanarak kalıcı bir kurumaşmaya gidebilirlerdi. Başta bir ortak meclis, ortak hükümet olayına girmişler. Daha sonra bir polis teşkilatına girmişler, ama bunu hayata geçirememişlerdi. Bunu yapmaları gerekirken, kendi ülkelerinde özgürlüğü sağlayacaklarına, demokrasinin tüm kurumlarını gerçekleştirmeyi, devletin kurumlarını oluşturmayı, kendi güçlerini birleştirip bu tür kalıcı kurumlar oluşturacaklarına birbirleriyle iktidar kavgasına girmişlerdir. Epey zamanı

boşa harcamışlardır. Umarım bunun farkına varırlar. Bu karşı karşıya gelmenin arkasında ben dış güçleri görüyorum. Salt onlar, oradaki iktidar kavgasından kaynaklanmıyor. Bu güçler büyük çapta onları karşı karşıya getirecek provakatör eylemler yapıyorlar. Bu oyunda görmeleri gerekiyor. Bir an önce kardeş kavgasına son vermeliler. Kendi kalıcı kurumlarını ortaklaşa yapmaları gerekiyor.

● Güney Kürdistan işgalinin hemen öncesinde Gazi olayları patlak verdi. Sizce Bunlar arasında bir bağlantı var mı?

●● Gazi olayları bizce Türkiye'nin değişmesini istemeyen olduğu gibi kalmasını isteyen, Türkiye'nin Kuzey Irak'ta kalmasını isteyen, bir taraftan da Türkiye'deki faşist ve gerici hareketin önünü açmak isteyen ve bunda da çıkarı olan, böylesi bir durumda da Türkiye'de hem söz, hem de karar sahibi olabilen bazı güçlerin uzun süreli çalışmaları var. Gazi olayları bir kontra saldırısı ile başlamıştır. Daha sonra da polisin halkın üzerine ateş açması üzücü bir biçime dönüşmüştür. İşgal hareketi, Gazi olayları karşısında daha geniş çaplı, daha büyük bir harekettir. Kitleleri olumsuz etkileyecek bir harekettir. Daha büyük bir hareketle bu olayların örtbas edilmesi gibi bir durum var. Sonuçta da görüyoruz işgal hareketiyle birlikte Gazi olayları gündemden çıkmıştır. Ben böylesi bir bağlantının olduğu inancındayım.

● TC'nin "kalıcı çözümler"i hakkında ne düşünüyorsunuz?

●● Ben doğru görmüyorum. Her devlet kendi sınırları içinde güvenliğine almalıdır. Başka bir ülkenin toprakları içinde bir ülkenin güvenlik şeridi oluşturması işgale denk düşer. Fiilen orayı kendisine katmış olması demektir. Bunun hukuksal yönü yoktur. Bir an için böyle bir şey oluşturulsa dahi, tampon bölge dahi oluşturduğunuz başka ülkenin toprakları, eğer tampon bölgeyi oluşturduğunuz güçler bu sefer o bölgede seni zorlarsa ne yaparsın. Biraz daha gerilere gidip yeni bir tampon bölge mi yaratılacak? Bu yanlış bir mantık. Herkes kendi güvenliğini kendi sınırları içinde almalıdır. Başka bir ülkenin topraklarına girerek kendi güvenliğini sağlayamaz.

AYIN DOSYASI

söylemin manyetik alanına kapılmış olan kimi "sol" ve "demokrat" çevreler, Kürdistan sorununu sömürgeci devletlerin bir "iç" meselesi olarak görmekteler.

Kürt siyasal örgütlenmeleri, mevcut sınırları "yapay" olarak tanımlarken, resmi görüş sınırların tabu olduğunu, her sınır içerisinde "uyumlu" topluluklar, uyumlu bütünler olduğunda ısrar ediyor. İşte bu görüşlerin çekim alanındaki bazı Kürt ve Türk "sol" ve "demokrat" çevreler, sınırların "yapaylığını" pek de önemsemiyorlar ve otomatik olarak Kürdistan her bir parçasının farklılaştığını ve sömürgeci devletlerin bütünlerine tabi olduklarını savunmaktan kendilerini alamıyorlar. Ve bir kez kaygan bir zemine oturtuldu mu, artık daha da uç noktalara savrulmak hiç de zor değil. Son dönemlerde bu savruluşun ibret verici gelişmelerini de gördüğümüz gibi, son

durakta, **Bağımsız-Birleşik-Demokratik** bir Kürdistan'ın da hayaller dünyasının bir ürünü olduğu açıktan ifade edilmeye başlandı..

Kürdistan'ın gerçeği ise, Ortadoğu'da dört parçaya bölünüp, parçalanmış uluslararası bir sömürge olduğunu ve parçaların kaderinin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da Kürdistan'ın birleşikliği olgusunun temeli ni teşkil etmektedir.

Ayrıca, çok fazla değil, son yirmi yıldır yaşanan ve doruğa çıkan gelişmeler, dost da düşmana da, Kürdistan sorununun asla sömürgeci devletlerin bir iç meselesi olmayıp, dünya dengelerini alt-üst edebilecek uluslararası bir sorun olduğunu ispatlamıştır...

TC'nin son askeri hareketiyle kafalara dank etmesi gereken olgu, "**parçaların kaderinin sıkı sıkıya birbirine bağlı olduğu**" gerçeğidir. Çünkü hem Kuzey Kürdistan'daki gerilla hareketi ve metropollere sıçrayan siyasal-askeri örgütlülük, Güney Kürdistan'da oluşan "nefes borusuyla" soluklanmış, hem

de Kuzey'de boy veren mücadelenin caydırıcı alanı, Güney Kürdistan'daki yapılanmanın "pazarlık" olanaklarını güçlü kılmıştır.

Ortak iradenin oluşumu bu nedenle gereklidir. Artık, parçalardaki mücadeleler, birbirinin lehine işlemek durumundadır. Bilinmelidir ki, **TC'nin telaşı ve çirpinişinin temelinde, Birleşik Kürdistan'ın muhteşem uyanışı durmaktadır...**

Kısa Bir Tarih Turu

Güney Kürdistan'ın bugünlere varan hukuki statüsü I. Emperyalist Paylaşım Savaşı ertesinde, 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması ile atılıyor, dört parçaya bölünen Kürdistan'ın Güney'i (Kerkük ve Musul vilayetleri) Irak'a bağlanarak, İngiltere'nin mandaterliğine bırakılıyordu.

1920-21 döneminde, **Milletler Cemiyeti'nin** sunduğu bir raporda şu görüşlere yer veriliyordu:

"*Britanya majestelerinin hükümeti ile Irak*

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

DDP GENEL BAŞKANI İBRAHİM AKSOY

● **Türk ordusunun Güney Kürdistan'a girmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

●● Bir ülkenin kendi sınırlarını aşip, askerlerini başka bir ülkenin topraklarına göndermesi işgaldir. Uluslararası anlaşmalara göre de böyledir. Kaldı ki, Türkiye'nin yetkilileri de amacına ulaştıktan sonra geri dönüleceğini söylüyorlar. Amacının ne olacağını söylemiyorlar. Devletin en üst katında olanlardan, Cumhurbaşkanı, "bir yıl öncesinden dönmeyiz" diyor. Başbakan başka bir şey söylüyor. Millî savunma bakanı başka, Genel Kurmay başkanı başka bir şey söylüyor. Bu da gösteriyor ki, devletin kendi içerisinde net olmadığı organizasyon. Kimilerine göre bölgede bir otorite boşluğu var, orada 40 km. bir güvenlik şeridi oluşturmak: 10 yıldan beri Türkiye'nin kendi sınırları içinde 40 km'lik bir güvenlik şeridi oluşturmak için köy boşaltıldığını yetkililer anlatıyorlar. Bu 40 km. güvenlik şeridi yetişmeyecek. Üçüncü bir km'lik güvenlik şeridi... Bana göre 40 tane, 40 km'lik güvenlik şeridi oluşturulursa yine de güvensiz bir güvenlik şeridi olacaktır. En güvenilir güvenlik şeridi Kürt sorununun adil ve demokratik bir çözüme kavuşturulmasıdır. Tansu Çiller, bunu II. Plevne savaşı olarak değerlendirdi. Ben şuna benzetiyorum. Kendi topraklarında bir ağaç var. Kendi arazin içinde bir ağacın var. Bazı dalları komşunun arazisine geçmiş orda gölge yapıyor. O dalları budamaya çalışıyor-sun. Sorunun kökü Türkiye'dedir, çözümünü de Türkiye'dedir. Askerleri başka yerlere göndererek de anlaşamadığını görüyoruz. Bu hareket

hem ekonomik olarak, hem siyasi olarak Türkiye'nin sırtında iki kambur oluşturmuştur. Ekonomik olarak kamburun maliyeti aylık 30 trilyonlara varıyor. Cumhurbaşkanı eğer doğru söylemişse bir seneden önce dönülemezse ki, bir yıllık maliyeti 6 milyon doları bulacaktır. Bu bir ekonomik kambur. Daha kötüsü her askeri hareketin sonucu hesaplanması gerekirken bu hesapsız askeri hareketin sonucu bir de siyasi kambur oluşturdu. Türkiye'nin Avrupa ile olan ilişkilerine, Türkiye'nin Amerika ile ilişkilerine, Türkiye'nin iç kamuoyundaki durumuna baktığımızda çok önemli bir siyasi kambur oluşturmuştur. Belki bugünkü hükümet dış siyasetteki kamburu geçiştirmek için çabalar sarf edebilir. İç kamuoyuna onları yansıtmayabilir, ama iç kamuoyunda da bu konuda yatıştırabilmek için bir kampanya başlattı. Mehmetçikle elele kampanyası. Nereye Musul'a. Tansu Çiller'in ve bugünkü yönetimin bu kampanyayı başlatmış olmasının bir tek nedeni var, sadece ekonomik destek değil, ülkede bu harekate muhalif olan çok önemli bir kesimi yatıştırmak, susturmak için başlatılan bir kampanyadır. Ayrıca ben bu kampanyayı; Osmanlı sultanı sefer vergisine benzetiyorum. Sultan her sefere çıktığında sefer vergisi toplardı. Tansu paşanın II. Plevne için seferi vergisi olarak değerlendiriyorum. Çiller-Çetin konsosyumu (ben bunu koalisyon demiyorum) bu padişahın sefer vergisini iç kamuoyunu oluşturmak için başlatılan bir kampanya. Yoksa bu savaş mas-

raflarını kampanyanın karşılayacağı sözkonusu değil. Bütün kurumlar en üst düzeyde katılmış olmasına rağmen bir ayda 4 trilyon lira para toplandı. 4 günlük masrafı karşılamıyor. 361 gün daha başa kaldık. Türkiye şunu yapmalıdır. Koşulsuz ama en hızlı şekilde orduyu geriye çekmelidir.

● **Devlet açıklamalarına göre bu işgal Güney Kürdistan'daki PKK kamplarına yönelik. Sizce işgalin başka nedenleri var mı ?**

●● Bu konuya kimse inanmıyor. Her ne kadar Çiller-Çetin koalisyonunun böyle açıklamaları olsa da kimse inanmıyor. Çünkü herkes biliyor ki ordu oraya varmadan PKK'liler kamplarını boşaltmış, geri çekilmişlerdir. Hatta radyolarını bile sökmüş götürmüşlerdir. Orada PKK'li kalmamıştır. Daha önce PKK burayı boşaltmıştı. Zaten ben çıkarmanın PKK için yapıldığına inanmıyorum. Çıkarma PKK için değil. Fakat dediğim gibi tutmadı senaristler yanlış yazmışlar, figüranlar yanlış oynadı. Sonuçta tutmadı, bu nedenle de ülkenin sırtında kambur oluştu.

● **Türkiye, askeri işgalinden sonra bölgede "kalıcı çözümler" arıyor. Bunun için tampon bölge ile güvenlik şeridi oluşturmaya çalışıyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?**

●● Ben hiçbir kale komutanının kaleyi dışardan savunmaya kalkıştığını düşünmüyorum.

TC'nin son askeri hareketiyle kafalara dank etmesi gereken olgu, "parçaların kaderinin sıkı sıkıya birbirine bağlı olduğu" gerçeğidir. Çünkü hem Kuzey Kürdistan'daki gerilla hareketi ve metropollere sıçrayan siyasal-askeri örgütlülük, Güney Kürdistan'da oluşan "nefes borusuyla" soluklanmış, hem de Kuzey'de boy veren mücadelenin caydırıcı alanı, Güney Kürdistan'daki yapılanmanın "pazarlık" olanaklarını güçlü kılmıştır.

Ortak iradenin oluşumu bu nedenle gereklidir. Artık, parçalardaki mücadeleler, birbirinin lehine işlemek durumundadır. Bilinmelidir ki, TC'nin telaşı ve çirpinişinin temelinde, Birleşik Kürdistan'ın muhteşem uyanışı durmaktadır...

hükümeti, Irak sınırları içinde yaşayan Kürtlerin bu sınırlar dahilinde bir Kürt hükümeti kurma haklarını tanırlar ve çeşitli Kürt unsurların kendi aralarında mümkün olan en kısa zamanda, bu hükümetin almasını arzuladıkları şekil ve yayılmasını istedikleri sınırlar konusunda bir anlaşmaya varacaklarını ümit ederler. Her iki hükümet onların, Britanya majestelerinin hükümeti ve Irak Hükümeti ile olacak iktisadi ve siyasi ilişkilerini tartışmak için sorumlu delegeler göndereceklerini bildirirler"

11 Temmuz 1923 tarihli Irak Bakanlar Kurulu Kararı ise şöyle;

"Irak Hükümeti, Kürt bölgelerine, teknisyenler hariç, arap memurlar tayin etme niyetinde

değildir. Onun, Kürt bölgeleri hakkında resmi yazışmalarında Arap dilini kullanmaya zorlama niyeti yoktur. Adı geçen bölgelerde ahalinin, sivil ve dini toplulukların hakları olduğu gibi muhafaza edilecektir."

Milletler Cemiyeti daha sonra, 16 Aralık 1925'te Musul Vilayetini, Irak'a bağlamayı kararlaştırıyor ve karara şu madde ekleniyordu;

"Kürtlerin ülkelerinde idare, adliye işleri ve okullardaki öğrenim için kendi aralarında memurlar tayin edilmesi ve Kürtçenin bu hizmetlerin resmi dili olması yolundaki istemleri hesaba katmalıdır"

Haziran 1930'da ise İngiltere ile Irak arasında, yönetimi krala devreden anlaşma imzalanıyor. 1932 yılında Milletler Cemiyeti, Irak'ın manda yönetiminden çıkabileceğini beyan ediyor ve Irak bağımsızlığa kavuşarak, Birleşmiş Milletlere üye oluyordu.

Böylece I.Emperyalist

Paylaşım Savaşı sürecinde, uluslararası düzeyde gündeme gelen Kürdistan sorunu, bağımsızlıkla başlayan, özerk bir yapıyla devam eden ve nihayetinde azınlık hakları ile yetinmek durumunda kalan bir hukuki statüye bağlanmış oluyordu...

1946'ya gelindiğinde ise bu kez Doğu Kürdistan'da ayakları üzerine yükselen Mehabad Kürt Cumhuriyeti sahneyeydi.

Mehabad'da henüz emekleyemeden uluslararası çıkarlarının kurbanı olarak yıkıma uğrayan Cumhuriyet sonrası Irak hükümeti, Mehabad ordusunda görevli askerlere genel af hakkı tanıyor, fakat geri dönen ilk dört subay hemen idam ediliyor, Kürtlerin büyük

yürüyüşü gündeme geliyordu...

Mustafa Barzani, 500 peşmerge ile birlikte, 220 mil mesafe katederek, sömürgeci devletlerle boğuşadidise 15 günde Sovyetlere iltica ediliyordu.

14 Temmuz 1958'de, Abdülkerim Kasım yönetiminde bir grup subay yönetime el koyuyor ve Monarşiye son veriyorlardı. 27 Temmuz'da hazırlanan Anayasa ile Cumhuriyet ilan ediliyor ve Anayasanın 3.Maddesine'de; "Irak toplumu vatandaşlarının tam hak, özgürlük ve karşılıklı sevgi esasına dayalı işbirliğinden oluşur. Bu ulusu Araplar ve Kürtler meydana getirirler. Bu iki ulusun Irak içinde hakları Anayasa güvencesindedir" şeklinde bir hüküm ekleniyordu.

Böylece ilk kez Anayasal güvenceye kavuşan Kürtler, birer ikişer sürgünden dönmeye başlıyorlardı. Mustafa Barzani, Kahire'de Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdülnasır ile bir görüşme yaptıktan sonra, Bağdat'a dönüyordu. Fakat, Kürtlere verilen sözlerden birer birer geri adım atan Irak Hükümeti, Kürdistan'a saldırıya geçiyor ve Mustafa Barzani'de küçük bir peşmerge birliğiyle, dağlara çekilmek zorunda kalıyordu.

Ardından, Irak 1968 yılına kadar kanlı iktidar çatışmalarına sahne oluyor, her iktidar sallantısında ise Kürtlerle çeşitli anlaşmalar yapılıyor -1963-64-66-68- fakat hiç bir anlaşmaya da uyulmuyordu.

17 Temmuz 1968'de iktidar tamamen BAAS'ın eline geçiyor ve Kürdistan'a amansız bir taarruz hareketi başlatıyordu. Beklediği bir direnişle karşılaşan BAAS yönetimi, sonunda Kürtlerle uzlaşma yolunu seçiyor ve 11 Mart 1970'de KDP ile BAAS arasında, Barzani'nin 63 ve 66'ta öne sürdüğü memorandumlardaki taleplerin tümü kabul edilerek, anlaşma imzalanıyordu... KDP ile kanlı ve talihsiz çatışmalara girişen Talabani ve arkadaşları da anlaşma ile birlikte tekrar KDP

DOSYA MEHİ

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

Bu son derece acemi bir komutan olur. Bu Çiller-Çetin konsesyumu da acemi kale komutanlarıdır. Kaleyi dışardan savunmaya kalkışıyorlar. Biraz önce belirttim. 40 tane 40 km.lik güvenlik şeridi oluştursalar bile, en güvenilir güvenlik kuşağı Kürt sorununun adil, demokratik çözümüdür. Bu olmadığı sürece hangi tedbirlere başvurulursa vurulsun çözüm olmayacaktır.

● Güney'deki Kürt siyasi güçler Kürt Federe Devleti topraklarına giren TC'ye gözle görülür bir reaksiyon göstermediler. Sizce bunun sebebi ne olabilir?

●● Ben özellikle oradaki Kürt yetkililere bu davranışlarından dolayı teşekkür ediyorum. Çünkü eğer bir reaksiyon gösterilmiş olsaydı sonuç çok kanlı olurdu. Her iki taraf için çok kanlı olurdu. Onların sağ duyuları Çiller'in acemice çıkarmasının çıkaracağı olayları önlemiştir. Bundan dolayı onlara teşekkür ediyorum.

● Peki, TC bu işgalden bir sonuç alabildi mi?

●● Osmanlıdan günümüze TC. Kürtlere karşı hiçbir operasyonda sonuç alamamıştır ki, bu boyutlara geldi. Bundan da sonuç alamadı. Tam tersi oldu, çifte hörgüç oluştu şimdi. Öyle bir noktaya gelindiki, her zaman yanlışlar veya her zaman kendi lehine birşey yapmak için hareketler insanın lehine de sonuçlanmayabilir. Örneğin, Saddam'ın yapmış olduğu hata Irak'ın kuzey kesiminde, Kürtlerin yaşadığı bölgelerde başka birşey ortaya çıktı. Ben bu hatanında sonuçta Kürtlerin lehine en azından demokratikleşme konusunda Kürtlerin lehine dönüşeceğine inanıyorum.

● Sonuçta fatura Kürt ve Türk emekçilerine çıkarılacak. Emekçilerin bu konudaki tavrı ne olmalıdır?

●● Memurlar, işçiler yürüyorlar. Bütün harcamalar savaş harcamalarıdır. Bu nedenle işçinin ve memurun söylemesi gereken tek söz; artık savaş dursun, savaşa harcanan paralar bizim paralarımız. Bizim paralarımızla akıtılan kan ve gözyaşına son verilmesi gerekiyor deyip, yollarda bu doğrultuda yürüyüş yapmalıdırlar. Bunu yaptıkları zaman da sanıyorum uzun sürmeden, kısa sürede hedefe varırız. Savaş durur, akan kan, gözyaşları diner, ondan sonra hep birlikte kendimizi gözden geçiririz. Birlikte bu ülke için neler yapabiliriz, çok rahat bir kafa ile düşünebiliriz.

Tabi Güney hareketinde Türkiye suçludur, sorumludur, doğrudur. Ama sadece suçu Türkiye'de bulmakta yanlıştır. Çünkü 36 paraleli BM kararları ile Saddam'a yasaklanmış. Saddam dışında herkese serbest. Niye? Çünkü bölgenin bir siyasi statüsü yoktur. Uluslararası tanınmış bir siyasi statüsü yoktur. Eğer böyle bir durum olsaydı Türkiye elini kolunu sallayarak orada güvenlik kuşağı oluşturmak için oraya giremezdi. Orada siyasi bir otorite boşluğu yaratan herkesin bu işgalde payı vardır, sorumluluğu vardır. Bu nedenle zaman geçirilmeden yöre halkının iradesini gözönüne alarak bölgeye uluslararası tanınan bir siyasi statü tanınmalı. BM kararıyla bütün diğer statülü bölgeler nasıl koruma altındaysa buranın da BM koruması altına alınması gerekiyor.

çatısı altına geri dönüyorlardı.

1970'ten 1974'e kadar geçen süre içinde, BAAS yönetimi anlaşma hükümlerinin hiçbirine uymuyor ve karar taarruza geçiyordu. Askeri başarı kaydedemeyen BAAS, Antlaşması ile birlikte, direnişi kırabiliyordu.

1975'te Cezayir'de toplanan OPEC İran-İrak arasında imzalanan Şattül Arap üzerindeki iddiaları çözümlüyor, karşılığında ise İran, yaptığı desteği hemen kesiyordu. Bu yolda çıkan silahlar yarım yamalak de, lojistik desteği kaybeden Irak, nihayet yenilgiyi kabulleniyordu...

1975'ten sonra derin bir sessizliğe giren Irak, iç çatışmalarla daha da zayıflıyordu. Sonuçta iki siyasal yapı

Güney'de boy veriyor ve yıllarca sürecektir iç kargaşalar da başlamış oluyordu...

1978'de YNK ve KDP arasında süren çatışmalar 800'e yakın peşmergenin hayatına mal oluyor ve zaman zaman çatışmalar boyutlanarak 1986 yılına kadar devam ediyordu. Diğer irili ufaklı siyasal partilerin bir kısmı, başını KDP'nin çektiği CUD içinde konumlanırken, bir kesim de YNK önderliğindeki CEWQED içinde konumlanıyorlardı...

İç çatışmaların durağanlaşmasını ve CUD ile CEWQED'in tek bir Cephe altında birleşmesinden rahatsızlık duyan Irak, 1988'de daha kapsamlı saldırı hareketi başlatıyor, kimyasal silahların eşliğinde süren saldırılar sonucu Halepçe'de çoğunluğu çocuk ve kadın 5000'ne yakın Kürt hayatını kaybediyor ve milyonlar İran ve Türkiye'ye doğru göçe başlıyorlardı. Dünya kamuoyunun yoğun tepkisine neden olan saldırılarla birlikte, Güney Kürdistan dünya kamuoyunun bir numaralı gündem maddesi haline geliyordu.

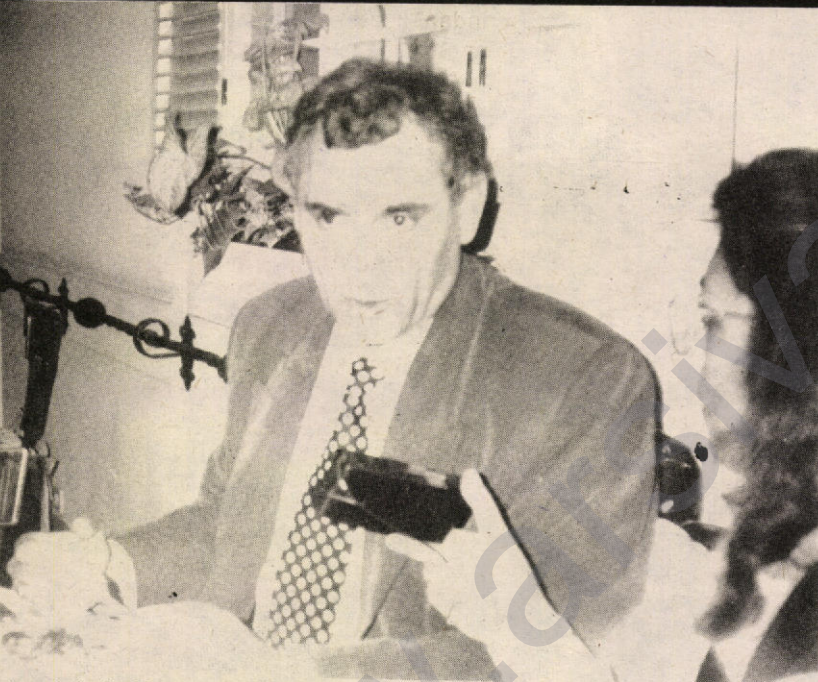
Fakat Güney önderlikleri ayaklanan milyonlarca insanın potansiyel gücü ve dünya kamuoyunun yoğun desteğine rağmen böylesine bir tarihsel fırsatı değerlendiremiyor ve Saddam'ı bir kez daha "ziyaret etme" ihtiyacı duyuyorlardı...

Kürt Cephesinde bu tür zikzaklar sürerken Fransa, Türkiye ve İran girişimleriyle 5 Nisan 1991'de BM Güvenlik konseyi 688 sayılı kararı çıkarıyor ve Güney'de De facto durum böylece oluşuyordu... 688 sayılı karar özetle şöyleydi:

"Irak'ın ayaklanmaları bastırma eylemlerine derhal son verip, derhal konuyla ilgili açık görüşmelere başlanması; bu gelişmelerin bölgedeki uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden sonuçlar doğurduğu; tüm vatandaşların insani haklarının ve siyasal haklarının tanınması; uluslararası insani kuruluşların, ülkenin her tarafından yardıma gereksinimi bulunan kişilere yardımda bulunmak için ülkeye girmelerine Irak'ın izin vermesi; BM Genel Sekreteri'nin insancıl çabaları

... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

DOÇ.DR. DOĞU ERGİL

İçerisinde Türkiye'nin Güney Kürdistan'a yönelik strateji geldi. Türkiye, örneğin sınır karakolları gibi önlemler sundu. Bu "kalıcı çözümler"i nasıl görürsünüz?

Kürdistan, Kuzey Kürdistan terimleri kültürel bir terimdir. Eğer Kürdistan dendiğinde bir şey yok. Fakat siyasal bir terim kullanılıyorsa, sınırın kuzeyindeki bölüme biz Kürdistan diyoruz. Kürdistan teriminin yoğun olarak yaşandığı Güneydoğu Kürdistan'dır.

PKK varlığı, aslında Türkiye'deki bir ağacın Güneye yayılmasıdır. Yani bu ağaç burada köklenmediği sürece bir rahat sarkacak, işte zaman zaman budanacaktır. Eğer yöneticilerimizde dediği gibi, biz geri dönüyorsak bu ağacın Güneye yayılmasına ilişkin bir öngörülerimiz var demektir. Oraya niye 3 bin kadar PKK'lı vardır ve onları biz yok edeceğiz? Çünkü bir gerilla muharebesini seçen silahlı güç, mumtazama çıkacaksa cephe savaşı biçiminde enayidir bir kere. Bir kere 1992'de yaptı PKK ve fena halde örselendi. Bu durumu düşünmek, askeri mantık açısından doğru olabilir. Savaşın mantığı açısından bir kere çok olumsuzdur. Ama bir beklentiyle girildi ve beklenti uygun bir çatışma biçimi oldu. PKK kaçtı. Gerilla mantığı açısından uygun olanı yaptı. Güney Kürdistan'da kuvvetlerinin ordaki başarısı ne oldu? İşte bir miktar

malzeme toplandı. Ondan sonra orda bir gövde gösterisi yapıldı. "Biz buraya müdahale ettik sonradan Türkiye aleyhine herhangi bir saldırı olsa gene müdahale ederiz" türünde bir gözdağı verildi. Ama ondan sonra bir aşağı vardır. O da ya Bağdat yönetiminde veya ordaki Kürt yöneticilerle bir anlaşma yaparak o bölgeyi Türkiye için güvenli hale getirmek. Bağdat'la doğrudan ilişti kurulamıyor. Madem ambargo ve 36. paralelin yukarısında bir yatak var. Irak yönetimine ordaki Kürt yöneticilerle de şu ana kadar bir anlaşma sağlanamadı. zaten Talabani'de buna pek yanaşır gözüküyor.

Sonuç ne oldu? Daha sonuç belirsiz. Şuanda belirsiz. Tabii askeri açıdan umulan gerçekleşmedi ama siyasal ve diplomatik aşamalarda düşünülmediği için hızla birşeyler aranmak istendi, fakat onun gerek temaslar biçiminde, gerek strateji belirlemesi biçiminde, gerek uygulamalar açısından çok eksiklikleri olduğu için hala arayış içindeyiz.

● Birde bunun ekonomik yanı var.

●● Bir meseleye iki türlü bakarsın verimlilik açısından. Yani Cosbenifit derler ona. Yani maliyet ve yarar açısından bakırsınız. Bu verimlilik açısından bakan ve politikaları verimliliklerine göre değerlendiren düz bir mantıktır. Bir de askeri

açıdan bakarsınız. Ama askeri açıdan kazanan ve kaybeden yoktur. Ben kazanırım sen kaybedersin mantığı vardır. O zaman tek taraflı kazanmak vardır. Ve o yüzden de bütün askeri şeyler topyekün savaştan her şeyini koyar. Yani canını da koyar. Şimdi böyle olunca masraf falan düşünülmez. Bizim yöneticilerimizin söylediği gibi işte vatan savunmasında masraf düşünülmez. sistem mantığı açısından bakarsanız; her sistem kendini sürdürecektir ve yeniden üretecek kaynakları yaratamaz veya eldekini tüketirse sistem çöker. Ama biz Türkiye'de sistem mantığı açısından bakmayarak ve milli menfaatler, milliyetçilik menfaatleri açısından bakıyoruz. Orada ya biz kazanırız ya da düşmanımız kaybeder. Burada maliyet yapılmaz.

● Bu işgalin temel nedenleri nelerdir?

●● İşgal kalıcı bir askeri operasyona dönüşür. Burada gördünüz bunu bir ameliyat olarak nitelendirmek lazım. Arkasında PKK'nin oradaki varlığının temizlenmesi vardır. Oranın Türkiye için zararlı olmayacak biçimde bir düzenlemenin gelmesi vardı. Ama birinci aşamada PKK kaçınca gerçekleşmedi, ikinci aşamada doğru dürüst düşünülmediği için hala gerçekleşmiş değil.

● Yani ikinci aşamayı Kürt Federe devletinin ortadan kaldırılması temelinde görmek mümkün mü?

sonuçlarını bildirmesi, mülteci ya da yerinden edilmiş Irak nüfusunun acil gereksinimlerinin karşılanması için Genel Sekreter'in, ilgili BM kuruluşlarını da dahil olmak üzere, elindeki tüm kaynakları kullanması; tüm üye devletlerin ve tüm insancıl kuruluşların bu insancıl yardım çabalarına katkıda bulunmaları vs.."

Bu kararla birlikte Güney Kürdistan mücadelesi uluslararası destek bulurken, öte yandan da yıllar süren mücadele "süt tozu" ve "ekmek" yardımı derekesine düşürülüyordu... Yapılan yardımın büyük bir bölümünün gerek TC devleti, gerekse Güney önderliklerince yağmalandığı ise bilinen bir gerçektir.

"Insancıl amaçlı" yardımların ertesinde, bu kez de Turgut Özal tarafından "bir tampon bölge oluşturulması" fikri ortaya atılıyor, öneri İngiltere tarafından destek görüyor ve nihayetinde ABD'nin "güvenlikli alan" önerisiyle, tampon bölge önerisi çakışınca, 36 paralelden aşağı kesime Irak'ın müdahalesi engellenmiş oluyordu...

öte yandan ABD Kuveyt'e elveda etmeden

bir demarş bırakmayı da ihmal etmiyordu. Söz konusu demarş ile birlikte Koalisyon Ülkeleri'nin ana stratejileri de üç ana noktada toparlanıyordu:

Türk Irak sınırının hemen yanibaşında, Silopi'de bir müttefik kuvvetler gücü bırakılacak ve söz konusu güç, elindeki saldırı helikopterleri ile birlikte bölgeyi denetleyecek ve gerektiğinde Incirlik üssündeki savaş uçaklarından yararlanılabilecek. Müttefikler, Kuzey Irak'ta savaş uçuşlarına devam edecek ve bu bölgelerde Irak Hava Kuvvetleri'nin uçuşları yasaklanacak. Buna uyulmadığı takdirde, her türlü müdahale yapılabilecek. Güney'de, Zaxo'da küçük bir askeri üs oluşturulacak. **Military Coordination Center** adıyla anılacak bu üs aracılığı ile Irak askeri güçleri ile müzakereler yürütülecek ve gerekli müdahaleler yapılabilecekti...

Bu ve benzeri girişimler sonucu, 36. paralelin Kuzey'inde **De Facto** bir otorite de oluşmaya başlıyordu. 1988 yılında **Kürdistanî Cephe** adı altında bir araya gelen Kürdistanlı

güçler, bir seçime giderek "**federe bir devletin**" ilk nüvelerini de atıyorlardı.

Her ne kadar. Güney Kürdistanlı liderler, "**bağımsızlıktan yana değiliz, Irak'ın toprak bütünlüğünü koruyacağız, demokrasi için çalışacağız**" türünden açıklamalar yapsalar da, böylesine bir adım diğer parçalara büyük bir moral kaynağı oluyor ve mücadeleyi kamçıyordu. Ayrıca, oluşan, boydan boya "**özgür Kürdistan**" toprakları, özellikle Kuzey için ciddi bir nefes borusu niteliğine bürünüyordu. Kuzey'de PKK dışında tüm siyasal yapılanmalar, Güney Kürdistan Hükümetine maddi ve manevi destek kararı alıyor ve fakat gelişmelerle ilgili de kaygılarını dile getiriyorlardı...

20 Mayıs 1992'de, BM örgütü olarak onaylanan "**Electrocal Reform Society**"nin gözle-

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

Böyle bir işgali ki, siz bunun adını operasyon ya da yeni bir ameliyat masası olarak nitelendiriyorsunuz...

●● Hayır. Eğer öyle olsaydı Türkiye Çekiç Güç'ün varlığına izin vermezdi ve oradaki bir özerk Kürt oluşumuna karşı çıkardı. Bunu yapmadı. O yüzden oradaki özerk Kürt oluşumuna karşı bir tavır olduğunu sanmıyorum. Ama oluşumun bağımsızlığa gitmesine ve Türkiye'ye karşı bir tavır takınmasına tabii Türkiye karşı.

● **Güney Kürdistan'daki ulusal güçlerin yani KDP ve YNK'nin gerek kendi aralarındaki ilişkiler, gerekse bunların PKK ile olan ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

●● Ben Güneydoğu'da epey araştırma yaptım. Bana Kürt arkadaşlarımız şunu söylemişlerdi. Kürdün insanı var, parası var, askeri gücü var. Askeri gücü derken muntazam bir ordu olması gerekmiyor ama savaş kabiliyeti var. Aydını var. Hatta uluslararası ilişkiler bakımında çalışmaları, hem personeli var. Fakat Kürtlerin aralarında uzlaşma yok. Şimdi bu çok doğru. Niye uzlaşma yok? Kürt sosyal yapısı büyük ölçüde aşiret düzenine dayanır. Bu düzen hep birbirleriyle rekabet eden, çatışan ve birleşmeleri önleyen çok keskin bir rekabeti ve maalesef düşmanlığı ve ayrılığı besleyen bir sosyal yapıdır. Öyle olduğu için de bir Kürt devleti kurulamamıştır. Tarihde müsait olduğu zamanlarda bile kurulamamıştır. Bakın laboratuvar koşullarda Kuzey Irak'ta bir Kürt otonom dengesi yaratıldı. Bütün dünyaları sanki o oksijen çadırıydı; bir de kendi aralarında savaşıyorlardı. Üstelik %50 %50 parlamentoda kendilerine temsil olanağı işte egemenlik sağlanmasına rağmen. Şimdi bu egemenliği aşiret kafası 90-100'e çıkarmak ister. Yani paylaşmak istemez. Her aşiret kendi içinde küçük bir diktatördür. Kendi küçük dünyasında tabii egemen olmak ister. Orada da hem siyasi egemenlik hem de oralarda elde edilen gelirlerin bölüşümü konusunda kavga çıktı ve sürüyor. Uzlaşma da yoktur. Küçük dünyalara bölünmüş sosyal yapılanmadır. İşin ilginç tarafı bugün dünyadaki ulus devletinin parçalanması sürecinde de bir tür kabilecilik yani yeni aşiretçilik doğuyor. Halbuki burda klasik bir aşiretçilik var. Bütünleşmeyi önleyen. Bütünler bölününce yeni aşiretler doğuyor siyasi anlamda-mecazi anlamda. Burda zaten bir aşiret düzeni var. Bunun aşılmasında öyle çok kolay değil. Mesela bu insanlar gidip Avrupa'ya yerleşince Avrupa'nın standartlaştırıcı koşullarında çok daha iyi birleşebiliyorlar. Ama nerelerde toprak egemenliği söz konusu olunca birbirleriyle kavga ediyorlar.

PKK ile ilişkilerine gelince; Eğer PKK bir üçüncü egemen odak güç olarak onların yaşamına girerse savaşırlar. Ama bütün Kürtleri birleştiren bir ideoloji içinde kendi özel yaşam alanlarını, egemenlik alanlarını PKK tehdit etmezse uzlaşırlar, savaşımazlar. Yani o göstermelik şeylerin dışında, savaşımayacaklardır da. PKK'de, bu senin gelip senin alanına sarkacağım demiyor. Benim hedefim Türkiye'dir diyor. Türkiye'de veya bağımsız Kürt devleti yaratılırsa bütün Kürtler için cazibe merkezi olarak düşünüldüğü için bir Kürt Federasyonu da Kuzey Irak'a bağlanabilir; O yüzden kendilerini tehdit altında hissetmiyorlar. Ama hissettikleri anda savaşırlar.

● **Röportaj konumuzun dışında olsada, sizinde üzerinde**

çalıştığınız Göç politikasını açmak istiyoruz. Biliyorsunuz, son yıllarda Türk devleti, Kürdistan'da yoğun bir şekilde göç politikası yürütüyor. Bunun özünde; Kürdistan'ın Kürtsüzleştirilmesi veya Kürdistan'ın insansızlaştırılması politikası yatıyor. Kendi topraklarından kopartılıp, zorla göçettirilen Kürt insanı Ankara, İzmir, İstanbul, Adana gibi Türkiye metropollerinde Kürt kolonileri oluşturmuş durumda. Ayrıca, bu yalnız Türkiye'nin değil, artık Avrupa'nın ortak sorunu haline geldi. Bu konuda ne neler söyleyeceksiniz?

●● Türkiye'nin Güneydoğusunu insansızlaştırmak diyorsunuz. Bence insansızlaştırma değil oradaki politika. Orayı siyaset-sizleştirmektir.

● **İnsanın olmadığı bir yerde siyaset nasıl yapılır, nasıl üretilir?**

●● Benim söylediğim şey bunu aşan şeydir. Orada siyaset hatası vardır. Orada sistem mantığı açısından yanlış siyaset yapıldığı için orası boşaltılıyor. Doğru siyaset yapılsa, mesela, orası sistemin partilerinden birine oy verseniz başınıza böyle birşey gelmez. Demekki, konu insansızlaştırmak değil, belirli şekilde düşünen ve davranan insanları oradan göçertmek. Şimdi göç politikasını sordunuz. Göç politikası sistemin intiharıdır. Niçin intiharı demektir? Eğer orada güvenli bir bölge yaratmak için zoraki göç gerçekleştiriliyorsa o zaman sorun çözülüyor. Sorunlu insanlar sorunlarıyla birlikte Türkiye'nin daha "güvenli" bölgesine taşıyorlar. Yani Türkiye çözmediği, bastırmaya çalıştığı sorunu kalbine daha yaklaştırıyor demektir. Kalbinden vurulmak için fırsat yaratıyor demektir. Bir sistemin bu kadar ahmak olabileceğini kendi varlığı ve sürekliliği açısından düşünmek çok zor. Ama demekki salt şiddete dayanan bir mantık böyle rasyoneller şeyleri görmüyor ve şuna da katılıyorum, oranın insansızlaştırılması demek, o sorunlu insanların buraya taşınması demektir. O zaman Türkiye'nin bütününe taşınıyor sorun. Türkiye'nin bütününe taşınıncı belirttiğiniz gibi uluslararasılaşıyor. Çünkü Türkiye uluslararası arenanın sadece bir parçası değil, bir sürü insan da Türkiye'den gidiyor bu durumda zarar görmüş olarak ve Türkiye kendi ulusal sınırları içinde çözemediği için sorunun uluslararası planda çözümü aranmaya başlandı. AGİK heyeti ziyaretime geldi ve şunu söylüyor AGİK heyeti, eğer biz silah tüccarı olsaydık, biz ellerimizi ağuşturduk. Türkiye savaşı bütün sınırlarına yaygınlaştırarak çözmeden sorunu büyütüyor. Ama Türkiye istikrarsızlaşıyor ve istikrarsızlaştığı müddetçe burdan kitleler halinde Avrupa'ya insanlar akacak. Biz bunu istemiyoruz. Biz, Türkiye'nin istikrarını istiyoruz. Şu olabilir; Türkiye sorunları çözemez, yalnızca kendisini değil, Avrupa'yı da istikrarsızlaştırırsa o zaman Türkiye bölünür. Türkiye'yi istikrara kavuşturmak için söylerler o zaman. Ama şimdi değil. Türkiye'nin hala akılcı kararlarla sistemin kendisini ıslah etmesi bekleniyor.

AYIN DOSYASI

münde Güney Kürdistanlılar seçime gidiyor, 1.1 milyon seçmenin katılımıyla 100 üyeden oluşan parlamento 4 Haziran'da ilk oturumuna başlıyordu...

Ve 4 Ekim'de de resmen Kürt Federe Devleti ilan ediliyordu...

Bölgedeki otorite boşluğu Kürdistan'da bir "tampon bölge" biçiminde geçici de olsa doldurulmuştu, ama, bölgedeki sömürgeci devletler, gerek Kuzey ve Doğu'da, gerekse Güney'de "Kürdistanlı bir bilincin" uyanışından oldukça rahatsız olmaya başlamışlardı. Bir de Irak'tan sağlanan ekonomik gelir kaynaklarının donması için cabasıydı. Bölgede at koşuran ülkeler ne pahasına olursa olsun denetimi asla kaybetmemeli ve ipin ucunu bırakmamalıydılar. Bunun için de seri provakasyonlar gündeme gelmeye başlıyordu. Önce İran, ardından

Suriye ve en nihayetinde Türkiye'nin parmak operasyonlarıyla, Güney güçleri bir kez daha yakalanan bu tarihsel fırsatı değerlendirmeye fırsat bulamadan, birbirlerine düşüyorlardı. Kuşkusuz bunda, Kürdistanlı siyasal örgütlenmelerin, geleneksel önderliklerin devralınan kötürüm perspektif ve faydacı anlayışların etkisi azimsanmayacak ölçüdedir...

Çözüm Arayışları mı?

Açıktır ki, TC, Ortadoğu düzeyinde Kürdistan Sorunu'na "bir çözüm"ü değil, çözümsüzlüğü, kaos ve mücadele ortamındaki belir-sizliği yeğlemektedir...

TC'nin siyasal sınırlarına yayılmış ve entegre edilmeye çalışılan Kürtlerle sadece "ulusal kimlik" sınırlarında bir çözümün tartışılabilir, ama "özerklik-federasyon-bağımsızlık" gibi toprak bazındaki çözümler olanaksız kılınacaktır. Bu nedenle, Kürdistanlı radikal örgütlenmeler birer birer ideolojik arenada da teslim alınmaya çalışılmaktadır. Kürdistanlı ulusal güçlere "Toprak talebimiz yok" operasında bir rol vermek için yoğun diplomatik ve ideolojik saldırı gündemdedir...

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

BSP GENEL BAŞKANI SADUN EREN

● Türkiye'nin, Güney Kürdistan işgalini nasıl değerlendiriyorsunuz?

●● Bu hareketi Türkiye'nin Kürt sorununu nasıl çözeceği meselesi bakımından değerlendirmek gerekir. Çünkü hükümetin ilan ettiği gerekçe orada yuvalanmış olan PKK gerillalarını bastırarak, etkisiz hale getirmektedir. Bu hareketin gerekçesi olarak bunu gösterdiler. Şimdi birincisi, hareket hakikaten buna mı yöneliktir? Yani orada hükümetin ifadesine göre 2800 civarında gerilla vardır. Bunları etkisiz hale getirmek için bu hareketi yapıyoruz dediler. Hareket oldukça önemli bir hareket. Çünkü 35 bin asker, uçak, tank bütün savaş araçları vs. kullanıldı. Bu amacı çok aşan bir hareket gibi görülüyor ve sanki bu hareketin daha başka anlamı da, yani oradaki PKK gerillalarını bastırmanın ötesinde bir gerekçesi vardır gibi geliyor bana. Çünkü, gerçekten 35 bin kişilik bir askeri hareket bakımından bu gerekçe çok hafif geliyor. Harekattan 2-3 gün sonra The Marmara Oteli'nde yaptığımız bir toplantıda ben bu hareketin gerçek nedenini hükümet tarafından açıklanmasını talep etmişim. Çünkü, yapılan açıklamalar beni tatmin etmemiştir.

Hareket hakkında şunu söyleyebilirim. Fakat çok daha önemli olan şudur; Kürt sorunu bir demokrasi sorunudur. Bir insan hakları sorunudur. Bu sorunun bu çerçevede içinde halledilmesi gerekir. Bu sorun çok eski bir sorundur. 60-70 sene gerilere gidilebilir. Fakat

hükümetin resmi görüşü Kürt kimliğinin inkarı biçimindedir ve bunu işte monolitik bir Türkiye yaratma adına Kürtlerin ayrı bir kimliğe sahip olduğu inkar edilmiştir. Zaten Kürt sorunu burdan çıkmıştır. Kürt sorununun menşei budur. Onun için Kürt sorunu o kimliğin tanınması ve gereklerinin yerine getirilmesiyle çözülür. Böyle yapmayıp da asker-silah gücüyle bunu halletmeye kalkmak zaten sorunu bu mertebeye getirmiştir. Burdan hareketle, Irak hareketinde, ordunun Kuzey Irak'a girmesi de hala hükümetin bu işi silah zoruyla halletme peşinde olduğunun pekişmesidir. Sorun PKK sorunu değildir. PKK bu sorunla ilişkili olarak çıkmıştır meydana, PKK havadan çıkmamıştır. Fakat, PKK'yi bertaraf etseniz hiçbir PKK'li bırakmazsanız Türkiye'de, hepsini etkisiz hale getirseniz, Kürt sorununu çözemezsiniz. Kürt sorunu PKK sorunu değildir. Kürt sorunu Kürt kimliğinin tanınmamasından ötürüdür. Kürtlerin bir demokratik talepleri vardır. Bu talepler karşılanmadıkça bu sorun halledilmiş olamaz.

Biz Sosyalist Parti olarak, bütün insanların özgür, mutlu ve refah içinde yaşamalarını isteriz. Kürtler, Kürt oldukları için özgür değillerse Türkiye'de, müreffeh olabilsinler ama özgür değillerse bu olmaz, böyle bir şeyi kabul etmeyiz. Kadınların kadın oldukları için ezilmelerine karşısak, Kürtlerin de Kürt oldukları için ezilmelerine karşıyız. Kimliklerinin tanınmaması itibarıyla ezik olmalarını kabul edemeyiz. Bu sosyalizme aykırı

birşeydir. Sosyalizm demek en geniş anlamıyla; özgürlük, barış, eşitlik, demokrasi demektir. Bunun için biz Irak'a yapılan hareketi Kürt sorununun hala silah zoruyla çözüleceği düşüncesinin bir yansıması olarak gördüğümüz için bilhassa karşıyız. Onun dışında başka sebeplerden dolayı karşı çıkılabiliriz. Fakat ordu mensubu ölüyor, gerilladan ölen var. Radyolar, TV'ler ölü sayısı veriyor, ne kadar çok öldürürsen o kadar başarılı olursun mantığı yanlıştır. Türkiye'de Kürtlerin demokratik hakları verilmediği sürece bu hep böyle devam eder. Haklarını vereceksin başka çare yoktur. Silahlı PKK hareketi bir şeyin istendiğini ortaya koymak bakımından bir anlam taşır, ama artık bir şeyin istendiğini ortaya koyduktan sonra PKK hareketinin silah bırakması gerekiyor.

Sorunun diğer bir boyutu ise; Kürtlerin ne istediği belli değil, ayrılmak mı istiyorlar? Federasyon mu istiyorlar? İstiyorlarsa nasıl bir federasyon? Bütün bunların tartışılması gerekiyor. Çözümlerin özellikle Kürtler tarafından getirilmesi lazım. Kürt kimliğinin tanınmasından sonra, Kürtler bunu kabul etmezlerse kalıcı bir çözüm, bir barış sözkonusu olmaz. Bilhassa Kürtler kendi aralarında çok iyi tartışmalılar. Yani, biz neyi isteyelim? Nasıl yaşamaya karar verelim? Kürtlerin bağımsızlığa doğru giden isteklerine hükümetler karşı çıkmış, bunun gerisine de PKK karşı çıkmış, Kürtleri korkutmuş.

Kimse düşüncesini özgürce söyleyemiyor. Kürtler ne istediklerini

DOSYA MEHİR

Çünkü, Kürdistan Sorunu'nda çözüm, "çözüm" taraftarlarını tatmin etmese bile Kürdistan'ın "klasik" sömürge statüsünün değişmesi ve dengenin sömürgeci devletlerin aleyhine bozulması demektir... Özellikle, bünyesinde 20 milyonluk tepeden tırnağa kin ve öfke dolu bir Kürdistanlı potansiyel taşıyan Türkiye, 70 yıllık devlet siyasetinde küçük bir değişikliğin, "bağımsızlığa" kadar varabilecek bir yolu açmasından öcü gibi korkmaktadır. Türkiye açısından "çözüm"ün asgari sınırını Güney Kürdistan'ın statüsü belirleyecektir. Kadre ortaklığı, çözümün birleşikliği kuralı, ya da Güney'deki modelin geriletmesini ya da Kuzey Kürdistan için telafuz etmekten bile çekinilen "kültürel ve etnik kimlik hakları", "özerklik, federasyon" sınırına yükseltilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu ise militarist ve işgalci bir gelenekten yükselen TC'nin düşünmekten bile ürktüğü "modellerdir". Dolayısıyla TC açısından,

Güney'de tam bir hakimiyet, "sürekli kaos ve çözümsüzlük" ile oynayarak zaman kazanmak gerekmektedir...

Peki zaman ne kazandıracaktır?

Süreç içinde Konjonktürel dengelerin KUKM aleyhine, sömürgecilerin lehine değişiklikler getireceği beklentisi egemendir. Bağdat rejimi üzerindeki baskıların kalkması; Güney üzerinde yeniden Saddam'ın söz sahibi olması; Güney Kürdistan'ın baskı altında tutulabilmesi; Kuzey'in nefes borularının tıkanması başlıca beklentilerdir.

Yine, KUKM ve gerilla mücadelesini çok büyük oranda etkisiz kılabileceği de var sayılmaktadır. Bu nedenle Güney'de şaşaalı operasyonlar sürerken gözden Irak, kitle

kıyımları Kuzey'de sürdürülmektedir. Mücadelede küçük bir geri adım zaten yalnızlaşan gerillayı intihara terkedecektir.

Ve Kürdistan'da mecburi göçle, bölgenin demografik yapısında bir alt üst oluşa hizmet edeceği ve Kürdistan Sorunu'nu tıpkı Ermeni sorunu gibi topraksızlaştırılmasına neden olacağı bir başka varsayım noktasıdır. Böylece TC'nin siyasal sınırlarına yayılmış ve entegre edilmeye çalışılan Kürtlerle sadece "ulusal kimlik" sınırlarında bir çözümün tartışılabilir, ama "özerklik-federasyon-bağımsızlık" gibi toprak bazındaki çözümler olanaksız kılınacaktır. Bu nedenle, Kürdistanlı radikal örgütlenmeler birer birer ideolojik arenada da teslim alınmaya çalışılmaktadır. Kürdistanlı ulusal güçlere "Toprak talebimiz yok" operasında bir rol vermek için yoğun diplomatik ve ideolojik saldırı gündemdedir...

Ayrıca yine uluslararası konjonktüreldeki değişimler, Türkiye'yi tekrar "soğuk savaş" yıllarındaki gibi terkedilmez, vazgeçilmez bir jeo-politik konuma sıçratabilecektir. Bu da yapılan hesaplar arasındadır...

Sonuç olarak...

Neresinden bakılırsa bakılsın, Ortadoğu'da tüm çıkar ilişkilerinin keşiştiği oldukça hassas bir alanda bulunan Kürdistan üzerinde ciddi tezgahlar vardır. Bu tasalutun temelinde kan, vahşet ve barbarlık durmaktadır...

TC'nin son askeri gösterisi de açıkça teyid etmiştir ki, bölgedeki sömürgeci devletler açısından, ister doğu'da, ister Kuzey'de ve isterse Güney'de olsun, ayakları üzerine dikilmiş bir Kürdistan'a tahammül yoktur. Saldırı topyekündür, bölge devletleri Kürdistan Sorunu'nda hem fikirdir.

roportajlar... görüşler... roportajlar... görüşler... roportajlar... görüşler... roportajlar... görüşler...

açıkça söylemelidirler ki, belki o zaman TC devletiyle müzakerelere gidilebilir, tartışılabilir. Bizim partimizin görüşü budur.

● Türkiye "kalıcı çözümler" üzerinde duruyor. Üzerinde sık sık tartışılan tampon bölge ya da güvenlik şeridi Türkiye açısından kalıcı bir çözüm müdür?

●● Kürt sorunu barışçıl yollardan çözülür. Öyle bir çözüm ki, bu çözümün başında silahla durmamız gerekmeyecek. Öyle bir çözüme varacağız ki gönüllü bir çözüm olacak. Onun için onu korumak gerekmeyecek. Ben, Kürtlere karşı silahlı önlemler gerekli görmüyorum. Devletin politikası her türlü barışçıl çözümün önünde duruyor. Bu da demektir ki bunu çözmeyecekler. Bunu silahla koruyacağım diyorum. Kime karşı koruyacağım? Kürtlerin saldırılarına karşı koruyacağım demek istiyor. Önce, Kürtlerle bir konuşulsun anlaşılın. Ne onlar, saldırınsın ne de biz koruyalım. Kürtlerin silahla bastırılmasını düşünmüyorum. Çözüme ilişkin ilk önce Kürtlere sormak gerekir. Ama bugün doğuda kitlenin bir kısmı koruyucu. Yani Kürtlerin kendi aralarında ittifaklar yoktur. Evvela Kürtlerinde çeşitli görüşlerinin olabileceğini, birkaç tane farklı düşünen Kürt partileri var. Bir kere bunlar yasallaşmalıdır, düşüncelerini açıkça söylemelidirler. Bir çözüm üretmelidirler. Son bu çözüm TC hükümetiyle müzakere edilebilir. Müzakerede edilir bir sonuca varılır. Bu sonucun silahla korunması gerekmeyecek bir sonuç olması gerekir. Bu sonuç Kürt bölgelerinde uygulanır. Kürt bölgelerinde jandarma, özel tim, askerin bulundurulmaması gerekiyor. Tabi münferit olaylara müdahale etmek için güvenlik güçleri bulunacak, güvenlik için Kürt bölgelerinde, özel olarak bir güvenlik gücünün olması gerekmiyor.

● Büyük bir kriz yaşayan Türk ekonomisi bu işgalin mali külfeti altından nasıl kalkacak. Bunun faturası kime çıkarılacak?

●● Hükümet Ruslarla da savaşa, Bulgarlarla da savaşa bu soruyu yine sorarsınız. Doğru bir şey değil orduya çok masraf yaptırmak. Benim kafamın içinde savaş yok. Ben savaşa pahalı olduğu için karşı değilim, savaş olduğu için karşıyım, isterse ucuz olsun. Amerikalılar savaşta bizi finanse ediyorlar. Savaşsanız masrafınızın 5 katını karşılıyorlar diyorlar. Yani o zaman savaşa taraf mı olacağız. Haklı bir durum olsa pahalı da olsa savaş yapılır. Ama haksız olursanız pahalı ya da ucuz olması önemli değil. Benim için bu hareketin başarılı olması, başarısız olması diye bir şey yok. Çünkü ben hareketi gerekli görmüyorum. Bu işin silahsız çözümünden yanayım. Tabi bu iş tek taraflı olmaz. PKK'ninde TC hükümetinde silah bırakması gerekiyor. Ben bunu her iki taraftan da talep ediyorum. Çünkü TC devleti silah zoruyla hiç kimseye toprak vermez. Kürt halkı silah zoruyla devleti pes ettiremez. silah düşmanlık yaratır. İnsanları harcıyor silah. Bu savaş Türkiye'de aşırı şovenizmi, faşizmi güçlendiriyor.

● Sizce bu işgal amacına ulaştı mı?

●● Hiç ben bu hareketi değerlendirmeyi düşünmüyorum. Ben böyle bir hareket düşünmüyorum. Ne istiyorlar, bu hareketin başarılı olması ne demek, ben tarif edemiyorum. Yani oradaki bütün Kürtleri öldürmekse ben böyle bir çözüm düşünmüyorum ki, başarılı oldular diye veya bir şey öldüremediler diye, başarısız oldular diye, iyiki kimseye zarar vermemişler diye düşünüyüm. Bu bakımdan, bu sorunun muhatabı ben değilim. Bambaşka bir şey yapılıyor. Türkiye'nin içindeki silahlı mücadele ile Irak'a yapılan hareketi ben birbirinden ayırmıyorum. Aynı şey. Nasilki içerde yapılan mücadeleden de vazgeçilsin barış olsun diyorsak, tabi onların da öyle sırf Irak sınırını geçtiler diye farklı muameleye tabi tutmak gerekmiyor.

AYIN DOSYASI

Uluslararası sermayenin bölgedeki görece çatışmalarının yarattığı suni boşluklarda KUKM'nin ten-effüs edebileceğini sanmak artık, affedilmez bir siyasi

çıkamaz sokaktır.

TC'nin Güney'e yönelen süngüleri, sadece Kürdistan'da filizlenmeye çalışan ulusal mücadeleyi tehdit etmiyor, bölge barışını da tehdit eder boyutlardadır. Çünkü "soğuk savaş" bitmesine rağmen böylesine bir milita-rize gücün bölgede varlığı anlaşılır değildir...

Anlaşılmayan bir nokta da, dünün kötürüm değerlerini bir türlü üzerinden atamayan ve tarih sınavında hep sınıfta kalmış olan Kürt siyasi merkezlerinin vurdumduymaz tavır ve davranışlarıdır...

TC Kürdistan'da diğer sömürgeci devletlerle tam bir mutabakat içindedir ve emsali görülmemiş bir terör uygulamaktadır... Bu

somut, gözle görülebilir, maddi bir gerçektir. Bu vahşet, uluslararası düzeyde "haklı", "meşru" ve "kabuledilebilir" bir devlet müdahalesi olarak görülüyor. Görece devletlerarası çıkarların yarattığı kısa devreli çelişki ve çatışmalar bu gerçekliği ortadan kaldırmıyor. Dersim 38 jenosidi hafızalarımızdan silinmez. Üç koca yıl boyunca, "anti-feodal" "ilerici bir temizlik hareketi olarak, Dersim jenosidi alkışlanmıştı. Biz bu senaryoyu bir kez daha ibretle seyrediyoruz. Bunun teşhirinde, Türkiye halkının, demokratlarının veya sosyalistlerinin tutarlı bir tavır takınmalarını beklemek boşuna hayal görmektir. Öyleyse görev düpedüz Kürdistanlı siyasal güçlere düşmektedir. Burnundan kıl aldırmayanların bu tavırlarından vazgeçerek, tek bir ses ve tek bir vücut olarak davranmalarını daha ne kadar bekleyeceğiz?

Yeri gelmişken ekleyelim, Avrupa'daki Kürt kitlesi üzerinde de karanlık oyunlar tezgahlanmaktadır. Ve Avrupa deşifras-yonun merkezini oluşturmaktadır. Bunu farketmemek için kör

olmak gerekiyor...

Kürt hareketi Avrupa'da yakaladığı diplomatik avantajlarını ve sempatiyi de gerekli biçimde kullanamadı. Yapılan anlı-şanlı gösteriler bu gerçeği değiştirmeyecektir. Dev televizyon kanalları ve günlük basınıyla tam bir bombardıman altına alınan Kürdistanlı kitleler günlük olayların heyecanı içinde giderek sersemleşiyor, güven, yerini kördüğümüne terk ediyor. Altı boş ajitasyonlarla biçimlendirilen kitleler yanlış hedeflere doğru yönlendiriliyor. Bu çözülmeye ve sömürgeci devletlerin uluslararası düzeyde diplomatik ataklarına karşı, dur diyebilecek tek bir mevzi var:

Parçalararası koordinasyon ve eşit, genel temsil ve katılımı esas alan demokratik bir yapı ile Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi...

röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler... röportajlar... görüşler...

MAHIR KAYNAK

● Türkiye'nin, Güney Kürdistan işgalini nasıl değerlendiriyorsunuz?

●● Kürdistan sorunu sadece Türkleri ve Kürtleri ilgilendiren sorun olmaktan çıktı. Şu anda Ortadoğu'nun dengelerinde Kürt meselesi önemli bir yer işgal etmektedir. Bu bakımdan sorunun sadece Kürtler tarafından ya da Türkler tarafından çözülebileceği ihtimali ortadan kalkıyor. O zaman; dünyada problem yaratmadan Kürdistan sorunu nasıl çözülür sorusuyla karşı karşıyayız. Bu konudaki görüşümü şöyle ifade edebilirim. Güney Kürdistan'da kalıcı çözüm şöyle olabilir. Irak'tan ayrılmış bağımsız bir Kürt devleti kurulur Kuzey Irak'ta. Bizle yakın ilişkiler içinde bulunur. Çünkü Kürtlerin ana gövdesi Türkiye'dedir. Türkiye, Türk ve Kürtlerin ortak devletidir. Bu bakımdan soydaşlarımız üzerinde yani Güney Kürdistan'daki Türkler üzerindeki ve Kürtler üzerinde Türkiye'nin bir himaye, bir yakınlık ilişkisi olması doğaldır. Ben çözümlün böyle olacağına inanıyorum.

● Peki Türkiye'nin niyeti nedir? Türkiye ne yapmak istiyor?

●● Ben Türkiye'nin Güney Kürdistan'a girişini sadece PKK'yı izlemekle sınırlı olduğu kanaatinde değilim. Anladığım kadarıyla Türkiye oraya gerillaya karşı bir savaş yürütmek için gitmemiştir. Kullandığı askeri birlikler esas itibarıyla muntazam birliklerdir. Bana göre Türkiye'nin amacı Kuzey Irak'taki birtakım stratejik bölgeleri tutmaktır. Bu da, orada bir savaş çıkarsa, herhangi bir ülkede ile ve bunu tayin edebiliriz. Irak veya İran olabilir. Bölgede daha önceden birtakım yerlerde askeri tedbirler almaktır.

● İşgalin temelinde yatan olgular nelerdir?

●● Türkiye'de kesin bir politika belirlemek mümkün değil, daha doğrusu Türkiye'de farklı politikalar uygulayan güçler var. Açık bir politika ortaya koymak mümkün değil. Görüldüğü kadarıyla ileri sürülen iddialar, PKK'ya karşı bir takip operasyonudur. Ama, gerek silahlı kuvvetlerin oraya gönderdiği birliklerin içeriği, gerekse PKK'da çok ciddi çatışmaların olmaması, amaçlarının farklı olduğu sonuçlarını çıkarıyor.

● "Devletin içindeki güçlerden" bahsettiniz, bunu açarmısınız?

●● Burada şunu görüyoruz. Aslında Türkiye'de politikayı belirleyen askerlerdir. Milli Güvenlik Kuruludur. Onların politikasıyla, siyasi iktidarın politikasının özde olduğunu söyleyemeyiz. Şunu müşahede ediyoruz ki, siyasi iktidarda bir dağınıklık söz konusu, yani birbirleriyle tutarlı politikalar üretmiyorlar. Bir yandan Avrupa Birliği'ne giriyor, bir yandan ABD ile iyi ilişkiler kuruyor, hem onların politikalarını uyguluyor. Burada bir tutarsızlık var.

● Kerkük-Musul petrol konusundaki değerlendirmeniz nedir?

●● Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulursa bunun ekonomik kaynağı Musul ve Kerkük olacaktır. Çünkü Kuzey Irak'ta sanayi yoktur, tarım sınırlıdır. Tek geçim kaynaklarını bu teşkil edecektir ve bunun akış istikameti bellidir; Türkiye'dir. Doğal şartlar Türkiye ile Kuzey Irak arasında bir kader beraberliği de getiriyor. Bizim irademiz dışında gelişen olay. Kaldı ki, tarihsel olarak baktığımızda bu bölgeler birarada yaşamışlar. Bugün çizilen sınırlar yapaydır. Şunu belirtmek istemiyorum. Türkiye'nin sınırlarını genişletecektir. Ama şurası bir vaka ki, tüm dünyada birleşmeler olurken, bu bölgedeki insanlar birbirlerinden uzaklaşma eğilimine giremezler. Girerlerse şayet, kendilerine bir kapı bulmak zorundalar. Yani başka bir yer bulmak zorundalar. Yani diyelimki Güney Kürdistan Türkiye ile bir arada yaşamak istemiyor veya ekonomik birliktelik istemiyorum dediği zaman kendisine başka bir çözüm bulmalıdır. Bu çözüm de yeni bir iktisadi ve siyasi birlik olacaktır.

● Emperyalist güçlerin Güney Kürdistan üzerindeki politikaları nedir?

●● İki farklı politika var. Bunlardan Avrupa açısından, Türkiye ile Kuzey Irak arasında kurulacak ilişkileri hoş karşılanmıyor. Onlar daha ziyade Irak'ın toprak bütünlüğünden yanadırlar. Çünkü Irak esas itibarıyla İran'la birlikte Avrupa yönlü politika izlenmektedir. Buna karşılık ABD Irak'ın varlığından rahatsızdır ve kendi çıkarlarını tehdit ettiğini düşünmektedir. O bakımdan Kuzey Irak'ı bağımsız bir Kürt devleti kurulmasından yanadır.

YENİ "ORTADOĞU" DÜZENİ "BARIŞ" VE "SINIRLARIN DEĞİŞMEZLİĞİ"

Gazze ve Batı Şeria'ya "özerklik Statüsü"ne dayalı Filistin-İsrail Barışının yürürlüğe girmesinin ardından, Ürdün-İsrail Barış süreci de başladı.. Ardından muhtemelen Irak-İsrail ve Suriye-İsrail barış anlaşmaları gelecek..

Bunun ne kadar "Barış" ve ne kadar "kalıcı" olduğu bir yana; Körfez Savaşı'ndan bu yana yeniden düzenlenen Ortadoğu taşları bir bir yeni düzene göre konumlandırılıyorlar.

Ortadoğu tarihsel bunalım ve güç çekişmelerinin odaklarından biri.. Ortadoğu'yu içine alıp, Hindistan'ı Avrupa'ya bağlamayı amaçlayan, birbirinin alternatifi üç demiryolu projesi, emperyalist savaşla birlikte bölgeye istikrarsızlık ve yoksulluktan başka bir düzey sunmadı. Projenin yolu üzerinde bulunan uluslar onlarca sorunla darağacına çekilmiş; bu süreç dışında kalmış uluslar için ise belirsizliklerle dolu bir dönem başlatmıştı..

Sözü edilen demiryolu projeleri; Bağdat-Londra, Bağdat-Berlin, Erzurum-Batum, Transkafkasya-demiryolu projeleridir. Tümüünün finansman ve işgücünün önemli bir bölümünü karşılamak Osmanlı İmparatorluğuna düşüyordu. İmparatorluk, Saltanat çevresinde gelişen iktidar mücadelesine bağlı olarak bir dönem İngilizler, bir dönem Ruslar ve daha sonra da Almanlar yönüne kayan ağırlıklarla; bölge uluslarının birbiri ile savaşlarına da kaynaklık etti.

Bu projelerin anlamı Ortadoğu'nun da içinde bulunduğu sömürge alanlarının paylaşımıydı. Meta ve sermaye ihracı ile belirlenen emperyalist kapaşmanın 1. Paylaşım Savaşı olarak dünya üzerine çökmesiyle bölge de kan gölüne çevrildi. Çarlık Rusyası içinde savaşın getirdiği ekonomik ve sosyal çöküntü ile birlikte başlayan süreç Büyük Ekim devrimi ile sonuçlandı.. Emperyalist sömürgecilik kendi içinde parçalanıp SSCB'nin doğuşuna tanıklık ederken 1. Dünya Savaşı "galip" ve "mağlup"ları önce **Sevr** ve ardından **Lozan "Barış"** konferansı ile Ortadoğu'da nüfuz alanlarını belirleyen haritada da sınırları çizilmiş oldu. Kürdistan dört parçaya bölünerek, iskeleti parçalanmış bölgede kadersizliğe mahkum edildi. Süreç Ermenileri vatansızlığa götürürken; Pontus'lular tarihin gündeminden düşürüldü.

O günlerde Ortadoğunun boğazına atılan ilkik, düşümlenerek bugünlere kadar geldi.. Statü sürüyor.

Ortadoğu'da Farklı bir Sorun: Filistin-İsrail Sorunu

Ortadoğu'da paylaşım alanlarının yeniden düzenlenmesi 2. Dünya Savaşı sonrasında bir

kez daha gündeme geldi. Bin yıllardan beri sürgünde yaşamak zorunda kalan Yahudiler;

Avrupa'da yüzbinlercesinin Alman Faşizmi tarafından gaz odaları ve fırınlarda imha edilmelerinin vicdan azabıyla ardından Filistin'de nihayet ulusal bir devlete sahip oldular: **İsrail**.. Aynı zamanda Filistin'e büyük bir Yahudi göçünü de beraberinde getiren bu çözüm: Yahudileri vatansızlıktan ve güvenlik sorunundan kurtarıırken başka bir toplumu parçaladı.. İsrail devletinin kurulmasıyla birlikte Filistin'li Arapların yurtlarından kovulmalarıyla gelişen süreç günümüze değin uzanan bir başka uluslararası sorunun doğumunu getirdi: **Filistin sorunu**.

İsrail devleti'nin emperyalistlerce yapay olarak oluşturulduğu savunulur. Fakat bu, Ortadoğu'daki hemen bütün devletler için doğrudur. Sınırların tümü cetvelle çizilmiş, yönetim emperyalizmle işbirlikçi mülk sahibi krallara, şeyhlere devredilmiştir. Arap ulusunun onlarca yapay devlete bölünmesi gibi Yahudi devleti de bir yanıyla Ortadoğu'da dünyadan göçeden Yahudi toplumuna dayanırken; bir yanıyla da uluslararası Yahudi sermayesinin emperyalizme işbirliği ve köprü başlarından biri olmaktaydı.

Filistin sorunu ise sonraki yıllarda Ortadoğu dengelenmesinin anahtar sorunu olarak; bütün bölge gerici güçlerinin kendilerini meşrulaştırmak için kullandıkları "Arap milliyetçiliği" davası olarak belirlenecektir.

Paylaşım ve Kapaşma

2. Emperyalist paylaşım savaşında yenilgiye uğrayan Almanya parçalanırken, Sovyetler Birliği bütün dünya dengelerinde savaş galibi bir devlet olarak söz sahibi süper bir güç haline geldi.

Dolayısıyla savaş sonrası Ortadoğu'sunda İngiliz ve Fransız emperyalistleri gerilerken onların adına dünya jandarmalığına soyunan ABD emperyalistleri ve SSCB Ortadoğu'da söz sahibi oldu..

Yalta ve Postdam'da (1945) dünyanın nüfuz alanlarına bölündüğü iki kutuplu dünyada Uzakdoğu, Hindicini gibi Ortadoğu'da güç kapaşmasının çözülmediği bunalım alanları olarak belirdi.

Arap-İsrail savaşıyla oluşan tahtaravallide Sovyetler Birliği Arap Milliyetçiliğinin arkasında durarak Ortadoğu'da geniş bir alanda ABD manevrasını kırmış oldu. Fakat bu karşıtlıkta Arap devletlerinin gerici karakterleri değişmediği halde ve Filistin sorunun sadece bu iki kutuplu dünya da ulusal bir sorun olarak kullandıkları halde; şablonlaştırıldığında "anti-emperyalist cephe" konumlandırıldılar..

Sovyetler Birliği'nin dış politikasını "enternasyonizm" ve bu pragmatist ilişkiler içindeki gerici yönetimlerin de "anti-emperyalist" kabul edildiği "reel sosyalizm" dönemi boyunca bu kısır döngü aşılamadı..

Fakat Ortadoğu tahtaravallisinde giderek güç kaybeden SSCB. Suudi Arabistan, Ürdün ve Körfez Emirliklerinden sonra Mısır'ı kaybetti.. Aslında bu güçler dengelenmesinden kendilerine en çok çıkar sağlayan bölge gerici güçleri oldu. Filistin sorunu da "Anti-Yahudi" ve hiç çözülmesi istenmeyen bir sorun olarak kangrenleşti..

Bir dönem Filistin kurtuluş hareketinin, zaman zaman Ürdün'de Tel Zaatar'da olduğu gibi Arap gerici güçlerince tirpanlanmasını ve nihayet 1982 Filistin Faciası ile Lübnan'dan kovuluşunu unutmamak gerekir..

Şimdi Doğu Bloğunun çöküşü, SSCB'nin dağılması ile birlikte "Yeni Dünya Düzeni" çerçevesinde güç dengelenmeleri yeniden oluşturuluyor. Ortadoğu'da artık SSCB'nin söz hakkı yok.

Uzun süren "soğuk savaş" döneminin ardından Doğu Avrupa ülkeleri tek tek çökerek emperyalizmin Yeni Dünya Düzeninin yedeğine takıldılar. Almanya'nın birleşmesi yeni bir döneme işaret ediyor. Avrupa'nın hatta SSCB'nin sınırlarında parçalanmalar ve birleşmeler ardarda yaşanıyor. Çekoslovakya barışçı biçimde bölünürken; Yugoslavya'da ayrışan devletler kanlı bir boğazlaşmanın girdabından hala çıkabilmiş değiller.. Baltıklar'da, Kafkaslarda, Balkanlar'da sınırlar durmadan zorlanıyor, oynuyor..

Bu süreci tayin eden özelliklerden biri "Doğu Bloku"nun çökmesi, serbest piyasa ekonomisine geçiş, diğeri ise 2. Dünya savaşı sonrası oluşan sınırların değişmesidir.

İran "Devrimi" Irak Yayılmacılığı ve ABD

Öte yandan yaşanan iki dünya savaşı sonuçlarını, kendi lehine avantaja dönüştüren emperyalist-sömürgeci devletler, Ortadoğu'ya savaş ve sınırların değişmezliğini dayatıyorlar. Bölge halen 1. Dünya Savaşı sonuçları içinde oluşmuş siyasi sınırların sancısını çekiyor. Olgunun bir yanı bu. Diğeri yanı; Lozan süreci içinde oluşan statüde etkisi oldukça az olan ABD'nin, bölgedeki yeni düzenlemelerle üstleneceği garantörlüğüdür. ABD'yi Ortadoğu'da zora sokan olguların en önemlisi İran "İslam" Devrimi ile sağlam bir karakolunu yitirmesiydi. 1978'de başlayan bu süreci kontrol altına almak için palazlandırdığı Irak'ı yapay sınır çekişmeleriyle İran'la savaştırdı.

Iran-Irak savaşı, nedeni sayılan hiçbir sorunu çözmeden ve "galibi olmadan" sonuçlandı. İran'da somutlaşan islam radikalizmi barajlandı ama Saddam yönetimi askeri açıdan oldukça güçlendi. İran-Irak savaşının "tarafından" biri olan Kürtler, bu ortamdan kendileri için ileri çözümler ile savaşın gidişatını etkileyecek düzeyde bir yere gelince dünya Halepçe katliamına tanık oldu.

Kendi ülkelerinde büyük göçler yaşayan Kürtler, ilk kez bir takım çözümlerle dünyanın gündemine giriyorlardı. İran ile alalacele bir "barış" sağlayan Irak bir yandan Kürtleri Kuveyt sınırına yakın bölgelerde mecburi iskana zorlayarak Kürdistan'ı insansızlaştırmaya çalışırken, diğer yandan da tampon bölgeler yaratarak parçaları birbirinden izole etmeye çalışıyordu. Olgu Türkiye ve İran için de model olarak kabul edilerek uygulamaya sokuldu. Bu süreç halen devam ediyor.

ABD'nin palazlandığı Irak'ın kontrolsüzleşerek Arap aleminin liderliğine oynayıp Kuveyt'i ilhak ettiğini açıklaması "Körfez Savaşı"nın da startını vermiş oldu. Bu aynı zamanda yeni ortadoğu düzeni için müdahalenin de başlangıcı oldu. Dünyanın Futbol Maçları gibi naklen TV'lerinden izlediği Körfez Savaşı'nda ABD Ve Sovyet Savaş tekniği arasındaki fark da ortaya çıktı. Birleşmiş Milletler Şemsiyesi altında bütün bir batı'nın ve Sovyetler'in "olur"unun da alındığı bu müdahale de ABD'nin bölgedeki üstünlüğü "tartışmasız" hale geldi.

Ayrıca emperyalizm, merkezdeki bunalımını uçlara -perferi- yayarak merkezini güçlendirdi; silah stoklarını eritti; teknik tüketim pazarlarını kurdu; rekabet gücünü artırdı.

"Barış" ve Gerçek

Hayli sancılı bir dönemde dünya, hızla içeriği boşaltılmış bir "barış" kavramı üzerine kopartılan fırtına ile her geçen gün bir daha çareleri tüketilerek emperyalist-kapitalizmin seleksiyonuna eğilmiş durumdadır. Bu bükülüş iç dinamiklerin kendi doğasının bir sonucu değil, yığınla birikmiş sorunun bir ölçüde emperyalizmin denetiminde "rahatlatılması" sürecidir. Olgu Ortadoğu için de bire bir geçerlidir.

Ortadoğu merkezli rahatsızlıkların önemli nedenlerinden biri Filistin sorunu ise diğeri de Kürdistan'ın parçalanıp sömürgeleştirilmesi

Emperyalizmin kendi iç çelişmeleri yeni bir dünya için de kapı aralıyor. Ulusal kurtuluş mücadelesi bu çelişmelerin derinleşmesinde itici bir role sahiptir. Sosyalizme giden yol ise, yine dünya proleteryanın devrimci eylemi ve ulusal kurtuluş mücadelesinin dayanışmasından geçiyor...

sorunudur. Ve kaynağında Lozan antlaşmasında ifadesini bulan siyasal sınırlar durmaktadır.

Filistin sorunu yarım asırlık mücadeleler içinde bölge gericiliğinin beslediği sömürgeci devletler miğferli yıldızlı "anti-emperyalizmin" kaynaklarından biridir. (Filistin ulusal sorunu ayrı bir tartışmanın konusudur.) ABD'nin bölgeye müdahalesiyle dolaysız olarak emperyalizmin çıkarları içinde duran bu "yıldızlı anti-emperyalizmin" yıldızları döküldü. "Radikal" ifadelerle sloganlar arkasına gizlenen Arap şövenizminin yüzü teşhir oldu.

Yarım yüzyıldır bölge "anti-emperyalist" devletlerinin Filistin için kopardıkları yaygara sessizliğe dönüşürken; Emperyalist kibleye secde edilip "düşman" İsrail ile barış sürecine girmiş olmaları, konu ile ilgili yıllardır yaptığımız tesbitleri tarihsel olarak bir kez daha doğrulamaktadır.

Kuşkusuz Ortadoğu'da yeni süreç kendi kaynakları içinden gerçek anti-emperyalist çıkışları da maddileştirecektir. Mücadele kendisini yaratan potansiyelleri harekete geçirecek güçlere sahiptir.

İsrail ile "barış" kuyruğuna giren diğer "anti-emperyalist" devletler de "güven artıcı önlemler", "gerçek barış" gibi tümcelerle işi geçiştirmeye hazırlar.

Bu süreci utangaç eleştirilerle geçiştirmeye çalışan ve bünyesine "yıldızlı anti-emperyalizm" virüsü bulaşmış olan "sol" gruplar; marjinalleşmiş radikal islami hareket ve iktidar hedefi emperyalizmin çözümleri içinde çürüyen örgütler; aynı nedenlerle Kürtler için önerilen "çözüm"lere de saldırgan bir tavır almaktan da kendilerini alamıyorlar.

KUKM'si oldukça titiz bir dönemden geçiyor. Sömürgecilerin 70 yıldır

bastırıp imha edemediği UKM bu kez iki parçada birden ayağına kalkmıştır. Silah tekellerinin "Hatırlı" tüketicisi sömürgeci devletlerin modern ordularına karşı sürdürülen UKM'si bölgede istikrarsızlık değil, tam tersine sömürgeci devletlerin iç hesaplaşmasını hızlandıran ve sınıf hareketini belli istikrar arayışı ile alternatif çözümler üretmekle karşı karşıya bırakmıştır. Esasen KUKM'nin ulusal demokratik muhtevasının ortaya çıkarıp ayağına kaldıracağı değer, bu olguda gizlidir. Dolayısıyla bölgede kalıcı adil barışın güvencesi bugün de Birleşik Demokratik Kürdistan'dır. Ne tek kutuplu dünyanın sunduğu çözüm ne de Yeni Ortadoğu Düzeni içinde kazandırılacak statü Kürdistan'ın sömürge statüsünü değiştirmeyecektir.

Kafkas Petrolleri ve Kürdistan

Son birkaç yıldır gündeme giren Kafkas petrol-lerinin dünyaya pazarlanması önündeki engel bir yanı sıra 19.yy içinde Ortadoğu üzerinden geçmesi planlanan, biribiri ile çelişen Demiryolları projelerinin bir eksik veya bir fazlasıyla aynı merkezli değişik türüdür. Ve yine emperyalist-kapitalizmin kendi içindeki çelişme ve çürümenin uzantısıdır. Şöyleki; 1978'de yaşanan İran İslam Devrimini kendi içine hapsederek boğmak ve bölge devletlerini bu olgudan koruma amaçlı İran'a uygulanan ekonomik, diplomatik ambargo Almanya'nın bölgedeki tasarrufları içinde işlemez hale getirilmiştir. Olgu bununla sınırlı değil, bizzatihi emperyalist kapitalizmin kendi iç çatışması ile orantılıdır. Kafkas petrol-lerinin Hazar denizi üzerinden Körfeze akıtılması Almanya'nın tasarrufu içindedir. Süreçte, İran'ın sömürgeci olan Güney Azerbaycan ile Azerbaycan arasındaki toplumsal bağlar ile İslam kullanılarak petrol boru hattı üzerinde İran'ın dolayısı ile de Almanya'nın payının artırılması yatmaktadır. Olgu emperyalist AT ile Amerikan emperyalizmi arasındaki örtülü çatışmanın bir ifadesidir. Diğer yandan Kafkas boru hattının Ermenistan üzerinden Kuzey Kürdistan'dan geçirilerek Ceyhan'a akıtılması ise ABD miğferli çıkarları temsil etmektedir. Proje-hem biçimiyle Türkiye'nin % 1.5 olan payını % 5 artırarak % 6.2'ye tamamlarken talep olarak Kürdistan'daki savaşın makul talepler içinde kültürel kimlik ile radyo-Tv ve Kürt dili üzerindeki 70 yıllık yaşağın kaldırılarak başta eğitim olmak üzere kullanımını sağlamak Kürt sorununu "çözmek" olarak tasarlanmaktadır. Ancak, her iki yol üzerinde temel engel ve istikrarsızlığın kaynağı olarak Kürtler durmaktadır.

Tarih gündemine giren sorunları çözer. Esas olan çözüme önerilen programların nitelikleridir. Ortadoğu adil kalıcı bir barışın yolu üzerinde duran ve demokratik bir Türkiye, Irak, İran ve Suriye için tek yol Kürdistan'ın Askeri İşgalden arındırılması, Bağımsız-Birleşik-Demokratik Kürdistan'dır. Bu olgu çözümlenmeden "barış", "kardeşlik" gibi kavramların hayat bulması mümkün görülmemektedir.

Sonuç olarak

Bir bütün halinde Ortadoğu'nun sorunları kağıt üzerinde dahi çözümü mümkün olmayan bir yerdedir. "Yeni Dünya Düzeni" bu sorunları çözecek yetenekte değildir. Bugün bölge devletlerinin birbiriyle rekabetini belirleyecek en önemli unsur emperyalist "çözümlere" gösterilecek bağımlılıktan geçiyor. Esas itibarıyla sorunların çözümünde kullanılacak model, aynı zamanda çözümsüzlüğünde kaynağı olacaktır.

Seyit Fırat

SÖMÜRGEÇİLİĞİN PSIKOLOJİK SAVAŞ VE IDEOLOJİK- KÜLTÜREL HEGEMONYA AYGILARINA BİR DARBE ! MED-TV UMUTLA KARŞILANDI

Uydu kanalıyla tüm Avrupa ve Ortadoğu'ya yayın yapabilen ilk Kürt TV'si MED-TV 15 Mayıs 1995'den itibaren deneme yayınlarını tamamlayarak normal programına başladı.

Böylece sömürgeçilerin, "Kürtlere kendi dillerinde Radyo-TV izni verelim mi, vermeyelim mi?" tartışmaları; Kürtler kendi yaratıkları olanak ve mücadeleleriyle bir mezviyi daha kazanmış oldular. Büyük bir tavizmiş gibi yürütülen oyalama ve tartışmalar da anlamsız hale geldi.

TC Medyasının 12 Kanal ve 24 saat yayın yapan -ki buna yerel istasyonlar dahil değil- yayın gücü karşısına; dört saatlik ve tek kanal da olsa bir direniş hattının açılmış olması bile onları korkutmaya, ürkütmeye yetti. Çünkü, yalana ve manipülasyona dayalı habercilik ile, çok yönlü bir kültürel saldırganlık ve siyasal

düşmanlık, hedef kitle bakımından sınırlandırılmış olmaktadır.

MED-TV'nin yayına başlaması bu nedenle halk arasında sevinç yarattı. Her kesimden yoğun ilgi, bir anda çanak anten satışlarında patlamaya yol açtı. TC ise, MED-TV'yi engellemek için diploması ve mafyavari yöntemlerinden sonuç alamayınca, teknolojiye savaş açtı ve çanak anten kullanımını engellemek için şiddet kullanıyor. Bu bile ne denli rahatsız olduklarının bir göstergesi.

MED-TV Eutelsat 2F2 uydusundan 11.575 V Frekans üzerinden saat 20-23 arası yayın yapıyor.

Dergimiz MED-TV'ye yayın hayatında başarılar diliyor.

1 Haziran 1995 tarihinde Med TV "Rojev" programında çeşitli Kürt örgüt temsilcileri ile söyleşiler yeraldı. Bu arada MED-TV yayıncılarına ilk ciddi eleştirilerden biri PRK/Rizgarî Polit Büro Sözcüsünden geldi. Almanya temsilciliğimizin. Polit Büro sözcüsü ile yapmış olduğu röportajı okuyucularımıza sunuyoruz.

Konuşması kesilerek sansüre uğratılan PRK/Rizgarî Polit Büro Sözcüsü E. Alan: "MED TV'NİN SANSÜRCÜ TUTUMUNU PROTESTO EDİYORUZ "

S.Rizgarî: Sayın Alan, PKK Genel Başkanı Sayın A. Öcalan'ın 23 Mayıs 1995 tarihinde Router Haber Ajansı aracılığıyla, ateşkes ve siyasi çözüm için yapmış olduğu çağrı üzerine, Med TV'de çeşitli örgüt temsilcilerinin görüşlerine yer verildi. Bu konuda sizin de kısa bir açıklamanız oldu, ancak, oldukça kısa olduğu için yoruma açık bir demec izlenimi yarattı bizde. Bu nedenle Med TV'nin sorularını tekrarlayarak, bu konudaki görüşlerinizi alabilirmiyiz?

E.Alan: Evet röportajın bütünü ben de izledim. Sizin de dediğiniz gibi yoruma açık bir röportaj. Sorunuzu yanıtlamadan önce Med TV röportajı ile ilgili birkaç şey söylemek istiyorum. **Birincisi;** vermiş olduğum demec bir veya bir-buçuk dakikalık kısa bir demec değildi. **İkincisi;** muhtevası bir cümleye sıkıştırılacak gibi hiç değildi. Med TV'nin neden böyle bir uygulama yaptığını anlamış değilim. Bilindiği gibi Med TV henüz deneme yayınları yapmaktadır. Bu açıdan, yani yeni bir kurum olma özelliği nedeniyle teknik yetersizlikleri maruz görülebilir. Çünkü, biz Kürdistanlılar ilk defa böyle bir aracı kullanıyoruz. Kadro ve teknik açıdan profes-yonelleşmesi zamana bırakılmalı. Ancak, benimle yapılan röportajı teknik yetersizliklerle açıklamak mümkün değil. Parti olarak bizimle röportaj yapma talebi Med TV'den geldi ve beş dakika ile sınırlı olduğu önceden bildirildi. Biz de buna uyduk ve beş ile yedi dakikalık bir demec verdik. Her ne hikmetse diğer yazar, kurum ve örgütlerin görüşleri net ve uzun, hatta kendi belirledikleri zaman sınırlamasını kat kat aşarken bizim görüşlerimiz hem zaman açısından, hem de muhteva açısından sansüre uğratılmıştı. Doğrusu bu kadarını hiç beklemiyordum. Bu durum parti olarak bize bir zarar vermez. Çünkü biz görüşlerimizi kamuoyuna her zaman açma olanağına sahibiz. Yani görüşlerimiz bilinmektedir. Bu durum Med TV'nin bir ayıbidir ve onun düşünmesi gerekir. Biz Kürdistanlıların, Türk Medyasında görüşlerimizin nasıl çarpıtıldığı ve sansüre uğratıldığı bilinirken, Med TV gibi Kürdistanlıların ilk kez ulaştığı bir kurumun alabildiğine demokratik

olması gerekirdi. Görüşlerimize getirdiği sansür nedeniyle Med TV "Rojev" programı redaksiyonunu kınıyorum. Med TV şunu iyi bilmelidir. Bütün Kürdistanlılar aynı şeyleri düşünmek ve söylemek zorunda değildiler. Eğer böyle olsaydı her örgütten ayrı ayrı görüş alamaya gerek olmazdı.

S.Rizgarî: Sayın Alan neydi bu sansüre uğratıldığını söylediğiniz görüşleriniz, açıklayabilmisiniz?

E.Alan: Med TV'ye vermiş olduğum demeci bire bir aynı cümlelerle aktarmam olanaklı değil. Ancak, orada verdiğim demecin muhtevasına bağlı kalarak görüşlerimi belirtmek istiyorum.

PKK Genel Başkanı Sayın Öcalan'ın Router ajansı ve Med TV aracılığıyla siyasi çözüm için ateşkes önerisinin olduğunu öğrendik. Bilindiği gibi bundan önce de ateşkes gündeme gelmişti. Sonuçlarını hep birlikte izledik. Ateşkes süreci boyunca Türk devleti yüzlerce insanımızı katletti. Buna rağmen ateşkes ve siyasi çözüm üzerine dünya dengelerini de hesap ederek tartışılabilir, öneriler gündemleştirilebilir.

Bilindiği üzere son yıllarda siyasi çözüm önerileri sıkça tartışma gündeminde. Sorun bir Kürt sorunu olarak gündemleştiriliyor ve ısrarla Türkiye'nin bir iç sorunu olarak ele alınıyor. Türkiye'nin anayasası ve misak-millî sınırları içerisine sıkıştırılmaya çalışılıyor. Yani, sorun Kültürel Haklar temelinde ele alınıyor. 50 bin nüfuslu ülkelerin dahi bağımsızlıklarına kavuştuğu yüzyılımızda, bu program, 35-40 milyonluk bir potansiyeli taşıyan Kürt ulusu için pek anlam ifade etmiyor. Çünkü bu Kürdistanlıların programı değildir. Bu yeni dünya düzeninin bize dayattığı bir programdır.

Sorunun adını doğru koymak gerekir. Sorun Kürt sorunu değil, Kürdistan sorunudur, kültürel haklar sorunu da değildir. Bir ulusun sömürgeci boyunduruğundan kurtulabilmesi sorunudur.

Siyasi çözüm önerilerinin de biz Kürdistanlılar için bir sınırı olmalıdır. Bunun sınırını çizerseniz; bağımsızlıktan, otonomiye kadar tüm çözüm önerileri tartışılabilir. Bir

taraf olarak Kürdistanlılar tartışma sürecinde mutlaka olmalıdır. Bunun aşığındaki öneriler milyonlarca kanı pahasına sürdürülen mücadeleyi heder etmekten başka bir anlam ifade etmez.

Özetlersek;

Bağımsızlıktan, otonomiye kadar tüm ara çözüm önerileri tartışılabilir, tartışılmalıdır. Masaya oturmamızın şartlarını da oluşturmamız gerekli.

Bu şartları sıralarsak;

Birincisi; TC, Kürdistan'da gerillaya ve ulusumuza karşı yürüttüğü katliamları şartsız durdurmalıdır.

İkincisi; Türk ordusu Kürdistan'dan çekilmelidir.

Üçüncüsü; Ateşkes uluslararası gözlemler tarafından denetlenmelidir.

Bize göre TC bizim anladığımız siyasi çözümden yana değildir. Bunun için öncelikle militarist politikalarından vazgeçmelidir.

Burada şunu da belirtmekte yarar var. Kuzey Kürdistanlı örgütler arasında mutlaka ulusal birlik oluşturulmalıdır; bunun da yolu Kürdistan Ulusal Demokratik Cephe'sinin oluşturulmasından geçer. Tek bir ses halinde mücadelemize diplomatik siyasi mevziler kazandırmak daha olanaklı olacaktır.

Bu noktada, Sayın A. Öcalan'ın çağrısına evet ya da hayır olarak cevap vermek oldukça güç. Siyasi çözüm için yapılan bu çağrıların, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Güçleri'nin tümünü kapsayan ve kurumlaşmış yapılar tarafından yapılmasından yanayız. Çağrılarında yukarıda sıraladığımız ön koşullara dayanması gerekir. Böyle bir yol izlenirse siyasi çözüme gitmemizde, siyasi çözümü dayatmamızda daha başarılı olacağımız kanısındayız.

S.Rizgarî: Sayın Alan sorularımızı yanıtladığınız için size teşekkür ediyoruz.

E.Alan: Ben teşekkür ederim.

Stërka Rizgarî/Almanya

TOPLUMSAL HUKUK ARAŞTIRMALARI VAKFI

● *Toplumsal Hukuk Araştırma Vakfı'nı tanıtır mısınız? Vakfınız hangi ihtiyaçtan doğdu?*

●● Kurumumuz 45 avukat tarafından kuruldu. Kurucularımızdan biri daha sonra öldürüldü. **Av.Medet Serhat.** Kurucularımız çoğunlukla İstanbul'dan. Ayrıca, İzmir ve Ankara'dan da kurucularımız var. Ekim 1994 tarihinde Vakfımız tescil edildi. Resmi gazete de yayınlandı. O tarihten bu yana da tüzel kişilik olarak da faaliyetini sürdürüyor. Yani, Vakıf mesleki konularımızdan kaynaklanan ihtiyaçtan doğdu. Hukuk alanında bir boşluk vardı. Bu boşluk nasıl doldurulabilir gibi bir çalışma sürecinin sonucunda -iki-üç yıl süren bir tartışma süreci sonunda-, arayış sürecinin ürünü olarak doğdu. Ve böyle bir yapılmaya gidilmesinin temel nedeni; hukuk alanında yaşanan sorunların daha kurumsal, daha üst düzeyde ele alınması, bu konuda akademik düzeyde bir takım çalışmalar yapılması gerektiği olarak söylenebilir. Yoğun olarak zaten Türkiye'de siyasal davalara giren insanlar tarafından kurulduğu için hukukun bu alanında karşılaştığımız sorunları esas olarak önümüze aldık. Ama bu amaçlarımızdan yalnızca biri. Çalışmalarımızda esas olarak, hukuk alanında daha çağdaş bir hukuk anlayışının yerleştirilmesi, Türkiye'de siyasal yapının idari, hukuksal yapının rejimin bir bütün olarak çağdaş değerler etrafında yapılandırılması bu yapılırken de Türkiye'nin temel sorununun bu eksen etrafında çözüm noktalarına ulaşması hedeflendi.

Hukuk alanında yaşanan sorunlar çok yoğun ve çeşitli. Ama biz küçük toplumsal sorunlar altında yatan temel nedenlerle uğraşmayı doğru buluyoruz. Ayrıntılara takılmak gibi bir sorunumuz yok. Kurum olarak dernek, vs. bildiğimiz alışageldiğimiz kurumlaşmayı tercih etmedik. Popüler kurumlaşma anlayışının ötesinde bir amaçla bunu seçtik. Daha çok çalışabilen üretebilen bir kurum olmasını istedik. Bu nedenle Vakıf oluşturuldu. Vakıf olarak yapı olarak daha farklı çalışma tarzı gerektirir. Yani günlük bir periyotdan çok, uzun vadeli çalışmalar yapabilen bir kurum anlayışı. Dernekler daha çok güncel talepler çerçevesinde yapılan örgütlenmelerdir. Bu anlamda günlük işlerle daha çok uğraşan ve üyelerin aktif katılımını gerektiren yapı.

● *Kurumunuzun ulusal niteliği varmı? Varsa açar mısınız?*

●● Bu soruya evet veya hayır gibi bir yanıt vermek zor. Gerçekçi yanıt vermek gerekirse, peşinen evet ya da hayır demek

doğru değil. Siz kendinizi nasıl tanımladığınızdan öte, yaptığınız şeyin niteliği esas olarak sizi belirler. Bu açıdan TOHAV'ın ulusal bir kurum niteliğinde olduğunu peşinen söylemek doğru değil. Bu birazda belirli yapının getirdiği bir şey. Çünkü, Türkiye'de biliyorsunuz, Kürterin kendi ulusal demokratik hakları çerçevesinde, legal platformda bir araya gelmeleri, örgütlenmeleri ve bu noktada taleplerini somutlaştırmaları mümkün değil. Dolayısıyla mevcut verili hukuk sisteminin yasalite olanağı vermediği bir alanda bu yokmuş gibi bir nitelemeye gitmek yanlış olur.

Ulusal kurum nedir? Ulusal düzeyde çalışmalar yapan, ulusal ölçekte belli düzeyde çalışmalar yapan bunu talepleştiren, formüleştiren, sunan, bu konuda kamuoyu oluşturmaya çalışan bir yapı olmak durumunda. Bizim bu böyle bir niteliğimizin olması söz konusu değil. Bu anlamda ulusal bir kurum olma niteliğimiz yok, direkt tanımlanabilecek niteliğimiz yok. Ama şu anlama da gelmiyor. Yani böyle bir olanak ya da çerçeve yok deyip yapacağınız işler farklı şeyler olacak, hayır. Biz Türkiye'de mevcut siyasal ve hukuksal yapının Kürterleri yok sayan, Kürterin ulusal demokratik taleplerini, barışçıl taleplerini yok sayan yapısının değişmesi gerektiğine inanıyoruz. Bunun hukuk düzeyinde mücadelesini uygun araçlarla yapılması gerektiğine inanıyoruz.

Bu anlamda yalnızca çalışmaların Türkiye'de büyük bir anlam taşıyacağına inanıyoruz. Özellikle Kürt sorunu konusunda büyük bir anlam taşıyacağına inanıyoruz. Dolayısıyla eğer olanaklar elverirse Türkiye'de demokratik rejim oluşursa,

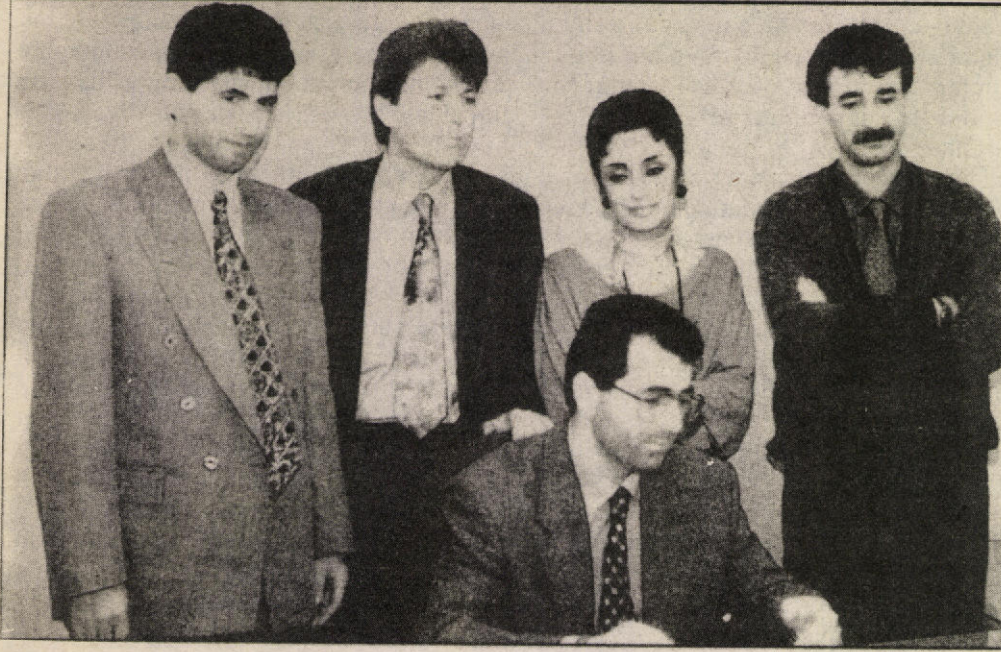
Kürtlerin ulusal demokratik hakları kabul görürse, Türkiye'nin siyasal hukuksal yapısı buna uygun olarak şekillenme şansı bulursa, belki o süreçte bizde öyle bir kurum olma dönüşümünü sağlamış olacağız. Daha çok ulusal kurumlaşmanın ön kurumsallaşması olarak değerlendirilebilir. Birde pratikte yaptığımız işler bakımından böyle bir işlevi olduğu ortaya çıkıyor. Daha çok insan hakları ihlalleri alanında hukukun çiğnenmesi düzeyinde bir çaba içerisinde olduğumuz için, yoğun olarak da Kürt soruna eksenli olarak insan hakları ihlali yaşandığı için, diğer alanlarla birlikte bizim karşı karşıya kaldığımız bu alandaki açmazlar bizi ister istemez bu konular etrafında derinleşmeye yoğunlaşmaya itiyor. Bu yönüyle de tabii ulusal bir kurumlaşmadır denebilir. Biraz önce belirttiğimiz gibi, kendini tanımlamadan öte yaptığımız işin önemi ön planda. Yani, ulusal kurumsunuz dersiniz hiçbir şey yapamazsınız. Bir isimden ibaret kalır. Ama böyle bir iddia ile ortaya çıkmazsınız. Yaptığınız her şey o kurumlaşmaya hizmet eder. O kurumlaşmanın gereklerine hizmettir. Bence bu daha anlamlı.

● *Çalışma programınız hakkında bilgi verirmisiniz?*

●● Biz esas olarak birkaç yönlü çalışma yapmak durumundayız. Türkiye'de hukuk düzeninin önüne geçilmesi gerekiyor. Kürter açısından özellikle.. Hukuk mevzuatının bu anlamda toparlanması, derlenmesi gerekiyor. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte hatta Cumhuriyet öncesi süreçle birlikte, ulaşabildiğimiz ölçüde toparlanması gerekiyor. Bu anlamda ciddi bir çalışma yapıldığını bilmiyorum. Daha çok sosyal-siyasal düzeyde çalışmalar sözkonusu geçmişten bu yana. Bunun derlenip, kavranması açısından önemli bizce. Türkiye'de, siyasal rejimin şekillenmesinin kavranması için belleğin yaratılması gerekiyor. Bir diğeri, yaşanan hak ihlallerinin hukuksal olarak güncelleştirilmesi gerekiyor. Örneğin, işkence konusunun güncelleştirilmesi gerekiyor. Bu konuda Türkiye'de iç hukuk ve uluslararası hukuk açısından yapmamız gereken şeyler var. Öte yandan panel, oturum, sempozyum benzeri akademik çalışmaların alt yapısını oluşturmaya çalışıyoruz. Periyodik olarak yayın faaliyetleri oluşturabilirsek, çalışma programımız içerisinde bir de mesleki dayanışma, örgütlenme ve mesleki örgütlenme alanında sorunların aşılması gibi bir çalışma programımız var. Orta vadede, uzun vadede.. Tabii bu daha da genişletilebilir.

● *Bilindiği gibi Kürt ulusu sömürgeci devletler nezdinde "potansiyel suçlu" olarak görülmekte. Bu "potansiyel suçlu"luk Kürt*

Vakıf Yönetim Kurulu bir arada

nukukçuları için de geçerli. Kürt meslektaşlarımız kaçırılıyor, katlediliyor, zindanlara atılıyor. Bu devlet terörü karşısında Vakfınız nasıl bir politika izleyecek?

●● Bize münhasır bir politika izlenmesi sözkonusu olamaz. Biz daha çok bu konuda, özellikle meslektaşlarımıza yönelik baskılar konusunda, Türkiye'de hukukun karşı karşıya kaldığı ihlaller konusunda geniş kamuoyu oluşturma yapabiliriz. Kamuoyunu oluşturma bizim öncelikli çalışmalarımız arasında. Şu anda yaptığımız şeylerden biri de bu. Kurucularımızdan birinin karanlık güçler tarafından öldürülmesi, bu olayın öncesinde ve sonrasında avukatlara yönelik baskı, sindirme ve katletme olguları da bizi bu konuda duyarlı olmaya iten bir husus. Tabii bunun tek başına bizim tarafımızdan üstesinden gelineceği söylenemez. Sorunun doğru kavranması için daha ciddi çalışmalar yapabiliriz. Uluslararası düzeyde, özellikle hukuk alanında mesleki dayanışmanın bir gereği olarak ilginin bu noktaya toplanmasını sağlamaya çalışıyoruz. Türkiye'deki mevcut anti-demokratik, baskıcı rejim her alanda olduğu gibi hukuk alanında da etkilerini gösteriyor. Toplumun her kesiminden düşünen, üreten insanlara gösterdiği tavır hukukçulara da gösteriyor. Savunma mesleği icra edilirken, bu mesleğin icra edilmesinden doğan bedellerle, devlet hukukçuları hiçbir zaman sevmez. Hak, hukuk arayan insanları sevmez, Kürtlerin hak ve hukukunu arayan insanları hiç sevmez. Ne yapar? Nesneliz iddialarla suçlar, gözaltına alır, yargılar, cezalandırır. Bunu yeterli görmüyorsa kaçırır öldürür. Bu bizim camiamız açısından da söz konusu. Ama olayı tek başına bu boyutta görmek yanlış olur. Bir bütün olarak toplum üzerinde, halkın üzerinde olan baskının bir parçası. Bizim bu konuda yapacaklarımızda bu baskının ortadan kaldırılması yöneliktir. Çalışmalarımız belki yoğun bir kamuoyuna lanse olmuş çalışmalar olarak görülüyor, ki öyledir. Öncelikle bu alanda çok daha sonuç olmaya yönelik çalışmaların yapılması gerektiğine inanıyoruz. Olanaklarımız elverdikçe meslektaşlarımızın hukuki davalarının izlenmesi ya da dosyalarının takip edilmesi gibi

yardım ve dayanışma temelinde çalışmalar yapıyoruz. Bu alanda, uluslararası düzeyde, ülke içinde enfemasyonu sağlamaya çalışıyoruz. Dünyanın bu alanda da gözünü, kulağını açmaya çalışıyoruz. Devlet terörünün ortadan kalkması, sona erdirilmesi yalnız bizim karşı çıkmamızla mümkün değildir. Ancak, hukuk alanında bize ne düşünüyor yapıyor. Bundan sonra da bu konuda ciddi şeyler yapacağız.

● **TOHAV Kürdistan'ın herhangi bir kentinde değil de neden İstanbul'da kuruldu? Kürdistan'da şube açmayı düşünüyor musunuz?**

●● Bu özel bir neden değil. İnsanlar nerede örgütlenme ihtiyacı duyuyorsa orada örgütleniyorlar. Ya da başarabiliyorlarsa, ortamı yaratabiliyorlarsa orada örgütleniyorlar. İstanbul'da kurulmuş olmasının özel bir nedeni yok. İstanbul'daki hukukçuların konuşup, düşünüp, tartışmaları bir olay. Burada kurulmuş olması da oldukça doğal, yani biz burada düşünüp bu olayı başka yerde gerçekleştiremedik. İstanbul'da konuşup, düşündük, tartıştık, epey bir tartışma süreci yaşadık. Zengin bir tartışma süreci yaşadık. Doğal olarak kurumlaşma kararı aldığımızda da bunu burada yapmaya çalıştık. Ama biz bunun İstanbul'la lokal bir düzeyde kalmasına da inanmıyoruz. Yani burada kurduk, hep burda olur diye düşüncemiz yok. Bu nedenle ulaşabildiğimiz, görüşebildiğimiz insanlarla yoğun bir diyalog süreci yaşandı. Ankara ve İzmir'den de bu anlayış çerçevesi içerisinde olan meslektaşlarımız kurucu oldular. Ama şunu belirtmek gerekiyor. Kurumumuzu oluşturma sürecinde oldukça zorlandık. İnsanları bu konuda ikna etmek ya da insanların kafalarındaki düşünceyi hayata geçirmeye yöneltmek çok zor bir şey. Bu anlamda yoğun ve zorlu günler yaşadık.

Vakfımız İstanbul'la sınırlı olmayıp, diğer alanlarda da kurumlaşma gibi bir düşüncesi var. Ama bu biraz da nerede kurmak istiyorsak, oradaki ihtiyaçtan kaynaklanacak bir şey. Örneğin, biz Diyarbakır'da şube açmayı, ya da temsilcilik açmayı düşünürsek, orada bunu yapacak insan bulamadığımızda anlamsız olur, bu düşünceyi hayata geçiremezsiniz. Şu

ana kadar olağanüstü koşullarında dayatmasıyla Vakfın merkezinin dışında şube ya da temsilcilik düzeyinde bir yapılaşma isteği ile karşılaşmadık. Ancak, önümüzdeki süreçte olur. Vakfımızın kuruluşunda öngördüğümüz yapılaşma sistemide bunu gerektiriyor. Şube ve temsilcilikler aracılığıyla yaygınlaşmayı, örgütlenme alanında düşünüyoruz. Örgütlenme arayışlarıyla karşı karşıya değiliz. Şu haliyle merkezimiz talepleri karşılayacak düzeyde. Ama kapasitemiz artar, talep artar bunu bir merkezde karşılamak zorlaşırsa, doğal olarak onu taşımakta gerekecek.

● **Uluslararası Hukukçular Birliği, Sınır Tanımayan Avukatlar Birliği ve diğer uluslararası mesleki kurumlarla ortak çalışmalarınız var mı?**

●● Uluslararası düzeyde yoğun ilişkiler yaratmış durumdayız. Özellikle mesleki kuruluşlarla çeşitli kuruluşlarla çok ciddi ortak çalışma yaptığımız söylenemez. Daha çok e n f o r m a s y o n , dayanışma, karşılıklı bilgilendirme düzeyinde bir çalışma zemini yakalamış durumdayız. Tabii bu bir süreç işidir. Alt yapı oluştuğça ilişkiler sıklaştıkça, ortak çalışmalar sergilenmesi m ü m k ü n d ü r . Hedeflerimizden biri de budur. Bir karşılıklı süreçtir. Zamanla bu ilişkilerin bizi uluslararası düzeyde de ortak çalışmalar yapmaya iteceğini düşünüyoruz. Zira yaşadığımız sorunların niteliği de bizi bu alana doğru götürecektir. Şu anda ortak bir çalışma, somut bir çalışma yapıyoruz demek doğru değil. Bir proje bir şey hayata geçirme anlamında ama kurduğumuz ilişkiler aracılığıyla önümüzdeki süreçte bu tür çalışmalar olacağına inanıyoruz.

● **Özellikle Kürt hukukçularına bir mesajınız var mı?**

●● Tabii var. Kürt halkına bir mesajımız var. Kürtler sistem ne

TOHAV

kadar kendilerini dışarıya itse de her alanda demokratik düzeyde örgütlenmek zorundalar. Kendi sorunları ve genel olarak diğer sorunlar anlamında bunun kavgasını vermek zorundalar. Buna hukukçular da dahil. Kürt hukukçularının bu anlamda özel görevleri de var. Örgütlenme anlamında sorunlarını kendi halklarının sorunlarını, talepleştirme bakımından özel bir görevleri var. Ortak bir dayanişmanın yaratılması gerekiyor. Vakıf zaten böyle bir şeye de aday. Yani ortak bir enformasyon merkezi olma, ortak bir bilgilendirme, bilginin toplanıp-dağıtıldığı bir merkez olmaya aday. Vakıfa yakından ilgi göstermeleri gerektiğine inanıyoruz. Çünkü vakıf bizim ya da başkalarının malı değil. Şahsımızla başlayıp bitecek bir oluşum da değil. Biz bir süreç başlattık. Omuz verilmesi gerekir. Kendine ait olan şeylerin kalkması gerekir. Bu yapılamıyorsa buldukları alanda örgütlenme arayışı içerisine girmelidirler diye düşünüyoruz.

● *Demokratik kitle örgütleri, kurum ve kuruluşlardan beklentileriniz nelerdir?*

●● Bizim herhangi bir beklentimiz söz konusu değil. Demokratik kitle örgütünden herşey kastedilir. Partiler, sendikalar, dernekler, özel bir beklentimiz yok. Türkiye'de demokratik mücadelenin çok daha disiplinli, çok daha tanımlanır şekilde yapılması gerekir. Büyük bir kargaşa yaşanıyor bu alanda. Herşey birbirine karışmış bir durumda. Kimin ne zaman nerede ne yaptığı belli değil. Demokratik kitle örgütlerinde kurum ve kuruluşların da durumu bu. Sınırlar net değil. Yapılan şeyler net değil. Talepler net değil. Ne istedikleri net değil. Herşeyle uğraşmış gibi geliyor bu kuruluşların, oysaki hayır. Her kurum kendi alanında yetkinleşse, kendi alanında

kamuoyu oluşturmaya çalışırsa, kendi alanında etkili olmaya çalışsa ve bütün bu kurumlar bir araya çeşitli biçimlerde gelebilseler, çok daha anlamlı şeyler yapılabilir. Türkiye'de demokratik kitle örgütlenmesinin kendisinin bir sorgulanması gerekiyor. Bu kurumlar tarafından özellikle işlevsel olarak tanımlanması gerekiyor. Neler yapılabilir? Olanakları, imkanları nedir bu kurumların? Neler yaptığında daha verimli olabilir, sonuç alabilir? Nelerle uğraşmamaları gerekir ya da dolaylı olarak uğraşmaları gerekir konusunda büyük bir kargaşa var. Hem pratikte kargaşa var, hem de teorik olarak bir kargaşa var. Bu alanda bir netlik sağlanmalı öncelikle, bir de dayanışmanın büyük ölçüde gerçekleşmesi gerekir. Türkiye'de yaşanan bireyselleşmenin bu kurumlar alanında da yaşandığını görüyoruz. Kendilerine ilişkin birşey olmadımı pek de fazla duyarlı olmuyorlar.

Türkiye'de demokratik sistemin zorlanması açısından ortak demokrasi kültürünün, bilincinin ve kurumsallaşmasının yaratılması açısından ortak sorumluluklar nedir dendiğinde çok fazla duyarlı olduğu söylenemez. Bu anlamda bizim özel bir beklentimiz yok kurumlardan. Ama biz, bizimle ortak amaçlar güden, bizim çalışmalarımızla kendisini ilgili sayan, bu konuda bize verecek birşeyi olan, ya da bizim kendilerine verebileceğimiz birşey olduğuna inanan herkesle dayanışmaya ve biraraya gelmeye hazırız. Sorunları konuşmaya hazırız. Biz de bunu yapmaya çalışıyoruz diğer kurum ve kuruluşlarla.

● *Son olarak dergimiz kanalıyla iletmek istediğiniz mesajınız var mı?*

●● Elbette. Derginizin hangi koşullarda çalıştığını yakından biliyoruz. Nasıl güçlüklerle yayın hayatını sürdürdüğünüz, karşı karşıya bulunduğu zorlukları, güçlükleri, böyle bir dergi çalışmasının Türkiye'de neye mal olduğunu çok iyi biliyoruz. Bu anlamda öncelikle derginize, çalışanlarına başarılar diliyoruz zor koşullarda görev yapıyor. Çok büyük bedeller ödenerek yapılan bu çalışma için de, özünde verilmesi istenen mesajın şu olması gerektiğine inanıyoruz. Herşeye rağmen bizler bulunduğumuz alanları çok iyi korumak, muhafaza etmek zorundayız. Bu alanları, çok iyi değerlendirmek zorundayız. Bu alanlarda örgütlenmek zorundayız. Sistem her ne kadar bizi bu konuda büyük ölçüde engellemeye çalışıyorsa da bunlarla da boğuşarak kurumsallaşmak, taleplerimizi ortaya dökmek zorundayız. Kendi halkımızın, insanlarımızın, bir bütün olarak bütün insanlığın daha iyi koşullarda yaşayabilmesi için yaşamın her alanında örgütlenmemiz gerekiyor, mücadele etmemiz gerekiyor. Bunun bedelini ödemeye hazır olmamız gerekiyor ve Kürtlerinde bu çerçevede kendi kurumlarına, çalışmalarına büyük önem

vermeleri gerekiyor. Hiçbir biçimde bu alanın küçümsenmemesi gerekiyor. Kurumsallaşma çabalarının, ortak amaçlar doğrultusunda gerçekleşebilmesi için sıkı bir diyalogun, ilişkinin, işbirliğinin yaratılması gerekiyor. Basın alanında, siyasal mekanizmalar alanında, legal-siyasal mekanizmalar alanında, diğer mesleki-akademik çalışmalar alanında ortak bir çalışma, ortak bir kurumsallaşma bilincinin hayata geçmesi gerekiyor. Çünkü her yerde onlarca kurumsallaşma arayışı söz konusu. Ama bu kurumsallaşma arayışlarının hiçte bir araya gelip ortak şeyler yaptığını göremiyoruz. Acı olan bu. Herkes kendi örgütlenme, kendi kurumsallaşmasını yaratmak çabası içerisinde. Ve çok da uzun ömürlü olmuyor. Özellikle 12 Eylül'den sonra 6-7 yıllık son dönemlerde de görüyoruz. Onlarca dernek kuruldu. Onlarca kurumsallaşma çabası oldu. Ve bunlar kendi-

Kürtler, sistem ne kadar kendilerini dışarıya itse de her alanda demokratik düzeyde örgütlenmek zorundalar. Kendi sorunları ve genel olarak diğer sorunlar anlamında bunun kavgasını vermek zorundalar. Buna hukukçular da dahil. Kürt hukukçularının bu anlamda özel görevleri de var. Örgütlenme anlamında sorunlarını kendi halklarının sorunlarını, talepleştirme bakımından özel bir görevleri var. Ortak bir dayanışmanın yaratılması gerekiyor. Vakıf zaten böyle bir şeye de aday.

leriyle daim olarak kaldılar. Şu anda ortak bir demokratik bilincin oluşmadığını görüyoruz Kürtlerde. Bunun nedenlerinden biri de bu yandır. Kurumsallaşma tarzları, ortak demokratik mücadele anlayışı kültürü yaratılmadığı içinde çok zorlanıyoruz. Baskılara karşı göğüs germe, hak arayışı konusunda sistemi değiştirme, zorlama konusunda çok büyük zorluklarla karşı karşıya kalıyoruz. Bu kadar baskı bu kadar dayatmaya rağmen ortak bir dayanışma zemini yaratamamış olmamız, hele görünürdeki insanlar olarak büyük bir acı. Bu noktada yapmamız gereken çok şey var. Asıl olarak da okuyucularımızın bu alanda daha duyarlı olacağına inanıyoruz. Sizlerinde olacağını biliyoruz zaten.

● Bu söyleşi için çok teşekkür ederiz.

NOBEDARÊN ÇIYAYAN

Dewlet li henber êrişên gerilla zora xweya li ser şewitandin û valakirina gundan bêhtir dike. Roj nîne ku gundek an deverê li Kurdistanê nayê bombekirin û şewitandin; bi mabesta ku ji gerilla pişgirtiya lojistikê dikin. Di raporên Komalayên mafên mirovan de jî diyar bû ku wê salê jî nêzikî 1500'ê zedetir gund bivî avayî hatin valakirin. Li henber van hêmu kirinan, êrişên gerilla li henber hêzên leşkera çedibin. Gerilla di şerda bi êriş û livbaziyan xwe artêşa dagirker bi paş ve dixê û riyên Kurdistanê jî hêzên dewletê ji cardevanan û xayînan re edî asê bûne. Tekoşîna neteweyî bi rengê geş didomîne. Tekoşîna ku îro gerilla pêk tîne hemu hevî û xeyalên kedkaran di pesîra wan de dihêle. Ji ber ku wê yekê ye nava dilê sermeyandar û serdestan diqetîne.

Şoreşa kurdistanê îro jî herdemê betir bilind û fireh bûye. Di pratigêda hêzên çekdar ên Kurdistanê di cîhekî bi rumet û bilind daye. Bi zedetîya xwe û gêmasiya xwe îro di dilê gelê Kurd de textekî granbûha demizrandine.

Pêvajoya îroyîn ku gelê Kurd têdaje pir nazik û girîng e. Ber wê yekê berpirsiyarekî mezin li ser milê hêzên siyasîyên radikâl û şoreşger de ye. Dîroka Kurdistan bi xwîn tê nivisandin. Çerxa rizgarîyê dizivirîne. Zivirandina vî çerxê de para herî mezin yê hêzên siyasî û çekdar **ERNK û YRNK** û yên din e. Gelê Kurd bewer û hevîdar e ku wê şerê bi van hêzên çekdar Kurdistanê rizgar bike; Çekên gerilla heviyên gelê Kurd e. Emniyeta gelê Kurd jî bivan çekan e, gerilla xwe bê sîllah nake ordiyên dagirker xwe tu caran xwe naveşkilîne, bila tu kes van xeyalan xwe re çeneke. Ev şer û plingên welatparêz û şoreşger astengên ber programên xwe, wê mîna kayê benderê babikin û hêzên xwînm xijên Tirk û yên din ji welatê xwe havejin.

B.Zinar

SORGULA NETEWÎ

Îro tu ev gul û bîhar û çiçekî
Hav baxê behîştê, evîniyê yekî
Piroza mirada, dilê min tu yarî
Bihara jîneyî, tenê şox û şengî

Ji dûr û nîzing ez, dignînim te silav
Hav birh û çavên te hilat bo min ev tav
Şewqê jê da Cudî, Herekol û çirov
Ew munzor û zaxroz, ketine wî rengî

Dest bavje destê min, zû min bigerîne
Ew bejn û bûlû te, gelekî şêrine
Nextê te girani, tevde xwîn şîne
Şev û roj badkim te çimatu deynakî

Ronahya zozanê, çiyaên bilindi
li va şerhildana, serê taca Kurdî
Hav hemî rinda de mim ti yar negandî
De bêje min bêje, tu rojî yan stêrkî

Ev xeml û xelata, welatê min tuwî
Cîwanî, xweş yarî, sorgula netewî
Ne heyvi ne stêrkî, ev roja bedewî
Lo ma Dilpêt Jêli, ji te pir hezdikî

Dilpêt Jêli

BURJUVA YARGI DEĞERLERİ VE KADININ ÖZGÜRLEŞMESİ

KUKM gelen süreç itibariyle, kendisiyle birlikte kısmi de olsa bir dizi tali gibi görünen bazı temel sorunları gündemleştirmiş, tartışmaya açıp öneriler sunmuş, kurumlaşmaya yönelmiş ve çalışmıştır. Ancak KUKM'nin içinde bulunduğu siyasi netsizlik; herşeye el atıp, sorunların getirdiği hassasiyeti es geçme, günü birlik ve pragmatik yaklaşım, dil, kültür, ulusal-sınıfsal kurumlaşmalar vb.

alanlarda olduğu gibi kadın sorununda da egemen yaklaşım biçimi olmuştur.

Diyebiliriz ki, gerek KUKM'nin Kuzey Cephesinde, gerekse KUKM'nin bir türlü etkileşim alanından kopmadığı Türkiye sol hareketinde, 12 Eylül öncesi küçümsenen, yadigaranan ve "devrim sonrası nasılsa çözülür" mantığıyla ertelenen, çözümsüz bırakılan kadın sorunu, 12 Eylül sonrası yaratılan depolitizasyon ortamında boy gösteren kadın hareketi -özellikle sömürgeci metropollerde- bu siyasi yapılanmalar tarafından pragmatik yaklaşımla pohpohlanarak sahiplenilmeye çalışılmış, ya da eski inkar politikasıyla "Kadın sorunu sınıfların ortaya çıkmasıyla doğmuş, sınıfların ortadan kalkmasıyla son bulacaktır" tezlerinin sonucuyla hareket edilerek, sorunun başlangıç ve gelişimi görülmeyerek, rededilerek sorun aslında çözümsüz bırakılmıştır.

Kürdistan'da kitlesellenen KUKM'si kadını kısmen mücadele alanına çekerken, kadın sorununun getirdiği özgünlüğü, mücadeleye dayattığı olumsuzluğu adeta es geçerek, kadın sorununun bu çerçevede tartışmasını afaret edercesine, geleneksel yargı değerlerini farklı söylemlerle yeniden üreten bir perspektife düşmüştür.

Avrupa'da mültecileşme kompleksi içinde kısmen oluşturulan kadın örgütlenmeleri de sorunun özgül yanının genel siyasi hedefler içinde örgütlenmesinden öte pragmatik kullanma mantığıyla oluşturulmuştur.

Sömürgeci-Emperyalist metropol ve Kürdistan'daki bu örgütlenmelerde -Ulusal Demokratik Kadın Derneği'nin çalışmalarını kısmen ayrı tutarsak- kadın sorununun tarihsel boyutu, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde kadının rolü, özgün örgütlenmesinin mücadele ve gelecek toplumdaki etkileri, kapitalist-sömürgeci burjuvazisinin kadın sorununa yaklaşımı, bu yaklaşımın ulusal ve toplumsal mücadelesine etkileri psikolojik ve sosyolojik olgular olarak incelenip, siyasal sonuçlar çıkarma, KUKM'nin diğer temel sorunları gibi es geçilmiştir veya çok dar ve yetersiz kalınmıştır.

Nedir Kadın Sorunu ve Ulusal-Toplumsal Mücadeleyi Nasıl Etkiler?

Anaerkil aileden, ataerkil aileye dönüşümle başlayan kadın üzerindeki cinsel baskı sınıf egemenliği altında kadının sömürülmesiyle iki yanlı bir sömürü ve baskıya dönüşmüştür. İkel üretim fazlasına elkoymadan doğan birikimin üzerinde yükselen ve kölelik-kölecilik sınıf sömürüsünün fiziki güç olarak etkin bir fonksiyon oynamasıyla, kadın bir bütün olarak (köle ve özgür kadın) cinsiyet temelinde sömürülmüş, erkek egemen ideolojisine tabi kılınmıştır.

Cinsiyet farkı gözetmeden sömürülen köle emeği, kadın, cinsiyet ve sınıfsal sömürü-baskı cenderesi altına alınmıştır. Aileye biçilen tarihsel misyon ve kadının ailedeki misyonu sistemlerin yürütmesinde önemli bir rol oynamış, toplumların sınıfsal nitelikleri değişmesine rağmen, cinsel, sınıfsal sömürü (değişik toplumsal yapılanmalarda ulusal baskı ile 3'e, ırksal -zenci, siyah, melez- baskılarla 4 yönlü baskılara dönüşmüştür.) kadının misyonu farklı şekillerde yeniden üretmek, aile olgusuyla birlikte yeni sınıflı toplumun ihtiyaçlarına ve kendini üretmesine göre biçimlenmiştir.

Maddi temeli sınıflı toplumların niteliğinde yatan kadının cinsel ve sınıfsal sömürüsü kuşkusuz, sınıfların ortadan kalkmasıyla son bulacaktır. Ancak sorunun çözümü karmaşık bir süreç izle-

mektedir. Biz bu yazımızda ağırlıklı olarak, kadının nasıl sömürüldüğünden öte, kadının sınıflı toplumda -özellikle kapitalizmde- aldığı biçime, bu biçimlenmenin sistemin kendi iktidarını üretmesindeki yeri ile kadın sorununun özgül örgütlenmesinin nitelik ve gerekliliğinin, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesindeki yerini irdelemeye çalışacağız. Ancak kadın sorunu aile-yabancılaşma bütünselliği içinde psikolojik ve sosyolojik bir olgu olarak ele almadan bu bütünselliği kavramak mümkün değildir. Bu bütünselliğin geniş açılımı yazının kapsamını aştığından kısmi açıklamalarla yetineceğiz.

Üretim araçlarını elinde bulunduran burjuvazi, bir üst yapı kurumu olan devlet aracılığı ile örgütlediği zor ile iktidarını sürdürürken, metaların değişim değeri, işbölümü ve devletin işlevi ile ilgili yarattığı yanılsama ve çarpıtmalarla insanın kendi emeğine yabancılaşmasını sağlayıp, bir dizi ideolojik-siyasal kuram ve yargı değerleriyle bunu pekiştirip zorun yanına rızayı da koyarak iktidarını pekiştirir. Marksist literatürde yabancılaşma, hegemonya devletin ideolojik aygıtları veya ideolojik aygıtlar gibi kavramlarla tartışılan ve Lenin'inde örgütlenme teorisinin temelini teşkil eden bu olgular burjuvazinin, toplumun bir azınlığı olarak iktidarı elinde tutmasının en önemli araçlarından biridir.

Bu üst yapının en önemli olgularından birisi ailedir. Aile, hem sınıf egemenliğinin sürdürülmesinde, hem de kadının cinsel sömürüsünde önemli bir rol oynayan bir kurumdur. Kadın aile içindeki fonksiyonuyla cinsel sömürüsünü durmadan üreten bir özne olarak bu süreçte önemli bir rol oynar. Kadının insan soyunun üretimi olan doğurganlık-analık fonksiyonu, psikolojik-fiziki olarak kadını etkiler, biçimlendirir. Bu niteliğiyle pekişen namus olgusu, kadını hem "koruyan" hem de köleleştiren bir bileşim haline dönüştür, kadını ailenin temel öznesi haline "getirir". Ve aile toplumun ezilen kesimlerinde bir değer, sistemle ilişkilerinde korunacak bir bağ olur. -Burada Marks'ın "işçi sınıfının zincirlerinden başka kaybedecek birşeyi yoktur" belirlemesinin üretim araçları mülkiyeti temelindeki niteliği kavranamamasının getirdiği yanlışlığa düşülmemelidir. İşçi sınıfının kaybedecek bir ailesi, sistemle bağımlılığı vardır. Bu nedenle sınıf bilinci almamış işçi tutucu ve riske girmeyen bir yaşam ile ruhsal biçimlenme içindedir.)

Soy-çekirdek aile ile sermaye birikiminin parçalanmasını önleyen burjuvazi, tekelci aşamada buna ihtiyaç duymayan -Şirketleşme, hisse senedi alan-satan niteliğiyle sermayenin evlilik-miras yoluyla aile dışına çıkması sermaye birikimini engellemez- bir niteliğiyle tutucu soy-çekirdek aile niteliğini yadsır. Bu süreçte değin erkek cinsiyet ağırlıklı olan burjuvazi, bu niteliğini de gittikçe kaybeder. Kendisinin aileyi yadsımaya eğilimli nitelik ve faaliyetlerine rağmen, toplumun ezilen kesimleri için ailenin devlet eliyle düzenlenmesini sağlayarak, üretimde aileye biçtiği misyon yanında hukuksal olarakta analık, babalık, çocuk ve eş ilişkilerini de belirleyerek aile kurumuna direk müdahale eder.

Burjuvazinin aksine toplumsal üretime ailesinin yeniden kendini üretmesi amacıyla giren işçi sınıfı ile aile tüketimi ve tasarruf birikimi içine giren küçük burjuvazi, aile kurumu karşısında kendini yeniden üretme, tüketim ve güvenliği temel alan tutucu bir nitelik taşır. Bu tutuculuk aile kurumunun burjuvazi dışında toplumun ezilen büyük çoğunluğunun korunması gereken değerleri haline gelir. Ve bu değerler kapitalist üretim ilişkileriyle bağlantılarını oluşturur. Bu şekilde oluşan ailenin temel korunması gereken bir değer alma olgusu, içgüdüsel olarak ana-çocuk ikileminin korunması temeline dayanır. Ana-kız çocuğu perspektifinin fiziki, ahlaksal, dinsel ve töresel vb. değer yargılarıyla pekişmesiyle cinsel niteliğe dönüşür. Sistemin kadını meta haline getiren üretimdeki niteliğiyle bu daha da pekişerek, erkek egemen ideolojisinin kapitalist toplumda tamamen oturmasını sağlar.

Kadının analık-fiziki güçsüzlük psikolojik niteliği, en başta kadında koruma, güvence ve korumacılık bütünselliği içinde kendini erkeğin mali haline getirir. Dinsel ve ahlaksal baskılarla bunu hadada pekiştirir ve kadını kendi köleliğinde erkekten fazla tutuculaştırır. Artık erkek egemenliğinin despotizmine "gönüllü" bir kabullenmeye dönüşen bu yaklaşımla kadın tamamen erkeğin bir mali haline gelir. Ekonomik bağımsızlığı ve kültürel birikimi (burjuva rasyonelleri içindeki bir kültürel birikimdir bu) ise aile temelindeki bu köleleşmeyi olumsuz temelde etkiler, ama ideolojik-siyasal yabancılaşmayı yıkamadığı için tüketimin öznesi ve cinsel metaya dönüşme eğilimi ağırlık kazanır ve tüm bunlar sınıf sömürüsüyle iç içe yürür. Bu niteliği ile aile tüketimi ve ev ekonomisiyle direkt ilişkisi kadının aile, düzeni koruma içgüdüleriyle sistemle bağlarını artırır ve tüketimin temel unsuru haline getirir. Toplumsal olarak kadına bu niteliği dayatan burjuvazi, eline iki temel saldırı gücünde geçirmiş olur. Bir yandan zor ile tehdit ederek başkaldırı halinde (sistemin bütünselliğine) güvencesi olan aileyi alt üst edeceğini gösterir. Diğer yandan Reklam-Moda ve çok yanlı tüketim araçlarıyla direk kadına yönelerek, onu reklam ve lüks tüketimin temel hitapçısı yapar. Özellikle cinsellik, reklam, moda üçlemi direkt kadının psikolojik yönüne yönelir. Rekabet, kıskançlık ve kaptır kadınla adeta özdeşleştirilir, kadını tüketimin öznesi haline getirme öylesine boyutlanır ki sistemin en önemli depolitizasyon malzemesine dönüşür. Porno film-yayın erotik malzeme sanayi, turizm-seks ticareti muazzam bir sermaye akıntısı sağlarken, kozmetik ve mücevharat bir yandan lüks tüketim pazarı diğer yandan kadın değerlerinin sarsılmasının cazibesi haline gelir ve tüm bunlar uyuşturucu dünyasıyla iç içe yürür. Sermayenin selameti adına yeni pazarlar ve yeni değer yargıları insan onurunu ve bedenini pazarlaması üzerine oturur. Bu yabancılaşmanın en iyi örneklerinden biri de Reel Sosyalizmin yıkıntısı altında boy veren ve adeta turizm ve ihracat metasına dönüşen kadının cinselliğinin pazarlaması olarak ortaya çıkan

"Nataşa" trajedisi gösterilebilir. 70 yıllık emperyalist kuşatma yoğun olarak kadına yöneldi, adeta ideolojik olarak kuşatarak blue-jean, marka, kozmetik, mücevherat ve modayı kadınların beyini

erine yöneltti, onlardaki tüketim özlemlerini öylesine boyutlandırdı ki uğruna feda edilmeyecek değer bırakmadı, sadece "Nataşa"yı yaratmakla kalmadı reel sosyalizmin yıkılmasında da önemli fonksiyonlardan birini teşkil etti. Ve sosyalistlere bugünün ve geleceğin toplumda kadın sorununun niteliği ve çözüme yönelik cevaplanması gereken bir dizi soru bıraktı.

Cinsellik, reklam-moda ilişkisiyle yabancılaştırılan kadın, kendisi için özne olmaktan çıkıp tüketim için özne olan ve gittikçe cinsel metaya dönüşen tamamen apolitik bir varlıktır artık. *"Bir kadın kendisini ev işi gibi saçma, tekdüze, gücünü -ve zamanını- tüketen işte harcamasını ruhun kararmasını, aklın donuklanmasını, heyecanın azalmasını ve arzusunun durgunlaşmasını sakın sakın seyreden bir adamın genel görüntüsünün daha açık bir delili olabilir mi? Objektif olarak kocanın kölesi öcünü alıyor, hemde gizli bir biçimde kadının geriliği ve kocasının devrimci ideallerini anlama eksikliğini erkeğin kavgacı ruhunda savaşmak için kararlılığında bir engel olarak karşımıza çıkar. Bunlar yavaş ama kararlı olarak farkedilmez biçimde kemiren ve mahveden küçük kurtlardır."* (Lenin) Artık toplumsal nüfusun yarısını teşkil eden kadın nüfusun toplumsal mücadeleden soyutlanmasının yanında, aile kurumundaki tutuculuğu ile erkek nüfusu üzerindeki psikolojik, mülkü ve maddi baskısıyla erkek nüfusun toplumsal mücadelede mesafeli davranmasını sağlar. Erkeğinde kadın üzerinde gördüğü mülkiyet hakkı ve kadının üretimdeki yeri, erkek egemen ideolojisinin kadını toplumsal mücadeleden soyutlamasıyla toplumsal muhalefetin örgütlenmesi iki yanlı olumsuz etkiler. Kadının bu iki yanlı yabancılaşması ve yabancılaştırılması (sistemin kadını kendisine ve erkeğe yabancılaştırılmasını ve bu perspektifin -kısmi de olsa- etkisiyle erkeğin kendisine yabancılaşması) kapitalist düzenin ideolojik olarak kendini üretmesinde, egemenliğini sürdürebilmesinde önemli bir etken olur. Devrimci mücadele içindeki kadınların, yoldaşlarıyla evliliklerinde bile çoğunlukla pasifize olmaları, eşlerini pasifize etmeye çalışmaları bu perspektifin varlığı en üst örnekler olarak verilebilir. Keza aile ilişkilerinin bir çok militanın çözümlenmesinde, likidasyona uğramasında bu perspektifin yarattığı ailenin kurulu düzenle ilişkisinin devrimci mücadeleye dayattığı yıkıcılığı gösterebiliriz.

Allenin bu niteliği Kürdistan'daki aile ilişkilerinde egemen olan aşiret ilişkilerinin getirdiği tutuculuk temelindeki soy evlilik ve aile mülkiyeti ilişkileri de eklendiğinde kadının üzerindeki erkek egemenliğinin boyutu daha da artmakta kadının kendi iradesine sahip olma, kendi iradesiyle hareket etme olanağı daha da etkisizleşmektedir. Sömürgeci şiddetin KUKM'ne dayattığı acı, sefalet ve ölüm rizkinin kavga sürecindeki yüksekliği kadının tutuculuğunu etkileyen ayrı bir etmen olmaktadır. Ancak Kürdistan'da kadının tüketim toplumunun yarattığı tüketici özne olmaya ilişkisinin göreceliği Kürdistan kadınının yabancılaşmasında daha az rol oynarken, yabancılaşma kendini daha çok korku, boyun eğme ile geleneksel değerler ikilemi içinde kendini üretir.

Sömürgeci burjuvazinin karmaşık, değişken ve çelişkili birçok yanı kapsayan bir bütünsellik içinde ürettiği yabancılaşma erkek egemenliğine (toplumsal üretimdeki mülksüzlüğüne rağmen bir dizi değer kazandırır. Kadın üzerindeki hak sahipliği erkeği mülkiyet sahibi "yapar". Artık o bir kadına "sahiptir". Kadının iradesine müdahalesi, erkeği yönetici ve egemen bir kast haline "getirir". Bir kadının iradesi ve yönetimi artık onun "elindedir". Ve bu hakların nesilden nesile devredilmesi doğal miras hakkını erkeğe "sağlar". O, ya bir mirasa konan kişidir ya da "konacaktır". Bu değerler sisteminin sersemleştirdiği yabancılaştırdığı erkeğin şiddet ve şehvet gibi hayvansal değerleriyle bütünleşince erkeğin kadın üzerindeki tutuculuğu insanlıktan soyutlanmış bir niteliğe dönüşür. Artık erkek egemenliğine karşı her yönelik (kutsal mülkiyet ve mirasa karşı her başkaldırı gibi) hiçbir kural tanımadan bastırılmaya yönelir. Kadının bu başkaldırı "ihaneti" sadece fiziki infazla değil, afaroz ve toplumsal lanetlenme gibi iki yanlı baskıyla kadının boyun eğmesi kadında içselleştirilir, erkek egemenliğin güvencesi böylelikle sağlanmış olur. Ama erkek insan olarak ve toplumun büyük çoğunluğu itibarıyla ezilen sınıf olarak artık sistemin kendisiyle biçtiği cinsine yabancılaşmış kendi kölelik zincirini "kazandığı" değerler olarak kendi boynuna takmıştır. Sınıf sömürsünün dönen çarkları içinde kendini zincirlemiştir.

Daha önce vurguladığımız gibi özellikle sistemin kadına dayattığı tarihsel misyonun psikolojik-sosyolojik boyutunu kadında yarattığı yabancılaşmaya dikkat çektik. Sistemin kendini üretmesinde ezilenlerin sömürülenlerin fonksiyonlarını vurgulamaya çalıştık. Yüzyıllara sığın kadın hakları mücadelesinin, kazanılan mevzilerin yeri, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin deney ve değerlerin arasında önemli ve saygın bir yer teşkil ettiğini vurgulamak gerekir. Erkeğin kadın üzerindeki sömürü ve baskısıyla kadın üzerindeki sınıfsal-ulusal baskıların, sömürünün, şiddetin korkunç boyutu bu yazının kapsamını aşan bir niteliktedir. Biz yazıyı ezilenlerin olumsuzluklarını irdeleme çerçevesi içinde tuttuğumuz için bu kapsamı açmadık. Çünkü ezilenler kendi olumsuzluklarını olumluluğa çevirmeden ezenlerin vahşet ve sömürsünün eleştirisi üzerinde değişim ve dönüşüm mümkün değildir. Toplumsal mücadelenin deneyimleri bize bunu göstermektedir.

Kürdistan Kadınının Durumu ve Dayatan Görevler

Kadının kapitalist sistem tarafından kuşatılması, Kürdistan'daki feodal ve öncesi toplum değerleri (aşiret) üzerinde yükselen soy aile biçimi ve ülke-ulus bilincinin kendini daha çok aşiret-aile bileşiminde göstermesi, Kürdistan'lı kadında bir dizi kapitalist sistemin kısmen çözdüğü sömürge toplumlara özgü kadın sorunları vardır. Erkek soy miras geleneği, göçücü usulde evlilik, dayak, başlık, çok kadınla evlilik, çok çocukluluk, ev işleri ve tarım-hayvancılıktaki üretim faaliyeti, Kürdistanlı kadınları cinsel, sınıfsal ve ulusal 3'lü bir baskı altına almıştır. Sosyal yaşamının bütününe erkek egemenliğinin denetimine sokmuştur. Ancak bu ilişkiler kadına "saygınlık ve kutsallık" gibi olumlu insani değerleri de getirmiştir. Tüketimle ilişkisinin sınırlılığı metalaşmasını kısmen önlemiş, ancak sömürge insanının doğal kaderi olarak toplumun en kötü işlerine koşulmuş, kadın ticaretinin doğal deposu haline getirilmiştir. Kürdistan'daki kapalılık ve namus olgusunun toplum üzerindeki korkunç hegemonyasına rağmen, bu gün kadın tacirlerinin eline düşen "sermaye" kadınlarının ezici çoğunluğunun Kürdistanlı olması ayrıca sömürge toplumu insanının getirildiği niteliklerin kavranması açısından da incelenmesi gereken bir olgudur. Özellikle 12 Eylül Cuntası öncesi...

Kürdistanlı erkeğin (koca, baba, kardeş) kadının sosyal yaşamı üzerindeki mutlak denetimi (kentlerde bu mutlaklık kısmen kırılmakla birlikte) kadının KUKM içinde yer almasını etkilemiş ve erkek egemenliğinin denetimiyle sınırlı bırakılmış, bunu kıran çok az sayıdaki kadın militanlar da gerici-tutucu aile ilişkileri içinde adeta afaroz edilmişlerdir. Bu süreçte -bu günde dahil- kadının sağlık, cinsel, kültürel sorunlarını çözmeye yönelik faaliyetleri toplumsal yapıdan öte devrimci hareket içinde bile yadırganarak engellenmiştir. Kürdistan toplumunun erkek egemenliğinin geri niteliğinin yarattığı cinsel yabancılaşmasının devrimci hareket içindeki etkileriyle ortaya çıkan sorunlar kısıtlı sayıdaki mücadele içinde bulunan kadınların mücadele içinde konulanmasını ve etkinleşmelerini olumsuz düzeyde etkilemiştir. Bu psikolojik yapı ve yabancılaşma içindeki erkek militan Kürdistan kadınına mücadeleye çağırırken, kendi kızını, kız kardeşini, karısını mücadeleden uzak tutmaya özen göstermiştir. Kuşkusuz bu davranışın bir boyutu da mücadele içindeki ikirciliğin getirdiği kavga dışında güvenceler arama psikolojisidir de. Devrimci mücadelede de kendini üreten erkek egemen ideolojisi, kadının toplumsal kavgadan soyutlanmasını büyük ölçüde başarmıştır.

Gerilla mücadelesinin boyutlanmasıyla kısmen mücadele alanına çekilen Kürdistan kadını, özgün sorunlarının çözümü ve örgütlenmesi yönünde geleneksel yaklaşım ise pek değişmemiştir. Mücadele içindeki kadına yaklaşım, Kürdistan toplumunun geleneksel değerlerinin farklı söylem ve yaklaşımlarla kendisini üretmesi temelinde oluşturur. "Saygın ve kutsal" kadına "kahramanlık" payası eklenerek yeni tip "özgür" kadın tabu ve yasaklamalarla yeniden yaratılmıştır. Kürdistan kadınının kısmi de olsa

"Kadın sorunu sınıfların ortaya çıkmasıyla doğmuş, sınıfların ortadan kalkmasıyla son bulacaktır" tezlerinin sonucuyla hareket edilerek, sorunun başlangıç ve gelişimi görülmeyerek, rededilerek sorun aslında çözümsüz bırakılmıştır. Kürdistan'da kitleselleşen KUKM'si kadını kısmen mücadele alanına çekerek, kadın sorununun getirdiği özgünlüğü, mücadeleye dayattığı olumsuzluğu adeta es geçerek, kadın sorununun bu çerçevede tartışmasını afaroz edencesine, geleneksel yargı değerlerini farklı söylemlerle yeniden üreten bir perspektife düşmüştür. Avrupa'da mültecileşme kompleksi içinde kısmen oluşturulan kadın örgütlenmeleri de sorunun özgül yanının genel siyasi hedefler içinde örgütlenmesinden öte pragmatik kul-lanma mantığıyla oluşturulmuştur.

mücadeleye kitlesel katılımı kitle eylemlerinde boy göstermiştir. KUKM'ne kadınının bu katılımında ağırlıklı olarak ulusal ve cinsel baskının bilinciyle katılmadan öte kocasına, çocuğuna, evine sahip çıkma yani daha etkin bir rol oynamıştır. Bu mücadele pratiği kendisiyle kısmi bir ulusal bilinç oluşturmakla birlikte, kadının özgürleşmesi yönünde veya kadının erkeğin denetimi dışında sosyal aktiviteye katılımı yönünde kopucu bir başlangıç olamamıştır. Köy ve kasaba boşaltmalarında, gerilla ve aydın cenaze merasimlerinde, cezaevi direnişleri gibi olaylarla öne çıkan Kürdistan kadını hep koruma- koruyuculuk ve analık duygusu niteliğiyle genellikle öne çıkmıştır.

KUKM'nde Kürdistan kadınının mücadele alanına çekilmesiyle, sömürgeciliğin Kürt ulusu üzerindeki psikolojik baskılarını daha rahat göğüsleyebilir, toplumu uzun, zor bir savaşa hazırlayacak bir zemini oluşturabiliriz. Sömürgeci-kapitalist burjuvazinin bizzat kendisinin egemen kılmaya çalıştığı yargı değerleri ve kurumlaşmaları ile KUKM'nin yargı değerleri ve kurumlaşmaları birbirinin inkarı temelinde olmak zorundadır. Ayrıca sömürgeci burjuvazinin bu değerlere el atıp yozlaştırarak kendi yargı değerlerine çekme girişimlerine karşı da yöntemler geliştirilmeli, bir bütün olarak karşı durulmalıdır. Kürdistan kadınının sorunlarına yönelik sömürgeci yaklaşımlar da bunun, belirli örneklerinden biridir. Özellikle doğum kontrolleri, cinsel eğitim, kürtaj, resmi evlilik gibi MIT-sömürgeci misyonerler ve burjuva sosyetesinin girişimleri Kürdistan kadınının sorunlarını çözmeden öte, sömürge ilişkilerini pekiştirme faaliyeti ve sembolik olan propaganda içerikli çarpıtmalardır. Keza sömürgecilerin bizzat itiraf ettikleri gibi, bu tür girişimleri sömürgeci değer ve kuruluşların kurumlaştırılması niteliğini kavrayamayan Kürt kadını "spiral takmayı kendilerini zehirleme, çocuklar koruyucu aşı olmayı kendilerini kısırlaştırma olarak algılayıp redetmektedirler." kendiliğinden bilinçle bu redediş, sömürgecilerin sömürge toplumunun hiçbir sorununu çözmeceğini, sömürgecilerin tüm "iyi niyetli" girişimlerinin kendilerinin köleleştirilme faaliyeti olduğunun dışı vurumudur. Fakat özellikle sömürgeci metropellerdeki erkek düşmanlığı temelinde ve toplumsal mücadeleden kadını soyutlayan örgütlenme çalışmaları aracılığıyla sömürgeci burjuvazi başarılı olmakta, toplumsal devrimin sorunlarını anlamsızlaştırıp kendi kanallarına yönlendirerek yabancılaşmayı tekrar tekrar üretmektedir. Bunda toplumsal muhalefet güçlerinin programsızlığı, faydacılığı ve örgütlenmedeki beceriksizliği de önemli bir rol oynamakta, hatta sömürgeci burjuva rasyonelleri içindeki bu örgütlenmelere kadro transfer kaynağı olmaktadır.

Kadın çalışmalarına yönelik bu perspektifleri gözetmek ve geleceğin sorunlarına şimdiden cevap verecek prototipler yaratmak zorundayız.

KUKM hem bir demokrasi mücadelesi perspektifi ne sömürgeci devletin sömürge politikasının kısmi demokratikleşmesini kapsar ne de toplumsal kurtuluştan ayrı düşünülebilir. Ancak, KUKM'nin demokratik mücadele perspektifini sömürgeci devletin sömürge politikasının kısmi demokratikleşmesi olarak çarpıtan sağ-oportunist yapılanmalar Kürt ulusunun demokratik mevzi ve kendi kaderini tayin etme araçları olan kurumlaşma ve değer yargılarının oluşmasını yadsır ya da çarpıtır, muhtevasını boşaltıp pragmatik yaklaşımla onları kullanmaya yönelir. Bu Kürdistan toplumunun demokratikleştirilmesinde önemli bir mihenk taşı olan kadın sorununun örgütlenmesinde demokratik bir kültürün oluşturulmasında da böyledir. KUKM'nin toplumsal kurtuluş perspektifini yadsıyan burjuva yaklaşımda pragmatik temelde kadını mücadele alanına çekerken, erkek egemen ideolojisinin kırılması ve kadının özgür sınıf yaklaşımlarını kendini inkarı sayar, bilinçli olarak bu perspektifi sabote eder. KUKM ülkenin, sömürgeci ilişki ve bağımlılıklarından arındırılması ve demokratik kurum ile kültür birikimi yaratma süreci olarak ele alıp, toplumsal kurtuluşun asgari zemininin zorunlu koşulu olarak gören Kürdistanlı sosyalistler; KUKM'nin örgütlenme sürecini toplumsal kurtuluş araçlarıyla donatırlar. Bundandır ki, Kürdistanlı sosyalistler kadın sorununu da mücadele süreci içinde kadının kendi sorunlarını gündemleştireceği ve özgün sorunlarını çözeceği örgütlenmeler yaratma ile erkek egemen ideolojisine karşı her iki cinsin özgürlüğü ve eşitliği temelinde bir kültür düzeyi oluşturmayı programlama, hayata geçirme, erkek egemen ideolojisinin getirdiği yargı değerleri ve kurumlaşmaların alternatiflerini oluşturmayla kendilerini sorumlu tutarlar. Kuşkusuz bunu yaparken Kürdistan toplumundaki erkek egemen yargı değerlerini de unutmadan, toplumdan soyutlanmadan, sömürgecilere propaganda malzemesi olacak perspektiflere düşmeden,

inat ve kararlılıkla mücadele edilmelidir. Unutulmamalıdır ki, sömürgeciliğe karşı toplumu örgütlemek, seferber etmek bir düşman güce karşı, toplumu hareket ettirmek anlamıyla kolaydır. Ama toplumun değeri olan büyük oranda allede sentezlenen erkek egemenliğine karşı, yani toplumun kendi değerlerine karşı örgütleyip hareket ettirmek sömürgeciliğe karşı hareket ettirmekten çok daha zor, sabır isteyen ve uzun bir sürece yayılması gereken bir olgudur. Çünkü KUKM üzerinde yükseldiği kadının erkeğin değerlerine karşı bir savaşımdır bu. Erkeğin yanlısamayla kendi çıkarı gördüğü ve yaşam içinde faydalandığı, kullandığı, vazgeçmeye niyetinin olmadığı değerlere karşı bizzat erkeğin mücadelesi bu değerleri yadsıması, şimdide kadar yararlandığı, faydalandığı ilişkilerden gönüllü ve bilinçli olarak feragat etmesidir. Ve zor olanda budur. Zor olduğu kadar zorunlu olanda budur. **Geleceğin Bağımsız-Birleşik-Kürdistan'ında kadının büyük bölümü kocanın, babanın, kardeşin denetimi altından çıkamamışsa, kendi özgün sorunlarını çözecek, gündemleştirecek örgütlenmelere sahip olmamışsa ne demokratik Kürdistan'ın örgütlenmesi sağlıklı olacaktır, ne de toplumsal kurtuluşa yönelmede sağlıklı adımlar atılabilecektir.**

Kürdistanlı sosyalist siyasal örgütlenmeler bu bilinç ve sorumluluklar temelinde soruna en azından şu acil hedefler temelinde çözüm üretmeli pratik adımlar atmalıdırlar.

1- Kadının eve, kocaya ve babaya karşı bağımlılığına karşı mücadeleyi sürekli canlı tutmalı. Kadını aile ilişkileri dışında mücadele alanına çekmeye özel önem vermeli, erkek egemen ideolojisi tüm araçlarla mahkum edilmeli.

2-Kadının özgül sorunlarını çözecek Kürdistanlı örgütlenmeler içinde ve onlardan bağımsız (kuşkusuz ulusal ve toplumsal kavgadan bağımsız değil) kadın örgütlenmeleri oluşturulmalı teşvik edilmeli. Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi dışında konumlanan demokratik kadın hareketleriyle ilişkiler geliştirilmeli demokratik talepleri desteklenmeli ve bunların doğru devrimci bir zemine çekilmesi sağlanmalıdır.

3- Kadının acil çözülmesi gereken olan şiddet, sağlık, kürtaj, çok evlilik,eve bağlılık gibi konularda özgün örgütlenmeler aracılığıyla mücadele edilmeli, pratik çözümler üretilmelidir.

4- Kapitalist sömürgeci sistemin kadına yönelik reklam-moda, cinsellik ve benzeri saldırılarına karşılık yoğun bir ideolojik-psikolojik mücadele yapılmalıdır.

5- Örgütlenmeler içinde erkek egemen ideolojisine karşı yoğun mücadele edilmeli, sosyalist değerler temelinde, toplumsal yapı da gözetilerek yeni kadın erkek hukuku oluşturulmalı, müeyyideler getirilmelidir.

6- Kürdistanlı siyasal örgütlenmeler kendi hiyerarşik yapıları içinde kadının kendini temsilini sağlamalı, eşitsiz gelişme mücadeleye katılım gözönüne alınarak kadınla ilgili hiyerarşik örgütlenme ilkelerinde esnek davranılmalı, kadının organikal kollektif yapı içinde dönüşümü sağlanmalıdır.

7- Siyasal örgütlenmelerin kollektif değerleri toplamı, dönüşümü ve yönetim organı olan Merkez Komitelerinde kadınları temsili sağlanmalı ve bu ilkeleştirilmelidir.

Kuşkusuz KUKM süreci ile ilgili kadın sorununa yönelik bir dizi daha farklı tedbirler ve mücadele yöntemleri önerilebilir ve önerilmelidir de. Ancak çözüm; kapitalist-sömürgeci ve yerel gerici rasyonellere, kurumlara, değerlere yani bir bütün olarak sistemin bize dayattığı yaşama karşı alternatif rasyonel kurum ve değerler bütünselliğinden alternatif bir yaşam yaratmaktır. Ancak ve ancak kadın ve erkeği bununla özgürleştirebilir, cinsiyet ayrımcılığının temellerini bununla dinamitleyebilir, bugün için çekirdek değerler yarın için tüm toplumsal yapıya egemen olacak değerler oluşturabiliriz. Sorun bunu nasıl, hangi zeminde yapabilmektir. İşte o zaman insanın insanla arasındaki ilişkiler olarak iki cinsin ortak değerleri ve özgürlüğü üzerinde sınıfsız sömürsüz bir toplumun değerlerini şimdiden yaşamımızda taçlandırabiliriz.

Bu bilinç ve umutla, tüm özgür kadınlarımızı ve özgürlük kavgalarını kivançla selamlıyoruz.

H.İsmail

Geleceğin, Bağımsız-Birleşik-Kürdistan'ında kadının büyük bölümü kocanın, babanın, kardeşin denetimi altından çıkamamışsa, kendi özgün sorunlarını çözecek, gündemleştirecek örgütlenmelere sahip olmamışsa ne demokratik Kürdistan'ın örgütlenmesi sağlıklı olacaktır, ne de toplumsal kurtuluşa yönelmede sağlıklı adımlar atılabilecektir.

Herşeyden önce Hafız Akdemir'in yayınlanmamış yazı ve mektuplarını derleyerek yayına hazırlamış ve bize, yitirmek istenen değerlerimize sahip çıkmanın önemli bir yöntemini hatırlatan **Selahattin Bulut**'a teşekkür borçluyuz.

Hafız Akdemir, sömürgecilerin muhalif Kürt basınına karşı plânlı kontr-gerilla cinayetlerinin ilk kurbanlarından biridir. Özgür Gündem, yayına başladığından kısa bir süre sonra Hafız, Diyarbakir'de katledilişi ile ilk basın şehidi oldu.

Özgür Gündem gibi özgür Ülke'nin üç bürosunun birden havaya uçurularak veya

mücadeleleri belli bir kesitiyle yansıtıyor.

Bu yanı sıra kitap aynı zamanda hem biyografi, hem de belgesel nitelik taşıyor.

Yeni ülke, Genel Yayın Yönetmeni kitapta yer alan düşüncelerine "aramızdan en iyilerini aldılar" diye başlamış. "Geride kalan bizlere ise daha ağır görevler düşüyor mu? Sağ kalmış olmamızın

GÜLÜŞÜN ÖZGÜRLÜĞÜMDÜR

basılırken toplatılarak sürdürülen "susturma" kampanyasının ilk habercisi Hafız'ın vurulmasıdır.

Onu daha nice değerli insanın katledilişi izledi.

Kuşkusuz herbiri ülkemiz, ulusumuz ve dünya halkları için birer değer olan bu insanların anısına en iyi saygı, mücadeleyi daha yüksekere taşımak. Buna karşın bu değerleri geleceğe aktarmanın ertelenmez bir yöntemi daha var: Onların anılarını, eserlerini kalıcılaştırmak, zamanın yokedic, eritici etkilerine karşı korumak.

Bu anlamda "Gülüşün özgürlüğüdür" isabetle düşünüldüğü gerçekleştirilmiş bir çalışma. Genç yaşta katledilen Hafız'ın düşünce dünyasına ve dinamizmine, yaşam biçimine değin yakından tanımamıza yardımcı oluyor.

Selahattin Bulut'un derlemesi, "Hafız'ın Cezaevinden dışarıyla, dostlarıyla yaptığı yazışmalar aynı zamanda bir zaman kesitiyle ilgili de bilgilenmemize yardımcı oluyor. Diyarbakir, Aydın, Eskişehir Cezaevlerindeki yaşamları, ilişkileri,

bedelini ödetmemeli miyiz?" diye soruyor, Hüseyin Aykol...

Kitapta, Mehdi Zana, Recep Maraşlı, Naif Türk'ün Hafız'la ilgili düşüncelerini dile getirdikleri yazılara yer verilmiş.

Naif Türk, Hafız için "araştırmacı-gazeteci kişiliğini, cezaevinin o yok olası atmosferinde öğrenip geliştirmiş. Bunu siz de "Gülüşün özgürlüğüdür"ü okudukça iyi anlayacaksınız" diyor.

M.Zana, "Hafız çok dürüst, inançta hiç taviz vermez ama davranışlarında saygılı, insanı kırmamaya özen gösteren bir kişiliğe sahipti. Özellikle Kürt halkının kurtuluş mücadelesindeki kavgaya sonuna kadar inanmış, yaşamını da ona göre biçimlendirmiş, geleceğine o pencereden bakı-yordu." diye yazmış hemşehrisi ve cezaevi arkadaşı hafız için.

R.Maraşlı ise, "sık sık özlediğim Hafız'ın aydınlık yüzü, bana içimde bıraktığı sızı kadar - belki daha da çok- bütün delikanlılarımızın, genç kızlarımızın onurlu kavgasını tanımlıyor" diye duygularını dile getirmiş.

Bu kitap içerdiği dökümanlarla. Kürdistan devrimci mücadelesinde kadroların tipolojisi açısından önemli ipuçları verecektir.

Aynı zamanda olayların geçtiği zaman dilimi açısından da, tarihçiler ve araştırmacılarımız içinde değerli bir belge niteliğinde.

Kitabın eksikliklerinden biri; mektuplarda birkaç cümle veya değinme biçimde geçen olay veya isimlerin, olayların tümünü bilmeyenler açısından yanıltıcı ve yetersiz bilgilenme rizikosunu taşımaktadır. Bunu gidermenin en iyi yolu da Hafız'la ilgili elinde mektup, döküman bulunanların, yazılan şeylere açıklık getirmek isteyenlerin bunları yayıncıya ileterek, daha sonraki baskılarında çalışmayı daha da geliştirilmesini sağlamak olsa gerek.

Hafız'ların gülüşleri, özgürlük çiçeğimizin kök salmakta olduğunun da müjdecisidir.

Hafız'ı, katledilişinin 3.yılında saygıyla anıyoruz.

Can Erzin

"Gülüşün özgürlüğüdür" kitabının yazarı Selahattin Bulut ile yapmış olduğumuz kısa röportajı okuyucularımıza sunuyoruz.

● Hafız, çok yakın arkadaşlarınızdan biriydi. Katledildiğini duyduğunuzda neler hissettiniz?

●● 8 Haziran sabahıydı. Kardeşim Zela, telefonda ağlamaktan kısılmış bütün sesiyle Diyarbakir'den bağıırıyordu. "Xalo keko, Hafız kuştın!"

Bu ses Hafız'ın katledildiğini duyurmaktan çok sanki bana "bir şeyler yap" der gibiydi. Ardından Hafız'ın yeğeni Fuat;

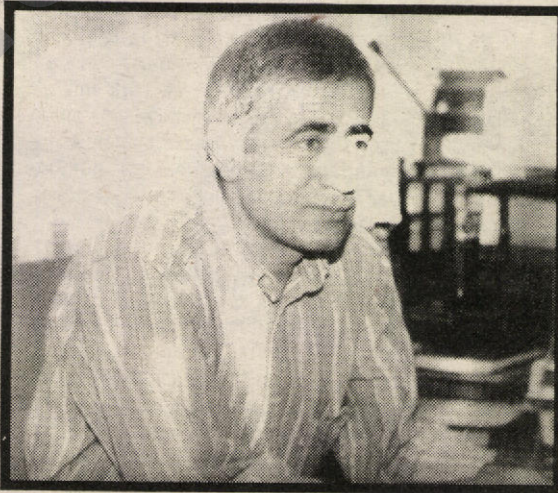
"Selahattin Abi, dayımı vurdular!" diyordu ve tuzlu hicirlikleri sesini boğup yutuyordu. O sabah Diyarbakir'in bütün surları üzerime yıkılmıştı. Hafız yerdeydi ve Diyarbakir bekliyordu...

● Hafız'ın kitabını yazma fikri sizde nasıl oluştu? "Gülüşün özgürlüğüdür" nasıl doğdu?

●● Hafız, çok sevdiğim bir arkadaşım idi. Yıllarca aynı düşünceleri paylaşmış, aynı fidana beraber su taşımıştık. Katil, onu katlettiğinde aslında beni de yaralamıştı. Ama çabuk iyileşmeliydim. Hafız'ın yapmak istediğini kısmende olsa tamamlayıp, zavallı katile Hafız'ı öldüremediğini göstermeliydim. Böyle bir sorumluluğun bilincinde günlerce, haftalarca hep Hafız'ı düşündüm. Hafız'la

uyuyor, Hafız'la kalkıyordum. Zaten Hafız'la olan arkadaşlığımızı bilen bütün dostlar da böyle bir görevi benden bekliyorlardı.

O sıralar bir kitap çalışmam vardı. İlk işim onu bir kenara itmek oldu. Tam iki yıl Hafız'ın uğradığı, oturduğu, konuştuğu, yazdığı, mektup gönderdiği, ilişki kurduğu kişi ve yerlerde

(yayınevleri, dernekler, parti ve sendikalar, gazete ve dergi büroları, ülke dışındaki bazı kuruluşlar vs...) mekik dokudum. Yardımcı olanların yanı sıra, beni anlamayanlarda oldu. Ve sonunda gördüğünüz bu çalışma ortaya çıktı. İşte, Hafız'ın gülüşü üzerine atılan toprağı böyle yardı ve özgürlüğüne böyle kavuştum.

●Kitap çıktıktan bir kaç gün sonra hemen toplatıldı. Soruşturma başladı. Dava hangi aşamada? Toplatma kararını nasıl değerlendiriyorsunuz?

●●Hafız'ın ölmediğini, üstelik halkına bir gülüş olup geri geldiğini gördüklerinde katilleri paniklediler. "Ülkesi ve milletiyle bölünmez..." gibi o çokça okudukları nakaratı bir daha tekrarlayıp kitabı alelacele toplattılar. Kitabı basan Doz Yayınevi sahibi A. Zeki Okçuoğlu şu anda TMY 8. maddesine muhalefetten yargılanmaktadır; mahkemesi devam ediyor. Ne olur bilmiyorum, ama Türkiye'de kitlik bile olsa yine de DGM'lerin önünde bol miktarda çeşit çeşit cezalar alabilirsiniz.

● Gülüşün özgürlüğüdür gibi benzer başka bir çalışmanız var mı?

●● Aslında "Gülüşün özgürlüğüdür" kitabı bitmedi, devam edecek. Başımızda çeşitli belalar döndüğünden yayına çabuk verdim. Şu anda ikinci bölümü üzerinde çalışıyorum. Hafız'ı bitirmeden başka bir çalışma yapamam halinde.

● Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

●● Hafız'ın daha iyi tanınması için Stërka Rizgarî çalışanlarının üzerine düşeni yaptığına inanıyorum. Başta sevgili arkadaşım Recep Maraşlı olmak üzere hepimize teşekkürlerimi sunuyorum.

● Biz teşekkür ederiz.

SÖMÜRGE-SÖMÜRGEÇİ İLİŞKİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

II. Bölüm

TC'nin Kürdistan'daki Egemenlikleri

Askeri zor temelinde Kürdistan'da kendine yer edinen TC'nin, Kürt halkıyla olan ilişkileri Osmanlıdan farklı olarak, sömürge-sömürgeci ilişkileri temelinde gelişmiştir. Osmanlı'nın çözülüş sürecinde belirli bir gelişme kaydetmiş olan Kürt ulusal demokratik hareketi, Kemalistler kendilerini iktidar olarak örgütledikten sonra, Kürtleri ince politik oyunlarla eritmeye ve tasfiye etmeye çalışıyorlar. Hatta Kemalistler henüz iktidara yürüme aşamasındayken bile, Kürt hareketini kendi kontrolleri arasına alma ve yolundan saptırma siyaseti gütmekteydiler. **Sevr** günlerinde işbirlikçi Kürtleri kendilerine tamamen yedekledikten sonra nihayet **Lozan** görüşmelerinde de mevcut Kemalist devleti "**Kürdün ve Türkün ortak yönetimi**" şeklinde tanıttı, Kürt ve Kürdistan sorununu uluslararası gündemden düşürmeyi başarmışlardı. Böylece, Türkiye'de hiçbir ulusal hakka ve hukuka sahip bulunmayan Kürtlerin, mebus sıfatıyla TC'nin Meclis-i Mebusan'ında bulundurulmalarının nedeni de böylece anlaşılmış oluyordu.

Lozan görüşmelerinin sonunda "Misak-ı Milli" çizilip uluslararası kabul gördükten sonra devletin Kürt politikasında yeni bir süreç başlatılıyor. Bu kez Kürtlerin "kardeş"liği bir tarafa, Kürt ve Kürdistan sözcüklerinin telaffüz edilmesi bile yasaklanarak Kürtler tümden inkar ediliyorlar. 1925 Şeyh Said İsyanı'nın bastırılma süreciyle birlikte bu anti-Kürt politikalar ve uygulamalar ayyuka çıkıyor. Bu anti-Kürt kampanyadan parlamento da nasibini alıyor. Parlamento da yer alan Kürt milletvekillerinden tehlikeli görülenler Şeyh Said İsyanıyla ilişkilendirilerek temizleniyorlar.

Kürt ulusal demokratik haklarının inkarı ve yoğun devlet terörü sonucunda, Kürt ulusal ayaklanmaları ve mücadeleleri kaçınılmaz olarak devam etmiştir. Fakat mevzi düzeyde kalan bu çabalar ve isyanlar her defasında kanla zulümle bastırılıyor. Ulusal isyanlar sürecinde Kürtler uluslararası desteklerden, gerekse merkezi örgütlülüğün yoksun bulunuyorlar. Ve nihayet 1938'de en son direniş odağı olan Dersim'de yenilgiye uğratılarak Kürdistan tümden teslim alınıyor. Böylece Kürdistan'ın sömürgeleşmesi de aşağı-yukarı tamamlanmış oluyor. TC bundan sonra çok yoğun bir Türkleştirme ve asimilasyon faaliyetine girişiyor. öte yandan askeri işgali, idari ve bürokratik kurumlaşmaya hız vererek güçlendirmeye çalışıyor. Kürt halkına koyu bir ulusal inkarcılık da yatılıyor. Artık, parlamentoya girmenin, bürokside yer almanın ön koşulu Kürt ulusal kimliğini inkardan geçiyor. Genel olarak söyleysek, Kürt ağaları, beyleri ve eşrafları sömürgeci devlete kolay bağlanıyorlar. Parlamento seçilenlerin neredeyse tamamının bu kesimlerden insanlar oluşturuyor. Yerel düzeyde belediyelerde ve bürokraside de yine bunlar vardır. Devletle halk arasına adeta bir köprü görevi görüyorlar. Valisiyle, paşasıyla, kaymakamıyla, hakimiyle düşüp kalkıyor, halkın devlete ufak-tefek işi düştümü, bunu para karşılığında hemen hallediveriyorlar. Böylece rüşvet çarkından da hem para hem de "itibar" temin ediyorlar. Ülke bir çiftlik, bunlarsa çiftliğin kahyasıdır adeta.

Cumhuriyet kurulduğundan beri devlet otoritesinin Kürdistan'da güçlü olduğu yerler, işbirlikçiliğin de güçlü yaşandığı alanlar oluyor. Devletin elinin ulaşamadığı ya da az ulaştığı kırsal alanlar ise, ulusal kişiliğin önemli oranda korunduğu yerler olmaktadır. Yoksul Kürt köylüsü için devlet olum olası dost gözükmeyen bir güçtür. Kürt köylüsü en çok yüz yüze geldiği jandarma ve tahsildarın şahsında devletten ürkmekte ve nefret etmektedir. Dikkat edilirse Kürt ulusal direnme hareketlerinin hemen hemen yüzde doksan dokuzu köy ve kasaba kökenlidir. (8) İsyandar buralarda oluşturulup

başlatılmıştır. Bu olgu aynı zamanda Kürt yoksul köylüsünün ulusal kurtuluş mücadelesindeki yerini ve önemini de göstermektedir.

Sömürgecilerle işbirliğine giren Kürt egemen güçlerinin yanısıra, okumuş, yazmış tahsil görmüş şehirli "aydın"ların bir kesimi de sömürgecilere yamanmaktadır. Bunlar tam anlamıyla asimile olmuşlardır. Sömürgecilerin ideolojik ve siyasal propagandalarından oldukça etkilenmekte ve tipatip onlara benzemeye çalışmaktadırlar. Sömürgecilerin Kürt ulusu üzerindeki etkileri gerçekten korkunç olmuştur. Ne kadar yabancı ve dejenere ilişki varsa halka dayatılmış, toplumun soluk almasına zerre kadar bile izin verilmeyip, her çelişki, her sorun, her zayıflık kullanılmaya çalışılmıştır.

Devletin Ideolojik ve Politik Düzeyde Kullandığı Başlıca Olgular

Alevi-Sunni Çelişkisi: Bunun kökleri Osmanlıya uzanıyor. Çaldıran'da Safeviyi bozguna uğratan Sultan Selim, Safevilerin yanında yer alan binlerce Alevi Kürdü de kılıçtan geçirdi. Osmanlı'nın sunni karakteri cumhuriyet yönetiminde de aynen korunmuştur. Mustafa Kemal'in Hilafet ve Saltanatı kaldırmasıyla birlikte Aleviler her ne kadar geçici bir rahatlama yaşadılarsa da devletin Sunni karakteri değişmemiştir. Bugün alevilik çeşitli devlet baskılarına maruz kalırken, Sunni halk da zaman zaman Aleviler karşı kıskırılmaktadır.

Alevi-Sunni çelişkisi eskiden beri Kürtlerin ulusal birlik oluşturmaları önünde engel yaratmıştır.

Ayaklanmalar esnasında Alevi-Sunni çelişki-lerinden ötürü aşiretler arası birlik sağlanamamış hatta bunun da ötesinde Şeyh Said Ayaklanma'sında olduğu gibi Alevi ve Sunni aşiretler birbirleriyle de savaşımlardır. TC bu zaafı günümüzde de kullanmaya ve diri tutmaya devam ediyor.

Müslüman-Gavur Çelişkisi: Bu çelişki de Osmanlı-Rus çatışmasından beri kullanılmaktadır. Mustafa Kemal'in Türk-Yunan Savaşı'nda olsun, sonrasında "gavurun elinde esir kalan Halifeyi kurtarma" çağrısında olsun, anti-gavur propagandalar bir hayli etkili olmuştur. Bu propagandaların temelinde politik hesaplar vardır. Müslüman-"Gavur" çelişkileri derinleştirilerek, Kürtlerin ve Türk emekçi halkının iktidara yedeklenmesi ve Türkiye'deki müslüman olmayan kesimlerin tecriti hazırlanıyor. Anti-"gavur" propagandaların 1920'lerdeki görünümün perde arkasında, Türk burjuvazisinin Rum ve Ermeni sermayesini temizleme çabaları vardır.

Kürt-Ermeni Çelişkisi ve Ermeni Düşmanlığı: Gerek genel Ermeni düşmanlığı gerekse de belirli bir tarihi kesitte Kürt-Ermeni çelişkisi, özellikle Ermeni ulusalcılığının yükselme dönemlerine denk düşüyor. Osmanlı'nın Kürtler arasında yaydığı Ermenilerin "gavur" oldukları, müslümanları öldürmek için Ruslarla işbirliği yaptıkları ve Kürtleri oturdukları yerden kovup yerine bağımsız Ermenistan'ı kuracakları yolunda yaptıkları propagandalar sonucunda bu iki mazlum ulus birbiriyle savaşa tutuşmuştur. Her iki taraftan da epeyce insan ölmüştür. Osmanlı Ermenilere karşı Kürtleri kullanırken bu propagandaların yanısıra Kürtlere maddi olanaklar da "sunmuş"tur. Ermenileri topraklarından çıkarın malları sizin olsun denmiştir. Gerçekten de Kürtler en çok da Hamidiye Alayları vasıtasıyla Ermeni temizliğine katılıp, onların mallarına ve topraklarına el koymuşlardır. Bu arada

Ermenilere kardeşçe yardımda bulunan Kürtler de olmuştur. Bunu da anmak gerekiyor. Bugünde TC'nin sürdürdüğü anti-Ermeni propagandasının Kürt halkı arasında değilse de Türkler arasında oldukça etkili olduğu bir gerçektir. Bugün TC'nin, PKK'yi Ermenilerin yönettiği, Ermeni güdümünde bir hareket (!) olarak tanıtmaya boşuna değildir. Bu kandırmacaya Kürt halkı arasında pek inanan olmasına karşın, Türk halkının yüzde yetmiş, belki de daha fazlası inanmaktadır. Devlet bu çelişkiyi ve düşmanlığı diri tutmak için her yıl şurayı-burayı eşeleyip, Ermenilerin fi tarihinde katlettiği Türklerin çürümüş kemiklerini (!) teşhir etmektedir. Yine ölü olarak ele geçen "sünnetsiz" PKK militanları günahşırı olarak TV ekranlarında kamuoyuna gösterilmektedir. Hemen belirtelim ki bugün Kürt halkı arasında Ermeni düşmanlığı diye genel bir eğilim yoktur.

Aşiret Çelişkileri: Aşiret çelişkileri Kürtlerin sürekli kanayan, kanatlan bir yarasıdır. Ve Kürt ulusal demokratik mücadelesine büyük zararlar vermektedir. Aşiret düşünüş dünyayı kendi köyünün, kasrının dar sınırlarından ibaret gördüğü için, onda ülke ve ulus bilinci yoktur. Ya da çok cılızdır. Aşiret

Kürt ulusal direnme hareketlerinin hemen hemen yüzde doksan dokuzu köy ve kasaba kökenlidir. İsyandar buralarda oluşturulup başlatılmıştır. Bu olgu aynı zamanda Kürt yoksul köylüsünün ulusal kurtuluş mücadelesindeki yerini ve önemini de göstermektedir.

ağası, aşiret üyeleri üzerinde otoritemi nasıl sürdürürüm, malımı-mülkümü nasıl korurum, kesemi nasıl doldururum hesabı içindedir. Mülkiyetindeki arazinin sınırları herşeydir. Ve şüphesiz ki bu sınırları genişletmek arzusu da taşır. Bu yüzden de komşu aşiretlerle sık sık arazi ve ekin kavgalarına girişir. Bu kavgalar sonucu arada büyük hüsümetler, kan davaları oluşur. Normal koşullarda zaten aşiretler arası genel bir rekabet vardır. Biri bir araba aldımıydı diğeri daha iyisini almaya çalışır. Dış görünüm, hava atmak çok önemlidir. TC, aşiretçi yapının bu tür zaafının bildiğinden ötürü bunları kontrol etmede, yönetmede ve birbirine düşürmede zorluk çekmez. Bir aşireti elde etmek için aşiret reisini düşürdün mü aşireti de düşürmüş sayılırsın. Günümüzde para-militer bir örgütlenme olan köy koruculuğu esas olarak bazı aşiret reislerinin, toprak ağalarının düşürülmeleri sonucudur ki yaygınlaşıp kurumlaşmıştır. Sırf aşiretler arası çelişkiler nedeniyle geçmişteki bir çok ayaklanma sekteye uğramıştır. Bu sorun bugünde şöyle-böyle devam etmektedir.

Dinin Etkileri: Kürtlerin genel olarak müslüman oldukları biliniyor. TC devleti, ulusal bağımsızlıkçı düşüncenin önüne devamlı olarak ümmetçiliği çıkararak, Kürt ulusal bağımsızlık düşüncesini etkisiz kılmaya çalışmaktadır. Çok sıkıştıklarında "hepimiz ümmet-i Muhammed değil miyiz?", "Allahımız, dinimiz, peygamberimiz bir değil mi" vb. türünden demagojilerle Kürtleri kendilerine köle tutmaya devam etmektedirler. Aynı şey Osmanlıda da var. Örneğin Mir Muhammed isyanında Kürt güçleri karşısında sıkışan Osmanlı, Kürtlerin Halifeye olan bağlılıklarını kullanarak isyanın kırılmasını sağlamıştır. Osmanlı'nın: "Halife ordularıyla çarpışan kafirdir" propagandası sonucu isyancı Kürtlerin çoğu savaştan çekilmiştir. 1920'li yıllarda Türk siyasetçileri de Kürtlere: "ulusal isteklerinizi şimdilik erteleyin. Görüyorsunuz yurdumuz gavur işgali altındadır. Din kardeşleri olarak biz bize kaldığımızda sorunları kendi aramızda çözeriz." türünden politik dalaverelere girişiyorlar. Ve bu oyun bir kısım Kürtler arasında tutuyor. Onlar "din kardeşlerinin zor günlerinde onlara destek olmak" yoluna giderek ulusal isteklerini erteliyorlar. Ermeni kırımında da bu "din kardeşliği" etkili oluyor. Kürtler arasında kavmiyetçiliğe sarılma ve "kardeş kanı dökmeme" anlayışı hayli etkili olmuştur. Bugün Kürdistan'da çözülen resmi devlet ideolojisinin yerinin din ideolojisiyle doldurulmaya çalışılması, Kürtler arasında müslümanlığın halen etkili olduğunu göstermektedir.

Türklük Olgusu: Bir devlet propagandası olan,

Türkiye'de yaşayan herkesin Türk olduğu savsatası, Kürdistan'da asimilasyon sürecinin derinleşmesiyle birlikte Kürt toplumu arasında da yankı bulmuş ve 1940-70 arası azımsanmayacak bir kitle üzerinde etkili olmuştur. Bu ırkçı-şöven anlayışın yayılmasında Türk eğitim kurumları büyük bir rol oynamışlardır. Kürt insanına henüz ilköğretim döneminden itibaren Türklük dayatılmaya ve kafasına kazılmaya çalışılmıştır. Bu inkarcı, ırkçı görüşün teşhiri ancak 70'li yıllarda mümkün olabilmıştır. 1972 DDKO siyasi savunması bu şöven Türkçülüğe, ırkçı-sömürgeci Kemalist ideolojiye sıkılan "ilk kurşun" olmuştur. "Ocak Komünü"nü oluşturan yurtsever-devrimci kadronun mahkemede yaptığı siyasi savunma, aynı zamanda Kürt aydınları arasında da bir dönüm noktası olmuştur. Türklüğün Kürt bireyi açısından taşıdığı anlam; ulusal yabancılaşma ve efendiye özenmedir. Kürt insanı baskı altında olan, aşağılanan, ayaklar altına alınıp çiğnenen sömürge kişiliğinden "kurtulmak" için Türkten daha fazla Türk olmaya zorlanmıştır. Devletin her türlü basın-yayın aracı, okulları vesairesi bu yabancılaşmayı derinleştirmek için fazlasıyla çaba harcamışlardır. Bunlar yetmezmiş gibi yıllar yılı dağlara taşlara bile "Türk'lüğü vurgulayan, metheden sloganlar yazılmıştır. Şehirler ve köyler; Atatürk'ün heykelleri, büstleri ve Türk bayraklarıyla donatılmıştır. Bu "Türk'lük çabaları 90'lı yıllardan itibaren daha da artırılmıştır. Yine Kürt Realitesi'nin "kabulü"nden sonra devlette tahammülsüzlük ve aşağılık kompleksi kabarmıştır. Aslında Kürt Realitesi'ni hiçbir biçimde içlerine sindiremediklerinin bir göstergesi oluyor bu.

Aynı Vatana Sahip Eşit Vatandaşlık: Türkiye'de yaşayan herkesin Türk olduğu ilan edildikten sonra, bu "Türk'lerin aynı vatana sahip, eşit vatandaşlar oldukları da iddia edilir. Bu resmi görüş, bir kez daha Kürt ulusunun ve ülkesinin inkarı olmaktadır. "Edirne'den Kars'a kadar" Türk yurdu olduğu ve yurt toprağında kimseye ayrı muamele yapılmadığı, kendine Kürdüm diyenlerin cumhurbaşkanı bile olabildikleri sıkça tekrarlanır. Bütün bunlar; Kürtleri, Türk devletine bağlama, onların ülke ve ulus duygularına set çekme amacı taşımaktadır. Yine bu demagoji "Misak-ı Milli"yi tartışma dışı tutmaya yöneliktir. Şu da var ki, bu resmi görüş bir kısım çevrelerce gözden geçirilmeye, daha bir geliştirilmeye çalışılıyor. Bu kez Türklük yanını biçimsel olarak biraz geride tutan, bunun yerine "Türkiye'liliği öne çıkaran "Anayasal Vatandaşlık" görüşü geliştirilmeye çalışılıyor. Açıkçası muhtevada değişen birşey yoktur. Anayasanın ve devletin ırkçı-sömürgeci yapısı aynen korunarak Kürtler, "Anayasal Vatandaşlık'a terfi ettirilmek isteniyor. Dün nasıl ki aynı vatana sahip, eşit vatandaşlık yalanına inanan Kürtler çıkmışsa, bugün de "Anayasal Vatandaşlık'a inanan Kürtler haliyle olacaktır. Ancak, bunlar dün olduğu kadar fazlaca bir kitleyi kapsamayacaktır. Çünkü ulusal bilinç Kürt halkı arasında yer edinmiş ve bu bilinç her geçen gün çiğ gibi yayılmaktadır. Türk halkı ise dün olduğu gibi bugün de bu safatalara inanacağına benzer.

Parlamento ve Particilik: Parlamento ve particilik, sömürge Kürt halkını devlete ve düzene bağlamanın etkili araçları oluyorlar. Parti ve seçim faaliyetleri, siyasal yaşamı doldurmak, tatmin etmek gibi işlevler de görmektedir. Sömürgeci burjuva partilerine üye olan ve seçimlerde oy kullanan Kürdistanlı birey iyi kötü siyasetle uğraştığını, seçme ve seçilme daha birkaç yıl öncesine kadar Kürdistan'da önemli bir siyasal güce sahip olmuşlardır. Kürt halkını sahte umutlar, bekleyişler içine sokmada olsun, pasifize etmede olsun, düzene bağlamada olsun hayli etkili olmuşlardır. Parti merkezleri Kürdistan'daki şubelerine oluk gibi paralar akıtmış, parti başkanlarına ve yöneticilerine çeşitli olanaklar sunmuşlardır. Kürdistan'ın şehir ve kasabalarında, düşkün, çıkarıcı, vurguncu kesimlerin cirat atması nedeniyle burjuva particilik hayli tutmuş ve adeta bir çıkar kapısı olarak görülmüştür. Parti yöneticisi olundumu; yağlı ihaleler almak, işe adam

sokmak, "iş bitirmek", kendini kabul ettirmek ve "etkili" şahsiyet olma garantilenmiş demektir. Hele bir de milletvekili olundumu bundan iyisi can sağlığı.. Aslında parlamento en üst sömürgeci organ olarak değerlendirilebilir. Bu organ, Kürdistan'ın kaderini ilgilendiren kararlar almada Kürtleri düzen içine çekip ehilleştirmede son derece önemli işlevler görmektedir. Parlamento, özellikle cumhuriyetin kuruluş yıllarında Kürtleri Türk devleti içinde eritme ve dünyayı yanıltmada oldukça iyi kullanılmıştır. "Kürdün ve Türkün devleti" yalanı, parlamentoya Mustafa Kemal tarafından atanmış Kürt milletvekillerinin şahsında dünya kamuoyuna; Kürtlerle Türklerin eşitliği biçiminde tanıtılmıştır. Ve bu aynı zamanda "Kürtlerin istikbal istemedikleri"nin de başlıca gerekçesi yapılmıştır. Yaşanan süreç itibarıyla sömürgeci burjuva partileri olsun, TC parlamentosu olsun Kürdistan'da hayli gözden düşmüştür. Bu durum sömürgeci devlet otoritesinin Kürdistan'daki gücünün ne durumda olduğunu da bir göstergesi oluyor.

Devlet Daireleri ve İşletmeleri: TC devleti Kürdistan'da 1940'lardan itibaren tam anlamıyla kurumuştur. Sömürgeciliğin gücü bu kurumların varlığı ve etkinliğiyle doğru orantılıdır. Kürdistan'da devlet; ekonomik, siyasal, kültürel ve askeri gücüyle halkın yaşamını belirleyip yönlendirmeye çalışmaktadır. Eğitim, sağlık, sanat, dinsel alan, maliye velhasıl toplum yaşamını oluşturan her alan devletin denetimi altındadır. Eskiden beri

Kürdistan'da en büyük işveren de devlettir. Ülke proleterlerinin ezici bölümü devlete ait resmi kurumlarda ve ekonomik işletmelerde çalışmaktadırlar. Devletin ekonomik alandaki bu gücü, halkı kendisine bağlamada önemli bir silahtır. (9) Öyle ki, Kürt insanı buralarda kadrolu olabilmek için rüşvet verme yoluna bile gitmektedir. Evini, toprağını satıpta rüşvete yatıran insan sayısı hayli fazladır. Bir sürü zorlukla işe giren insanlar, bir kez işe girdikten sonra bu kez de işlerini kaybetmemenin kaygısıyla hareket etmeye başlıyorlar. İşte mümkün olduğunca sosyal ve siyasal etkinliklerden uzak kalmaya, etliye-sütlüye karışmamaya çalışıyorlar. Amirleriyle iyi geçinince "sicili temiz" işçi, memur konularını böylece korumuş oluyorlar. Kadrolu işçi ya da memur olmak amaç haline gelince, düzenle göbek bağı kurulmuş oluyor. Demekki başlangıçta karnını doyurmak ve devamlı çalışacak bir iş edinmek amaçlanırken, kurulu düzen doğal olarak kendi kurallarını dayatıyor. Kaldiki insanlar çoğu kez bu durumu bile bile çalışmayı devlet karşısındaki bu pozisyonu, Türk işçi sınıfının Türk devleti veya kapitalisti karşısındaki konumlanışından daha farklıdır. Kürt işçisi sömürülenin yanısıra, ulusal kişilik olarak da rencide olmaktadır. Çünkü, şantiyesinde, fabrikasında, işyerinde, dairesinde çalıştıkları devlet, herhangi bir işveren olmayıp, ülkesini bizzat işgal eden bir güçtür.

Klasik sömürgelerde sömürgeci devletle sömürge ulus arasındaki çatışmanın boyutunu anlayabilmek için sömürgeci devletin resmi kurumlarının sömürgeci oluşumuna ve işlerlik düzeyine bakmak gerekmektedir. Eğerki sömürgecilerin resmi kurumları etkinse -göstermelik bir konuma sahip değillerse- ve yerli halk bu kurumlar içinde normal olarak yer alıp çalışıyorsa, bu durumda sömürgeci devletin işlevi tıkrında yürüyor demektir. Veya en azından egemenliği tehdit altında değildir. Sömürgeci ulusal kurtuluş hareketinin belirli bir gelişmişlik aşamasında sömürgeci devlet otoritesi kaçınılmaz olarak zayıflar. Bu durumda iki otorite yan yana ve hatta yer yer iç içe olur. Nihayet ulusal kurtuluşçu gücün stratejik denge durumundan stratejik saldırıya geçtiği dönemde, sömürgeci otorite adı var kendisi yok duruma gelmiştir. Heleki bir de bu stratejik saldırı ulusa mal olmuş "sivil itaatsızlık" kampanyasıyla birlikte gelişirse, sömürgeci otorite tamamen sıfırlanmış demektir. Bu

durum sömürgeciliğin final sahnesidir.

Köy Koruculuğu: Devletin yapılandığı köy koruculuğu esas olarak kırsal bölgelerde gerillaya karşı oluşturulmuş para-militer bir örgütlenmedir. Bugün sayıları ellibini aşan bu hain çetelerin ezici bir çoğunluğu büyük aşiretlerden oluşuyor. Korucu başları ise, toprak ağaları ve aşiret şefleri olmaktadır. Bunun dışında devletin baskısı sonucu korucu olan köylülerde mevcuttur. Ayrıca devlet baskısının yanısıra ekonomik nedenlerle korucu olanlarda vardır. Zaten devlet bu örgütlenmeyi kurumsallaştırmak için her yolu ve yönetimi kullanmaktadır. Köy koruculuğu her ne kadar tutmuşsa da, Kürt köylüsünün diyebilirizki çok büyük bir bölümü bu ihaneti reddetmiştir. Evinin, köyünün yakılması, ölüm, işkence ve göç pahasına da olsa onurunu korumuştur.

Silah alan aşiret üyelerinin çoğu yoksul insanlardır. Gerilla ile çatışmaya sokulan bu insanlar nihayet aynı ulusun emekçi fertleridir. Demek ki bu politika, ulusun bölünmesi ve iç çatışmalarda birbirlerine düşman edilmelerini hedefliyor.

Köy koruculuğunun Kürt toplumunda açtığı ikinci bir yara da: "Halkın Haczedilmiş Yarıları Halkın Vurulması"dır. Silah alan aşiret üyelerinin çoğu yoksul insanlardır. Gerilla ile çatışmaya sokulan bu insanlar nihayet aynı ulusun emekçi fertleridir. Demek ki bu politika, ulusun bölünmesi ve iç çatışmalarda birbirlerine düşman edilmelerini hedefliyor. Bilindiği gibi, köy korucularının çatışmalarda

devlete en çok yararlı oldukları alan kılavuzluktu. Araziyi çok iyi tanıdıkları için gerillanın yerini tesbit etmede, iz sürmede, pusu atmada çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Fakat bütün bunlara karşın, devletin bunlara geçici bir uşak gözüyle baktığı da açıktır. Sultan Hamid, Hamidiye Alaylarına ne kadar güvenmişse, TC'de; Bucak çetelerine, Jirki çetelerine, Tatarlara ve benzerlerine o kadar güvenmektedir. Ki bu nedenle bunları sıkı bir denetim altında tutmakta ve ölçülü olarak silahlandırmaktadır. Yarın fonksiyonları bittiğinde paçavra gibi bir kenara atılacaklardır. Hatta bazıları cezalandırılacaktır da. Kürdistan tarihi göstermiştir ki, devlet işi bittiğinde Kürt hainini de sırf Kürt olduğu için cezalandırmıştır. -lerde bunun örneklerine değineceğiz. -

Köy koruculuğuyla ilgili olarak işin şu yanına da değinmek gerekiyor: Köy koruculuğu, ezilmiş, sindirilmiş, aşağılık kompleksiyle dolup taşan insanların, bu kişilikten "intikam" almalarının da bir aracı oluyor. Devletin birçok güvencesine kavuşturulan bu zavallı kişilikler bir anda "ne oldum" delisi oluyorlar. Korucu olmayan köylüleri devlet yardımıyla topraklarından göçürtüp mallarına mülklerine el koymalarından tutun da, yol kesmelere, araç soymalara, kız kaçırmalara ve insanları polis gibi sorgulamaya dek her türlü pisliliği yapmaktadırlar. Kendine ve halkına yabancılaşmış bu düşkün kişilikler, köy koruculuğu -aslında devlet koruculuğu- "ünvan"ını ele geçince efendilerinin prototipini çiziyorlar.

Köy koruculuğunun yanısıra devletin örgütlediği geniş bir ajan-muhbir ağının olduğu biliniyor. Bu insanlar da üç-beş kuruş para almak, kirli işlerini rahatça yürütmek ve devletin hisminden kurtulmak için ulusal ihanet içine giriyorlar. Devletin ajan-muhbir takımı her toplumsal çevre içinde mevcuttur. Cami imamından muhtara, öğretmenden fabrika işçisine, işçisinden esnafa varınca dek hemen her kesimde... Bu arada işbirlikçi sınıfları belirtmeye gerek bile yok. Yerli halkın ajanlaştırılması ve herkesin birbirlerine kuşkuyla bakar hale getirilmesi klasik bir sömürgeci uygulama mıdır. Gerçekte Kürdistan sömürgecinde, aşağı-yukarı bütün klasik sömürgeci uygulamalara tanık oluyoruz. Dünya üzerinde, sömürgeciliğin ne kadar iğrenç uygulamaları varsa TC bunları kendisine örnek almaktadır. Dün ABD'nin Vietnam'da, Fransa'nın Cezayir'de, Portekiz'in Angola, Mozambik ve Gine'de yaptıklarının hemen hemen hepsi bugün TC

tarafından Kürdistan'da uygulanıyor. Zaten TC sömürgecileri uzman bir sömürgeci olmak için Almanya'ya, İngiltere'ye, Fransa'ya, Amerika'ya gidip işin teknik vb. yanları üzerine de özel eğitim görüyorlar. Kürdistan yeni sömürge statüsünde olmuş olsaydı, kuşkusuz ki devlet bu kadar "karmaşık" ve "zahmetli" örgütlenmeye gitmeyecekti. Kukla bir yönetim bütün bu olup bitenleri çok daha basit yöntem ve örgüt biçimleriyle yerine getirebilecekti.

Polis ve Asker örgütlenmesi: TC, Kürdistan'ı askeri işgal altında tuttuğu için militarist örgütlenmeye oldum olası büyük önem vermiştir. Devletin bugün Kürdistan'da muazzam bir asker ve polis gücü vardır. Ki zaten büyük ölçüde bu güce dayanarak ülkede otoritesini sürdürüyor. Ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişimine koşut olarak, militarist ordu da kendisini yeniden organize etmiştir. Özel Tim, Özel Ordu, son model savaş araç ve gereçleri devreye sokulmuştur. Sömürgeci despotizmin bütün vahşi özellikleri bu yapıda somutlaşmıştır. Halka yönelik imhacı ve akıl almaz eylemlerini anlatmaya gerek bile yoktur. Bu işgalci ordu tipki "Olağanüstü Hal Bölge Valiliği" gibi tamamen özel bir hukukla hareket etmektedir.

TC'nin Kürdistan'da geliştirdiği siyasal ilişki ve düşünce biçimleri özet olarak bunlardır. Konuyu son bir noktaya değinerek bağlayalım: halkın günlük yaşamı açısından temel bir öneme sahip olan belediyeler de devletin çeşitli baskı ve yaptırımlarına maruz kalıyorlar. Belediyelerin her ne pahasına olursa olsun devlet güdümünde olmaları isteniyor. Özellikle 1980'den sonra belediyeler üzerine çok katı bir devlet baskısı oluşmuştur. Bu yerel yönetim birimleri devlete bağlı oldukları, devlet politikası yürüttükleri sürece devletten maddi olarak yardım almış, tersine davrandıklarında ise hem maddi hem de manevi olarak baskı görmüşlerdir. Günümüze dek birçok belediye başkanı görevinden alınmıştır. Açıkçası, açlıkla, işkenceyle, hapisle halkı ve halkın temsilcilerini terbiye etme, dize getirme politikası güdülmektedir. Devlet kendi politikası ve otoritesi dışında ikinci bir gücün oluşumuna ve gelişimine hiçbir biçimde tahammül göstermiyor. Hele ki şehirlerde asla...

Beyliklerden Günümüze Ulusal İhanet Örnekleri

Kürdistan ülkesi, yabancı egemenliğine girdiği günden bu yana sayısız ihanet örneğine tanıklık etmiştir. İşbirlikçilik ve ihanet olgusunu bütün yönleriyle bu yazıya sığdırmak elbetteki mümkün değildir. Bu nedenle biz, Kürdistan tarihinde daha çok hassas dönemlerde yaşanan ihanet örneklerine değineceğiz.

Bilindiği üzere, işgalci Osmanlı'nın Doğu'ya açılmasının önündeki en büyük engel Safevi İmparatorluğunun varlığıydı. Osmanlı İmparatorluğu Doğu'ya yönelirken bu imparatorlukla savaşmak zorunda kaldı. Bu iki imparatorluk arasındaki savaşların merkezinde ise Kürdistan yer alıyordu. Fakat Yavuz Selim öncesi padişahların Kürdistan seferleri Osmanlıya egemenlik sağlayamamıştı. Tarihsel koşullar gereği bu görev Yavuz'a kaldı.

Yavuz Selim, Kürdistan'ı egemenlik altına alma planını gerçekleştirebilmek için, bugün bile sömürgeci devletlere ilham kaynağı olan ustaca entrikalara başvurmuştur. Yavuz Selim bir taraftan "Böl-Yönet" politikasını ince taktiklerle hayata geçirip Alevi-Sunni Kürt beylerini birbirlerine düşman ederken, diğer taraftan da Sunni beylikleri Safevilere karşı ayaklandırarak düşmanı güçsüzleştirmeyi başarmıştı. Mezhep ayrılıklarını kışkırtarak Kürtler arasında ayrılık tohumları eken, onları birbirlerine düşman kılan Yavuz, sonuçta Kürt beyliklerinin büyük bir bölümünü imparatorluğuna bağımlı kıldı.

Çaldıran Savaşı, doğurduğu sonuçlar itibarıyla Kürdistan tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu sonuçlardan en önemlisi; Kürt beyliklerinin bir bölümün tasfiye edilmesi, bir bölümünün ise imparatorluk emrine sokularak Osmanlı'nın Kürdistan'daki

egemenliğini oluşturmalarının payandası haline getirmiş olmasıdır. Hiç kuşku yok ki, Kürt beyliklerinin Osmanlı ile işbirlikçi bağlantılara girmelerini sağlayan özne, İdris-i Bitlisi, Çölemerik, Hasankeyf ve Cizre beylikleri resmileştirildi. Buna göre, Kürt beylikleri kendi içlerinde özerk olacak, Sultana sadece vergi ve asker vereceklerdi. Yapılan bu anlaşma sonucunda İdris-i Bitlisi Sultan tarafından çeşitli hediyelere boğuldu; "Büyük hizmetlerinin karşılığı olarak Bitlisi Mevlana İdris'e Yavuz Sultan Selim tarafından ikibin Venedik Dükka altını, sekiz hil at, kabzası işlemeli bir kılıç ve padişahın gönül hoşluğunu 921 yıl Şevval ayının ortası (1515 yılı ortaları) tarihli bir ferman vermiştir." (10)

Yavuz'dan sonraki Osmanlı padişahları da kendileriyle işbirliğine giren Kürt beylerine imtiyazlar sağlamaya devam ettiler. Kanuni'nin Kürt beylerine tanıdığı imtiyazları bildiren Hüküm Şerif'de şöyle deniyor: "Yavuz Sultan Selim zamanında Kızılbaşlara karşı cephe alarak müsbet ve hayırlı hizmetlerde bulunan ve şimdi de devlete doğrulukla hizmetler ifa eden bilhassa (Serasker-i Sultan İbrahim Paşa'nın) bu defaki İran seferine katılarak Kızılbaşların yenilmesinde yararlılık gösteren Kürt beylerine gerek devlete karşı gösterdikleri özkulluk ve dilaverlikleri karşılığı olarak ve gerekse kendilerinin müracaat ve istihamları gözönüne alınarak, her birinin öteden beri ellerinde ve tasarruflarında bulunan eyalet ve kaleler geçmiş zamanlardan beri yurtları ve ocakları olduğu gibi ayrı ayrı beraatlarla ihvan edilen yerleri de kendilerine verilip mutassarrıf oldukları eyaletleri, kaleleri, şehirleri ve köyleri ve mezarları bütün mahsulleriyle, oğuldan oğula intikal etmek şartıyla kendilerine temlik ve ihvan edilmiştir. Bu münasebetle aralarında asla anlaşmazlık ve geçimsizlik çıkmamak, dışardan müdahale ve taaruz edilmemelidir. Bu emri celile riayet edilecek, hiçbir süratle üzerinde kalem oynatılmayacak, hiçbir yeri değiştirilmeyecektir." (11)

Yukarıdaki belge Osmanlı padişahlarının kendilerine boyun eğen işbirlikçi Kürt beylerine sağladıkları imtiyazları açıkça göstermektedir. Kürdistan'daki işbirlikçilere tanınan bu imtiyazlar, Osmanlı imparatorluğunun yıkıntıları üzerinde inşa edilen sömürgeci TC devleti tarafından da yeni biçimler içinde sürdürülmüştür. Tabii aynı şey Osmanlı içinde geçerlidir. Nitekim Kanuni'nin "hiçbir süratle kalem oynatılmayacak, hiçbir yeri değiştirilmeyecek" dediği Hüküm Şerif, 19. yüzyılın başından itibaren tümünden yadsınacaktır. Osmanlı-Kürt ilişkilerinin değişmesine yol açan neden; Avrupa ve Afrika'da gün be gün egemenlik alanlarını kaybeden, bu anlamda da dışarıda dayak yiyen Osmanlı'nın "içe" dönerek hincini bunlardan almaya çalışmak istemesidir. Osmanlı, özerk Kürt beyliklerini ortadan kaldırmaya yönelince, Kürt beylikleri buna tepki olarak isyanla cevap verdiler. Böylece feodal Kürt beylerinin neredeyse yüz yıl sürecek olan isyanları da başlamış oldu. **Abdurrahman Paşa Baban, Mir Muhammed, Bedirhan Bey, Yezdanşer ve Şeyh Ubeydullah** isyanları bunların başlıcalarıdır. Bu kısa hatırlatmadan sonra, şimdi de isyanlarda yaşanan ihanetlere döneelim.

1806 Abdurrahman Paşa İsyanı; Bu isyanda Halit'in ihanetine tanık oluyoruz. Halit, Abdurrahman Paşa'nın kardeşidir ve sırf mevki sahibi olmak için isyanın en kritik aşamasında kendi adamlarını da yanına alarak Halife ile işbirliği yapmış ve hareketin yenilgisine yol açmıştır. Benzer bir ihaneti Bedirhan bey isyanında da görüyoruz. Bu kez, Bedirhan Bey'in yeğeni olan Yezdanşer düşmanla işbirliği yapıyor. Ermeni tarih yazarı **Garo Sasuni**, Yezdanşer'in ihanetini ve bu ihanetin Bedirhan Bey isyanı üzerindeki etkisini şöyle açıklıyor: "*Osman Paşa Bedirhan'ın sarsılmaz direnişini görerek savaşa devam etmekle beraber asırlık Osmanlı hilekarlığına başvurdu; rüşvetle ve sınırsız yüksek rütbe vaatleriyle Bedirhan'ın güçlü müttelikleri arasında hainler bulmaya çalıştı. Bunda Osman Paşa yine muvaffak oldu ve ne acayiptir ki bu hain, Bohtan ordusunun sol kolu kumandanı olan*

Bedirhan'ın yeğeni Yezdanşer Bey'di. Böylece Bohtan mevzileri sol taraftan yarıldıkdan sonra Osmanlı başarıları hızla gelişti. Topal Osman Paşa ordusu Bohtan yöresindeki muhakkem mevzileri zaptetti." (12) Yezdanşer'in ve onunla birlikte hareket eden beylerin ihaneti, Bedirhan Bey isyanında çözülmenin başlangıcını oluşturmuştur. Nihayet, Osmanlı orduları karşısında tutunamayan Bedirhan Bey teslim olmak zorunda kaldı. Ailesiyle birlikte İstanbul'a oradanda Şam'a sürgüne gönderildi. Yezdanşer ise ihanetine karşılık olarak Bedirhan Bey'in yerine Cizre Bey'i olarak atandı. Ancak çok geçmeden ihanetçiliğin kaderi Yezdanşer'in de yakasına yapışacaktı. Nitekim bir süre sonra efendilerince bir köşeye atılmak istendi. Kandırıldığının farkına varınca bu kez de Osmanlıya karşı sonu hazinle bitecek olan bir isyan başlattı. Sonu hazinle bitecek olan diyoruz çünkü, Yezdanşer bir kez daha Osmanlı hilesinin kurbanı olacaktı. Sözde, görüşme vaatleriyle İstanbul'a götürülen Yezdanşer orada tuzağa düşürülerek tutuklandı. Osmanlı'nın hilesi, Kürdistan'ı emperyalist bağlantılar içinde sömürgeleştiren devletlerin de günümüze kadar sıkça kullanageldikleri bir yöntemdir. "**Miri Revvanzur**" Muhammed Paşa'dan bu yana tarihten yeterince ders alma yeteneği gösteremeyen Kürtler; Hamza Ağa, Simko İsmail, Seyit Rıza, Qadı Muhammed, Abdurrahman Kasımlo gibi lider ve kadrolarını hep bu pis oyunlarda kurban etmiştir. Bu aynı zamanda Kürtlerin politika alanındaki saflık ve deneyimsizliklerinde bir göstergesi oluyor.

Geliyoruz 1880 Şeyh Ubeydullah isyanına; ne yazık ki bu isyanda ihaneti yaşamaktan kurtulamıyor. Bu kez İran bölgesindeki Celaliler isyana karşı savaşıyorlar. Celaliler, Ubeydullah güçlerini bizzat kendileri Urmiye'den çıkarıp harekete büyük bir darbe vuruyorlar. Sonuçta Ubeydullah hareketi de başarısız oluyor.

19. Yüzyılda gerçekleşen bu ayaklanmalarla ilgili bir noktaya daha değinmeden geçemiyoruz; geleneksel önderlikli bu ayaklanmalar esas olarak feodal çıkarların korunması temelinde oluşmuş olmasına karşın bu ayaklanmalar esnasında yer yer ulusal taleplerde yer almıştır. Bunu titizlikle değerlendirmek gerekiyor.

Osmanlı-Kürt ilişkilerinde bir diğer ihanetçi rolü de Hamidiye Alayları oynuyor. Hamidiye alayları 1891 yılında Sultan Abdulhamid tarafından oluşturuldu. Kürt süvarileri birliklerinden oluşan bu alaylar başlangıçta, Rusların Kafkaslarda ilerlemesine karşılık olarak ve Kürt savaşçı aşiretlerinin gücünü Sultana bağlama amacıyla oluşturuldu. Fakat gelişen olaylar içinde Osmanlı'nın ihtiyaçlarına bağlı olarak Kürt ve Ermeni halklarına karşı da kullanıldı. Hamidiye Alayları özellikle 1916'lara kadar devam eden Ermeni katliamlarında fiilen yer alarak Sultanın jenosid suçuna ortak oldular.

Birinci dönem Kürt feodal ayaklanmaları sonra erdikten sonra, 1920'lerden itibaren başlayan **Koçgiri, Şeyh Sait, Ağrı ve Dersim** ulusal ayaklanmalarında da ihanetler aynen yaşanmaya devam etti. Ve bu ihanetler günümüzde de Kürt egemen güçleri (ağa, bey, komprodor ve ticaret burjuvazisi) ve her kesimden düşürülmüş Kürt insanı tarafından sürdürülmektedir.

Koçgiri direnmesinde ihanet: Kürt yurtseverleri bağımsızlık için Koçgiri'de silaha sarılmışken, Mustafa Kemal Dersim ve çevresi üzerinde saygınlığı olan bazı aşiret liderlerinin meclise girmelerini sağlayarak hareketi tecrit etmeye çalıştı. Yine Koçgiri'ye "Nasihah Heyeti" göndererek isyancıları kandırmaya çalıştı. 1920'de **Diyap Ağa, Meço Ağa, Hasan Hayri ve Ahmet Ramiz**, Dersim mebusları olarak meclise atandılar. Nuri Dersim'i'nin ifadelerine göre, **Seyit Rıza** bu atamalarla tepki olarak meclise telgraf çekerek: "**Meclis'teki mebusların Dersim'i temsil hakkına sahip olmadıkları, Dersim'in müstakil bir idare istediğini, ancak bu milli talebin Ankara hükümeti tarafından kabul ve resmen ilanından sonra Kürdistan'ın bir konfederalasyon şeklinde hükümetle işbirliği yapı-**

bileceğini" bildirir. (13)

Koçgiri halk hareketinin sürdüğü tarihsel kesitte Kemalistlerin oyununa gelen yalnızca Dersim mebusları değildi. Ginyan aşiret reisi Murat Paşa ve Kureyşan aşireti de Kürt savaşçılarına ihanet ediyorlardı. Buna bir de Haydar Bey'in teslimiyeti ve bölge aşiretlerinin hareket ilgisizliği eklenince Koçgiri yenilmekten kurtulamadı. Tarih bir kez daha "tekerür" ediyordu. Haydar Bey ile birlikte teslim olan 1000 savaşçıdan 400'ü cezaevine atılırken geri kalanları ise Batıya sürgün ediliyordu. Ancak bunların hiçbirisi sürgün yerlerine ulaşamayarak, yollarda ya kendiliğinden ya da hükümet güçleri tarafından öldürüleceklerdi.

Öte yandan Sevr görüşmeleri esnasında (20 Kasım 1920'de) bir kısım yurtsever Kürt, Ankara hükümetine gönderdikleri telgrafta: "Sevr'e mubince Diyarbakir, Elazığ, Van ve Bitlis vilayetlerinde müstakim bir Kürdistan teşkil etmesi lazım geliyor, binaenaleyh bu teşkil emelidir, aksi takdirde bu hakkı silah zoruyla alacağımızı beyan ederiz." derlerken, Kemalistlerin: "Kürtlerle-Türkler birbirlerine kopmaz bağlarla bağlıdır." yalanına kanan eşraf ve mütegalibe takımı ise itilaf devletlerine telgraf çekerek "istiklal istemiyoruz" diyerek ihanetçi bir tutuma gireceklerdi.

Yine Lozan Emperyalist Bölüşüm Antlaşması sürecinde de aynı ihanet sahneye kondu. Kürdistan, Lozan'da kurtlar sofrasına yatırılmış beyni ve iskeleti parçalanmak üzereyken, Kemalist yönetim Meclisi Mebusan'daki Kürt mebuslarını, eşrafını harekete geçirerek: "Kürtlerin Türklerden ayrılma talebi olmadığını" bildiren telgrafları konferans delegelerine gönderiyordu. Dersim mebusu Hasan Hayri'nin Lozan görüşmelerinin öngününde bizzat Mustafa Kemal'in isteğiyle Kürt milli kıyafetlerini giyerek meclise geldiği ve: "bu meclis Kürt ve Türklerin ortak meclisidir. Kürtlerin Türklerden ayrılma talepleri yoktur" dediği biliniyor. Hasan Hayri'nin Şal û Şepik giyerek meclise gelmesi sonraki yıllarda darağacında sallandırılmasının gerekçesi yapılacaktır. Lozan'a kadar "Türklerin ve Kürtlerin" olan meclis, 1924 Anayasası'yla birlikte sadece Türklerin olmuş oldu. 1924 Anayasası'ndan ve özellikle de Şeyh Sait ayaklanmasının bastırılmasından sonra Kürt ve Kürdistan sözcüklerinin telifüzünün bile suç sayılmaya başlandığı biliniyor. 21 Nisan 1925'te İsmet İnönü'nün Türk Ocakları'nda yaptığı konuşma Kemalistlerin Kürtleri nasıl bir oyuna getirdiğini açık olarak belgeliyordu. İnönü konuşmasında: "Biz açığa milliyetçiyiz. Milliyetçilik bizi birleştiren tek nedendir. Türk çoğunluğun yanında diğer unsurların hiçbir etkisi yoktur. Her ne pahasına olursa olsun, ülkemizde yaşayanları Türkleştirecek, Türklere ve Türklüğe karşı çıkanları yok edeceğiz." diyor. (14) Oysaki aynı İnönü Lozan görüşmelerinin ilk oturumunda Ankara hükümetinin Türk ve Kürtlerin ortak hükümeti olduğundan dem vurmuştu!

Lozan sonrasında, Kürdistan, tarihin belli başlı ve bilinen en ırkçı siyasetinin uygulandığı bir alan haline getirildi. Kürdistan bütünüyle harab edildi. İliğine kadar talan ve işgal edilerek, uluslararası bir sömürge konumuna sokuldu. Kürtlerin Koçgiri'de boğazlanan bağımsızlık istemleri ise bu sömürge siyasetine tepki olarak yeniden gündeme getirildi. Ve 1924-38 arası Kürdistan'da başkaldırıları birbirini izledi. Bu başkaldırılarda da ne yazık ki ihanet yine eksik olmadı. Bu ihanetler zincirinin en belirgin halkasına Şeyh Sait isyanında rastlıyoruz.

Şeyh Sait, ayaklanma öncesinde bölgedeki aşiret reislerinin desteğini almak üzere onlarla bir dizi görüşme yaparak, mektuplar yazar. Fakat hareket henüz hazırlıklarla uğraşırken Kemalistlere ihbar edilir. Bu ihbarlar sonucunda isyanı örgütleyen Azadi'nin önderlerinden Cıbranlı Halit ve Yusuf Ziya tutuklanırlar. Hareket başladıktan sonra da bu kez bazı aşiretlerin fiili saldırısına uğrar. İhanetçi aşiretlerden Lolan ve Hormekler, TC güçleriyle birlikte bizzat savaşa katılırlar. Bunun yanı sıra özel olarak belirtmek gerekirse; Ağrı'da Zilan ve Celali, Van, Erciş, Muradiye ve Patnos'ta Haydaran, Adaman, Tatryan ve Mişkan aşiretleri harekete karşı olduklarını açıklamışlardır. Ayrıca Kürdistan'daki çoğu aşiretler ayaklanmaya karşı ilgisiz davranmışlardır. Şeyh Sait hareketinin ihanete

uğramasında rol oynayan Hormek aşiret reisi M. Şerif Fırat ihanetlerini şu sözleriyle belgeliyor: "Biz Şeyh Sait'in Kanireş'teki içtimaini ve Hormek ağlarına yazdığı mektubu okuduktan sonra isyanın başlayacağını hüküm etmiştik. Bunun için A. Haydar, Veli Ağa, M. Halit ve aşiretimizin ileri gelenleri ile Canesenli Ali Efendi'nin emri ile Üstükran (Çaylar) köyünde toplanarak işi müzakere ettik. Bu toplantıda her neye mal olursa olsun hükümete yardım ve asilere saldırmaya karar verdik." (15)

Şeyh Sait önderliğindeki ayaklanma aniden başlayan bir hareket özelliği taşıyor. Kürt halkının mücadeleye yeterince çekilememesi, disiplinli bir ordulaşmadan uzak oluşu, Türk ordusunun silah ve teknik üstünlüğe sahip olması, Fransız emperyalistlerinin Suriye demiryolunu Türk ordusunun kullanımına açması, işbirlikçi-hain aşiretlerin sivil milisler oluşturarak hareketi arkadan hançerlemeleri sonucunda ayaklanma kısa sürede bastırıldı. Şeyh Sait ayaklanmasını henüz hazırlık aşamasındayken ihbar eden M. Şerif Fırat, bu ihanetin karşılığını gördüğünü söylüyor: "Bu milli mukaddes vazifeden sonra muhitte emin ve parlak bir mevki elde etmiştim. Varto hükümeti, Muş vilayeti ve Fırka komutanı yanında çok sevilir ve sayılırdım." (16)

Evet M. Şerif Fırat gerçekten de isyan bastırıldıktan sonra sürgüne gönderilmek suretiyle ödüllendirilmişti. Öte yandan yine Şeyh Sait hareketinin başlangıcından itibaren işin içinde olan ve ikili oynayarak hareketin her aşamasında Kemalistlere bilgi aktaran, yenilgi sürecinde ise Şeyh Sait'i fiilen tutuklayıp devlet güçlerine teslim eden Cıbranlı Kasım'ın ihaneti de üzerinden atlanamayacak olaylardan biridir. Kasım, başından sonuna kadar Şeyh Sait'le birlikte gözüküyor. İstiklal Mahkemesi'nde verdiği ifadeler ve sonradan yerleştiği Söke'de Kaymakam Kazım Aktul'a anlattıklarına bakılırsa ihanete 1924'te başlıyor. İstiklal Mahkemesi tutanakları incelendiğinde görülecektir ki binbaşı Kasım Ataç'ın mahkemedeki ifadeleri Şeyh Sait ve arkadaşlarının darağacına gönderilmelerinde önemli bir rol oynamıştır. Burada bir parantez açarak, hain ve ihbarcıların sırf kendilerini bir örnekle vurgulamak istiyoruz. Yukarıda M. Şerif Fırat'ın kendi söyleminden Şeyh Sait hareketini hazırlık aşamasındayken ihbar ettiğini belirtmiştik. İstiklal Mahkemesi karşısında ölüm korkusuyla dizlerinin bağı çözülen binbaşı Kasım ise verdiği ifadelerde ve sonraki anlatımlarında, hareketi başlangıç aşamasında Kemalistlere ihbar eden kendisi olduğunu ısrarla belirtiyor. İşte Kasım'ın ifadeleri: "Bulunduğu çevre ve bölgede bir Kürt bağımsızlığı ve Türkiye'den ayrılmayı amaçlayan akımlar bulunduğunu, bu akımların halkın yüzde seksenbeşini etkilediğini, ruhlarını bildiğim için adam saptamada ayrıca kanıt gerekmediğini, hükümetçe bir an önce önlem alınması gerektiğini, bu önlemlerinde örneğin merkeze bir gezici firkanın oluşturulmasını, aşiret reislerinin batıya sürdürülmeleri, karşı koyanların örnek olacak biçimde şiddetle cezalandırılmalarını, yoksa büyük bir felaketin gelmekte olduğunu gözümle görür gibi olduğumu, söylediklerimin hiçbirinin soruşturulmasına bile gerek olmadığını ayrıntılı olarak arz etmiş ve teşekkür yanıtını almıştım." (17) Binbaşı Kasım yukarıdaki sözleri 1924 yılında Erzurum'a gelen Mustafa Kemal'e söylediğini iddia etmektedir.

Şeyh Sait ayaklanmasından sonra gündeme gelen Ağrı ayaklanmasında ise; Kesko aşiretlerinin ve Şeyh Abdülkadir'in ihanetine tanık oluyoruz. Bununla birlikte isyancıların yenilmesine; hareketin mahalli düzeyde kalmış olması, TC savaş güçlerinin askeri donanım ve sayisal üstünlükleri, yine TC'nin Sovyetlerle ve İran'la ittifaka girmesi gibi faktörler neden olmuştur. İç ihanetin tahribatı fazla değildi. Ancak öteki bölgelerin harekete karşı ilgisizliği her zaman ki gibi yakıcı olmuştur.

Başta belirttiğimiz üzere, sömürgeciler sömürge için ihaneti geliştirip otoritelerine boyun eğenleri, uşaklık edenleri ödüllendiriyorlar. Ancak işleri bittikten sonra da onları değersiz herhangi bir nesne gibi bir tarafa fırlatıp atıyorlar. Kürdistan tarihinde Kürt direnmeleri sırasında devletin saflarında yer alan, katliamlar yapan ve sömürgecilerin suçlarına fiilen ortak olanların, bizzat sömürgeciler tarafından cezalandırıldıklarının

sayısız örnekleri vardır. Şeyh Sait hareketi sırasında Hormek beyleri Kıgı ileri gelenleri harekete şiddetle karşı durmuş ve hükümet saflarında silahlı çeteler oluşturarak savaşmışlardır. Fakat hareketin bastırılmasından hemen sonra sürgün cezasına çarptırılanların başında yer almaktan da kurtulamamışlardır.

Sömürgecilerin, ihanetçilerden yararlanabildikleri kadar yararlandıktan sonra onları fiziki imha dahil birçok cezaya çarptırdıklarına Dersim ayaklanmasında da rastlıyoruz. Dersim soykırımının celdalı General Abdullah Alpdoğan, hareketin önderlerinden Alişer'in başını getirmesi karşılığında Seyit Rıza'nın yeğeni Rehber'i altın ve paraya boğar. Tepeden tırnağa pisliğe batan Rehber, hain bir planla, Alişer ve Kürt kadınının dağdaki isyan hareketi içinde yer alan öncülerinden biri olan eşi Zarife'yi katlederek kesik başlarını General Alpdoğan'a götürür. Ama ne var ki Rehber sonradan Alpdoğan'ın emriyle öldürülmekten de kurtulamaz. Yine Seyit Rıza'nın oğlu Bra İbrahim'i öldüren ve TC'nin yanında yer alan Kirgan aşireti ve TC orduları tarafından topluca katledildiler. Üstelik Kirganlardan ilk öldürülen de bizzat Kirgan Reisi Şadoğlu Selman ve karısı Hatice olmuştur.

Sonuç Olarak

Zengin doğal kaynaklarıyla, önemli ticaret yollarının tam kalbinde bulunan Kürdistan, tarihin her döneminde işgalcilerin ilgi odağı oldu. Araplar, Bizanslılar, Moğollar, Selçuklular, Osmanlılar, Safeviler, Rus imparatorluğu, İngiltere ve Fransa başta olmak üzere bütün büyük güçlerin üzerinde oynadığı bir coğrafya özelliğini koruyarak, defalarca bitim noktasına getirildi. Fakat üzerinde bu kadar fetihçi ve sömürgeci gücün tepkindi Kürt toplumu bütün bunlara rağmen yüzyılların kapısını inatla zorlayarak modern zamanın sömürge ve fakat direnişçi bir ulusu olarak özgürlük mücadelesini diri tutmayı başardı. Ve nihayet 21. yüzyılın eşliğinde dünyanın gündeminde yeniden oturdu. Özellikle 15-20 yılda ulusal kurtuluş mücadelesi adına hayli mesafeler alınmıştır. Bugün için, geçmişe ait birçok olumsuzluk ve yetersizlik aşılmış, ideolojik, siyasal ve örgütsel olarak küçümsenmeyecek bir ilerleme sağlanmıştır. Şunu da belirtmek gerekir ki, bugün KUKM içinde hemen her sınıf ve tabaka yer almaktadır. Dört parça genelinde düşünülürse bu siyasal oluşumlar içinde sosyalistler siyasal süreci sürüklemekten ve belirlemekten henüz uzaktırlar.

Evet yeni bir yüzyıla girmek üzereyken Kürtlerin çözüm bekleyen sorunları gibi mücadeleleri de bütün gerçekliği ile ortada duruyor. Dönümü, ertelenmesi ve yok edilmesi mümkün olmayan bir yürüyüştür bu. Varsın ulusal jhanetçiler halka karşı suç işlemeye devam etsinler. Varsın ülkemizde kara yüzlü ihaneti sürdürenler bu hainlikleri karşılığında efendileri tarafından; yerel yönetimlerde işbaşına getirilerek, suç dosyaları hasır altı edilerek, korucubaşı ve korucu yapılarak, kucakları para doldurularak, meclis üyeliğine seçtirilerek, Cumhurbaşkanlığı köşkünde "birinci dereceden" konuk kabul edilip ağırlandırlar. Bunların sonuda tıpkı Salman Ağa gibi, Rehber gibi, Diyap Ağa gibi olacaktır. Bir farkla ki, KUKM'nin yargılamalarından bu kez kurtulabilmişlerse eğer...

N.Barzan-S.Cıbran

Dipnotlar:

8- Kürt isyanları genel olarak kasaba ve köy kökenlidir. Bu hareketler kitlesel ve askeri gücü de buralara dayanıyor. Şehirlere açılan isyanlarda bile şehirliler güçler isyanın yedek gücü durumunda kalıyorlar. Örneğin, şehir düzeyinde varlığını duyurmuş Bitlis ve Şeyh Sait ayaklanmalarında da bu durum varlığını korumaktadır.

9- Ayrıca "Olağanüstü Hal Bölge Valtılığı" de devletin tüm olanaklarını elinde bulundurmakta ve iller düzeyinde işçi ve memur kontejanından, devlet ihalelerine ve banka kredilerine dek elindeki yığınla olanağı halka karşı bir şantaj malzemesi olarak kullanmaktadır. Devlette işbirliğine girmeyen Kürdistanlılar ekonomik olarak da çökertilmeye çalışılmaktadır.

10- Nazmi Sevgen, Doğu Anadolu'da Türk Beylikleri, 11- Aktaran, Nazmi Sevgen, age. Sf. 78-79.

12- Garo Sasuni, Kürt Ulusal Hareketleri ve 15. Yüzyıldan günümüze Ermeni-Kürt ilişkileri, Sf. 70-71.

13- Koçgiri Halk Hareketi, Komal Yayınları, Sf. 64.

14- Yakın Tarihimiz, Milliyet Tarih ve Kültür eki, Sf. 447.

15- Mehmet Şerif Fırat, Hayat ve Hatıratım, Cilt 3, Sf. 14. (Mehmet Şerif Fırat'ın bu kitabı yayınlamamıştır. Babasının izinde yürüyen oğlu Atilla Fırat, Hormekten Notlar adıyla yayınladığı broşürde aktarıyor.)

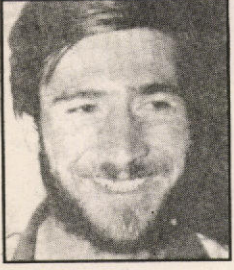
16- M. Şerif Fırat, age. Sf. 58.

17- Aktaran Uğur Mumcu, Kürt-islam Ayaklanması, Sf. 110.

KAYIPLAR SEMBOLÜ HASAN OCAK VE RIDVAN KARAKOÇ

21 Mart Newroz günü Aksaray'da polis tarafından gözaltına alınan Hasan Ocak katledilmiş olarak bulundu.

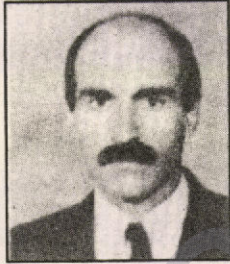

Gözaltında iken kendisini gören tanıklara rağmen Terörle Mücadele Şubesi tarafından gözaltında olduğu kabul edilmeyen Hasan Ocak'ın işkenceyle öldürülmüş cesedi 26 mart'ta Beykoz Buzhane Köyü Dedeler Mevkiinde ormanlık bir alanda bulundu.

Hasan Ocak için, başta ailesi olmak üzere Demokratik Kitle

örgütleri, İHD, kayıp aileleri, Sosyalist Basın ve Hasan Ocak'ın arkadaşları bir çok eylem yaptılar. Yapılan bütün girişimleri sonuçsuz bırakan devlet yetkilileri, Hasan Ocak'ın gözaltına alınmadığını belirttiler.

Hasan'ın bulunması için yoğun çapa harcayan ailesi, dostları ve duyarlı kesimler sağ istedikleri Hasan Ocak'ı işkenceli sorgulamalar sonucu telle boşularak katledilmiş cesedini kimsesizler mezarlığında buldular. Büyük uğraşlar sonucu mezarlıktan alınan H. Ocak'ın cesedi 19 mayıs günü Gazi Mahallesinde cemevine getirildi. Cenazenin kaldırılacağı gün kepenklerini kapatan gazı esnafı, işçiler, memurlar, öğrenciler ve gazı halkı cemevi-nin önünde toplandılar. 10 bin civarında oluşan kalabalık bir kortej eşliğinde cenaze cemeviden alınarak "Hasan Ocak ölümsüzdür, susma sustukça sıra sana gelecek, gözaltına kayıplara son, Hasan Ocak'ın katili devlettir, katil polis, faşizmi döktüğü kanda boğacağız, Şehit na mirın" sloganları ve çeşitli pankart ve dövizler açılarak mezarlığa getirildi. Burada, yapılan saygı duruşundan sonra cenaze defnedildi. Hasan Ocak'ın abisi ve arkadaşlarının yaptığı konuşmalardan sonra kitle sloganlar eşliğinde cemevine döndü. Cenaze töreni oylaysı sona erdi.

Gözaltına alındıktan sonra işkence yapılarak katledilen ve cesedi Hasan Ocak'ın cesedinin atıldığı alanın yakınlarında bulunan Ridvan Karakoç'un cenazesi kalabalık bir kitlenin katıldığı törenle toprağa verildi.

Alaşehir mezarlığında "kimsesiz" olarak gömüldüğü mezardan günlerce uğraşılması sonucu 9 haziranda çıkarılarak özel Hayat hastahanesi morguna götürüldü. Ertesi gün ailesi tarafından morgdan teslim olarak karadeniz mahallesindeki evine getirildi.

Cenaze, gözaltına alınıp işkenceyle öldürülenlerin ailelerinde bulunduğu bir konvoy eşliğinde Gazi mahallesindeki Selçuklu camisine götürüldü. Cenaze burada sarı-kırmızı-yeşil bayrağa sarılıp, üzeri onlarca karafillerle süslünerek Gazi Cemevi önüne getirildi. Bu arada gazı mahallesinin içine girmeyen polis, mahalle girişlerinin tümünü keserek, katılımı engellemeye çalıştı, onlarca insanı gözaltına aldı. Cenaze törenine katılmak üzere gelen binlerce kişi Cemevi önünde toplandı, kortej oluşturuldu. Katılan bütün gruplar çeşitli pankart ve döviz açıp, zilgit çektiler. Bir süre sonra cemeviden alınan Ridvan Karakoç'un cenazesi, "Biji Kürdistan, Şehit na mirın, susma sustukça sıra sana gelecek, kayıplara karşı tek yumruk, tek barikat" soğanlarıyla Gazi mezarlığına getirildi. Yapılan saygı duruşundan sonra R.Karakoç'un abisinin yapmış olduğu bir konuşmadan sonra toprağa verildi. Kitle, zilgit ve sloganlarıyla tekrar Cemevinin önüne gelerek dağıldı.

Dağılıma sırasında HADEP Avcılar ilçe otobüsüne polislin saldırması sonucu çok sayıda insan gözaltına alındı.

Stërka Rizgarî/Istanbul

KAMU ÇALIŞANLARINDAN KAYIPLARI PROTESTO

1.6.1995 tarihinde İstanbul'da Kamu Çalışanları, işçi sendikaları, Demokratik Kitle örgütleri ve kayıp aileleri; gözaltında kayıpları, işçi kıyımını ve anti-demokratik uygulamaları protesto etmek amacıyla Sirkeci garından valiliğe yürüdüler.

Kitle toplanıp kortej oluşturduğu sırada kayıp analarda acılarını dile getirdiler. Analardan biri, "bütün amacımız bir daha kayıp olmamasıdır. Evlatlarımızı devlet aldı, katil devlettir, şimdi biz analara hesap versinler" dedi. Bu arada Hasan Ocak'ın babası, "ben ağladım, bari bundan sonra sizler ağlamayın" diyerek insanları duyarlı olmaya çağırdı.

Kortej saat 12.00'de yürümeye başladığı sırada bir grup HAVAŞ çalışanıda yürüyüşe katılarak destek sundu.

Kayıplara ilişkin pankart ve döviz açan kitle, yürüyüş boyunca, "Türkiye Arjantin olmayacak, Devlet analara hesap versin, Faşizmi döktüğü kanda boğacağız, Hasan'lar, Ridvan'lar, Ayşenur'lar ölümsüzdür" sloganları eşliğinde valilik önüne yürüdüler. Komite adına basın açıklaması okuyan TUM SAĞLIK-SEN Anadolu yakası Şube Başkanı Nazife Kaya açıklamada, "devlet toplu sözleşme ihlalleriyle sendikasıylaştırma, özelleştirme ve işçi kıyımları aracılığıyla çalışanları örgütsüzlüğe götürmektedir" dedi.

Bu arada kitle devamlı "Susma sustukça sıra sana gelecek" sloganını attı. Açıklama okunduktan sonra Eminönü Belediyesinde işten atılan işçilere destek ziyareti için kitle toplu olarak Eminönü Belediyesine yürüdü. Yürüyüşün bu esnasında "İşçi kıyımına son, işçiyiz haklıyız kazanacağız" sloganları atıldı. İşçiler adına DISK Genel-İş Sendikası 7 no'lu Şube başkanı Erol Ekici konuşurken, destek ziyaretinde bulunanlar adına da YOL-İŞ Sendikası İst. 1 No'lu Şb. Bşk. Ercan atmaca konuşma yaptı. Kayıp yakınlarından bir ana ise, "çocuklarımızla gurur duyuyoruz, onların mücadelesi haklı mücadeledir, bizlerde onları sonuna kadar destekleyeceğiz" dedi. Yürüyüş herhangi bir olay olmadan son buldu.

Stërka Rizgarî/Istanbul

100 BİNLERİ AŞAN KAMU EMEKÇİSİNDEN PROTESTO

Kamu Çalışanları Sendikası konfederasyonlaşma Kurulu'nun (KÇSKK), 15 Haziran günü Ankara'da 2 günlük oturma eylemi yaklaşık 150 bin kamu emekçisinin katılımıyla gerçekleşti.

Yüksel caddesinde yapılan basın açıklamasından sonra yürüyüşe geçen emekçiler, "Yaşasın Halkların Kardeşliği, Yaşasın iş, emek, özgürlük mücadelemiz, Habersin kapatılmaz" sloganlarıyla Güven parkına geldiler. Eyleme katılan emekçilere, halk ve diğer çevreler tarafından büyük destek verildi.

18 Haziran günü, Türkiye'nin dört bir yanından ve Kürdistan'dan gelen yüzbinlerce kamu emekçi Hipotrumdan Kızılay'a doğru yürüyüşe geçtiler. Zafer çarşısının önünde Ankara'daki emekçilerle buluşan kitle Meclise doğru yürümeye devam ettiler. Kürdistan'dan gelen kitle "Yaşasın Halkların Kardeşliği, kirli Savaş son" sloganlarıyla karşılandı. Oturma eyleminde çeşitli demokratik kitle örgütü ve dergilerin açmış oldukları pankartları sık sık "kapatın" diye anons eden yöneticiler tepkiyle karşılaştılar. Eylem boyunca polislin sürekli kitle örgütleri ve dergileri kamerayla görüntülemesi dikkatleri çekti.

Eylemin 2.günü "kalamım mı, gidelim mi?" tartışmasına giren yöneticilere karşı, kitle "Cumartesi, pazar, pazartesi devam, yilgınlık yok direniş var" sloganıyla cevap verdiler.

Eylem başlangıcında yöneticiler, "devlet yetkilileri bizlerle görüşmeye gelene kadar bizden kimse onlara gitmeyecek" derken, KÇSKK'nın dönem sözcüsü Yıldırım Kaya 2. gün, "saat 15.00'de

başbakan yardımcısı Hikmek Çetin'le görüşmeye gideceğiz, kararımızı görüşme sonrasında bildireceğiz" açıklamasında bulundu. Bir süre sonra, Hikmet Çetin'le bir mutakabata varamadıklarını ve Başbakan Tansu Çiller'e görüşmek için çağrıda buldukları saat 18.00'e kadar bekleyeceklerini gelmezlerse eylemin devam edeceğini bildirdi. Saat 19.30'a kadar hiç bir gelişmenin olmadığını gören Dönem başkanı Yıldırım Kaya tekrar kürsüye çıkarak eylemin bittiğini açıkladı. Bunun üzerine sabırları taşan öfkeli emekçiler "Dönmeye değil, ölmeye geldik, Kahrolsun Sendika ağaları" sloganıyla Kaya'yı protesto ederek demir para ve pet şişe atıldılar.

Adı işçi sendikası olan ancak işçilerin haklarını örgütlü bir biçimde savunamayan KÇSKK yöneticilerinin pasif ve dağınıklığı emekçi memurların öfkesinin güneş altında erimesiyle

sonuçlandı. Yılların öfkeli birikimiyle bir araya gelen emekçiler, ne denli örgütsüz olduklarını bir kez daha gördüler.

KÇSKK'nın yasağcı zihniyeti eylemin başlayıp bittiği güne kadar devam etti.

Ankara Sosyalist Dergiler Platform'u -Stërka Rizgarî, Atılım, Kızılbayrak, Alinteri, Devrimci Mücadele, Özgür Halk, Roj, Sosyalist Alternatif, Direniş, Odak, Kaldıraç- emekçileri destek ziyaretine geldikleri sırada, "Yaşasın Halkların kardeşliği, Zafer Direnen Emekçinin Olacak" sloganlarıyla girdiler. Emekçilerin, bu sloganlanlara destek vermesinden rahatsız olan sendika yöneticileri megafondan "kitlenin dışında slogan atmayın" duyurusunda bulundular. Dergiler platformu, yöneticilerin bu tavırını protesto ederek aynı sloganlarla alanı terkettiler.

Bu yasağcı zihniyetten müzik grupları da payını aldı. Eylem alanında bulunan Kutup Yıldızı müzik grubundan kitle, KÜRDÜN GELİNİ'ni söylemelerini istediler. Grup, parçayı söylerken sık sık "kesmeleri" istendi. Türkülerini sonuna kadar okuyan grup daha sonra KÇSKK'yı protesto ederek "Yaşasın halkların kardeşliği" sloganıyla kürsüden inerek yöneticileri protesto ettiler.

Eylemin sona ermesinden bir gün sonra sendika yöneticilerinin hepsinin gözaltına alındığı ve ertesi gün serbest bırakıldıkları öğrenildi. Olay, çeşitli çevreler ve eyleme katılan bazı emekçiler tarafından "gözaltına alınmaları göstermelikten başka bir şey değil" olarak değerlendirildi.

Stërka Rizgarî/Ankara

SIVAS ŞEHİTLERİ MITINGINE POLİS SALDIRISI

Tarih 2 temmuz 1993'ü gösterirken dünyanın hiçbir yerinde rastlanılmayan insanlık dışı bir vahşet Sivas'ta yaşandı. Pirsultan Abdal Etkinlikleri için Sivas'a giden 36 can diri diri yakıldı. Devlet bu canileri teşvik etti. Hiçbir müdahale girişiminde bulunmayarak katillerin istedikleri şekilde Ortaçağ zihniyetiyle hareket edip aydınları yakmasını seyretti.

Bir daha 2 temmuzların olmaması için, bu insanlık ayıbının tekrar yaşanmaması için, toplumun ortaçağa dönüşmemesi için, 2 temmuz'da Kadıköy Meydanında Sivas katliamını protesto mitingi yapıldı.

Saat 12.30'da Kadıköy Belediyesi önünde toplanan kitle kortej oluşturarak çeşitli pankartlar

açıp "Sivas şehitlerinin hesabı sorulacak, Sivas faşizme mezar olacak, Bu ateş sizde yakar, susma sustukça sıra sana gelecek, Düşünüyorum öyleyse yakın, Kürdistan faşizme mezar olacak, Şehit namının, Gerilla vuruyor Kürdistan'ı kuruyor" sloganları eşliğinde Kadıköy Meydanına yüründü. Kortejin önünde yanan 36 aydın portreleri yer aldı.

Meydana giriş-çıkışlarda çok sayıda polisin olduğu gözlemlendi, insanlar tek tek arandı. Bu arada kortej alana girerken polislerle kitle arasında münakaşa yaşandı ve münakaşa kısa zamanda çatışmaya dönüştü. Karşılıklı taşlı-sopalı çatışma sonunda üç kişi yaralandı çok sayıda insan gözaltına alındı.

Mitinge, Pirsultan Abdal Derneği- İstanbul şubeleri, Pirsultan Canlar Derneği şubeleri, Hacı Bektaş Veli Derneği -şubeleri, HADEP, SIP, İHD, TTB, Direnişteki Eminönü işçileri, Sendikalar, Sosyalist Dergiler ve demokratik kitle katıldı.

Stërka Rizgarî/İstanbul

BİR "DÜŞÜNCE SUÇLUSU" DAHA CEZAEVINDE

Türkiye'nin gündeminde Düşünceyi Suç sayan 8. maddenin kaldırılması tartışılırken onurlu bir aydın daha cezaevine gönderildi.

Kapatılan özgür Gündem Gazetesinde yayınlanan "Dünyanın Kürt Halkına Borcu Var" başlıklı yazı ve "Uluslararası Paris Kürt Konferansı" adlı kitabı yayınladığı gerekçesiyle İstanbul DGM tarafından toplam 2 yıl 6 ay hapis ve 300 milyon lira para cezasına çarptırılan Av. Eren Keskin 1.6.1995 günü polisçe gözaltına alındı.

Av. Eren Keskin bir gece gözetim altında tutulduktan sonra 2.6.1995 günü savcılığa çıkarıldı, ifadesi alınarak Bayrampaşa cezaevine gönderildi.

Av.Eren Keskin yaptığı açıklamada; " bunca katliamın, köy yakmanın devam ettiği bir dönemde düşüncelerimden dolayı cezaevine girmem bana hiçte anormal gelmiyor." dedi.

Av.Keskin'in tutuklanması gerek uluslararası kurumlar, gerekse Türkiye'de bulunan bir çok kurum ve kuruluşlar tarafından kınandı.

Stërka Rizgarî/İstanbul

İZMİR ŞUBE TEMSİLCİMİZ EŞİ İLE BİRLİKTE ÖNCE KAÇIRILDI SONRA TUTUKLANDI

İzmir şube temsilcimiz ve HADEP İl Yönetim Kurulu üyesi Mine Sağnıç ile KOMAL Yayınevi ortaklarından DEP, HADEP kurucusu ve PM üyesi olan eşi Nevzat Sağnıç 14.5.1995 günü Antalya'da kaçırıldılar.

Günboyu, Antalya'nın ıssız ve ormanlık alanlarında sorgulanan Sağnıçlar, sürekli "faili meçhul cinayetleri biliyorsunuz değil mi" denilerek ölümle tehdit edildiler. Kaçıranların, telsiz görüşmesinden aldıkları bir emirle Antalya Terörle Mücadele şubesine götürdükleri Sağnıçlar, burada yaşadıkları 3 gün işkence sorgudan sonra İzmir T.M.E'lerine teslim edildiler.

İzmir T.M.E'leri tarafından günlerce sorgulandıktan sonra 22.5.1995 günü çıkarıldıkları DGM savcılığı tarafından tutuklanarak Buca cezaevine gönderildiler. Aynı günlerde ARYA Kültür merkezi MIZGINA SOR Müzik Grubu elemanlarından Ülkü Bozkurt'ta aynı gerekçelerle tutuklanarak Buca cezaevine gönderildi. Sağnıç'ların, sahibi oldukları işyerleri mühürlenerek kapatıldı, araba ve el telefonlarına polis tarafından el konuldu.

Öte yandan KOMAL Yayınevi ve STËRKA RIZGARİ Dergisi birer açıklama yaparak olayı protesto ettiler. Açıklamada;

" Kürdistan Ulusal Demokratik Mücadelesi ve emekçi halkın yükselttiği mücadele karşısında şaşkına dönen TC devleti, legal demokratik mücadele alanlarını "illegal örgüt kurumlar" çalışanlarını ise, "illegal örgüt militanları" olarak kamuoyuna sunarak kaçırıyor, işkence tezgahlarından geçiriyor, tutuklayarak zindanlara

hapsediyor. Meşruluğumuz ve haklılığımızla bu tür saldırıları boşa çıkartacağımızı bir kez daha yineliyor. Legal demokratik alanlarda mücadele veren KOMAL, STËRKA RIZGARİ, ARYA, HADEP ve diğer bütün Kürt kurumları üzerindeki baskıları şiddetle kınıyor, kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz" denildi.

Stërka Rizgarî/İstanbul

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜMÜZÜN TUTUKLULUK HALİ DEVAM EDİYOR

Dergimizin 5.6 ve 7. sayılarından dolayı hakkında iki ayrı dava açılan Yazıişleri Müdürümüz Mete Demirkol'un tutukluluk hali devam ediyor.-

5 Ocak tarihinden bu yana Sağmalcılar Cezaevinde tutuklu bulunan Yazıişleri Müdürümüz Mete Demirkol, 8.6.1995 günü yapılan duruşmasında da tahliye olmadı.

Sabah 10.50'de yapılması gereken duruşma gecikmeli olarak öğleden sonra saat 2.30'da yapıldı. Duruşmaya Yazıişleri Müdürümüz Mete Demirkol tutuklu olarak, Sahibi Av. Rıza Dinç ise tutuksuz olarak katıldılar. Avukatların tahliye talepleri reddedilirken, evrak eksikliği gerekçesiyle duruşma, 13 Temmuz saat 10.50'ye ertelendi. Mete Demirkol dergimizin 5-6. sayıdan tutuklu 7. sayısından ise tutuksuz olarak yargılanıyor.

Stërka Rizgarî/İstanbul

DEVLET MARAŞLI'YI ELİNDE TUTMAK İÇİN SENARYO AĞI OLUŞTURDU

KOMAL Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Recep Maraşlı, Jiyana Nû Gazetesindeki "Sigortalı Demokratik Realitesi" adlı yazısından tutuklu olarak yargılandığı duruşması 29.5.1995 günü görüldü.

Kalabalık kitle ve basın mensuplarının katıldığı duruşmada, Düşünce Suçu'na Karşı Girişim Komitesi Sözcüsü Sanatçı Şanar Yurdatanan, Şair Suna Aras, Sine-sen 2. Başkanı Sanatçı Yusuf Çetin, HADEP PM üyesi Ali Beyköylü, Abdullah Saydın Genel Sekreter Yardımcısı Muharrem Keklik, İl ve İlçe Yöneticileri, İHD İstanbul Yöneticisi Zeynep Baran, BERKSAV Genel Başkanı İsmail Sarıoğlu, Yeni politika Gazetesi İmtiyaz

sahibi Necati Taniyan, Sosyalist Basın, çeşitli demokratik kurum temsilcileri, Türkiye ve Uluslararası Özel Radyo ve TV'ler yer aldı. Yoğun ilgiyle izlenen duruşmayı hazmedemeyen mahkeme heyeti, basın mensuplarının çekim yapmasını engellemek istediysede bunu başaramadı.

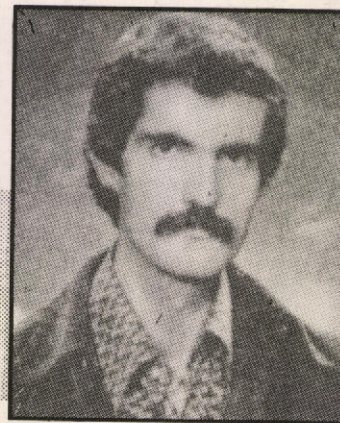
Maraşlı'ya, tutuklu olduğu davaya ilişkin hiç bir sorunun yöneltilmeyip, 12 Eylül yargılamalarının gündeme getirilmesi dikkati çekti. Yaklaşık bir saat süren duruşmada DGM heyeti, esas hakkındaki görüşünü açıklaması için dosyayı savcı Aydın Şahin'e verdi. Savcı Şahin, Maraşlı'nın yazısında "Kürdistan", "Ulusal Kurtuluş Mücadelesi" ve "Sömürge" sözcüklerinin geçtiğini belirterek TMY'nin 8. maddesine göre cezalandırılmasını istedi. Bu sırada söz alan Maraşlı'nın avukatlarından Av. Selim Okçuoğlu, "dosyada gıyabi tutuklu olarak bulunan gazetenin Sahibi Selman Çimen ve Yazıişleri Müdürü Ali Demir hakkında çıkarılan müzekkerenin gelmemesine karşın dosyanın savcıya verilmesi usule aykırıdır. Müvekkilim Maraşlı'nın tahliyesini talep ediyorum" dedi.

Daha sonra söz alan Av.Rıza Dinç ise,"Maraşlı'nın tutuklanması bu dosya için bir tedbir değil, cezaevinde tutulması için alınan bir karardır" dedi. Av.Dinç, müvekkilinin düşüncesini açıkladığını belirterek, "düşüncelerinin açıklayanların baskı altında tutulması bir terör değil mi" diye konuştu. DGM heyeti tahliye istemlerini reddederek, avukatların savunma yapması için duruşmayı 10.8.1995 saat 10.30'a erteledi. Öte yandan, Düşünce Suçu'na Karşı Girişim Komitesi tarafından DGM'de dağıtılan Basın Açıklamasında Maraşlı'nın tutukluluğu protesto edildi. Duruşma salonundan apar-topar çıkarılan Maraşlı daha sonra "ifaden var" denilerek savcılığa götürüldü. Yeni Politika Gazetesinde yazdığı ve sansürlendiği için yayınlanmayan "Anti-Sömürgeci Ulusal Kurtuluş" isimli yazısından ötürü ifadesi alınanan Maraşlı, bu davadan da tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Stërka Rizgarî/İstanbul

DIKKAT

Cezaevlerindeki okuyucularımızın gönderdiği Haber, Makale ve Basın Açıklamalarını yer darlığı nedeniyle bu sayımızda yayınlamadığımız için kendilerinden ve diğer okuyucularımızdan ÖZÜR DİLİYORUZ.

Seni düşünürken/savaş ve zaferi düşüneneceğiz biraz da ve sancılı yüreklerimiz/fırtınalarla çalkalanacak/seni düşünürken hüzünlü türküler söylemeyeceğiz hayır/marşlarla, destanlarla, gerilerek, gererek/baştan ayağa umutla, sevdıyla/ve öfkeyle çoğalacağız birazda

17 Nisan 1980 günü, Ankara Emniyet Müdürlüğünde beyni parçalanarak katledildi.

İşkencede tek şansı konuşmamaktı.

ANISI MÜCADELEMİZDE YAŞAYACAK

YAŞAR GÜNDOĞDU

Sağmalcılar, Buca, Bursa ve Konya Cezaevlerinden PRK/Rizgarî Dava Tutsakları

LOZAN MENÜSÜ

Can.

stêrka
rizgari
KOVARA SÎYASÎ û ÇANDA MEHÎ